

**ZAVOD ZA GOZDOVE SLOVENIJE
OBMOČNA ENOTA SLOVENJ GRADEC**

**LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT ZA
VI. POHORSKO
LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE
(2011 – 2020)**

**Načrt sprejela:
Vlada Republike Slovenije,
Ljubljana, 8. november 2012**

(Ur. l. RS št. 87/2012)

KAZALO VSEBINE

1	POVZETEK	1
2	UVOD	13
3	OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA	14
3.1	Opis lovsko upravljavskega območja in pomen za upravljanje z divjadjo	14
3.2	Krajinsko ekološke značilnosti lovsko upravljavskega območja	14
3.3	Lovišča v lovsko upravljavskem območju	16
3.4	Lovišča v upravni organiziranosti lovsko upravljavskega območja	18
3.5	Obore	18
4	ZAVAROVANA OBMOČJA, NARAVNE VREDNOTE, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA IN POSEBNA VARSTVENA OBMOČJA (NATURA 2000) V LOVSKO UPRAVLJAVSKEM OBMOČJU	21
4.1	Zavarovana območja	21
4.2	Naravne vrednote	21
4.3	Ekološko pomembna območja	24
4.4	Posebno varstveno območje (območje Natura 2000)	25
4.5	Habitatni tipi	27
5	OPREDELITEV GLAVNIH PROBLEMOV UPRAVLJANJA S POPULACIJAMI DIVJADI	28
5.1	Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih	28
5.2	Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi	28
5.3	Glavni problemi, ki izhajajo iz upravno administrativnih ovir oziroma določb	29
6	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	30
6.1	Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi	30
6.2	Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja	32
6.3	Ocena stanja življenjskega okolja divjadi (tudi trendi)	38
6.4	Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi	40
6.5	Usmeritve za doseganje ugodnega stanja življenjskega okolja divjadi ter izvajanje biomeliorativnih in biotehničnih del	40
7	UPRAVLJANJE S POSAMEZNIMI VRSTAMI DIVJADI	48
7.1	SPLOŠNO	48
7.2	SRNA (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	50
7.3	NAVADNI JELEN (<i>Cervus elaphus</i> L.)	57
7.4	DAMJAK (<i>Dama dama</i> L.)	66
7.5	GAMS (<i>Rupicapra rupicapra</i> L.)	70
7.6	MUFLON (<i>Ovis amon (aries) musimon</i> Schrab.)	76
7.7	DIVJI PRAŠIČ (<i>Sus scrofa</i> L.)	81
7.8	LISICA (<i>Vulpes vulpes</i> L.)	87
7.9	JAZBEC (<i>Meles meles</i> L.)	90
7.10	KUNA BELICA (<i>Martes foina</i> Erxleben.) in KUNA ZLATICA (<i>Martes martes</i> L.)	93
7.11	ALPSKI SVIZEC (<i>Marmota marmota</i> L.)	97
7.12	PIŽMOVKA (<i>Ondatra zibethica</i> L.)	98
7.13	POLJSKI ZAJEC (<i>Lepus europaeus</i> Pallas.)	100

7.14	NUTRIJA (<i>Myocastor coypus</i> Molina.)	103
7.15	NAVADNI POLH (<i>Glis glis</i> L.).....	104
7.16	RAKUNASTI PES (<i>Nyctereutes procyonoides</i> Gray.)	105
7.17	FAZAN (<i>Phasianus colchicus</i> L.)	106
7.18	POLJSKA JEREBICA (<i>Perdix perdix</i> L.).....	109
7.19	RACA MLAKARICA (<i>Anas platyrhynchos</i> L.)	111
7.20	SRAKA (<i>Pica pica</i> L.), ŠOJA (<i>Garrulus glandarius</i> L.) in SIVA VRANA (<i>Corvus corone cornix</i> L.)	113
8	ZAKLJUČEK.....	118
9	PRILOGE	119
9.1	Zavarovana območja z varstvenimi režimi	119
9.2	Naravne vrednote z varstvenimi režimi	124
9.3	Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi.....	125
9.4	Posebna varstvena območja (območja Natura 2000).....	126
9.5	Kronologija izdelave načrta	132

KAZALO PREGLEDNIC

Slika 1: Položaj lovsko upravljavskega območja v Sloveniji	14
Preglednica 1: Lovišča v lovsko upravljavskem območju	16
Slika 2: Lovišča v lovsko upravljavskem območju	17
Preglednica 2: Lovišča v upravni organiziranosti v lovsko upravljavskem območju	18
Preglednica 3: Seznam obor v lovsko upravljavskem območju	19
Slika 3: Zavarovana območja v lovsko upravljavskem območju	21
Slika 4: Naravne vrednote v lovsko upravljavskem območju	24
Slika 5: Ekološko pomembna območja v lovsko upravljavskem območju	25
Slika 6: Območja Natura 2000 v lovsko upravljavskem območju	26
Preglednica 4: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001–2010	30
Preglednica 5: Ocena števila osebkov na ha in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004	32
Preglednica 6: Delež posameznih drevesnih vrst v mladju po višinskih razredih in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004	33
Slika 7: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju	33
Preglednica 7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto na območju lovsko upravljavskega območja	34
Preglednica 8: Primerjava deležev razvojnih faz med modelnim in dejanskim stanjem po popisnih enotah na območju lovsko upravljavskega območja	35
Preglednica 9: Izplačana odškodnina na lovnih površinah od posameznih vrst divjadi po skupinah škodnih objektov v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001–2010	36
Slika 8: Trendi izplačanih odškodnin za nastalo škodo od rastlinojedih parkljastih in ostalih vrst v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001–2010	37
Slika 9: Primerjava med izplačanimi odškodninami za nastalo škodo od divjega prašiča in njegovim odvzemom v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001–2010	37
Preglednica 10: Pregled podatkov o srni za obdobje 2001–2010	55
Preglednica 11: Pregled podatkov o navadnem jelenu za obdobje 2001–2010	64
Preglednica 12: Pregled podatkov o damjaku za obdobje 2001–2010	68
Preglednica 13: Pregled podatkov o gamsu za obdobje 2001–2010	74
Preglednica 14: Pregled podatkov o muflonu za obdobje 2001–2010	79
Preglednica 15: Pregled podatkov o divjem prašiču za obdobje 2001–2010	85
Preglednica 16: Pregled podatkov o lisici za obdobje 2001–2010	89
Preglednica 17: Pregled podatkov o jazbecu za obdobje 2001–2010	92
Preglednica 18: Pregled podatkov o kuni belici za obdobje 2001–2010	95

Preglednica 19: Pregled podatkov o kuni zlatici za obdobje 2001–2010	96
Preglednica 20: Pregled podatkov o pižmovki za obdobje 2001–2010	99
Preglednica 21: Pregled podatkov o poljskem zajcu za obdobje 2001–2010.....	102
Preglednica 22: Pregled podatkov o fazanu za obdobje 2001–2010	108
Preglednica 23: Pregled podatkov o raci mlakarici za obdobje 2001–2010	112
Preglednica 24: Pregled podatkov o sraki za obdobje 2001–2010	115
Preglednica 25: Pregled podatkov o šoji za obdobje 2001–2010	116
Preglednica 26: Pregled podatkov o sivi vrani za obdobje 2001–2010.....	117

KAZALO SLIK

Slika 1: Položaj lovsko upravljavskega območja v Sloveniji	14
Slika 2: Lovišča v lovsko upravljavskem območju	17
Slika 3: Zavarovana območja v lovsko upravljavskem območju	21
Slika 4: Naravne vrednote v lovsko upravljavskem območju	24
Slika 5: Ekološko pomembna območja v lovsko upravljavskem območju	25
Slika 6: Območja Natura 2000 v lovsko upravljavskem območju	26
Slika 7: Popisne enote v lovsko upravljavskem območju.....	33
Slika 8: Trendi izplačanih odškodnin za nastalo škodo od rastlinojedih parkljastih in ostalih vrst v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001–2010.....	37
Slika 9: Primerjava med izplačanimi odškodninami za nastalo škodo od divjega prašiča in njegovim odvzemom v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001–2010.....	37

1 POVZETEK

1.1 Predstavitev območja (LUO)

Opis območja in pomen za upravljanje z divjadjo

Pohorsko LUO leži na severovzhodu Slovenije. Segra od Maribora na vzhodu preko Pohorja, Kozjaka, Košenjaka, Uršlje gore, Smrekovca, vse do Pece (2125 m) in Raduhe ter Olševe na zahodu. Meji na 3 sosednja lovsko upravljavska območja. Na vzhodnem delu na Slovensko Goriško, na južnem delu na Savinjsko–Kozjansko, na jugozahodnem delu pa na Kamniško–Savinjsko LUO. Na severnem delu poteka meja območja po meji z Avstrijo.

To je ekološko zaokroženo območje, pretežno gozdnate krajine od sredogorja do visokogorja s podobnimi življenjskimi razmerami, ki zagotavljajo življenjske pogoje praktično vsem vrstam divjadi. Skoraj v celoti se prekriva s populacijskim območjem dveh ekološko bolj vplivnih vrst divjadi in sicer jelena in gamsa.

Površina LUO (lovna, nelovna, delež gozda)

Celotna površina lovišč v LUO znaša 165.189 ha, lovne površine je 94 % ali 155.888 ha. Pohorsko LUO spada med bolj gozdnata območja v državi, saj je z gozdovi poraslo kar 71 % celotne površine. V LUO znaša delež kmetijskih zemljišč 23 %. Gozd se predvsem v hribovitih, strmih predelih vztrajno širi na kmetijske površine, zato je njihov delež v stalnem upadanju. Po načinu rabe kmetijskih zemljišč močno prevladujejo travnate površine. Skupaj jih je kar 74 %. Njiv je 17 %, sadovnjakov 9 %.

Lovišča v lovsko upravljavskem območju

V LUO je vključenih 36 lovišč in LPN Pohorje. 17 lovišč upravljajo lovske družine, ki so vključene v Lovsko zvezo Maribor, s sedežem v Mariboru, z 19 lovišči pa upravljajo lovske družine, ki so članice Koroške lovske zveze. LPN Pohorje deluje v sklopu Zavoda za gozdove Slovenije, Območna enota Maribor. To lovišče daje LUO poseben pomen, saj zajema skoraj 17 % njegove površine.

Upravne enote, občine

LUO je razdeljeno med tri gozdnogospodarska območja. Največji del površine zavzema GGO Slovenj Gradec (21 lovišč), sledi GGO Maribor (15 lovišč + 1 LPN) in GGO Celje (1 lovišče). Poleg delitve na gozdnogospodarska območja, je LUO razdeljen še na 20 gozdnogospodarskih enot, 8 upravnih enot in 21 občin.

1.2 Zavarovana območja, naravne vrednote, ekološko pomembna območja in posebna varstvena območja (Natura 2000) v lovsko upravljavskem območju

Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park.

Na zavarovanih območjih je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege (postavitve lovskih objektov: lovskih prež, krmišč, obor in mrhovišč) izvesti presajo sprejemljivosti posegov v naravo.

Seznam vseh zavarovanih območij v LUO in njihovi varstveni režimi, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 8.2 Zavarovana območja z varstvenimi režimi.

Vsa zavarovana območja so prikazana tudi v naravovarstvenem atlasu (ZO – Zavarovana območja) na internetni povezavi <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=ZO@ZRSVN>.

Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zlasti so to geološki pojavi, minerali, fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske

in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije (4. člen ZON). Za vse naravne vrednote so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembno območje (v nadaljevanju: EPO) je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (32. člen ZON). So prepoznana kot biotsko najpomembnejša območja. Na teh področjih se z blagim varstvenim režimom, zlasti z usmeritvami za načrtovanje rabe prostora in naravnih dobrin ter izvajanja spodbujevalnih ukrepov zagotavlja ugodno stanje habitatov in vrst. Ekološko pomembna območja zagotavljajo širše ohranjanje biotske raznovrstnosti na obsežnih površinah, povezanost območij Natura 2000 in zagotavljanje tamponskih con okoli njih.

Za vsa ekološko pomembna območja so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000)

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON). Na njihovem območju se izvajajo najpomembnejše aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti na ravni Evropske unije.

Na posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege (postavitve lovskih objektov – lovskih prež, krmišč, obor in mrhovišč) izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Za posebno varstveno območje Natura 2000 so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Habitatni tipi

Habitatni tip je biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema, katerega ohranjanje v ugodnem stanju prispeva k ohranjanju ekosistemov (31. člen ZON). Za ohranjanje habitatnega tipa v ugodnem stanju se uporabljajo določila 3. člena Uredbe o habitatnih tipih ter varstveni cilji za doseganje ustreznih ekoloških razmer za posamezne skupine habitatnih tipov, ki so navedeni v Prilogi 2 iste uredbe.

Za habitatne tipe so v načrtu LUO predpisane splošne in podrobnejše varstvene usmeritve!

Vse naravovarstvene usmeritve, ki so vključene v načrt LUO so pridobljene v obliki naravovarstvenih smernic s strani ZRSVN. Smernice so usklajene med obema zavodoma, ZRSVN je potrdil primerno vgrajenost v osnutek načrta LUO.

1.3 Opredelitev glavnih problemov upravljanja s populacijami divjadi

Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih

Problem 1: Širjenje življenjskega prostora navadnega jelena

Na osnovi spremljanja biokazalcev v populaciji jelenjadi in njenem življenjskem okolju je v preteklem obdobju prevladala ocena, da se populaciji pohorske in savinjsko-karavanške jelenjadi prostorsko in številčno širita ter težita k prostorski združitvi. Na hitro širitev navadnega jelena je močno vplival način upravljanja s to vrsto divjadi v preteklosti. Zato je bil cilj zmanjšanje številčnosti in preprečitev naseljevanja novih področij, s tem pa tudi zmanjšanja ekološkega vpliva jelenjadi v LUO. Temu cilju je sledil načrtovani odvzem.

Na podlagi spremljave bioloških kazalcev, ni mogoče z gotovostjo trditi ali se je prostorska širitev jelenjadi zaustavila oziroma se je gostota populacije znižala. Nadaljnja prostorska širitev oziroma povečevanje številčnosti jelenjadi je nedopustno in ima lahko negativne posledice za populacijo gamsa in srne.

Problem 2: Upravljanje s populacijo muflona in damjaka

V LUO živita dve neavtohtoni vrsti: muflon in damjak. Po odločbah Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bi ju bilo potrebno s popolnim odstrelom izločiti iz naravnega okolja. V času izvajanja odločb je najprej prišlo do znižanja številčnosti in zoženja areala razširjenosti obeh vrst, vendar do popolne izključitve v tem obdobju ni prišlo.

Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi

Problem 1: Stanje gozdov

Spremenjena drevesna sestava, zasmrečenost osrednjega in zahodnega predela LUO in trenutno razmerje razvojnih faz ne predstavljajo optimalnega življenjskega okolja za nekatere vrste divjadi (srna, jelen ...), kljub veliki gozdnatosti. To se odraža predvsem v premajhnem deležu plodonosnih listavcev (bukev, hrast, kostanj ...) in nekaterih iglavcev (jelka), pomanjkanju pestrosti grmovnega in zeliščnega sloja, slabši vertikalni zapolnjenosti in strukturiranosti sestojev.

Problem 2: Kmetijstvo

Sodobno kmetijstvo še dodatno slabša življenjsko okolje divjadi. Prevladujoči intenzivni način kmetovanja z uporabo gnojevka in večkratno košnjo ustvarja neprijazne pogoje divjadi. Njivske kulture z revno pestrostjo vrst, med katerimi močno prevladuje koruza, ne ustvarjajo kvalitetnejših življenjskih razmer za divjad.

Glavni problemi, ki izhajajo iz upravnih administrativnih ovir oziroma določb

Problem 1: Vožnja v naravnem okolju

Vožnja z motornimi kolesi in sanmi v naravnem okolju je velik problem. Še posebej vožnje s kros motorji po lovskih stezah in s tem ustvarjanje nemira v najbolj mirnih in odmaknjenih predelih LUO.

Problem 2: Interni akti upravljavcev lovišč

Interni akti posameznih upravljavcev lovišč negativno vplivajo na realizacijo načrtovanega odvzema po spolni in starostni strukturi pri nekaterih vrstah divjadi.

1.4 Življenjsko okolje divjadi:

Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi

Ukrepev za **varstvo in monitoring divjadi** se v preteklosti kljub temu, da so jih lovci izvajali, ni načrtovalo in evidentiralo. V smislu obveze izvajanja lovsko čuvajske službe ter načrtnega spremljanja stanja in razvoja populacij divjadi lahko pričakujemo, da se bo obseg opravljenih ur za te ukrepe povečeval.

Opravljeni **biomeliorativni ukrepi** upravljavcev lovišč v pretežni meri tako po številu objektov kot po površinah sledijo načrtovanim vrednostim. Vzrok za nekatere nižje vrednosti so težave, ki jih imajo upravljavci lovišč in lovišča s posebnim namenom pri zagotavljanju (najemu) primernih objektov (površin) za izvajanje teh ukrepov. V začetku analiziranega obdobja se je izvajalo zimsko in preprečevalno **krmljenje** v višini od 233,8 t v letu 2005 do 341,0 t položene krme v letu 2002. V tem času krmišča še niso bila optimalno razporejena v prostoru, zastopanost različnih vrst krme in njihove količine so bile neprimerne. V zadnjem obdobju se v skladu z usmeritvami letnih načrtov LUO količine skupno položene krme na zimskih in privabljalnih krmiščih znižujejo in ne presegajo 265 t.

Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja

Trend vpliva parkljaste divjadi na gozdno vegetacijo

Objedenost gozdnega mladja

V letih 2009 in 2010 se je po celi Sloveniji opravil popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni in racionalnejši metodi. Na območju Pohorskega LUO se je popis izvedel v treh popisnih enotah. V popisni enoti Kozjak v mladovju prevladujejo osebki smreke, plemenitih listavcev in bukve. Delež listavcev v mladovju je relativno velik (44 %). Popis objedenosti kaže, da je v višinskem razredu do 15 cm z 75 % deležem največ iglavcev (smreka in jelka), listavcev je 25 %. V višinskem razredu 15 do 150 cm znaša razmerje med iglavci in listavci 61:39 %. Največji je delež smreke 35 %, jelke 27 % in bukve 17 %. Delež smreke in jelke po višinskih razredih postopno raste, delež listavcev razen mehkih listavcev pa pada. V višinski razred 100 do 150 cm, v katerem je mladje zaradi svoje višine bistveno manj izpostavljeno objedanju, so prerasli osebki smreke (45 %), jelke (36 %), bukve (11 %) ter med ostalimi tudi z 1 % deležem plemeniti listavci. Ocenjujemo, da v popisni enoti Kozjak zaradi objedanja mladja divjadi ni ovirano preraščanje osebkov različnih drevesnih vrst v višje višinske razrede.

V popisni enoti Koroška je v mladovju največ osebkov smreke. Listavcev je okrog četrтина, med njimi prevladujejo plemeniti listavci in bukev. V višinskem razredu do 15 cm je delež iglavcev 72 % (prevladuje smreka), listavcev je 28 % (plemeniti listavci, bukev). Delež smreke, jelke in bukve po višinskih razredih postopno raste, delež ostalih listavcev pa pada. V višinskem razredu 100 do 150 cm so podobno kot v mladovju zastopane vse drevesne vrste razen bora. V ta razred so prerasli osebki smreke (81 %), bukve (12 %), jelke (3 %) in ostalih listavcev. Kljub majhni zastopanosti na popisnih ploskvah so v tem razredu popisani

tudi osebkni macesna. Ocenjujemo, da v popisni enoti Koroška divjad z objedanjem vpliva na deleže s katerimi preraščanje nekatere drevesne vrste v višje razrede (plemeniti listavci). Menimo, da ta vpliv ni tolikšen, da bi bila ogrožena primerna zastopanost ciljnih drevesnih vrst v višjih razvojnih fazah.

Analiza je pokazala, da je v popisni enoti Pohorje delež listavcev višji kot v prej predstavljenih enotah. To se kaže tudi v mladovju, kjer je delež listavcev relativno velik. V razredu 15 do 150 cm je največji delež smreke (44 %), bukve (19 %), jelke (14 %) in plemenitih listavcev (11 %). Število osebkov, ki so prerasli kritično mejo objedanja v razredu 100 do 150 cm, je v primerjavi z ostalima popisnima enotama podobno in znaša okrog 2000 osebkov. V tem razredu znaša razmerje med iglavci in listavci 64:36 % in je dokaj ugodno. Kljub relativno velikemu deležu listavcev pa plemeniti listavci niso prerasli v ta višinski razred. Glede na razmeroma velik delež preraslih osebkov bukve, jelke in mehkih listavcev, ki jih ob plemenitih listavcih divjad na Pohorju najraje objeda, je vzrok v pomanjkanju plemenitih listavcev v tem razredu verjetno tudi v drugih dejavnikih (svetloba).

Primerjava dejanskega in modelnega stanja deleža razvojnih faz kaže na pomanjkanje mladovja v vseh popisnih enotah in posledično na slabše prehranske in bivalne pogoje za divjad. K slabšim prehranskim pogojem pripomore tudi pomanjkanje pašnih površin predvsem v višjih legah in večjih gozdnih kompleksih.

Ostale poškodbe parkljaste divjadi na gozdni vegetaciji (obgrizenost, lupljenje)

V LUO so najbolj občutne poškodbe lupljenja in glodanja lubja v letvenjakih smreke in jesena. V letnem obsegu so lahko tovrstne poškodbe zelo male, ker pa se seštevajo, postanejo občutne že v nekaj letih. Od rastlinojede parkljaste divjadi najpogosteje gloda in lupi skorjo in ličje na deblih gozdnega drevja jelenjad, v manjšem obsegu lahko tudi damjaki in mufloni (v zadnjem obdobju škod po tih dveh vrstah nismo evidentirali). Omenjene poškodbe so se v območju obravnave pojavile v večjem obsegu v zimi 2005/2006.

Škode od divjadi na kmetijskih kulturah, domačih živalih in objektih

Obseg skupnih izplačanih odškodnin niha od 8,52 EUR/100 ha v letu 2010 do 23,54 EUR/100 ha v letu 2004. Pretežni del škode (97 %) so povzročili parkljarji. Med njimi izstopa divji prašič, ki je povzročil 75 % celotne škode, predvsem na travnikih (dve tretjini) in njivskih kulturah. Navadni jelen je povzročil 18 % celotne škode od tega dobro polovico v gozdu. Delež škode, ki so jo v obravnavanem obdobju povzročile ostale vrste divjadi, je manjši in manj pomemben. Obseg škod od divjadi po letih niha, vendar je jasno izražen trend padanja izplačanih odškodnin. Škode od divjega prašiča so v zadnjih dveh letih izrazito padle, izplačane odškodnine so bistveno nižje kot v začetku desetletja. Padajoči trend izražajo tudi škode, ki jih povzroča navadni jelen.

Ocena stanja življenjskega okolja divjadi in trendi

V Pohorskem LUO, kjer močno prevladujejo gozdovi nad drugimi rabami zemljišč, ima divjad dokaj ugodne življenjske pogoje. Predvsem to velja za vzhodni del LUO in prevladujoče gričevnate predele, kjer je delež naravnih gozdnih združb višji. Značilna krajina celkov prehransko ponudbo bogati, hkrati pa slabša bivalne razmere (nemir). Razporeditev gozda in kmetijskih površin zagotavlja zadosten delež gozdnega roba, kot pomembnega habitata za številne prostoživeče živalske vrste.

Med kmetijskimi površinami prevladujejo travniki in pašniki, njiv je malo. Kmetovanje je intenzivno. Pogosta košnja in uporaba umetnih gnojil zmanjšujeta vrstno pestrost travnikov in pašnikov. Na redkih njivah se goji malo različnih kultur, prevladujeta koruza in krompir.

Obsežni gozdni kompleksi nad 900 m NV so veliko bolj spremenjeni in so značilnost krajine zahodnega Pohorja in Koroške. Zaradi načina gospodarjenja v preteklosti so nastali kompleksi smrekovih monokultur. Predstavljajo slabše bivalne in prehranske razmere za večino vrst divjadi. Zaradi zasmrečenosti in spremenjenosti naravne drevesne sestave primanjkuje rastlinske pestrosti (predvsem plodonosnih listavcev), mladovja, grmišč in polnilnega sloja. Gozdni rob ni dovolj strukturiran in njegov delež je premajhen. Gozdnih jas, travišč in goličav primanjkuje, na nekaterih predelih se te površine zaraščajo (opuščene kmetije, vrhnji predeli koroških gora).

Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi

Življenjski prostor večine divjadi v LUO se prekriva, čeprav ima vsaka vrsta svojo ekološko nišo. Sobivanje je možno, dokler so razmerja uravnotežena, tudi pri vrstah ki imajo nekoliko drugačne bivanjske zahteve.

Cilji in vodilo pri načrtovanju usmeritev in ukrepov v okolju in populacijah divjadi v LUO so:

- ugodno življenjsko okolje, ki omogoča trajnostno in uravnoteženo gospodarjenje za vse vrste divjadi,
- ohranjena krajina z bogato krajinsko pestrostjo, kjer se mozaično prepletajo gozdovi, kmetijske površine, vode, skalovja in drugo,
- horizontalna in vertikalna zgradba sestojev z naravnejšo sestavo drevesnih vrst in zadostnim deležem plodonosnih listavcev,
- večji delež pomlajenih površin,

- vrstno pestri ter horizontalno in vertikalno strukturirani gozdni robovi,
- svetlobne razmere, ki v gozdovih zagotavljajo pester polnilni, grmovni in zeliščni sloj z večjim deležem robide in maline,
- v višjih legah in večjih gozdnih kompleksih ohranjati in oblikovati primeren delež vzdrževanih pašnikov in negozdnih površin, kjer ne bodo potekali procesi zaraščanja in pomembne vire prehrane za divjad tudi pozimi (borovnica – jelenjad),
- zagotovitev miru v obdobju prehranskega pomanjkanja (zima) ter v času poleganja mladičev,
- ohranjeni in vzdrževani posebni habitati redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, ki so življenjski prostor tudi divjadi (skalovja, mokrišča, skupine starih dreves, jame ...),
- povečan obseg ekološkega kmetovanja, ki se v zadnjem času vrača v hribovske predele,
- omejitev posegov, ki vnašajo v življenjsko okolje divjadi negativen vpliv (velikopovršinski posegi za nova smučišča, odlagališča, ekološko vprašljivi industrijski in kmetijski objekti ...).

Usmeritve za doseganje ciljnega stanja življenjskega okolja divjadi

Za trajnostno upravljanje z divjadjo je najpomembneje doseči uravnoteženost populacij divjadi z njihovim življenjskim okoljem in med samimi populacijami. Za doseganje usklajenosti je potrebno pri upravljanju z gozdovi upoštevati prehranske in bivalne potrebe divjadi. Z ustrezno izbiro biomeliorativnih del in njihovo prostorsko usmeritvijo želimo tako v gozdnem kot negozdnem prostoru ohranjati in izboljševati bivalne in prehranske razmere za vso divjad. V LUO morajo upravljavci lovišč za izboljšanje prehranskih potreb divjadi s košnjo vzdrževati primerno površino travnikov in pašnikov. Ti so še posebej pomembni v višjih legah in v večjih gozdnih kompleksih, kjer jih primanjkuje. Kjer naravne razmere dopuščajo, se morajo osnovati in vzdrževati remize za malo divjad (vzhodni del LUO). Predvsem naj ta dela opravljajo upravljavci lovišč, ki vlagajo v lovišča malo divjad. V zahodnih predelih LUO na karbonatni podlagi (Peca, Uršlja gora, Pogorevc, Olševa) je potrebno ohranjati zadostno število kaluž (jelenjad). Krmljenje naj se izvaja v omejenih količinah in strogo namensko. **Zimsko** se krmi navadni jelen in mala divjad (fazan, poljska jerebica, poljski zajec). **Preprečevalno** krmljenje se izvaja le za divjega prašiča v časovno omejenem vegetacijskem obdobju, kar bo opredeljeno z letnimi načrti LUO. **Privabljalno** se krmi navadni jelen, muflon, divji prašič, lisica in kuna belica. Namensko krmljenje srnjadi in gamsa, razen v izjemnih razmerah, ni dovoljeno.

1.5 Upravljanje s posameznimi vrstami divjadi

Upravljanje s posameznimi vrstami divjadi – splošni del

Težišče upravljanja z divjadjo je v določitvi usmeritev za izvajanje ukrepov v populacijah divjadi. Usmeritve za ukrepe v populacijah divjadi so podrobnejše pri vrstah, ki imajo večji vpliv na okolje ali človekove interese v prostoru ter so hkrati tudi najpomembnejše iz lovsko gospodarskega vidika. Usmeritve za upravljanje ostalih vrst divjadi, za katere je interes po lovu manjši ter s tem tudi manjše neposredno vplivanje na njih, so usmeritve splošnejše. V načrtih so določena dopustna odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema pri posamezni vrsti divjadi. Izraz »odstopanje« v nadaljevanju pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom. Izraženo je lahko v absolutni količini (osebek) ali v % od načrtovanega odvzema. Realizacija dosežena v okviru dopustnih odstopanj šteje, da je načrt ustrezno realiziran.

Srna

Prostorski okviri obravnave

Srna je najštevilčnejša divjad v LUO. Živi skoraj povsod, ni je le na Peci nad zgornjo gozdno mejo.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Načrtovani odvzem srne po številu je bil v LUO realiziran med 81 % v letu 2006 ter 98 % v letu 2002 in je v desetletju znašal 91,4 %. To znaša v povprečju 2,35 živali na 100 ha lovne površine. V zadnjih petih letih je jasno izražen pozitiven trend realiziranega odvzema.

Primerjava doseženega odvzema z usmeritvami kaže največje odstopanje pri mladičih moškega spola. Njihov delež v odvzemu znaša med 12 % v letu 2001 in 18 % v letih 2008 in 2010 ali povprečno 15,3 % v analiziranem obdobju. Podobno kot pri mladičih, so tudi pri lanščakih trendi ugodni. Še na začetku decenija je znašal delež lanščakov v odvzemu od 13 % do 15 %, v zadnjih treh letih 12 %, kar znaša v povprečju 13,1 %. Delež odvzema srn 2⁺ je nekoliko nad načrtovano višino, odvzem mladice je na nivoju načrtovanega. Odvzem srnjakov 2⁺ je blizu načrtovanim vrednostim (19,3 %).

Delež izgub v povprečju znaša 23 % in se giba med najnižjo vrednostjo 17,5 % v letu 2001 in najvišjo 39,4 % v letu 2006. Od leta 2006 do leta 2008 zaznamo trend upadanja izgub, v zadnjih dveh letih pa izgube rahlo naraščajo. V strukturi izgub prevladujejo izgube zaradi povoza na cestah in železnicah (43 %). V izgubah močno prevladuje ženski spol, saj znaša razmerje M:Ž = 1:2. Največ izgub je pri srnah 2⁺, kar pomeni 41 %

skupnega odvzema te kategorije. Med izgubami dve in večletne srnjadi je število srn bistveno večje od števila srnjakov z indeksom 3,7. Izgube srne v Pohorskem LUO so v primerjavi z izgubami v ostalih LUO pod povprečjem.

Povprečne telesne mase v vseh kategorijah rahlo nihajo. Analiza nakazuje rahel pozitivni trend v večini starostnih kategorij, ki se nakazuje predvsem v drugi polovici analiziranega obdobja.

Ocena stanja populacije

Srnjad je prisotna skoraj v celotnem LUO. Trendov prostorske širitve ne ugotavljamo. Doseganje pozitivnih trendov pri nekaterih bioloških kazalcih (telesne mase, delež lanščakov, delež izgub ...) se je v zadnjih dveh letih ustavilo, kar kaže na postopno naraščanje številčnosti te vrste. V zadnjem obdobju ocenjujemo zdravstveno stanje srnjadi kot ustrezno.

Cilj upravljanja s populacijo

Srna poseljuje v LUO ves prostor, kjer so zanjo primerni življenjski pogoji, zato nadaljnja prostorska širitev ni možna. Biokazalci v zadnjem obdobju kažejo na naraščanje številčnosti. Glede na trenutno starostno in spolno strukturo in na dejanske razmere v okolju je nadaljnje povečevanje številčnosti v prihodnjem desetletju nezaželeno in ga je potrebno z ukrepi zaustaviti.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Izvajanje načrta odvzema srne je ukrep varstva in upravljanja s to populacijo divjadi. Vsakoletna višina odvzema se bo določala na osnovi ugotovitev kontrolne metode v najširšem smislu in postavljenim ciljem tako v območju kot v ekološki enoti. Morebitne cilje zmanjševanja ali povečevanja številčnosti srnjadi dosegamo primarno s prilagojeno višino celotnega odvzema/odstrela. Lovske organizacije s podobnimi življenjskimi pogoji za srnjad morajo dosegati primerljiv odzem.

Navadni jelen

Prostorski okviri obravnave

Širitev pohorske in savinjsko-karavanške populacije navadnega jelena narekuje obravnavo v okviru lovsko upravljavskega območja in ekoloških enot. Dodatno obravnavamo jelenjad v ekološki enoti Pohorje in ekološki enoti Koroška.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Načrt je bil v povprečju realiziran le 87 %. Spolna sestava odvzema je znašala 44:56 % v korist košut in se med posameznimi leti ni pomembneje spreminjala. Zelo ugodno spolno razmerje je na račun odvzema telet, saj v skupnem odvzemu znaša delež odvzema telet moškega spola 18 % odvzem telet ženskega spola pa 25 %. Pomembno odstopanje ugotavljamo pri najmlajših in najstarejših jelenih. Premajhen odzem lanščakov in jelenov nad 10 let je bil realiziran v kategoriji 5–9⁺ letnih jelenov. Realizacija odvzema košut je pod načrtovano višino. V ostalih kategorijah so odstopanja minimalna.

Skupne izgube pri jelenu znašajo v desetletju 7,7 % odvzema oziroma 277 živali. S 60 % deležem prevladujejo nenaravne izgube. Zaskrbljujoče je dejstvo, da je kot posledica krivolova evidentiranih 33 % vseh izgub. Srednje vrednosti telesnih mas jelenjadi med posameznimi leti rahlo nihajo. Po starostnih in spolnih kategorijah je opaziti trend padanja telesnih mas v kategoriji lanščakov, v kategoriji 2–4⁺ letnih jelenov pa so telesne mase v zadnjem obdobju nekoliko padle, vendar so še vedno na nivoju dolgoletnega povprečja. V kategoriji košut 2⁺ in telet je opazen trend padanja telesnih mas, v kategoriji junic pa telesne mase nihajo in so na dolgoletnem povprečju.

Ocenjujemo, da je bila višina načrtovanega odvzema po starostni in spolni strukturi ustrezna. Menimo, da bi realizirani odzem lahko bil višji predvsem v loviščih z večjimi koncentracijami jelenjadi.

Ocena stanja populacije

Ocenjuje se, da je spolna sestava populacije primerna. Oceno zdravstvenega stanja populacije jelenjadi zaradi manjkajočih podatkov o vzrokih izgub težje podamo, kljub temu smo mnenja, da je zdravstveno stanje populacije jelenjadi v LUO dobro.

Na področju medvrstnih odnosov se ugotavlja, da se v višjih in bolj gozdnatih loviščih, kjer v preteklosti jelenjad ni bila prisotna, pojavljajo določene spremembe v gostoti populacije srne (zmanjševanje). Opažamo tudi, da upravljavci lovišč v loviščih z večjo gostoto jelenjadi namenjajo manjšo pozornost srni, kot pa v loviščih, kjer je prisotna samo srna. Prisotnost jelenjadi v tipičnih gamsjih habitatih zaenkrat ne kaže vidnih negativnih posledic.

Cilj upravljanja s populacijo

Območje razširjenosti jelena v LUO je doseglo maksimum, zato ne načrtujemo nadaljnjega širjenja populacijskega območja. Večjo pozornost je potrebno posvetiti vzhodnemu območju Pohorja in zagotoviti manjši vpliv navadnega jelena na okolje (objedenost) in postopno znižati številčnost.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem se načrtuje za vsa lovišča, katerih povprečni odvzem zadnjih 5 let je večji od 5 kosov/lovišče (so osrednji prostor jelenjadi). Loviščem s povprečnim petletnim odvzemom, manjšim od 5 kosov/lovišče, se načrtuje odvzem za skupino lovišč (so robni prostor jelenjadi).

Za lovišča robnega območja se opredelijo določila za upravljanje z jelenjadjo v robnem prostoru v letnem lovsko upravljavskem načrtu. Razvoj populacije tu usmerjamo predvsem s spolno strukturo med netrofejno jelenjadjo (teleta, junice in košute) in trofejno jelenjadjo (jeleni 2⁺), praviloma v razmerju 2:1. To pomeni, da ta struktura od predpisane strukture v osrednjem delu populacijskega območja lahko odstopa.

Damjak

Prostorski okviri obravnave

Na Pohorju med Smolnikom, Klopnim vrhom in Činžatom živi manjša skupina damjaka. Nastala je z izpustom damjakov iz obore na Pohorju leta 1962. Vsake toliko časa prihaja do pobegov damjaka iz obor. Vsi dosednji pobegi so bili obvladani, tako da ni prišlo do pojava novih skupin damjakov v prosti naravi.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Za damjaka je veljal popolni odstrel po odločbi¹, zaradi česar se je številčnost populacije tako zmanjšala, da ne zagotavlja normalnega upravljanja s to vrsto. Iz omenjene populacije je bilo odvzetih v začetku decenija 14 živali v letih 2001 – 2004, kasneje pa razen v letu 2010 (1 žival) ni bilo odvzema. V analiziranem obdobju je bilo iz lovišč odvzetih še 31 pobeglih živali iz obor (Jamnica 18, Muta 5, Podgorje 3 ...).

Ocena stanja populacije

Na podlagi redkih opažanj živali s strani upravljavcev lovišč in drugih zbranih informacij sklepamo, da se na Pohorju ohranja manjša skupina te vrste divjadi. Živali se redko pojavijo posamezno ali v manjših skupinah v loviščih Puščava, Ruše in LPN Pohorje, na podlagi česar lahko ocenjujemo, da se tudi prostorska razširjenost populacije damjaka na Pohorju oži.

Cilj upravljanja s populacijo

V Pohorskem LUO damjaka ne želimo v prosti naravi. Cilj upravljanja s populacijo damjaka je izločitev vseh živali, ki se še pojavljajo, iz naravnega okolja.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odstreliti je potrebno vse živali v prostoru lovsko upravljavskega območja.

Gams

Prostorski okviri obravnave

Prvotna žival visokogorja Pece, Olševe in Raduhe je zaradi naraščanja številčnosti širila življenjski prostor na ostale gore. V preteklem obdobju ni bilo evidentiranega odvzema gamsa le v lovišču Oplotnica.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Upravljanje z gamsom so zaznamovale gamsje garje, ki so se pojavile v sosednjem Kamniško–Savinjskem LUO, leta 2003 pa tudi v lovišču Bistra, ki leži v obravnavanem LUO. V desetletju je znašala realizacija odvzema v primerjavi z načrtom 88 %. Odvzem v I. starostnem razredu predstavlja 58 % delež in je na ravni načrtovanega. Pri tem izstopa velika realizacija kozličev in izredno nizka realizacija odvzema osebkov 2⁺. Odvzem v II. starostnem razredu kozlov je na ravni načrtovane višine. Dosežen je bil tudi načrtovan delež odvzema starih kozlov (7,1 %). Tudi odvzem v II. in III. starostnem razredu koz je z 14,2 oziroma s 7,8 % deležem na ravni načrtovanega. Ocenjujemo, da je realizirana spolna in starostna struktura odvzema v tem obdobju dokaj ugodna.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da se je v skladu z usmeritvami v preteklih letih na Pohorju, Uršlji gori in Smrekovcu številčnost znižala, kar pa za območje Pece (lovišči Koprivna – Topla in Peca) ne moremo reči. V bližnji preteklosti so se garje pojavile večkrat na zelo omejenem območju, vendar so bile vedno v kratkem času zaustavljene.

Cilj upravljanja s populacijo

V LUO številčna in površinska poselitev gamsa že presega zgornjo mejo možnosti. Vsako nadaljnjo širjenje bi pomenilo širitev gamsa v vse manj primeren življenjski prostor, kar ni dopustno. Z gamsom moramo gospodariti tako, da preprečimo nadaljnjo širitev, ohranjamo številčnost, ki ne povzroča ponovnega izbruha garij.

¹ Odločba Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano št.: 323-02/84-20-II CE, z dne 21. 11. 1985

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Kazalci upravljanja z gamsom v LUO v preteklem desetletnem obdobju kažejo pozitivne trende, zato bodo veljale tudi v naslednjem desetletnem obdobju podobne usmeritve. Pri določanju višine in prostorske razdelitve odvzema se bo upoštevalo trende biokazalcev, posebej zdravstveno stanje gamsov (garje in drugo), stanje gamsov glede relativne številčnosti in prostorske razporeditve, škode in medvrstne odnose divjadi. Upravljanje z gamsom v loviščih Dolič in Mislinja, ki mejijo na sosednje Savinjsko–Kozjansko LUO mora biti usklajeno z upravljanjem s to živalsko vrsto v LUB Paški Kozjak (lovišča: Velenje, Škale, Dobrna in Vitanje).

Muflon

Prostorski okviri obravnave

V LUO živijo mufloni, ki so bili leta 1967 naseljeni na Uršljo goro. Lovišči Bistra in Koprivna – Topla pa sta del robnega življenjskega prostora solčavskih muflonov (kolonija Podolševe). Tu mufloni niso stalno prisotni, ampak posamezne živali ali manjše skupine prehajajo občasno tudi v ti dve lovišči.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Za muflona na Uršlji gori je v preteklosti veljala odločba², po kateri bi s popolnim odstrelom izločili muflona iz naravnega okolja. Odvzem v desetletnem obdobju je znašal 588 živali, kar v primerjavi z načrtom predstavlja zelo nizko, le (76 %) realizacijo. Številčni odvzem kaže, da se številčnost populacije muflona postopno znižuje.

Ocena stanja populacije

Velika večina sedanjih muflonov je potomcev leta 1967 naseljenih muflonov na Uršlji gori. Do izločitve vrste iz lovišč ni prišlo, doseženo pa je bilo znižanje številčnosti in zoženje areala razširjenosti. Ocenjujemo, da se populacija muflonov v loviščih Koprivna – Topla in Bistra številčno ni povečala ter prostorsko razširila in še vedno prihaja le do prehodov posameznih živali ali manjših tropov iz kolonije Kamniško–Savinjskega LUO.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja z muflonom je znižanje številčnosti na minimum in vzpostavljanje takšne spolne in starostne strukture, ki vodi k izločitvi vrste. V robnih področjih solčavske populacije muflonov ne želimo prostorske širitve in povečanja številčnosti.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Na območju Uršlje gore po številu in starostni strukturi načrtujemo poseganje za znižanje številčnosti in izločitev vrste. V loviščih Bistra in Koprivna – Topla (kolonija Podolševe), pa odvzem takega števila živali, ki ga je v teh dveh loviščih možno realizirati in ne vpliva na cilje gospodarjenja v matični koloniji.

Divji prašič

Prostorski okviri obravnave

V zadnjem obdobju je divji prašič poselil skoraj celotno LUO in samo v lovišču Radlje ni bilo odvzema. Pri upravljanju upoštevamo heterogenost LUO in posebnost mežiškega LUB v smislu prisotnosti gozdnih kur.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Upravljanje z divjim prašičem so v preteklem obdobju v veliki meri pogojevale velike škode v kmetijstvu. Realiziran odvzem je nihaval od 269 živali v letu 2006 do 503 živali v letu 2002 in je večinoma zaostajal za načrtovanim. Načrtovani odvzem je v povprečju realiziran 81 %. V zadnjih treh letih je jasno izražen pozitiven trend realiziranega odvzema. Višina poseganja v reproduktiven potencial divjega prašiča (25,3 %), ki je višji kot v ostalih LUO, ob številnih drugih dejavnikih v zadnjem času ohranja usklajeno številčnost divjega prašiča z okoljem.

Ocena stanja populacije

Prostorska porazdelitev populacije divjega prašiča se je v zadnjem petletnem obdobju nekoliko skrčila predvsem na lovišča, ki gravitirajo na Pohorje. Posamezni manjši tropi poredko zaidejo tudi v koroška lovišča, predvsem iz sosednjega Kamniško–Savinjskega LUO, kjer pa zaenkrat še ni opaziti negativnega vpliva na gozdne kure. Ocenjuje se, da trenutno obstaja nevarnost nadaljnega povečanja številčnosti te populacije le v loviščih na levem bregu reke Drave (Vurmat, Boč na Kozjaku, Gaj pri Mariboru), kjer je bil v letu 2010 poseg v populacijo najvišji.

² Odločba Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano št. 324-01-61/90 z dne 20. 6. 1990.

Cilj upravljanja s populacijo

Za pretežni del LUO velja, da je potrebno številčnost divjega prašiča ohraniti na sedanjem nivoju in preprečiti ponovno večanje številčnosti. Na območju lovišč Boč na Kozjaku, Gaj pri Mariboru in Vurmat je številčnost potrebno znižati. Ker je pretežni del Koroške življenjski prostor gozdnih kur, divji prašič tu ni zaželena vrsta.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Za znižanje številčnosti populacije je treba načrtovati predvsem dovolj veliko številčno poseganje med vse kategorije divjega prašiča. Razlog intenzivnega odstrela ozimcev je v obvladovanju številčnosti populacije, zato je z odstrelom sledimo ciljem, da v razred enoletnih osebkov preraste minimalno število ozimcev. Svinja vodnica tropa je pri izvajanju lova praviloma varovana kategorija, saj lahko njen odstrel prek zrušitve socialne strukture povzroči še večji prirastek in škode v prostoru.

Lisica

Prostorski okviri obravnave

Lisico obravnavamo v okviru njenega populacijskega območja, ki se pokriva z LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Neuskklajena, prevelika gostota lisičje populacije, ki jo nazorno kažejo prisotne garje in stalna grožnja ponovnega izbruha stekline, so kazalci, ki so usmerjali upravljanje z lisico v preteklem obdobju. Lovci v prvi polovici decenija načrtovanim ukrepom niso sledili. Načrt odvzema je bil v preteklem desetletju realiziran med 44 % in 139 % ali v povprečju le 77 %. V zadnjem obdobju odvzem strmo narašča.

Ocena stanja populacije

Za lisico velja, da je zelo pogosta vrsta divjadi na celotnem območju. Da je populacija preštevilna potrjuje dejstvo, da imamo po letu 1998 stalno oboletost lisic za garjami. Pričakovanja, da se bo zaradi velike stopnje prirastka gostota populacije v naslednjih letih povečala, potrjuje odvzem v zadnjih letih.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo lisice je znižanje in ohranjanje okolju primerne gostote lisičje populacije. To je gostota, ki bi preprečila pojav garij in stekline in imela manjši vpliv na številčnost male divjadi in drugih divjih živali, ki jih pleni.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Številčnost lisic ocenjujemo na podlagi pogostosti videvanja, drugih znakov (sleda, iztrebki, mesta mokrenja), zasedenost lisičin, oglašanj v obdobju parjenja, doseganja odstrela in drugo. Najboljši kazalec usklajenosti z okoljem pa so bolezni. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih. Priporoča se intenziven lov lisice v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur.

Jazbec

Prostorski okviri obravnave

Življenjski prostor jazbeca sega od nižin do okoli 800 m nadmorske višine. V tem prostoru ima dokaj podobne življenjske razmere, zato ga obravnavamo v okviru LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Jazbec se lovi predvsem v primerih, ko dela škodo na mlečni koruzi. Načrti odvzema so po letih nihali od 60 do 80 živali in so bili v povprečju doseženi 89,5 %.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je sicer enakomerno porazdeljena populacija jazbeca v prostoru v rahlem številčnem porastu.

Cilj upravljanja s populacijo

Za jazbeca velja, da ga želimo ohraniti v sedanjih številčnosti in prostorski razširjenosti.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Številčnost jazbeca se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne.

Kuna belica in kuna zlatica

Prostorski okviri obravnave

Prostorska razširitev obeh kun po celotnem LUO pomeni obravnavanje obeh vrst v okviru LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V preteklem desetletnem obdobju je bil načrtovani odvzem kune belice dosežen 74 %. Številčno odvzem kune belice letno niha od 118 živali v letu 2008 do 296 živali v letu 2010. Pri kuni zlatici gre za odvzem malega števila živali, ki se giblje od 6 osebkov v letu 2003 do 19 osebkov v letu 2009.

Ocena stanja populacije

Med populacijama obeh kun je velika razlika. Kuna zlatica poseljuje gozdnate predele v višjih legah LUO. Njena prostorska razširjenost je konstantna, vendar redka. Pri sedanji številčnosti nima posebnega vpliva v okolju. Kuna belica je pogosta, njena številčnost se je v preteklosti povečala najprej v urbanem okolju, kasneje tudi v gozdnem prostoru. Naraščanje številčnosti kun belic se je v zadnjem obdobju umirilo.

Cilj upravljanja s populacijo

Glede na stanje populacij obeh kun je skupni cilj ohraniti zdrave in vitalne populacije številčno usklajene z življenjskim prostorom. To pomeni znižanje številčnosti kune belice in ohranjanje zlatice.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Za zagotovitev ciljev upravljanja z obema kunama bomo načrtovali številčni odvzem pri belici v višini, ki bo zagotovil znižanje številčnosti. Pri kuni zlatici bomo načrtovali simboličen odvzem, ki nima vpliva na stanje populacije. Odvzem kun naj bo intenzivnejši v habitatih gozdnih kur in predelih z več male divjadi.

Pižmovka

Prostorski okviri obravnave

Življenjski prostor pižmovke je obrežni svet reke Drave, Mislinje in Meže. Reka Drava teče v smeri Z–V preko celotnega LUO, zato jo v okviru LUO tudi obravnavamo, pri čemer upoštevamo njeno prisotnost po loviščih.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Številčni odvzem pižmovke iz leta v leto pada in znaša v zadnjem obdobju le nekaj živali. Skupaj je bilo v deceniju odvzetih 115 živali, kar pomeni nizko, le 31 % realizacijo načrtovanega odvzema.

Ocena stanja populacije

Ocenjuje se, da je upadanje odstrela povezano z zmanjšanim zanimanjem lova na pižmovko. Dokaj konstanten odstrel v preteklem desetletnem obdobju in dejstvo, da so v izgubah evidentirani le posamezni osebk, kaže na to, da je populacija pižmovke prostorsko in številčno stabilna.

Cilj upravljanja s populacijo

Je tujerodna vrsta in v celoti ne poznamo njenih vplivov v okolju, zato jo zaradi možnega negativnega vpliva želimo postopno izločiti iz LUO.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Prostorskega in številčnega odvzema pižmovke ne bomo omejevali. Natančnejšo višino odstrela se na osnovi analiz različnih kazalnikov določa v letnih načrtih.

Poljski zajec

Prostorski okviri obravnave

Populacijsko območje obravnave poljskega zajca se pokriva z LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Nizka številčnost poljskega zajca je narekovala bolj simboličen odvzem na celotnem območju LUO. V celotnem obdobju je bilo odvzetih 1.381 živali, od tega je znašal odstrel 822 živali. Odvzem v analiziranem obdobju kaže izrazito negativni trend. Delež izgub v skupnem odvzemu znaša 41 %. Največ izgub je evidentiranih zaradi povoza v prometu (83 %), ki so tudi najlažje ugotovljive.

Ocena stanja populacije

Gostota populacije poljskega zajca pada z nadmorsko višino in večanjem deleža gozdov. Zelo redek je v velikih gozdnih kompleksih. Zmanjševanje gostote zajčje populacije v zadnjem desetletju (predvsem v nižjih predelih območja z več kmetijskimi površinami) se je po naši oceni ustavilo.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo zajca je povečanje številčnosti na celotnem prostoru razširjenosti. Zagotovitev pozitivnih trendov je odvisna v največji meri od tega, kako uspešni bomo z usklajevanjem številčnosti plenilcev in izboljšanjem življenjskega okolja.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno. Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja. Dodajanje poljskega zajca v prosto naravo praviloma ni dovoljeno.

Fazan

Prostorski okviri obravnave

Fazana obravnavamo v okviru LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V preteklem desetletnem obdobju je bil načrtovani odvzem fazana dosežen 91 %. Številčna realizacija odvzema po letih pada. Večinoma gre za odstrel fazanov, ki jih upravljavci kljub temu, da dodajanja ne priporočamo, spuščajo v lovišča. Tako odvzem kot tudi izgube izkazujejo izrazit trend padanja.

Ocena stanja populacije

Za fazana je v LUO malo primernega življenjskega prostora. V okolju je redek, v Mislinjski in Mežiški dolini ga ni več zaslediti. Številna dodajanja fazanov v preteklih letih kljub opozorilom niso obrodila sadov.

Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo fazana je ohranitev vrste v številčnosti in prostorski razširjenosti, ki zagotavlja njegovo preživetje in nadaljnji razvoj.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Dodajanje fazana v lovišča je namenjeno predvsem lovu in nima pomembnega vpliva na povečevanje številčnosti. Dodajanje v lovišču mora biti nadzorovano (letni lovsko upravljavski načrt, letni načrt lovišč in lovišč s posebnim namenom) in usmerjeno v divjadi primerno okolje.

Raca mlakarica

Prostorski okviri obravnave

Način življenja in razširjenost rase mlakarice zahteva, da jo obravnavamo v okviru LUO. Njen najpomembnejši življenjski prostor je reka Drava s pritoki, ki teče skoraj skozi celotno LUO.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Podobno kot pri ostalih vrstah male divjadi je pri rasi mlakarici izražen trend padanja odvzema. Po naši oceni se je odvzem kljub prostorski širitvi in povečanju številčnosti v zadnjih letih ustalil in znaša od 85 do 100 živali.

Ocena stanja populacije

Raca mlakarica se po naši oceni v zadnjem obdobju širi v prostoru LUO. Njena številčnost rahlo narašča, prisotna je že ob skoraj vseh vodnih površinah.

Cilj upravljanja s populacijo

Nadaljevali bomo z ohranjanjem življenjskega okolja rase mlakarice in posegali v populacijo s takim odvzemom, ki bo zagotavljal sedanjo številčnost na obstoječem življenjskem prostoru.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Dodajanje rac na naravne vodotoke praviloma ni dovoljeno. Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje.

Sraka, šoja in siva vrana

Prostorski okviri obravnave

Obravnavamo jih v okviru LUO, saj se populacijsko območje srake, šoje in sive vrane z njim prekriva.

Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V celotnem obdobju je bilo odvzetih 1.071 šoj in 54 srak. Odvzem je minimalen in na obe populaciji nima vpliva. Realizacija odvzema sive vrane je bila v preteklem obdobju nizka in v povprečju znaša 62 % načrtovanega. Odvzem je vse do leta 2006 padal, v zadnjem petletnem obdobju pa strmo narašča.

Ocena stanja populacije

Populacije šoje, srake in vrane so stabilne. Najbolj konstantna je številčnost vrane, številčnost šoje je v porastu, prav tako srake, ki je v zadnjem obdobju ponovno poselila nekatere dele LUO. Ocenjujemo, da je številčnost vrane prevelika in je posledica obilice hrane, ki jo najde na smetiščih in v neposredni bližini naselij po celotnem prostoru.

Cilj upravljanja s populacijo

Gostota srake in šoje je primerna in jo želimo ohraniti. Siva vrana je preštevilna, zato želimo njeno številčnost znižati.

Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem srake in šoje se v osnovi načrtuje skladno s trajnostno rabo naravnih virov v minimalnem številu, praviloma pa le za primere preprečevanja povzročanja škode na človekovem premoženju. Lov sive vrane se načrtuje v obsegu, ki ima za posledico čim manjši vpliv te vrste na okolje. Natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela obravnavanih vrst se opredeli v letnih načrtih LUO.

2 UVOD

Namen Lovsko upravljavskega načrta za VI. Pohorsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020 je, da se na podlagi analize preteklega upravljanja s populacijami divjadi in njihovim življenjskim okoljem, sedanje ocene stanja populacij ter presoje naravnega ravnovesja in usklajenosti z okoljem, določijo cilji, usmeritve in ukrepi za zagotovitev trajnostnega upravljanja s populacijami divjadi in primernega življenjskega okolja za prihodnje desetletno obdobje.

V letu 2008 je pričel veljati Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/2008), ki je med drugim določil, da se dolgoročni načrt lovsko upravljavskega območja in dolgoročni načrt gozdnogospodarskega območja pripravita kot skupen gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrt območja v skladu z zakonom, ki ureja gozdove. Zato je pričujoči načrt že drugi dolgoročni načrt za VI. Pohorsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020, ki nadomešča predhodnega za obdobje 2007 – 2016.

Načrt bo v nadaljevanju predstavljal osnovo vsem bodočim letnim načrtom lovsko upravljavskega območja in bo služil kot strategija upravljanja s populacijami divjadi in njihovim življenjskim okoljem v naslednji dekadi. Izdelan je na osnovi številnih zelo podrobnih analiz dogajanj tako v populacijah, kot tudi v njenem življenjskem okolju v preteklem desetletju. Vsi podatki se skladno s predmetno zakonodajo sistematično zbirajo v okviru evidenc lovsko upravljavskega območja in se jih nadgrajuje z dodatnimi raziskovanji s področja divjadi in lovstva. Načrt vključuje tudi novejšo ugotovitve s področja upravljanja s populacijami divjadi, prav tako pa upošteva strategije drugih uporabnikov prostora.

Načrt za VI. Pohorsko lovsko upravljavsko območje za obdobje 2011 – 2020 je izdelan skladno z:

- Zakonom o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št.16/04), Odločbo US (Ur.l. RS, št. 120/06) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 17/08)
- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št.30/93) ter Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (Ur.l. RS, št. 76/02 in 110/07),
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010),
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04),
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04),
- Uredbo o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v RS (Ur.l. RS, št. 117/04),
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur.l. RS, št. 101/04),
- Osnutkom ON - gozdnogospodarski del za Gozdnogospodarsko območje Slovenj Gradec (2011-2020),
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (izdelana na Oddelku za gozdne živali in lovstvo in usklajena z lovskimi organizacijami v letu 2011) in
- Predlogo za izdelavo lovsko upravljavskega dela ON (izdelana na Oddelku za gozdne živali in lovstvo ZGS, januar 2011).

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – VI. Pohorsko lovsko upravljavsko območje,
- LD – lovska družina,
- LPN – lovišče s posebnim namenom,
- LUB – lovsko upravljavski bazen,
- EE – ekološka enota,
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- GGE – gozdnogospodarska enota,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- OE – Območna enota.

3 OPIS LOVSKO UPRAVLJAVSKEGA OBMOČJA

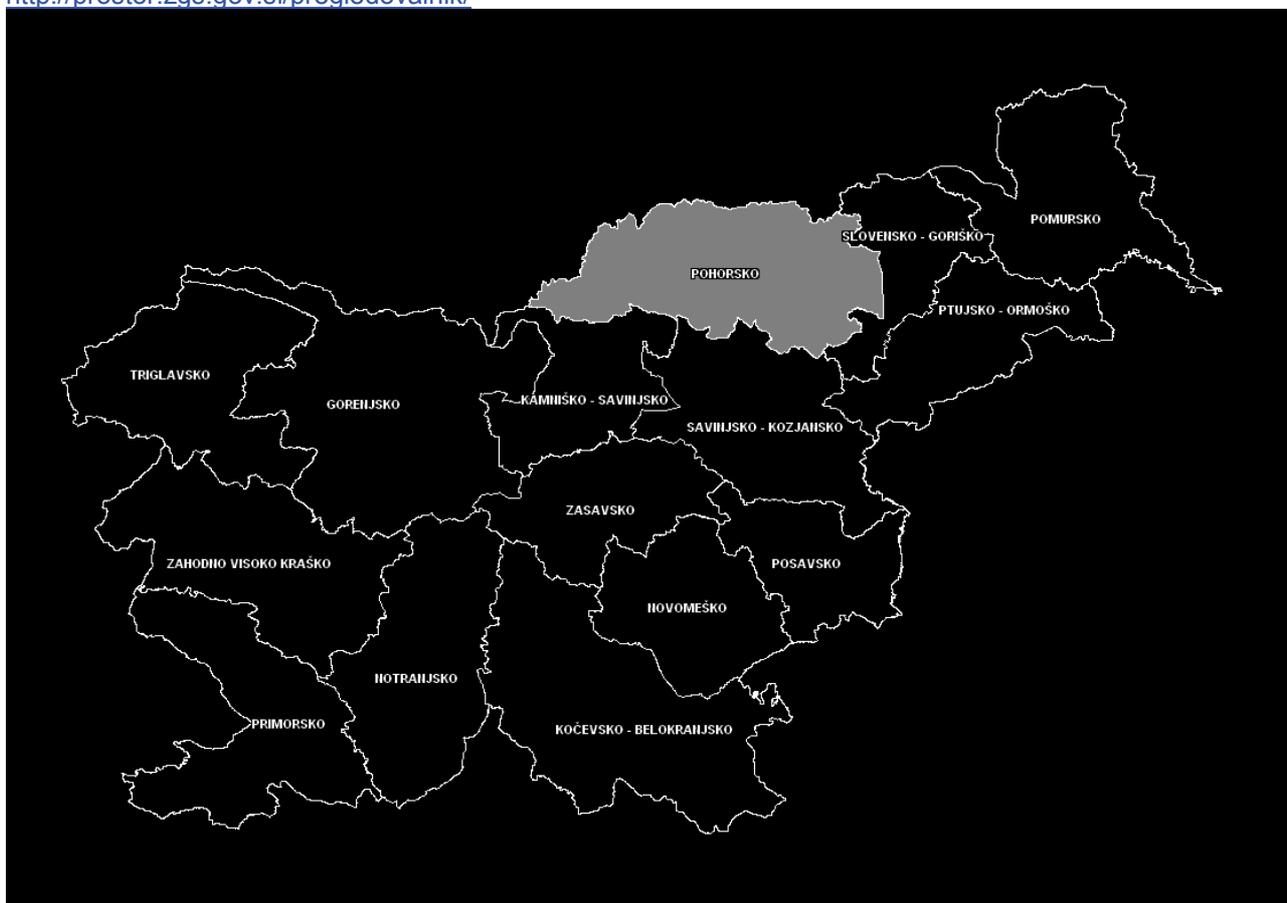
3.1 Opis lovsko upravljavskega območja in pomen za upravljanje z divjadjo

Na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 16/04) je Zavod za gozdove Slovenije v sodelovanju z upravljavci lovišč, lokalnimi skupnostmi in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, pripravil strokovne podlage za določitev lovsko upravljavskih območij. Določila jih je Vlada RS z Odlokom o lovsko upravljavskih območij v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04).

Pohorsko LUO je bilo oblikovano iz Pohorskega lovsko gojitvenega območja, izločen je bil le subpanonski del, kjer prevladujejo nižinska lovišča s srnjadjo, malo divjadjo in muflonom na Boču. Gre za območje, ki sega od Maribora na vzhodu preko Pohorja in Kozjaka, Košenjaka, Uršlje gore, Smrekovca, vse do Pece in Raduhe ter Olševe na zahodu. Nastali LUO je ekološko zaokroženo območje, pretežno gozdnate krajine, sredogorskega in visokogorskega sveta s podobnimi življenjskimi pogoji.

Skoraj v celoti se prekriva s populacijskim območjem dveh ekološko bolj vplivnih vrst divjadi v LUO in sicer jelenjadi ter gamsa.

Topografska podlaga za vpogled v položaj LUO se nahaja na spletni strani ZGS: <http://prostor.zgs.gov.si/pregledovalnik/>

Slika 1: Položaj lovsko upravljavskega območja v Sloveniji

3.2 Krajinsko ekološke značilnosti lovsko upravljavskega območja

Gozdovi

Gozd z gozdnim robom je najpomembnejši življenjski prostor večini prstoživečih vrst živali v LUO. Pohorsko LUO spada med bolj gozdnata območja v državi, saj je z gozdovi poraslo kar 71 % celotne površine. Gozdovi izrazito prevladujejo v višjih predelih pogorij, kjer so tudi najobsežnejši gozdni kompleksi. Sledi pas s celki, kjer v zgornjem delu tega pasu prav tako prevladujejo gozdovi, proti dolini jih je vse manj. V dolinah

je razširjeno kmetijstvo, veliko je urbanih površin. Tudi v tej krajini je delež gozdov še dokaj velik. Tu najdemo večje gozdne komplekse (Mučka dobrava, Slovenjgraška dobrava). Ravninskega dela je zelo malo.

Pomemben krajinski element so celki in krajina, kjer se mozaično izmenjujeta gozd in kmetijska zemljišča.

Pretežno naravne gozdne združbe z bukvijo in ostalimi listavci so v vzhodnem delu LUO. Proti zahodu je vse več spremenjenih gozdnih združb. Prvotno prevladujoči bukovi in bukovo–jelovi gozdovi so se zaradi močnejših človekovih vplivov v preteklosti na velikih površinah spremenili v smrekove monokulture (Mislinjsko Pohorje, Zgornja Mežiška dolina).

Naravna gozdna vegetacija je torej na več kot polovici površine LUO zelo spremenjena, vendar sonaravno gospodarjenje z gozdovi vodi po poti do oblikovanja bolj naravnih gozdnih združb. Proces je zahteven in dolgotrajen, uspeh pa je v veliki meri odvisen tudi od vpliva divjadi.

V LUO prevladujejo naslednje skupine gozdnih združb oz. rastišč:

- gorska in zgornjegorska bukovja na silikatnih kamninah,
- jelovja in smrekovja na silikatnih kamninah,
- jelova-bukovja,
- gorska, zgornjegorsko in subalpinsko bukovja na karbonatih,
- podgorska bukovja na silikatnih kamninah,
- toploljubna bukovja.

Kmetijska zemljišča

V LUO znaša površinski delež kmetijskih zemljišč 23 %. Gozd se predvsem v hribovitih, strmejših predelih, vztrajno širi na kmetijske površine, zato je njihov delež v stalnem upadanju. Po načinu rabe kmetijskih zemljišč močno prevladujejo travnate površine. Skupaj jih je kar 74 %. Njiv je 17 %, sadovnjakov 9 %. Med kmetijskimi kulturami prevladujejo koroza, krompir in žita.

Največ kmetijskih zemljišč je v dolinah, posamezni celki ležijo nad 1.000 m nadmorske višine, kjer prihaja tudi do zaraščanja.

Za divjad so pomembne planje (travne površine) na vrhu Pohorja in drugih koroških gorah. Razen na Peci in Olševi so vse ostale planje antropogenega izvora. Ohranili jih bomo le z načrtnim vzdrževanjem.

Ostale površine so pozidane. Njihov delež je malo pod 6 % skupne površine LUO.

Vode in mokrišča

Za območje, ki ga tvori v pretežni meri nepropustna geološka podlaga (granit, tonalit, peščenjaki) in pade letno do 1.500 mm padavin, so značilni številni vodni izviri. Svojtven pečat LUO daje reka Drava. Skoraj skozi celotno območje teče v smeri Z – V. Vanjo se izlivajo večji potoki in reke kot so: Mislinja, Meža, Bistrica, Vuhreščica, Velka, Radoljna in Lobnica. Z izgraditvijo hidroelektrarn na reki Dravi so nastala zaježitvena jezera (za 6-imi pregradami), številna poplavna območja, zatoki, otoki, mokrišča, trstičja in prodni nanosi. Najpomembnejši obvodni habitati so: otok pri Črnečah, jerebičje pri Gortini in otok pri Radljah. Delež vodovja in mokrišč v skupni površini LUO znaša skoraj 1 %.

Kljub možnosti reguliranja višine vodne gladine na hidroelektrarnah, voda tekom leta večkrat zalije večino poplavnega območja.

Pomembne so še vodne površine, šotišča in barja na vrhu Pohorja (Lovrenška jezera, Ribniško jezero). Pomenijo specifičen ekosistem z značilnimi rastlinjem (ruševje, šotni mah) in živalstvom (severni kovaček, planinski pupek, koconogi čuk, mali skovik, siva pevka ...).

Ekološke enote, kot naravni prostor s podobnimi ekološkimi lastnostmi in odnosi med organizmi, najbolj ponazarja delitev Slovenije na makro naravnogeografske regije (Geografski inštitut ZRCSAZU, 1994). Po tej razdelitvi prekrivajo Pohorsko LUO tri makro regije. Pretežni del LUO spada v predalpsko regijo, manjši del na zahodnem delu (Mežiške Karavanke) pa v visokogorsko. Na skrajnem vzhodnem delu se zajeda v sredogorje Ruška dolina, ki spada v subpanonsko regijo. Njen delež v površini LUO je neznaten.

Odnosi med populacijami divjadi in življenjskim okoljem narekujejo združitev vseh treh regij v eno ekološko enoto. Takšna ekološka enota zajema celoten prostor Pohorja s Kozjakom in Košenjakom, Uršljo goru ter

del Smrekovca, Olševe, Raduhe in Pece. Ekološka enota, v kateri močno prevladuje gozdnata krajina sredogorja, se skoraj v celoti pokriva s populacijskim območjem gamsa in jelenjadi.

3.3 Lovišča v lovsko upravljavskem območju

Preglednica 1: Lovišča v lovsko upravljavskem območju

ŠIFRA LOVIŠČA	IME LOVIŠČA	SKUPNA POVRŠINA (ha)	LOVNA POVRŠINA (ha)	DELEŽ GOZDA (%)
0601	Koprivna – Topla	4.911	4.845	87
0602	Bistra	5.519	5.445	92
0603	Peca	4.485	4.234	73
0604	Pogorevc	3.745	3.612	83
0605	Podgorje	4.950	4.793	74
0606	Slovenj Gradec	4.097	3.674	57
0607	Prežihovo	3.470	3.146	64
0608	Jamnica	5.850	5.502	65
0609	Strojna	2.342	2.196	62
0610	Libeliče	2.514	2.332	60
0611	Dravograd	3.849	3.641	66
0612	Bukovje Otiški vrh	3.734	3.419	55
0613	Gradišče	2.580	2.417	66
0614	Golavabuka	5.048	4.698	55
0615	Mislinja	3.266	3.067	61
0616	Dolič	2.921	2.797	63
0617	LPN Pohorje	27.513	27.172	92
0618	Zeleni vrh	4.415	4.181	70
0619	Muta	4.191	3.938	60
0620	Radlje	3.037	2.816	57
0621	Orlica	3.123	3.003	77
0622	Janežev vrh	3.228	3.114	75
0623	Remšnik	3.772	3.612	71
0624	Podvelka	2.992	2.911	86
0625	Kapla	4.802	4.663	77
0626	Puščava	3.687	3.475	71
0627	Vurmat	2.510	2.442	80
0628	Boč na Kozjaku	3.449	3.239	69
0629	Gaj nad Mariborom	4.588	4.418	72
0630	Ruše	4.747	4.391	74
0631	Radvanje	3.180	2.073	32
0632	Hoče	4.156	3.639	48
0633	Fram	2.802	2.541	44
0634	Šmartno na Pohorju	3.454	3.333	63
0635	Slovenska Bistrica	4.157	3.658	44
0636	Oplotnica	3.963	3.647	44
0637	Zreče	4.142	3.803	59
Skupaj		165.189	155.888	71

V LUO je 36 lovišč in LPN Pohorje. Površina lovišč znaša med 2.342 ha in 5.850 ha ali povprečno 3.824 ha. S 36 lovišči trajnostno gospodarijo lovske družine (LD) na podlagi v letu 2009 z RS sklenjenih koncesijskih pogodb za dobo dvajsetih let. Vseh 37 lovišč se organizacijsko združuje v Območno združenje upravljavcev lovišč in LPN Pohorskega LUO. LPN Pohorje daje LUO poseben pomen, saj zajema skoraj petino njegove površine. Je prostorsko zaokrožena celota in sega od okoli 900 m nadmorske višine pa vse do vrha Pohorja. Zajema osrednji življenjski prostor navadnega jelena in gamsa. Celotno lovišče spada v predlagani Regijski park Pohorje, pretežni del pa tudi v območje NATURA 2000.

Slika 2: Lovišča v lovsko upravljavskem območju

3.4 Lovišča v upravni organiziranosti lovsko upravljavskega območja

Preglednica 2: Lovišča v upravni organiziranosti v lovsko upravljavskem območju

ŠIFRA LOVIŠČA	IME LOVIŠČA	UPRAVNA ENOTA	OBČINA	GG. OBMOČJE
0612	Bukovje Otiški vrh	Dravograd	Dravograd	Slovenj Gradec
0611	Dravograd	Dravograd	Dravograd	Slovenj Gradec
0610	Libeliče	Dravograd	Dravograd	Slovenj Gradec
0625	Kapla	Radlje ob Dravi	Podvelka	Maribor
0621	Orlica	Radlje ob Dravi	Radlje ob Dravi	Slovenj Gradec
0619	Muta	Radlje ob Dravi	Muta	Slovenj Gradec
0620	Radlje	Radlje ob Dravi	Radlje ob Dravi	Slovenj Gradec
0623	Remšnik	Radlje ob Dravi	Radlje ob Dravi	Slovenj Gradec, Maribor
0624	Podvelka	Radlje ob Dravi	Podvelka	Maribor
0618	Zeleni vrh	Radlje ob Dravi	Vuzenica	Slovenj Gradec
0622	Janžev vrh	Radlje ob Dravi	Ribnica na Pohorju	Maribor, Slovenj Gradec
0602	Bistra	Ravne na Koroškem	Črna na Koroškem	Slovenj Gradec
0608	Jamnica	Ravne na Koroškem	Prevalje	Slovenj Gradec
0601	Koprivna – Topla	Ravne na Koroškem	Črna na Koroškem	Slovenj Gradec
0604	Pogorevc	Ravne na Koroškem	Mežica	Slovenj Gradec
0607	Prežihovo	Ravne na Koroškem	Ravne na Koroškem	Slovenj Gradec
0603	Peca	Ravne na Koroškem	Mežica	Slovenj Gradec
0609	Strojna	Ravne na Koroškem	Ravne na Koroškem	Slovenj Gradec
0614	Golavabuka	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec
0616	Dolič	Slovenj Gradec	Mislinja	Slovenj Gradec
0613	Gradišče	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec
0615	Mislinja	Slovenj Gradec	Mislinja	Slovenj Gradec
0605	Podgorje	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec
0606	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec	Slovenj Gradec
0636	Oplotnica	Slovenska Bistrica	Oplotnica	Maribor
0635	Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Maribor
0634	Šmartno na Pohorju	Slovenska Bistrica	Slovenska Bistrica	Maribor
0617	LPN Pohorje	Maribor	več občin	Maribor, Slovenj Gradec
0637	Zreče	Slovenske Konjice	Zreče	Celje
0629	Gaj nad Mariborom	Maribor	Selnica	Maribor
0628	Boč na Kozjaku	Ruše	Selnica	Maribor
0627	Vurmat	Ruše	Podvelka	Maribor
0626	Puščava	Ruše	Lovrenc na Pohorju	Maribor
0630	Ruše	Ruše	Ruše	Maribor
0631	Radvanje	Maribor	Maribor	Maribor
0632	Hoče	Maribor	Hoče-Slivnica	Maribor
0633	Fram	Maribor	Rače-Fram	Maribor
Skupaj:	37	8	21	3

LUO leži na območju treh gozdnogospodarskih območij. Največji del površine zavzema GGO Slovenj Gradec (21 lovišč), sledi GGO Maribor (15 lovišč + 1 LPN) in GGO Celje (1 lovišče). LPN Pohorje prostorsko zajema dve GGO. Približno dve tretjini lovišča je na GGO Maribor in ena tretjina na območju GGO Slovenj Gradec.

Poleg delitve LUO po gozdnogospodarskih območjih, LUO leži še na območju 20 gozdnogospodarskih enot, 8 upravnih enot in 21 občin.

3.5 Obore

Število obor za rejo divjadi v območju se povečuje. Od zadnjega popisa v letu 2007 se je število povečalo za 38 obor. Trenutno je v Pohorskem LUO evidentirano 74 obor, kar predstavlja 337 ha ograjenih površin. Če smo še pred par leti ugotavljali, da gre pri postavljanju obor za »modno muho« premožnejših lastnikov gozdnih in kmetijskih zemljišč, danes posamezni lastniki s postavitvijo obore želijo tudi preprečiti zaraščanje

predvsem strmejših predelov kmetijskih površin, ki jih ne zmorejo vzdrževati s košnjo, ali pa to iz ekonomskega razloga ni dovolj stimulatívno. Vsaka obora pomeni rabo naravnega okolja v posebne namene in oženje življenjskega prostora divjadi. V primerih, da so postavljene na naravnih prehodih divjadi, pomenijo tudi motnjo pri prehajanju divjadi iz enega območja v drugo.

Večina obor je bila postavljena v skladu z zakonodajo, ki je veljala v trenutku postavitve obore, nekaj pa jih je tudi brez ustreznih dovoljenj. Glede na velikost spadajo vse obore v LUO v kategorijo obor za rejo divjadi in ne v kategorijo lovnih obor, a se na podlagi uстных virov v večini izvaja tudi lov.

Skoraj vsako leto pride do pobegov divjadi iz kakšne obore. S staranjem ograj se bo pogostost pobegov še povečala. Niso pa redki tudi primeri, ko ljudje namerno poškodujejo ograjo in povzročijo pobeg. Zaradi pobegov divjadi iz obor do sedaj niso nastale nove kolonije tujerodnih vrst. V večini primerov so pobeglo divjad uspeli vrniti v oboro lastniki obor sami, nekaj pobeglih osebkov pa so na podlagi odločb inšpektorja o izrednem odvzemu uplenili lovci.

Preglednica 3: Seznam obor v lovsko upravljavskem območju

Zap. št.	KRAJEVNO IME	LOVIŠČE	POV. (ha)	VRSTA DIVJADI	OPOMBE
1	Pokeržnik	Remšnik	7	damjak, muflon, n. jelen	OE Slovenj Gradec
2	Potovo	Remšnik	1	damjak	OE Slovenj Gradec
3	Cigler	Remšnik	2	damjak	OE Slovenj Gradec
4	Zg. Obanc	Remšnik	9	damjak	OE Slovenj Gradec
5	Hondlmihl	Remšnik	2	damjak	OE Slovenj Gradec
6	Sveček	Remšnik	7	damjak, muflon, n. jelen	OE Slovenj Gradec
7	Dobnik	Radlje	2,89	damjak, divji prašič	OE Slovenj Gradec
8	Grajf	Radlje	7,1	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
9	Prater	Radlje	1,5	damjak	OE Slovenj Gradec
10	Herk	Muta	5,0	damjak	OE Slovenj Gradec
11	Kolarjevo	Muta	7,0	damjak	OE Slovenj Gradec
12	Peruš	Muta	3,5	damjak	OE Slovenj Gradec
13	Erhat	Muta	5	damjak	OE Slovenj Gradec
14	Mori	Dravograd	7,8	damjak	OE Slovenj Gradec
15	Grubelnik	Dravograd	2	damjak	OE Slovenj Gradec
16	Jaž	Dravograd	3	damjak	OE Slovenj Gradec
17	Črešnjari	Dravograd	4,6	damjak	OE Slovenj Gradec
18	Hrastnik	Libeliče	26	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
19	Tičler	Libeliče	3	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
20	Vražuvnik	Libeliče	10	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
21	Javornik	Libeliče	3	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
22	Rožič	Bukovje	6,5	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
23	Košir	Bukovje	5,1	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
24	Jesenk	Gradišče	6,9	damjak	OE Slovenj Gradec
25	Hajtnik	Gradišče	3,2	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
26	Škratek	Gradišče	2,8	damjak, navadni jelen	OE Slovenj Gradec
27	Gradišer	Gradišče	9	damjak	OE Slovenj Gradec
28	Ramšak	Gradišče	3,1	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
29	Lampret	Podgorje	10,5	damjak, navadni jelen	OE Slovenj Gradec
30	Smolčnik	Podgorje	1,7	navadni jelen, damjak	OE Slovenj Gradec
31	Turičnik	Golavabuka	11,5	damjak	OE Slovenj Gradec
32	Slemenik	Golavabuka	5	damjak	OE Slovenj Gradec
33	Repnik	Golavabuka	1,6	damjak	OE Slovenj Gradec
34	Levc	Golavabuka	0,6	muflon	OE Slovenj Gradec
35	Ješovnik	Slovenj Gradec	2,5	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
36	Uršič	Slovenj Gradec	5	navadni jelen, muflon	OE Slovenj Gradec
37	Zg. Sedar	Slovenj Gradec	1,9	muflon, navadni jelen	OE Slovenj Gradec
38	Grobelnik	Slovenj Gradec	0,4	damjak	OE Slovenj Gradec
39	Požeg	Strojna	10,2	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
40	Štern	Jamnica	5	damjak	OE Slovenj Gradec
41	Brčnik	Prežihovo	1,6	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
42	Brčnik	Prežihovo	0,5	damjak	OE Slovenj Gradec

Zap. št.	KRAJEVNO IME	LOVIŠČE	POV. (ha)	VRSTA DIVJADI	OPOMBE
43	Černjak	Mislinja	4,8	damjak	OE Slovenj Gradec
44	Peter	Mislinja	1,2	damjak	OE Slovenj Gradec
45	Martin	Mislinja	0,25	damjak	OE Slovenj Gradec
46	Zajamšek	Mislinja	0,27	n. jelen, damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
47	Lenart	Mislinja	0,4	n. jelen, damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
48	Mrak	Pogorevc	7,1	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
49	Šumnik	Pogorevc	6,9	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
50	Mežnar	Koprivna - Topla	10,7	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
51	Šumah	Peca	15	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
52	Tominc	Peca	0,9	damjak	OE Slovenj Gradec
53	Ravbar	Peca	1,7	damjak	OE Slovenj Gradec
54	koprivnik	Orlica	7	damjak, muflon	OE Slovenj Gradec
55	Kompoš	Orlica	2	navadni jelen, damjak	OE Slovenj Gradec
56	Noberžnik	Janžev vrh	1,4	damjak	OE Slovenj Gradec
57	Stepišnik	Janžev vrh	1,2	navadni jelen	OE Slovenj Gradec
58	Odan	Kapla	4	damjak	OE Slovenj Gradec
59	Petelijek	Zreče	5,5	navadni jelen, damjak	OE Celje
60	Kotnik	Zreče	8	damjak, muflon	OE Celje
61	Višnar	Zreče	3	navadni jelen	OE Celje
62	Voljera venčeselj	Slovenska Bistrica	0,8	fazan	OE Maribor
63	Kateržan	Boč na Kozjaku	4	damjak	OE Maribor
64	Pečnik	Boč na Kozjaku	2	damjak	OE Maribor
65	Bosilj	Boč na Kozjaku	1	damjak	OE Maribor
66	Krajnčič	Fram	3	damjak	OE Maribor
67	Petelin	Fram	6	navadni jelen	OE Maribor
68	Auda	Fram	1	damjak	OE Maribor
69	Jelovec	Puščava	1,6	damjak	OE Maribor
70	Možičevo	Puščava	3	damjak	OE Maribor
71	Vute Lorbek	Puščava	7	damjak	OE Maribor
72	Pri starem kovaču	Puščava	3	damjak	OE Maribor
73	Sp. Manik	Podvelka	2,6	navadni jelen	OE Maribor
74	Fabjan	Podvelka	6,5	damjak	OE Maribor

V oborah so večinoma naseljeni damjaki (60 obor). Zelo se je povečalo število obor z navadnim jelenom (20 obor). Mufloni so v 18 oborah, v 1 pa divji prašiči in fazani. V 24 oborah je skupaj več vrst divjadi. Največ obor (6) je v lovišču Remšnik. V nekaterih loviščih obore niso evidentirane, tako da je dejansko število obor v LUO višje od prikazanega.

Usmeritve za upravljanje z oborami

Zakon o ohranjanju narave v 21. in 22. členu določa pogoje za postavitve obore, namenjene gojitvi – reji divjih živali. Fizična ali pravna oseba, ki namerava gojiti živali v obori mora za to pridobiti ustrezna dovoljenja s področja varstva okolja in urejanja prostora. Gojitev živali in označitev mora potekati na način, ki ga predpisuje predmetna zakonodaja s področja živinoreje in veterine. Lastnik gojenih živali mora skrbeti, da živali ne uidejo iz obor. V primeru pobega mora lastnik takoj obvestiti lovsko inšpekcijo, pristojnega upravljavca lovišča in ZGS. Tudi upravljavec lovišča v primeru, ko opazi pobeg živali iz obore o tem obvesti lovsko inšpekcijo, ZGS in lastnika obore. Za škodo, ki jo povzročijo pobegle živali, odgovarja lastnik ne glede na krivdo. V primeru, da se gojene živali pojavijo v prosti naravi, ima lastnik osem dni časa, da jih odlovi in jih spravi nazaj v ograjeno površino, sicer se pobegle živali štejejo za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča ZGS v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov LUO, ter v dogovoru z upravljavci lovišč/LPN in lovsko inšpekcijo. Avtohtone vrste, ki po navedenem roku ostanejo zunaj obore, upravljavec praviloma lovi skladno s potrjenim načrtom lovišča in predpisanimi lovniimi dobami, enako velja tudi za alohtone vrste, ki so v okolici obore predmet upravljanja. Alohtone vrste v območju upravljavca(ev) kjer se z njimi ne upravlja, je potrebno čim prej izločiti iz naravnega okolja ne glede na lovno dobo, o čemer odloča na predlog ZGS lovsko inšpekcija z izdajo potrebnih dovoljenj. Enako velja tudi za vse osebe vrst gojene divjadi, ki so pobegnile iz obore in kažejo atipično obnašanje, ki ni prilagojeno na naravno okolje (približevanje naseljem, ljudem ...). Po prenehanju gojenja divjadi v obori, je investitor dolžan v roku 6 mesecev odstraniti ograjo, sanirati morebitne poškodbe na površini, ki je bila ograjena in obvestiti krajevno pristojnega delavca ZGS.

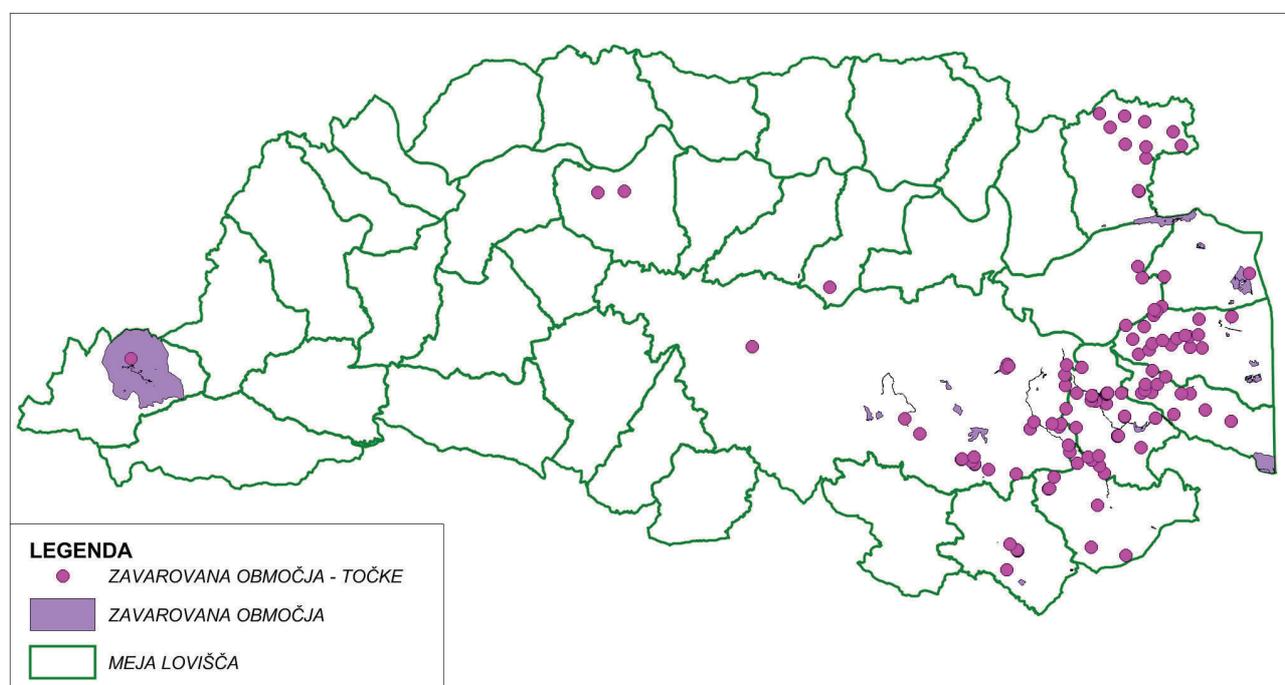
4 ZAVAROVANA OBMOČJA, NARAVNE VREDNOTE, EKOLOŠKO POMEMBNA OBMOČJA IN POSEBNA VARSTVENA OBMOČJA (NATURA 2000) V LOVSKO UPRAVLJAVSKEM OBMOČJU

4.1 Zavarovana območja

Zavarovana območja so ožja ali širša območja narave, za katere je vlada ali pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti ali skupaj vlada in pristojni organ ene ali več lokalnih skupnosti sprejel akt o zavarovanju (55. člen ZON). Ožja zavarovana območja so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. Širša zavarovana območja so narodni, regijski in krajinski park.

Na zavarovanih območjih je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Seznam vseh zavarovanih območij v LUO in njihovi varstveni režimi, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 9.1 Zavarovana območja z varstvenimi režimi. Vsa zavarovana območja so prikazana tudi v naravovarstvenem atlasu (ZO – Zavarovana območja) na internetni povezavi <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=ZO@ZRSVN>.

Slika 3: Zavarovana območja v lovsko upravljavskem območju

4.2 Naravne vrednote

Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje ali del naravnega območja, ekosistem, krajina ali oblikovana narava. Zlasti so to geološki pojavi, minerali, fosili ter njihova nahajališča, površinski in podzemni kraški pojavi, podzemne jame, soteske in tesni ter drugi geomorfološki pojavi, ledeniki in oblike ledeniškega delovanja, izviri, slapovi, brzice, jezera, barja, potoki in reke z obrežji, morska obala, rastlinske in živalske vrste, njihovi izjemni osebki ter njihovi življenjski prostori, ekosistemi, krajina in oblikovana narava. Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije (4. člen ZON).

Splošne varstvene usmeritve

Posegi in dejavnosti zunaj naravnih vrednot, na območju vpliva na naravno vrednoto se izvajajo tako, da vpliv posega ali dejavnosti ne povzroči uničenja ali bistvene spremembe lastnosti, zaradi katerih je bil del narave opredeljen za naravno vrednoto, ali uničenja naravne vrednote (6. člen Uredbe o zvrsteh naravnih vrednot).

Podrobnejše varstvene usmeritve

Površinske geomorfološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Na naravni vrednoti se lahko izvaja takšne športne in rekreacijske aktivnosti, zaradi katerih se bistveno ne spreminjajo fizične lastnosti naravne vrednote (npr. z obsežnim odstranjevanjem skal, pritrjevanjem klinov, jeklenih vrvi in podobnim).
- **Vegetacijo na naravni vrednoti se lahko odstrani le v primeru**, da se s tem omogoči dostop, izboljša vidnost ali prepreči vpliv rastlinstva na vrednoto.

Podzemeljske geomorfološke naravne vrednote

- V jamo se ne vnaša organskih snovi.

Na površju nad znanimi rovi jame, v vplivnem območju ponornic:

- Gradnja objektov (tudi lovskih objektov) se ne izvaja, zemeljsko površje se ne spreminja.
- Vegetacijsko odejo, vključno z njenim odstranjevanjem, se spreminja le v takšnem obsegu, da se ne ali bistveno ne spreminijo kakovostne (kemične) in količinske lastnosti pronicajoče vode.
- Ne slabša se kvalitete vod, ki tečejo v jamo. Uporablja naj se biološko razgradljiva olja. Onemogoči naj se vnos soli v vodne biotope.

V jamskem vhodu in njegovi neposredni okolici:

- Enostavne objekte (tudi lovske objekte), ki nimajo vsebinske povezave z naravno vrednoto, se namešča v takšni oddaljenosti, da se vidna podoba jamskega vhoda ohranja nespremenjena.
- V vegetacijsko združbo v jamskem vhodu se ne posega s fizičnim uničevanjem, spreminjanjem vrstne sestave ipd. Obseg odstranitve vegetacije sme biti tolikšen, da se ohranijo obstoječe lastnosti mikroklimе v jamskem vhodu in jami.
- Umeščanje krmišč in solnic naj bo na takšni oddaljenosti od jamskih vhodov, da ne prihaja do neposrednega vnosa soli in organskih snovi v jame.

Za vse jame s statusom naravna vrednota veljajo omejitve, ki so podane z Zakonom o varstvu podzemnih jam (Uradni list RS, št. 2/04). Varstveni režim je določen v 18. in 19. členu, obisk je določen v 14., 15., 16. in 17. členu, gradnja objektov je določena v 21. in 22. členu Zakona o varstvu podzemnih jam.

Geološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti, (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Z namenom preprečitve erozije, neugodnega delovanja atmosferilij in vegetacije se naravno vrednoto lahko fizično zaščiti (prekrije), odstrani vegetacijo in podobno.

Hidrološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Ne slabša se kvalitete vode. Uporablja naj se biološko razgradljiva olja.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.
- V obrežno vegetacijo se posega s sekanjem, obsekavanjem, redčenjem, zasajanjem, tako da se bistveno ne spreminijo fizikalne lastnosti obrežja.

Botanične naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.

- Sestave biocenoze se ne spreminja z vnašanjem rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravni vrednoti se ne uporablja kemičnih sredstev za uničevanje živali in rastlin.
- Na naravni vrednoti, kjer se rastišče vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na rastišča se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin, po možnosti se kosi po semenitvi.

Zoološke naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena¹.
- Posege, dejavnosti in aktivnosti na naravni vrednoti se izvaja tako, da se način in čas opravljanja posegov, dejavnosti in aktivnosti kar najbolj prilagodita življenjskim ciklom živalim; posege, dejavnosti in aktivnosti se izvaja v času, ki ne sovпада z obdobji, ko živali potrebujejo mir, npr. sekanje grmišč se opravlja izven obdobja gnezdenja ptic, gozdarska in druga opravila, ki lahko uničijo gnezda ali mladiče, se opravljajo po gnezdenju ali poleganju mladičev in na način, da se živali lahko umaknejo.
- Živali se ne vznemirja, preganja, nabira, zastruplja ali drugače uničuje.
- Sestave zoocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali tujerodnih vrst.
- Odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje naj se izvaja le v takem obsegu, da ne bo negativnega vpliva na naravno vrednoto.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote odstrani.

Ekosistemske naravne vrednote

- Gradnja objektov, vključno z enostavnimi objekti (tudi lovski objekti), **se v primeru, da ni drugih prostorskih možnosti zunaj naravne vrednote**, izvaja tako, da se izkoristijo vse možne tehnične ali druge rešitve, da se naravna vrednota ne poškoduje ter, da je njena vidna podoba čim manj spremenjena³.
- Odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije, spreminjanje vodnih razmer (npr. osuševanje, poplavitve), spreminjanje temperature vode, spreminjanje kislosti oziroma alkalnosti tal, odstranjevanje zemlje, ruše ali kamninske podlage, zasipavanje, nasipavanje, vključno z odlaganjem odpadnih materialov naj se izvaja le v takem obsegu, da ne bo negativnega vpliva na naravno vrednoto.
- Na naravni vrednoti se ne postavlja solnic in krmišč za divjad, morebitne obstoječe solnice in krmišča pa naj se z naravne vrednote postopoma odstrani oziroma premesti na primernejše lokacije izven območja naravne vrednote.
- Sestave biocenoze se ne spreminja z naseljevanjem živali in rastlin tujerodnih in rastišču neustreznih vrst.
- Na naravno vrednoto se ne vnaša gensko spremenjenih organizmov.
- Na naravni vrednoti, kjer se habitat vzdržuje s tradicionalno kmetijsko rabo, se upošteva zlasti naslednje usmeritve: način in količina gnojenja se ne spreminjata glede na tradicionalen način gnojenja, na naravno vrednoto se ne vnaša mineralnih gnojil, pri času košnje se upošteva življenjski cikel rastlin in živali, po možnosti se kosi po semenitvi.
- Številčnost rastlinojede divjadi in divjega prašiča se ohranja na nivoju, ki še omogoča naravno pomlajevanje gozdnega ekosistema in trajnost predvsem biotopske funkcije in funkcije varstva naravnih vrednot in biotske pestrosti.
- Za vsa mokrišča velja usmeritev, da se po mokriščih ne hodi izven urejenih poti, na območjih naj se ne umešča lovskih stez ter druge lovske infrastrukture.

Za kale in druge vodne površine veljajo naslednje usmeritve:

- Kali se vzdržujejo na način, ki ohranja biotsko pestrost. Kali se obnavljajo le v obdobjih izven razmnoževalnih ciklov dvoživk in drugih živali, to je predvsem pozno jeseni ali pozimi. Če je kal suh, se ga lahko obnavlja tudi poleti.
- Pri obnovi se ohranijo položne brežine kala, da se bodo vanj lahko naselile rastline in živali.
- Pri obnovi kalov naj se v čim večji uporablja naravne materiale.

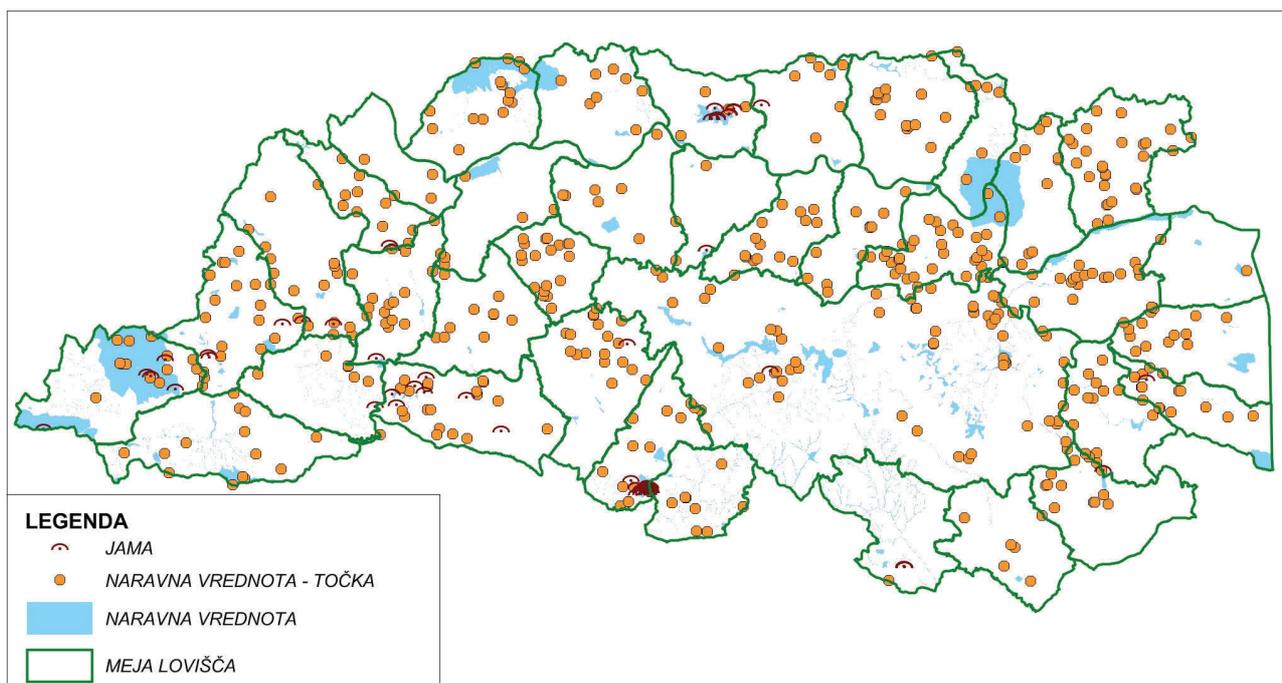
³ Lovski objekti naj se ne gradijo na točkovnih naravnih vrednotah, na območjih naravnih vrednot, ki niso označene z »V« pa naj bodo umeščene le izjemoma (tam kjer res ni druge možnosti). Pri tem naj se ne spreminja in uničuje lastnosti zaradi katerih so bili naravni pojavi razglašeni za naravne vrednote.

- V kale se ne vnaša tujerodnih rastlin in živali.
- Na območju vpliva na kale se ohranja vegetacija in druge naravne lastnosti, ki omogočajo povezavo sistema kalov v mrežo.

Drevesne naravne vrednote

- Vej, debel, drevesne skorje in korenin se ne lomi, seka, obsekava ali drugače poškoduje, razen če gre za sanacijske ukrepe na drevesu.
- Življenjske razmere na rastišču se ohranja nespremenjene, zato se ne odstranjuje zemlje, razkriva korenin, zasipava debla ali rastišča oz površine nad koreninami, s hojo, vožnjo ali kako drugače ne tepta tal, ne poplavlja rastišča, spreminja višine podtalnice, kislosti oziroma alkalnosti tal, spušča škodljivih tekočin ali plinastih snovi na rastišče ter ne odlaga odpadkov.
- Na rastišče naj se ne postavlja objektov ali naprav.
- Na deblo, korenine in veje dreves se ne obeša, pritruje ali postavlja tujih teles, kot so plakati, obvestila, svetilke, nosilci žičnih vodov, table, omarice, antene in podobno. Na drevesne naravne vrednote naj se ne pritruje lovskih prež.
- Na območju habitusa drevesa (dve dolžini krošnje) naj se ne postavlja krmišč in solnic. Morebitne solnice in krmišča v neposredni bližini drevesne naravne vrednote naj se premesti na primernejše lokacije izven območja vpliva na naravno vrednoto.

Seznam vseh naravnih vrednot v LUO in morebitne konkretne usmeritve, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 9.2 Naravne vrednote z varstvenimi režimi. Vse naravne vrednote, za katere je potrebno upoštevati splošne in podrobnejše varstvene usmeritve so prikazane v naravovarstvenem atlasu (NV – Naravne vrednote) na internetni povezavi: <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=NV@ZRSVN>.

Slika 4: Naravne vrednote v lovsko upravljavskem območju

4.3 Ekološko pomembna območja

Ekološko pomembna območja (v nadaljevanju: EPO) je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (32. člen ZON). So prepoznana kot biotsko najpomembnejša območja. Na teh področjih se z blagim varstvenim režimom, zlasti z usmeritvami za načrtovanje rabe prostora in naravnih dobrin ter izvajanja spodbujevalnih ukrepov zagotavlja ugodno stanje habitatov in vrst. Ekološko pomembna območja zagotavljajo širše ohranjanje biotske raznovrstnosti na obsežnih površinah, povezanost območij Natura 2000 in zagotavljanje tamponskih con okoli njih.

Splošne varstvene usmeritve

Na ekološko pomembnih območjih, ki niso tudi posebna varstvena območja, so vsi posegi in dejavnosti možne, načrtuje pa se jih tako, da se v čim večji možni meri ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst, njihova kvaliteta ter povezanost habitatov populacij in omogoča ponovno povezanost, če bi bila le-ta z načrtovanim posegom ali dejavnostjo prekinjena.

- **Solnice za divjad** se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v mokrišča in druge vodne površine. **Solnica je lahko nameščena v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodni površin.** Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo temu predpisu naj se odstranijo.

Podrobne varstvene usmeritve

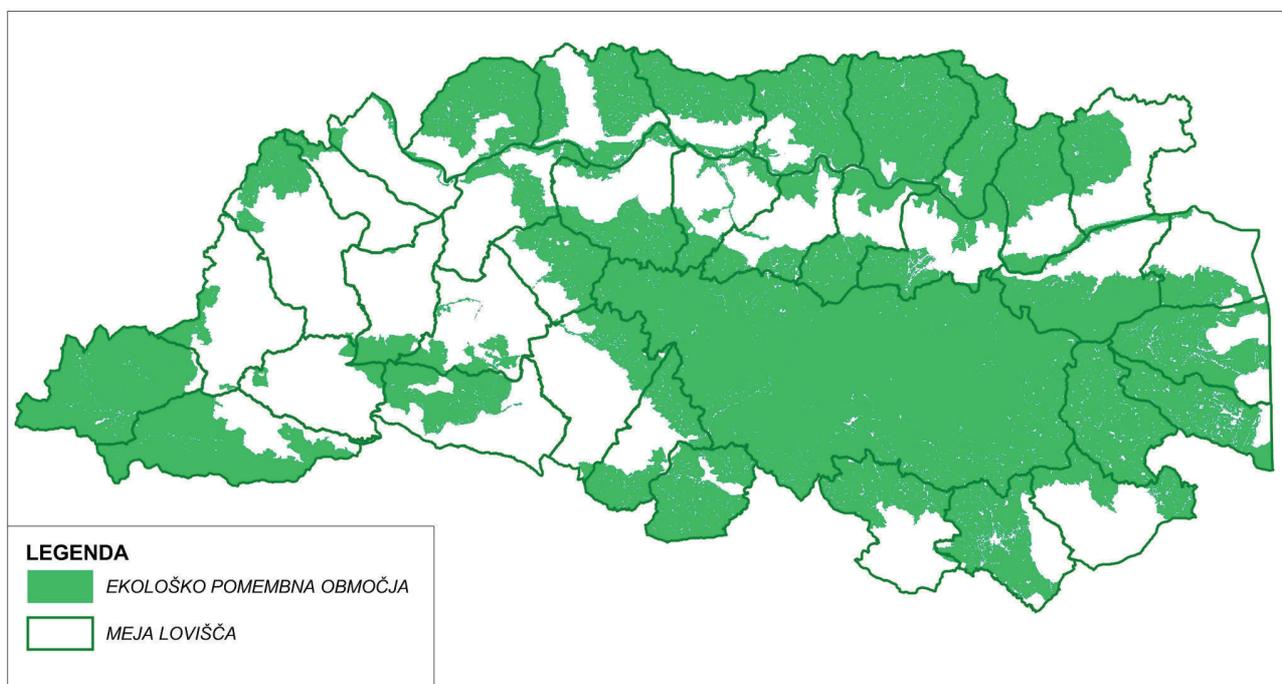
Na EPO območjih, ki se prekrivajo z območji Natura 2000 je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.4 Posebna varstvena območja oziroma Konkretna varstvena usmeritve.

Na EPO območjih, ki se prekrivajo z zavarovanimi območji je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.1 Zavarovana območja.

Na EPO območjih, ki se prekrivajo z naravnimi vrednotami je potrebno upoštevati varstvene usmeritve, ki so podane v poglavju 3.2 Naravne vrednote.

Seznam vseh ekološko pomembnih območij v LUO in morebitne konkretne usmeritve, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 9.3 Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi. Vsa ekološko pomembna območja so prikazana v naravovarstvenem atlasu (EPO – Ekološko pomembna območja) na povezavi:

<http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=Epo@ZRSVN>.

Slika 5: Ekološko pomembna območja v lovsko upravljavskem območju

4.4 Posebno varstveno območje (območje Natura 2000)

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropske unije pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON). Na njihovem območju se izvajajo najpomembnejše aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti na ravni Evropske unije.

Na posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je potrebno, v skladu s Pravilnikom o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov na varovana območja, za posege izvesti presojo sprejemljivosti posegov v naravo.

Splošne varstvene usmeritve

Na vseh Natura območjih se posege in dejavnosti načrtuje tako, da se v čim večji možni meri:

- ohranja naravna razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih ali živalskih vrst;

- ohranja ustrezne lastnosti abiotskih in biotskih sestavin habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese ali ustrezno rabo;
- ohranja ali izboljšuje kakovost habitatov rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitatov, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze kot so zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali;
- ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le-ta prekinjena.

Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom, se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.

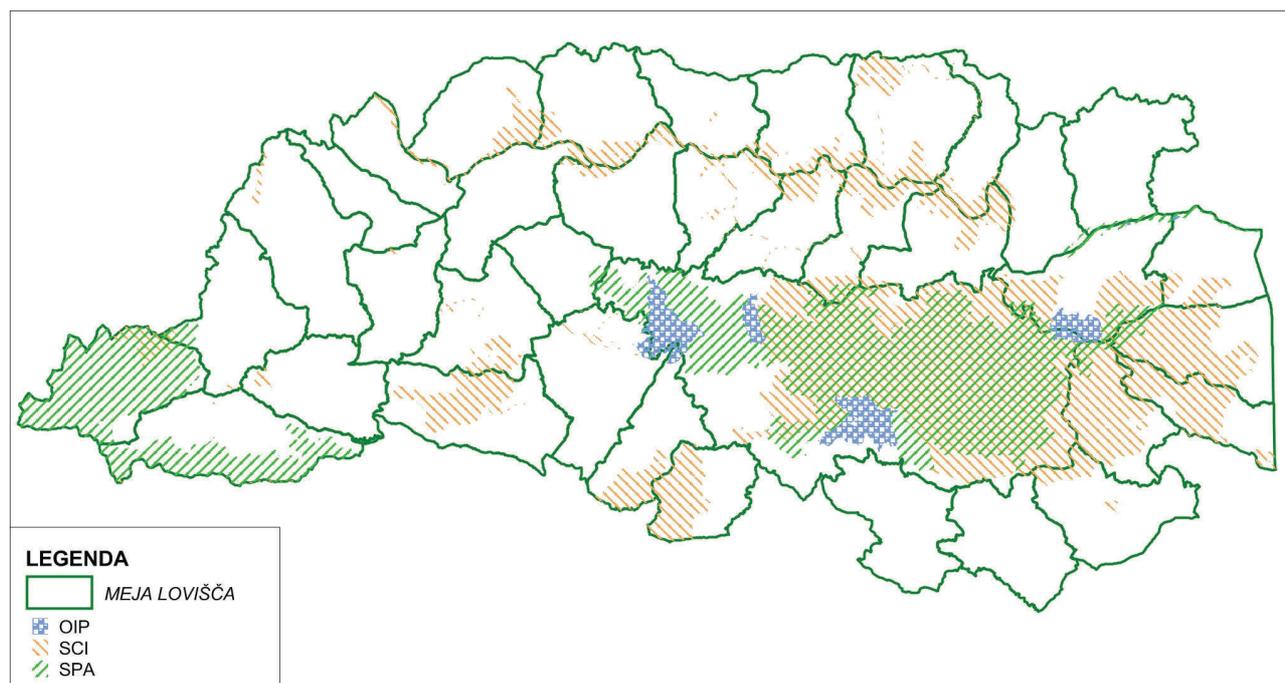
Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da se:

- živalim prilagodi tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri, sovpada z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnosti, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih ali slabo gibljivih razvojnih oblik ter prezimovanja,
- rastlinam prilagodi tako, da se omogoči semenenje, naravno zasajevanje ali druge oblike razmnoževanja.

Na Natura območja se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.

- Na krmnih njivah naj se ne **zasaja tujerodnih invazivnih vrst** (kot je topinambur), oziroma sadi vrst (primer sončnica), s katerimi se lahko prenašajo invazivne vrste (topinambur).
- Velikost obstoječe **populacije alohtonih vrst divjadi** (muflon, damjak, pižmovka, nutrija) naj se na območjih Nature 2000 **zmanjšuje oziroma vzdržuje** na taki ravni, da le te ne vplivajo na **ugodno stanje kvalifikacijskih habitatnih tipov in vrst**. Za nekatera območja je bilo ocenjeno, da tujerodne vrste ogrožajo kvalifikacijske habitatne vrste zato je bila podana usmeritev za postopno izločanje alohtonih vrst divjadi.
- **Solnice za divjad** se ne smejo nameščati na način, ki **omogoča vnos soli v mokrišča** in druge vodne površine. **Solnica je lahko nameščena v razdalji 50 metrov in več od roba mokrišča in drugih vodni površin**. Obstoječe solnice, ki ne ustrezajo temu predpisu naj se odstranijo.

Seznam vseh posebnih varstvenih območij v LUO ter območja s splošnimi ali konkretnimi usmeritvami, ki vplivajo ali omejujejo upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem so v Prilogi 9.4 Posebna varstvena območja z varstvenimi režimi. Vsa posebna varstvena območja, za katere veljajo splošne varstvene usmeritve so prikazana v Naravovarstvenem atlasu (Natura 2000 – Območja Nature 2000) na internetni povezavi: <http://www.naravovarstveni-atlas.si/ISN2KJ/profile.aspx?id=N2K@ZRSVN>.

Slika 6: Območja Natura 2000 v lovsko upravljavskem območju

4.5 Habitatni tipi

Habitatni tip je biotopsko ali biotsko značilna in prostorsko zaključena enota ekosistema, katerega ohranjanje v ugodnem stanju prispeva k ohranjanju ekosistemov (31. člen ZON). Za ohranjanje habitatnega tipa v ugodnem stanju se uporabljajo določila 3. člena Uredbe o habitatnih tipih ter varstveni cilji za doseganje ustreznih ekoloških razmer za posamezne skupine habitatnih tipov, ki so navedeni v Prilogi 2 iste uredbe.

Splošne varstvene usmeritve

Habitatni tipi se ohranjajo v ugodnem stanju tako, da se posegi in dejavnosti na območjih habitatnih tipov načrtujejo in izvajajo na takšen način, da je njihov neugoden vpliv čim manjši.

Habitatni tipi, ki so tudi kvalifikacijski tipi za Naturo 2000 so natančneje obravnavani v poglavju 3.4 Posebna varstvena območja (območja Natura 2000).

Splošne usmeritve za zavarovane vrste

Osnovo varstva zavarovanih vrst predstavljata uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih in živalskih vrstah ter uredba o habitatnih tipih. Glede na to, da je upravljanje z divjadjo delno povezano tudi z varstvom vrst, samo podali nekatere usmeritve za ohranjanje habitatnih tipov ter usmeritve, ki so podane za območja s statusom. Pri upravljanju z divjadjo pa je potrebno upoštevati še:

- Strategijo upravljanja z rjavim medvedom (*Ursus arctos*) v Sloveniji,
- Strategija ohranjanja in trajnostnega upravljanja z volkom (*Canis lupus*) v Sloveniji.

5 OPREDELITEV GLAVNIH PROBLEMOV UPRAVLJANJA S POPULACIJAMI DIVJADI

5.1 Glavni problemi v povezavi s stanjem v populacijah divjadi oziroma njihovih medsebojnih odnosih

Problem 1: Širjenje življenjskega prostora navadnega jelena

Na osnovi spremljanja biokazalcev v populaciji jelenjadi in njenem življenjskem okolju je v preteklem obdobju prevladala ocena, da se populaciji pohorske in savinjsko-karavanške jelenjadi prostorsko in številčno širita ter težita k prostorski združitvi. Na hitro širitev jelenjadi je močno vplival način upravljanja s to vrsto divjadi v preteklosti. Zato je bil v preteklosti (Dolgoročni načrt za Pohorsko LUO 2007 – 2016) določen cilj zmanjšanje številčnosti in preprečitve naseljevanja novih področij, s tem pa tudi zmanjšanja ekološkega vpliva jelenjadi v LUO. Temu cilju je sledilo načrtovanje odvzema.

Gostota jelenjadi in z njo povezani medvrstni odnosi z ostalimi vrstami rastlinojedov (srnjad, gams) narekujejo posebno previdnost pri upravljanju s to vrsto v prostoru. Ugotavlja se (ustni viri, manjši odvzem ...), da se v višjih in bolj gozdnatih loviščih, kjer v preteklosti jelenjad ni bila prisotna, zmanjšuje gostota populacije srnjadi. V LUO je gams razširjen tudi na območjih, ki v smislu bivalnih in prehranskih razmer ne predstavljajo tipičnih habitatov te živalske vrste. V velikih gozdnih kompleksih Pohorja, Smrekovca, Uršlje gore ..., živijo populacije gamsov »gošarjev«, katerim bi nadaljevanje prostorske širitve in povečevanje številčnosti jelenjadi pomenilo hudo konkurenco pri zadovoljevanju prehranskih potreb. To bi se nedvomno odražalo tudi na gozdovih v višjih legah. Konflikti v nekaterih na koroški strani ležečih loviščih LUO v letu 2007, kjer je dolga zima z debelo snežno odejo botrovala veliki koncentraciji jelenjadi in nastanku škod v gozdovih, to še potrjujejo.

Verjetno je, da postopno prihaja do združevanja obeh zgoraj naštetih populacij jelenjadi. Na podlagi spremljave bioloških kazalcev, ni mogoče z gotovostjo trditi, ali se je prostorska širitev jelenjadi zaustavila oziroma se je gostota populacije znižala. Kljub temu je zaradi možnih negativnih posledic na populacijo srnjadi in gamsa z načrtovanjem odvzema potrebno zaustaviti nadaljnje širjenje te vrste.

Problem 2: Upravljanje s populacijo muflona in damjaka

V LUO živita dve neavtohtoni vrsti: muflon in damjak. Po odločbah Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (št. 324-01-61/90 in št. 323-02/84-20-II CE/85) bi ju bilo potrebno s popolnim odstrelom izločiti iz naravnega okolja. V času izvajanja odločb je najprej prišlo do znižanja številčnosti in zoženja areala razširjenosti obeh vrst, vendar do popolne izključitve v tem obdobju ni prišlo.

Številčnost muflonov, ki so bili leta 1967 naseljeni na Uršljo goro se kljub slabi realizaciji načrtovanega odvzema postopno znižuje. Populacija je slabo vitalna.

Ravno tako konstanten, a zelo majhen odvzem, pa tudi redka opažanja damjakov na Pohorju, kažejo na prisotnost le manjše skupine živali te vrste.

5.2 Glavni problemi v povezavi z življenjskim okoljem divjadi

Problem 1: Stanje gozdov

Spremenjena drevesna sestava, zasmrečenost osrednjega in zahodnega predela LUO in trenutno razmerje razvojnih faz ne predstavljajo optimalnega življenjskega okolja za nekatere vrste rastlinojede divjadi (srnjad, jelenjad ...), kljub veliki gozdnatosti. To se odraža predvsem v premajhnem deležu plodonosnih listavcev (bukev, hrast, kostanj ...) in nekaterih iglavcev (jelka), pomanjkanju pestrosti grmovnega in zeliščnega sloja, slabši vertikalni zapolnjenosti in strukturiranosti sestojev.

Prevelik delež starejših razvojnih faz in premajhen delež mladovij slabša prehranske in bivalne razmere prostoživečih živali. V večjih gozdnih kompleksih v višjih legah primanjkuje pašnih površin za divjad, problem je zaraščanje na grebenih koroških gora.

Problem 2: Kmetijstvo

Sodobno kmetijstvo še dodatno slabša življenjsko okolje divjadi. Prevladujoči intenzivni način kmetovanja z uporabo gnojevke in večkratno košnjo ustvarja neprijazne pogoje divjadi. Ti se ob intenzivni zgodnjepomladni in poznojesenski paši še poslabšajo. Njivske kulture z revno pestrostjo vrst, med katerimi

močno prevladuje koruza, tudi ne ustvarjajo kvalitetnejših življenjskih pogojev za divjad. Življenjsko okolje nekaterih vrst predvsem male divjadi (poljski zajec, fazan, poljska jerebica) se oži in slabša.

5.3 Glavni problemi, ki izhajajo iz upravno administrativnih ovir oziroma določb

Problem 1: Vožnja v naravnem okolju

Vožnja z motornimi kolesi in sanmi v naravnem okolju je velik problem. Še posebej vožnja s »kros« motorji po lovskih stezah in s tem ustvarjanje nemira v sicer najbolj mirnih in odmaknjenih predelih LUO.

To je še posebej izrazito na Pohorju in v nekaterih loviščih na področju Uršlje gore. Pomanjkanje naravovarstvenega nadzora na terenu pušča tovrstne kršitelje praktično nezakazovane.

Problem 2: Interni akti upravljavcev lovišč

Interni akti posameznih upravljavcev lovišč, ki so v neskladju z veljavno zakonodajo in veljavnimi letnimi načrti LUO, negativno vplivajo na realizacijo načrtovanega odvzema po spolni in starostni strukturi pri nekaterih vrstah divjadi. Predvsem gre za interno skrajševanje lovnih dob posameznih starostnih kategorij nekaterih vrst divjadi (srnjaki 2⁺, svinja 2⁺ ...) ter za določanje nepotrebnih kriterijev in omejitev za izvajanje odstrela (lanščaki navadnega jelena, vnaprej določene telesne teže posameznih kategorij srnjadi, ki v primeru prekoračitve pomenijo sankcije ...).

6 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

6.1 Pretekla vlaganja v življenjsko okolje divjadi

Osnovno načelo pri vlaganjih v življenjsko okolje divjadi je sonaravno upravljanje z njenim življenjskim okoljem. To narekuje več vlaganj v ohranjanje in izboljševanje prehranskih in bivalnih razmer, ki mora biti še posebej izraženo v zasmrečenih območjih v višjih legah, kjer so naravni življenjski pogoji slabši.

Podatki o opravljenih ukrepih v življenjskem okolju so za obdobje 2001 – 2007 pridobljeni iz letnih načrtov gospodarjenja z divjadjo posameznih lovišč, za zadnja tri leta pa so zajeti iz spletne aplikacije »Lisjak« Lovske zveze Slovenije. Ukrepe skladno s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo delimo na ukrepe v habitatih divjadi, ukrepe za izboljšanje prehranskih razmer divjadi in ukrepe za preprečevanje škode. Pomanjkanje podatkov za nekatere ukrepe je posledica sprememb, ki jih je prinesel omenjeni pravilnik.

Preglednica 4: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 – 2010

Vrsta ukrepa / leto	Enota mere	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI											
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure							3.782	6.628	9.940	12.420
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI											
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna)	ha	162,9	155,4	273	153,4	197,2	156,1	149,9	138	135,8	135
Spravilo sena z odvozom	ha						55	87,8	57	88,9	96,7
Priprava pasišč za divjad	ha						24,1	26,6	37	35,8	54
Gnojenje travnikov	ha						19,1	41,7	43	28	27,6
Vzdrževanje grmišč	ha	22,2	33,5	28,2	33,7	30,1	34,2	26,5	18	15,5	17,3
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	22,4	13,5	19,3	29	22,2	20,9	22	16	14,7	13
Vzdrževanje gozdnega roba	ha						17,2	18,9	15	19,3	16,6
Izdelava in vzdrževanje kaluž	št.	51	40	22	45	47	94	96	72	72	88
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	št.						5	4	1	4	4
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	št.	611	479	354	815	605	1.113	627	548	619	788
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	št.						77	84	73	22	59
3. BIOTEHNIČNI UKREPI											
Zimsko krmljenje	kg	182.100	272.000	290.100	229.500	172.985	174.205	169.040	184.460	172.500	164.600
Preprečevalno krmljenje	kg	71.900	69.100	44.800	49.800	25.374	-	-	-	-	-
Privabljalno krmljenje	kg					35.456	81.566	82.080	79.640	70.500	74.300
Krme njive	ha	41,3	39,7	44,6	38,4	42,9	32	29,6	25,4	23,1	25,5
Pridelovalne njive	ha	15,9	11,5	9,9	11,1	2,3	3,4	3	4,3	3,1	3
Solnice	kg	14.060	13.110	13.300	10.500	9.241	9.205	5.680	6.488	7.700	7.400
4. LOVSKI OBJEKTI											
Solnice (obnova in novogradnja)	št.							532	125	146	154
Lovske preže (obnova in novogradnja)	št.							267	307	369	369
Krmišča (obnova in novogradnja)	št.							203	84	81	103
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km							238,2	234	243	217,5
5. Ukrepi za preprečevanje škod od divjadi											
Kemična sredstva	št. obj.				44	31	35	34	52	49	42
Tehnična sredstva	št. obj.				18	13	12	13	18	11	12

V preteklem obdobju smo na ZGS OE Slovenj Gradec v sodelovanju z upravljavci lovišč vložili veliko energije v dvig kvalitete letnih načrtov lovišč in lovišča s posebnim namenom, predvsem v smislu priprave in izvedbe različnih izobraževanj s področja načrtovanja in izvajanja ukrepov pri upravljanju s populacijami divjadi. Pri tem dajemo velik poudarek sodelovanju med gozdarji, lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov ter lovci, saj je izvedba marsikaterega ukrepa odvisna ravno od njihovega medsebojnega sodelovanja. Tako smo dosegli, da upravljavci lovišč in lovišča s posebnim namenom te ukrepe razumejo, se zavedajo njihovega pomena, jih primerno in usklajeno vrednotijo ter na ta način zagotavljajo tudi realnejšo sliko preteklih vlaganj v življenjsko okolje.

Dela, ki jih na tem področju opravljajo lovci imajo izreden pomen, saj gre v večini primerov za lokacije in površine, ki so v določenem okolju za posamezno vrsto divjadi nujno potrebna, vendar jih lastniki sami ne zmorejo ali ne želijo opraviti.

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

Ta vrsta ukrepov se v preteklosti kljub temu, da so jih lovci izvajali, ni načrtovala in evidentirala. Leta 2007 so bili načrtovani in izvedeni v višini 3.782 ur. S postopnim spoznavanjem in razumevanjem tega ukrepa upravljavci lovišč načrtno in organizirano opravijo več ur, kar je razvidno tudi iz Preglednice 4. Predvsem se izvajajo ukrepi na področju nadzora lovišča, aktivnosti v povezavi z povozi divjadi, ugotavljanje številčnosti posameznih vrst divjadi (razna štetja) in podobno. V smislu obveze izvajanja lovsko čuvajske službe ter načrtnega spremljanja stanja in razvoja populacij divjadi lahko pričakujemo, da se bo obseg opravljenih ur za izvajanje ukrepov varstva in monitoringa divjadi še povečeval.

Biomeliorativni ukrepi

Ohranjanje, vzdrževanje in izboljševanje bivalnih in prehranskih pogojev prostoživečih živali mora biti ob izvrševanju odzema divjadi prednostna naloga pri zagotavljanju usklajenih odnosov gozd – prostoživeče živali. Pri izvajanju teh ukrepov močno izstopajo upravljavci lovišč na zahodu LUO (Koprivna-Topla, Peca, Bistra ...), ki predvsem z deli, s katerimi preprečujejo zaraščanje (Peca, Olševa, Smrekovec ...) izboljšujejo prehranjevalne pogoje rastlinojedi divjadi, ohranjajo kulturno krajino, po drugi strani pa tudi olajšajo lov.

Opravljeni ukrepi upravljavcev lovišč v pretežni meri tako po številu objektov kot po površinah sledijo načrtovanim vrednostim. Vzrok za nekatere nižje vrednosti so težave, ki jih imajo upravljavci lovišč in lovišča s posebnim namenom pri zagotavljanju (najemu) primernih objektov (površin) za izvajanje teh ukrepov. Ravno tako je negativni trend vrednosti pri nekaterih ukrepih, ki so se v prejšnjih letih izvajali na večjih površinah, posledica upoštevanja normativnih okvirjev za posamezna dela, kar v preteklosti ni bilo zagotovljeno.

Nekateri ukrepi kot so spravilo sena z odvozom, priprava pasišč za divjad, gnojenje travnikov, vzdrževanje gozdnega roba, izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira in postavitve in vzdrževanje gnezdnice se načrtujejo in izvajajo od leta 2006.

Vzdrževanje pasišč s košnjo se v zadnjem obdobju izvaja na površini okrog 135 ha. V preteklosti so lovci opravljali košnjo na večjih površinah, vendar jo sedaj zaradi kmetijskih subvencij na nekaterih lokacijah izvedejo lastniki sami.

Vzdrževanje grmišč in gozdnega roba sta ukrepa, ki ju lovci brez strokovne pomoči gozdarjev in privolitve lastnika ne bi smeli in ne morejo izvajati. Pokazalo se je, da je pomanjkanje sodelovanja omenjenih v preteklosti pomenilo slabšo kakovost izvedenih del in evidentiranje nerealnih površin, na katerih so bila dela opravljena.

Ukrep sajenja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja je bil v začetku analiziranega obdobja izvajan izključno s sajenjem sadik plodonosnega drevja (divja češnja, lesnika ...), ki pa še ne daje rezultatov, saj ta drevesa v večini primerov še ne rodijo plodov. V zadnjem času lovci skupaj z gozdarji iščejo že odrasla drevesa na zaraščajočih in opustelih kmetijah, ki jih je potrebno le sprostiti in jim pomladiti krošnje. S tem se doseže bistveno večji učinek, saj ta drevesa že rodijo plodove, na drugi strani pa se prepreči njihovo propadanje in jim podaljšamo pomembno ekološko vlogo v okolju.

Biotehnični ukrepi

Populacije divjadi, s katerimi upravljamo, morajo ostati čim manj odvisne od vnašanja dodatne energije v obliki krmjenja. V začetku analiziranega obdobja se je izvajalo zimsko in preprečevalno krmljenje v višini od 233,8 t v letu 2005 do 341,0 t položene krme v letu 2002. V tem času krmišča še niso bila optimalno razporejena v prostoru, zastopanost različnih vrst krme in njihove količine so bile neprimerne. S sprejetjem Dolgoročnega načrta za Pohorsko LUO za obdobje 2007 – 2016 in z uvedbo katastra krmišč, se je doseglo primernejšo prostorsko razporeditev krmišč ter zastopanost različnih vrst krme. V zadnjem obdobju se v

skladu z usmeritvami letnih načrtov LUO količine skupno položene krme na zimskih in privabljalnih krmiščih znižujejo in ne presegajo 265 t.

Delež krmnih in pridelovalnih njiv je v zadnjem obdobju dokaj konstanten vendar nižji kot v začetku desetletja.

Upravljalci lovišč vsako pomlad zalagajo solnice s soljo. V desetletnem obdobju se je v skladu z usmeritvami znižalo tako število solnic kot količina porabljene soli. V letu 2001 je znašala količina porabljene soli preko 14.000 kg v zadnjih letih obravnavanega obdobja pa se je prepolovila in znaša okrog 7.000 kg.

Lovski objekti

Evidenca lovskih objektov v preteklosti ni bila zagotovljena v takšni obliki kot v obdobju po letu 2007, zato primerjava za nazaj ni mogoča. Ocenjujemo, da upravljalci lovišč zagotavljajo optimalno količino lovskih objektov v primernem stanju, kar omogoča izvajanje načrtovanih ukrepov v populacijah divjadi.

Ukrepi za preprečevanje škod od divjadi

Preprečevanje škod s kemičnimi sredstvi je bilo v povprečju uporabljeno na 41 lokacijah letno. V zadnjem triletnem obdobju se število lokacij z uporabo kemičnih pripravkov zmanjšuje. Upravljalci lovišč so v ta namen uporabljali različna odvrčala, s katerimi so želeli zmanjšati škode od divjadi.

S tehničnimi sredstvi, med katerimi prevladuje ograjevanje z električnim pastirjem, so upravljalci lovišč v povprečju na 14 lokacijah na leto poizkušali zmanjšati škodo, predvsem od divjih prašičev. Glede na višino izplačanih odškodnin v primerjavi z drugimi LUO ocenjujemo, da je kvaliteta izvedenih ukrepov ustrezna.

6.2 Presoja usklajenosti divjadi in njenega življenjskega okolja

6.2.1 Trend vpliva parkljaste divjadi na gozdno vegetacijo

Objedenost gozdnega mladja

Leta 1996 je ZGS pričel s sistematičnim spremljanjem objedenosti gozdnega mladja, ki so morala zadostovati v naprej določenim pogojem. Popis se je ponavljal in sicer v letih 1996, 2000 in 2004 podroben popis (vse poškodbe nad statistično srednjo višino razreda v oddaljenosti od vrha poganjka) skupaj s hitrim popisom (poškodbe terminalnega poganjka nastale v približno enem letu) ter v letih 1998 in 2002 samo hitri popis.

Preglednica 5: Ocena števila osebkov na ha in stopnja poškodovanosti (objedenosti) gozdnega mladja po višinskih razredih – podatki za vse drevesne vrste iz opravljenih »podrobnih« popisov v letih 1996, 2000 in 2004

VIŠINSKI RAZRED	OCENA ŠTEVILA / HA			OBJEDENOST v %		
	1996	2000	2004	1996	2000	2004
do 15 cm	50.973	48.406	34.809	12	13	9
od 16 do 30 cm	12.786	14.327	20.369	31	25	22
od 31 do 60 cm	6.030	6.980	8.764	43	31	24
od 61 do 150 cm	2.372	3.086	3.822	47	31	27
SKUPAJ (od 16 do 150 cm)	21.188	24.394	32.955	36	27	23
SKUPAJ (od 0 do 150 cm)	72.160	72.800	67.764	19	18	16

Primerjava dosedanjih podrobnih popisov kaže zmanjševanje števila osebkov na hektar v višinskem razredu do 15 cm. V vseh ostalih razredih se število osebkov po posameznih popisih povečuje. Objedenost gozdnega mladja postopno pada v vseh višinskih razredih. Stopnja objedenosti je v višinskem razredu od 16 do 150 cm padla od 36 % v letu 1996 na 23 % v letu 2004.

Iz slike 7. je razvidno, da na območju LUO ležijo tri popisne enote. Na severu LUO leži enota Kozjak, na zahodu enota Koroška, osrednji in največji del pa pokriva enota Pohorje. Del popisne enote Kozjak leži na OE Slovenj Gradec (19 ploskev), večji del pa na OE Maribor (32 ploskev). Popisna enota Koroška v celoti leži na OE Slovenj Gradec (51 ploskev). Popisna enota Pohorje leži v treh območnih enotah: OE Maribor (28 ploskev), OE Slovenj Gradec (17 ploskev) in OE Celje (6 ploskev).

Preglednica 7: Število popisanih osebkov in njihov delež po višinskih razredih za posamezno popisno enoto na območju lovsko upravljavskega območja

POPISNA ENOTA KOZJAK

SKUPAJ DV	<15 cm		R1 15–30 cm		R2 30–60 cm		R3 60–100 cm		R4 100–150 cm		Skupaj R1–R4		mladovje %
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	
smreka	38.527	43	8.007	30	7.117	38	2.631	42	915	45	18.669	35	47
jelka	28.922	32	7.380	28	4.410	23	1.817	29	727	36	14.334	27	5
bori					13		25				38		2
macesen							13				13		1
ostali iglavci			13								13		1
bukev	3.415	4	3.972	15	3.859	20	1.090	17	226	11	9.147	17	13
hrasti	5.229	6	1.854	7	388	2	13				2.255	4	1
plemeniti list.	9.178	10	2.443	9	652	3	150	2	25	1	3.270	6	17
dr. trdi list.	3.415	4	2.118	8	1.692	9	376	6	13	1	4.197	8	6
mehki list.	1.067	1	839	3	827	4	200	3	138	7	2.005	4	7
IGLAVCI	67.449	75	15.399	58	11.540	61	4.486	71	1.641	80	33.066	61	56
LISTAVCI	22.305	25	11.227	42	7.418	39	1.829	29	401	20	20.875	39	44
SKUPAJ	89.755	100	26.626	100	18.958	100	6.315	100	2.042	100	53.941	100	100
%			49		35		12		4		100		

Iz preglednice 7. je razvidno, da v popisni enoti Kozjak v mladovju prevladujejo osebki smreke, plemenitih listavcev in bukeve. Delež listavcev v mladovju je relativno velik (44 %). Popis objedenosti kaže, da je v višinskem razredu do 15 cm z 75 % deležem največ iglavcev (smreka in jelka), listavcev je 25 %. Med njimi je z 10 % deležem največ plemenitih listavcev, bukeve je 4 %. V višinskem razredu 15 do 150 cm znaša razmerje med iglavci in listavci 61:39 %. Največji je delež smreke 35 %, jelke 27 % in bukeve 17 %. Delež smreke in jelke po višinskih razredih postopno raste, delež listavcev razen mehkih listavcev pa pada. V višinski razred 100 do 150 cm, v katerem je mladje zaradi svoje višine bistveno manj izpostavljeno objedanju, so prerasli osebki smreke (45 %), jelke (36 %), bukeve (11 %) ter med ostalimi tudi z 1 % deležem plemeniti listavci. Ocenjujemo, da v popisni enoti Kozjak zaradi objedanja mladja divjadi ni ovirano preraščanje osebkov različnih drevesnih vrst v višje višinske razrede.

POPISNA ENOTA KOROŠKA

SKUPAJ DV	<15 cm		R1 15–30 cm		R2 30–60 cm		R3 60–100 cm		R4 100–150 cm		Skupaj R1–R4		mladovje %
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	
smreka	33.963	68	13.945	62	13.681	78	5.096	84	1.882	81	34.605	71	67
jelka	1.816	4	333	2	149	1	23		57	3	562	1	2
bori	107		103	1	34						138		3
macesen			23		23		23		11		80		5
bukev	5.661	11	2.984	13	1.033	6	413	7	264	12	4.694	10	8
hrasti	107		272	1	207	1	11		11		505	1	
plemeniti list.	8.010	16	4.316	19	1.572	9	207	4	11	1	6.106	13	11
dr. trdi list.			275	1	459	3	115	2	57	2	907	2	1
mehki list.	320	1	310	1	425	2	195	3	34	1	964	2	3
IGLAVCI	35.886	72	14.404	64	13.888	79	5.142	85	1.951	84	35.386	73	77
LISTAVCI	14.098	28	8.161	36	3.696	21	941	15	379	16	13.176	27	23
SKUPAJ	49.984	100	22.565	100	17.584	100	6.083	100	2.330	100	48.562	100	100
%			46		36		13		5		100		

V popisni enoti Koroška je v mladovju največ osebkov smreke. Listavcev je okrog četrtina, med njimi prevladujejo plemeniti listavci in bukeve. V višinskem razredu do 15 cm je delež iglavcev 72 % (prevladuje smreka), listavcev je 28 % (plemeniti listavci, bukeve). V višinskem razredu 15 do 150 cm je razmerje med iglavci in listavci pa tudi med drevesnimi vrstami skoraj nespremenjeno. Delež smreke, jelke in bukeve po višinskih razredih postopno raste, delež ostalih listavcev pa pada. V višinskem razredu 100 do 150 cm so

podobno kot v mladovju zastopane vse drevesne vrste razen bora. V ta razred so prerasli osebki smreke (81 %), bukve (12 %), jelke (3 %) in ostalih listavcev. Kljub majhni zastopanosti na popisnih ploskvah so v tem razredu popisani tudi osebki macesna. Ocenjujemo, da v popisni enoti Koroška divjad z objedanjem vpliva na deleže s katerimi preraščajo nekatere drevesne vrste v višje razrede (plemeniti listavci). Menimo, da ta vpliv ni tolikšen, da bi bila ogrožena primerna zastopanost ciljnih drevesnih vrst v starejših razvojnih fazah.

POPISNA ENOTA POHORJE

SKUPAJ DV	<15 cm		R1 15–30 cm		R2 30–60 cm		R3 60–100 cm		R4 100–150 cm		Skupaj R1–R4		mladovje %
	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	št./ha	%	
smreka	16.274	36	11.999	39	9.299	53	2.675	47	1.123	56	25.095	44	61
jelka	9.743	22	5.110	17	2.132	12	580	10	164	8	7.986	14	5
bori			25								25		2
bukev	6.531	15	5.640	18	3.129	18	1.564	27	379	19	10.712	19	15
hrasti	428	1	442	1	50						492	1	1
plemeniti list.	8.458	19	5.198	17	833	5	38	1			6.069	11	8
dr. trdi list.	321	1	732	2	984	5	278	5	63	3	2.057	4	3
mehki list.	2.891	6	2.019	6	1.199	7	568	10	290	14	4.075	7	5
IGLAVCI	26.017	58	17.134	55	11.431	65	3.255	57	1.287	64	33.106	59	68
LISTAVCI	18.629	42	14.031	45	6.195	35	2.448	43	732	36	23.405	41	32
SKUPAJ	44.646	100	31.165	100	17.626	100	5.703	100	2.019	100	56.511	100	100
%			55		31		10		4		100		

Iz preglednice je razvidno, da je v popisni enoti Pohorje delež listavcev višji kot v prej analiziranih enotah. To se kaže tudi v mladovju, kjer je delež listavcev relativno velik. V razredu 15 do 150 cm je največji delež smreke (44 %), bukve (19 %), jelke (14 %) in plemenitih listavcev (11 %). Število osebkov, ki so prerasli kritično mejo objedanja v razredu 100 do 150 cm, je v primerjavi z ostalima popisnima enotama podobno in znaša okrog 2000 osebkov. V tem razredu znaša razmerje med iglavci in listavci 64:36 % in je dokaj ugodno. Kljub relativno velikemu deležu listavcev pa plemeniti listavci niso prerasli v ta višinski razred. Glede na razmeroma velik delež preraslih osebkov bukve, jelke in mehkih listavcev, ki jih ob plemenitih listavcih divjad na Pohorju najraje objeda, je vzrok v pomanjkanju plemenitih listavcev v tem razredu verjetno tudi v drugih dejavnikih (svetloba).

Preglednica 8: Primerjava deležev razvojnih faz med modelnim in dejanskim stanjem po popisnih enotah na območju lovsko upravljavskega območja

RAZVOJNA FAZA	PE KOZJAK				PE KOROŠKA				PE POHORJE			
	model		dejansko		model		dejansko		model		dejansko	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Mladovje	2.513	12	965	5	3.687	12	932	3	7.516	12	2.839	5
Drogovnjak	8.167	39	3.567	17	11.981	39	3.258	11	24.426	39	9.856	16
Debeljak	6.491	31	9.593	46	9.831	32	20.508	67	19.415	31	35.604	57
Sest. v obnovi	3.769	18	2.928	14	5.223	17	4.760	15	11.273	18	8.327	13
Ostalo			3.887	18			1.264	4			6.004	9

Primerjava dejanskega in modelnega stanja deleža razvojnih faz kaže na pomanjkanje mladovja v vseh popisnih enotah. Najnižji je delež mladovja v popisni enoti Koroška (3 %). Tudi delež drogovnjakov je v vseh popisnih enotah nižji od modelnega stanja. Najnižji je z 11 % v popisni enoti Koroška. Debeljakov je v primerjavi z modelom v vseh popisnih enotah preveč, sestojev v obnovi pa premalo.

Dejanski deleži razvojnih faz po popisnih enotah kažejo na pomanjkanje prehranske osnove za divjad v vseh popisnih enotah. K slabšim prehranskim pogojem pripomore tudi pomanjkanje pašnih površin predvsem v višjih legah in večjih gozdnih kompleksih. Omenjena problematika je podrobneje predstavljena v poglavjih 4.2 in 5.3 ter v delu gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarskega območja v poglavju 2.8.

Ostale poškodbe parkljaste divjadi na gozdni vegetaciji (obgrizenost, lupljenje)

Poleg objedanja gozdnega mladja nastajajo poškodbe od divjadi v gozdu še zaradi glodanja in lupljenja lubja ter drgnjenja rogovja. Poškodbe zaradi glodanja ter lupljenja debel in korenin sodijo med poškodbe, ki lahko povzročijo občutno ekonomsko škodo in lahko predstavljajo težaven ekološki problem. Za razliko od poškodb kmetijskih kultur so nekatere poškodbe v gozdu zaradi površinske obsežnosti veliko bolj prikrite in zato težje ugotovljive. V LUO so najbolj občutne poškodbe lupljenja in glodanja lubja v letvenjaki smreke in

jesena. V letnem obsegu so lahko tovrstne poškodbe zelo majhne, ker pa se seštevajo, postanejo občutne že v nekaj letih.

Od rastlinojede parkljaste divjadi najpogosteje gloda ter lupi skorjo in ličje na deblih gozdnega drevja jelenjad, v manjšem obsegu lahko tudi damjaki in mufloni (v zadnjem obdobju škod po tih dveh vrstah nismo evidentirali). Omenjena divjad povzroča škodo predvsem na stoječem drevju, redkeje pa na koreninah.

Omenjene poškodbe so se v območju obravnave pojavile v večjem obsegu v zimi 2005/2006. Dolga zima z debelo snežno odejo je botrovala veliki koncentraciji jelenjadi v loviščih LD Pogorevc in LD Bistra na področju Javorja in Ludranskega vrha. Jelenjad se je zadrževala v gozdovih na sončnih legah, kjer je povzročila tudi škodo na deblih smreke in jesena.

Na pristojno komisijo za ugotavljanje škod v LUO na II stopnji je bilo zaradi nedoseženega dogovora o poravnavi škode med upravljavci lovišč in oškodovanci, naslovljenih 6 vlog za oceno škode po jelenjadi na področju Krajevne enote Črna in 1 vloga na področju Ribice na Pohorju. Po posredovanju komisije je v vseh primerih prišlo do poravnave med upravljavci lovišč in oškodovanci. Višine izplačanih odškodnin od navadnega jelena v gozdu (letvenjaki in drogovnjaki) so prikazane v preglednici 9. Dejanske škode so višje, saj so upravljavci lovišč nekaj škode poravnali z delom (sečnja, zaščita debel z ovojem) in nakupom materiala.

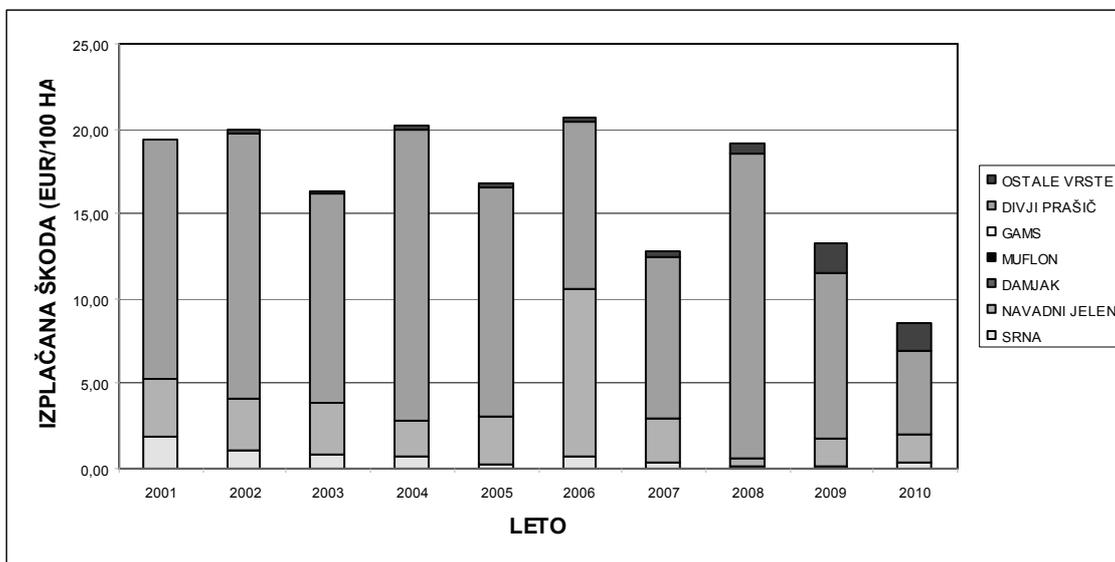
Škode od divjadi na kmetijskih kulturah, domačih živalih in objektih

Preglednica 9: Izplačana odškodnina na lovnih površinah od posameznih vrst divjadi po skupinah škodnih objektov v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 – 2010

Vrsta divjadi	Kultura	IZPLAČANA ODŠKODNINA (v EUR / 100 ha)									
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SRNA	kulture	1,86	1,06	0,70	0,39	0,11	0,59	0,23	0,07	0,11	0,29
	travniki										
	sadno drevje			0,07	0,22		0,11	0,13	0,04		0,05
	gozd										
	ostalo			0,07	0,06	0,10	0,06	0,02			
skupaj SRNA		1,86	1,06	0,84	0,67	0,21	0,76	0,38	0,11	0,11	0,34
NAVADNI JELEN	kulture	0,24	2,84	2,01	1,58	0,42	1,24	0,76	0,24	0,34	0,69
	travniki					0,14	0,10		0,10	0,10	0,15
	sadno drevje			0,05	0,03	0,17	0,27	0,13	0,10	0,52	0,15
	gozd	3,24	0,21	0,71		2,05	8,24	1,74		0,26	0,10
	ostalo			0,28	0,54			0,13		0,38	0,51
skupaj NAVADNI JELEN		3,48	3,05	3,05	2,15	2,78	9,85	2,76	0,44	1,60	1,60
DIVJI PRAŠIČ	kulture	0,68	7,53	1,38	4,91	1,98	3,64	4,67	5,14	1,85	2,61
	travniki	13,30	8,02	10,96	15,31	9,99	6,05	5,36	12,81	7,96	2,39
	ostalo				0,27	1,54	0,08				
skupaj DIVJI PRAŠIČ		13,98	15,55	12,34	20,49	13,51	9,77	10,03	17,95	9,81	5,00
SKUPAJ PARKLJARJI		19,32	19,66	16,23	23,31	16,50	20,38	13,17	18,50	11,52	6,94
JAZBEC			0,34	0,11	0,23	0,20	0,13	0,19	0,33	0,52	0,34
LISICA								0,06	0,20	0,21	0,29
POLJSKI ZAJEC							0,15	0,12			
SIVA VRANA						0,04		0,04		0,91	0,77
OSTALE VRSTE									0,07	0,11	0,18
SKUPAJ OSTALE VRSTE			0,34	0,11	0,23	0,24	0,28	0,41	0,60	1,75	1,58
VSE SKUPAJ		19,32	20,00	16,34	23,54	16,74	20,66	13,58	19,10	13,27	8,52

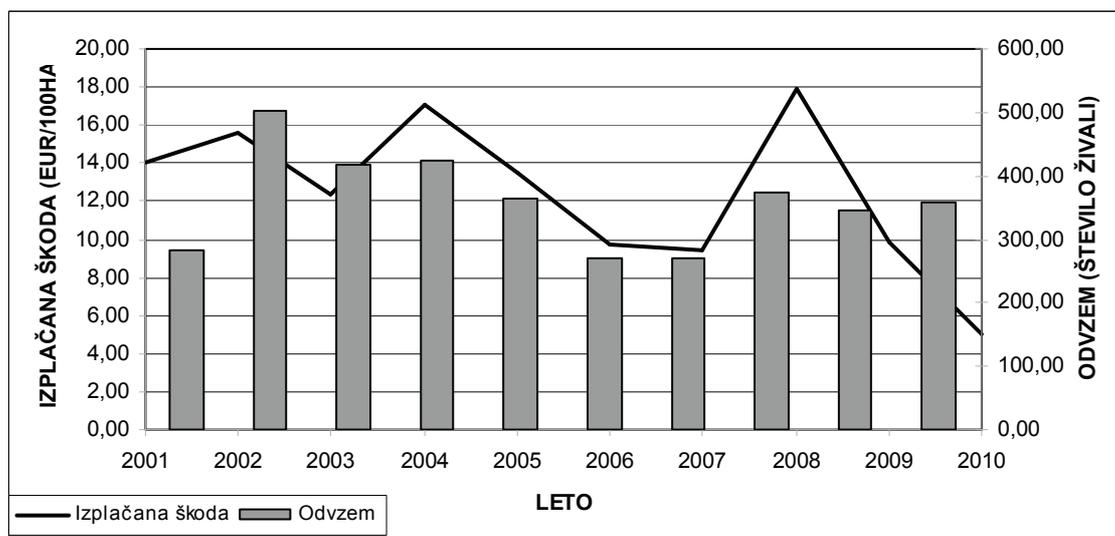
Preglednica prikazuje odškodnine, ki so bile izplačane zaradi škode, povzročene od divjadi. Potrebno je poudariti, da so upravljavci lovišč in lovišča s posebnim namenom poleg izplačanih odškodnin opravili še veliko delovnih ur za ocenjevanje in saniranje škod.

Iz preglednice je razvidno, da obseg skupnih izplačanih odškodnin niha od 8,52 EUR/100 ha v letu 2010 do 23,54 EUR/100 ha v letu 2004. Pretežni del škode (97 %) so povzročili parkljarji. Med njimi izstopa divji prašič, ki je povzročil 75 % celotne škode, predvsem na travnikih (dve tretjini) in njivskih kulturah. Jelenjad je povzročila 18 % celotne škode od tega dobro polovico v gozdu. Izplačana odškodnina za škodo od srnjadi je minimalna, njen delež znaša 4 %. Delež škode, ki so jo v obravnavanem obdobju povzročile ostale vrste divjadi, znaša 3 %. V začetku desetletja je prevladovala škoda od jazbeca v zadnjih dveh letih pa škoda od sive vrane.

Slika 8: Trendi izplačanih odškodnin za nastalo škodo od rastlinojedih parkljarstih in ostalih vrst v lovsko upravljavskem območju za obdobje 2001 – 2010

Obseg škod od divjadi po letih niha, vendar se slika 8 jasno izraža trend padanja izplačanih odškodnin. V primerjavi z izplačanimi odškodninami, ki so bile najvišje v letih 2002, 2004 in 2006, so izplačane odškodnine v zadnjih letih analiziranega obdobja bistveno nižje. Škode od divjega prašiča so v zadnjih dveh letih izrazito padle, izplačane odškodnine so bistveno nižje kot v začetku desetletja. Padajoči trend izražajo tudi škode ki jih povzroča navadni jelen. Izstopa leto 2006, kjer je dolga zima z debelo snežno odejo botrovala veliki koncentraciji jelenjadi, ki je, predvsem v gozdovih na sončnih legah, iskala ugodne življenjske pogoje. Posledica glodanja jelenjadi, so bile večje zimske poškodbe na deblih gozdnega drevja. Škode, ki jih povzroča srna, so manj izrazite in se pojavijo enkrat v enem, drugič v drugem lovišču. Podobno je s škodami od ostalih vrst, ki so v skupni višini izplačanih odškodnin zastopane z minimalnim deležem, vendar postopno naraščajo.

Slika 9: Primerjava med izplačanimi odškodninami za nastalo škodo od divjega prašiča in njegovim odvzemu v lovsko upravljavskem območju v obdobju 2001 – 2010

Najbolj konfliktna vrsta v Pohorskem LUO je divji prašič. S svojim načinom prehranjevanja povzroča največ škod predvsem na kmetijskih površinah.

Iz slike 9 je razvidno, da je obseg izplačanih odškodnin od divjih prašičev postopno naraščal do leta 2004, ko so izplačane odškodnine dosegle najvišjo vrednost 20,49 EUR/100 ha. V naslednjih letih je trend izplačanih odškodnin padajoč, saj se izplačane vrednosti postopno znižujejo. V letu 2008 odškodnine zopet narastejo, v letu 2009 pa padejo za tretjino na nivo iz let 2006 in 2007. V zadnjem letu znašajo odškodnine 5 EUR/100 ha in so najnižje v analiziranem obdobju. Tudi odvzem divjih prašičev do leta 2002 narašča, nato pa vse do leta 2007, podobno kot škode postopno pada. V zadnjem triletnem obdobju je odvzem višji in znaša okrog 350 živali, kar se odraža tudi na nižjih izplačanih odškodninah.

Škoda na divjadi je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali škoda, povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike. Odgovoren je tisti, ki je ravnal namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom odgovarja voznik vozila, kolikor se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi; upravljavec lovišča, kolikor se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, kolikor sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

V Pohorskem LUO je evidentirano največ škod na divjadi zaradi trkov s premikajočim se vozilom. Pri tem je še posebej izpostavljena srnjad in mala divjad (lisica, kuna belica ...) praktično v vseh loviščih. V primerjavi z ostalimi LUO v Sloveniji je v Pohorskem LUO v zadnjih letih evidentiranih manj izgub srnjadi zaradi trkov z vozili.

V zadnjih letih posredno narašča škoda na divjadi tudi zaradi povečevanja krivolova predvsem na območju Pohorja.

6.3 Ocena stanja življenjskega okolja divjadi (tudi trendi)

Prehranske in bivalne razmere za divjad

Gozd je najbolj ohranjeno življenjsko okolje za divjad. V Pohorskem LUO, kjer močno prevladujejo gozdovi in primerjavi z drugimi rabami zemljišč, ima divjad dokaj ugodne življenjske pogoje. Predvsem to velja za vzhodni del LUO in prevladujoče gričevnate predele, kjer je delež naravnih gozdnih združb višji. V teh združbah je delež listavcev primernejši, med njimi prevladuje bukev. Prehranske razmere močno izboljšajo še domači kostanj, hrast, druge grmovne vrste in zelišča. Polnilnega sloja je dovolj, ni pa primerne drevesne sestave in vertikalne zgradbe sestojev. Kot polnilo se ob gospodarsko pomembnejših drevesnih vrstah pogosto pojavljata leska in jerebika. Primanjkuje mlajših razvojnih faz, mladega drevja in grmovnic, saj so poganjki pomemben vir hrane divjadi. Sestoji niso zatravljeni, vrstna pestrost zeliščnega sloja je v prehranbnem smislu divjadi primerna.

Značilna krajina celkov prehransko ponudbo bogati, hkrati pa slabša bivalne razmere (nemir). Razporeditev gozda in kmetijskih površin zagotavlja zadosten delež gozdnega roba, kot pomembnega habitata za številne prostoživeče živalske vrste. Drevesna in grmovna sestava gozdnih robov je primerna, primanjkuje le plodonosnih vrst.

Med kmetijskimi površinami prevladujejo travniki in pašniki, njiv je malo. Kmetovanje je intenzivno. Pogosta košnja in uporaba umetnih gnojil zmanjšujeta vrstno pestrost travnikov in pašnikov. Na redkih njivah se goji malo različnih kultur, prevladujeta koruza in krompir.

Zgoraj opisani habitati najbolj ustrezajo srnjadi kot najštevilnejši divjadi na tem področju. Divji prašič in jelenjad sta prisotna, slednja je prav v vzhodnih predelih LUO najštevilnejša. Na nekaterih strmih in skalovitih predelih je prisoten gams.

Obsežni gozdni kompleksi nad 900 m nadmorske višine so veliko bolj spremenjeni in so značilnost krajine zahodnega Pohorja in Koroške. Zaradi načina gospodarjenja z gozdovi v preteklosti so nastali kompleksi smrekovih monokultur. Predstavljajo slabše bivalne in prehranske razmere za večino vrst divjadi. Zaradi zasmrečenosti in spremenjenosti naravne drevesne sestave primanjkuje rastlinske pestrosti (predvsem plodonosnih listavcev), mladovja, grmišč in polnilnega sloja. Gozdni rob ni dovolj strukturiran in njegov delež je premajhen. Gozdnih jas, travišč in goličav primanjkuje, na nekaterih predelih se te površine zaraščajo

(opuščene kmetije, vrhnji predeli koroških gora). Na teh področjih sta najštevilčnejši vrsti jelenjad in gams, v nekaterih predelih (pobočja osrednjega in zahodnega Pohorja, obronki Uršlje gore) pa tudi divji prašič. To je tudi območje kjer imamo največ zavarovanih habitatnih vrst. Reševanje usklajenosti rabe tega prostora je eden ključnih poudarkov gospodarjenja v tem prostoru.

Reka Drava, ki teče iz zahoda proti vzhodu preko celotnega LUO, je s svojimi pritoki izoblikovala značilne doline. Močna poseljenost, koncentrirano infrastrukturno omrežje (ceste, železnica ...) in intenzivno kmetijstvo imajo negativen vpliv na živalski svet in upravljanje z njim. Nekoč primerni habitati za malo divjad (poljski zajec, fazan, poljska jerebica) so danes močno spremenjeni. Primanjkuje primerno razpršenih remiz, grmišč in skupin drevja v prostoru. Intenzivno monokulturno kmetijstvo v tem prostoru ne nudi primernih prehrambnih pogojev za omenjene vrste. Zato je poljska jerebica popolnoma izginila, fazan in poljski zajec pa sta prisotna v majhnem številu. Temu okolju se je še najbolj prilagodila srnjad.

Vpliv rabe prostora na bivalne razmere

Čeprav v LUO močno prevladuje gozd, je pomemben tudi vpliv intenzivnega kmetovanja, katerega posledice so negativne za divjad. Predvsem je ta vpliv negativen v ravninskem delu, kjer bistvenih sprememb v načinu kmetovanja v krajšem obdobju tudi ni pričakovati. V hribovitem predelu LUO se vse več kmetij preusmerja v biokmetovanje, številni celki in pestrost rabe prostora pomenijo izboljšanje habitatov. Hkrati pa so poseljenost krajine, stalna prisotnost človeka, povečan promet in drugi urbani vplivi tudi omejujoči dejavniki v razvoju naravnih habitatov in divjadi.

Velik vpliv na bivalne razmere imajo večji površinski posegi za razvoj množičnega turizma in rekreacije. V LUO je kar nekaj večjih turističnih centrov (Mariborsko Pohorje, Rogla, Kope ...), ki v zadnjem času širijo svojo ponudbo tako v zimskem (motorne sani ...), kot v poletnem času (nabiralništvo, kolesarjenje ...). Zaskrbljujoče je nadaljnje širjenje turizma s posegi v najbolj ohranjen in miru potreben življenjski prostor divjadi (gams, jelenjad) ter redkih in ogroženih živalskih vrst (divji petelin, ruševec).

Izrazito negativni dejavnik je vožnja z motornimi vozili v naravnem okolju, ki se kljub ukrepanju pristojnih služb, gozdarjev in lovcev, povečuje.

V nekaterih predelih se še vedno pojavlja paša domačih živali, zlasti drobnice (ovce) in goved v gozdnem okolju (mislinjsko Pohorje, Olševa, obronki Uršlje gore). Negativni vplivi v gozdni krajini visokogorja se kažejo predvsem zaradi pogostih pobegov živine z urejenih pašnikov in neprimerne uporabe materialov za ograjevanje (bodeča žica) še posebej v habitatih redkih in ogroženih živalskih vrst oz. kvalifikacijskih vrst Natura 2000 (belka, ruševec, divji petelin, gozdni jereb). Številni so primeri, ko se živina na urejenih pašnikih pase od zgodnje pomladi do pozne jeseni in prekomerno obremenjuje te površine. Po drugi strani pa je v LUO precej površin, ki se zaraščajo (nekatero so bile očiščene – vrh Uršlje gore, Peca), kjer pa bi kontrolirana in časovno omejena paša bila dobrodošla.

Predvidena izgradnja tretje razvojne osi, ki naj bi povezala Koroško s centralno Slovenijo, bo presekala zahodni del LUO v smeri sever – jug. Tu potekajo pomembni selitveni koridorji nekaterih vrst divjadi, med katerimi je potrebno izpostaviti pomembnost srečevanja Pohorske in Karavanške populacije jelenjadi ter prehajanje tropov divjega prašiča. V kolikor načrtovanje in izvedba načrtovanega posega ne bo upoštevala življenjske dinamike omenjenih populacij (načrtovanje prehodov, koridorjev, zaščitnih ovir), bi lahko imela ta izgradnja izredno negativne posledice za populacije divjadi.

Ocena pozitivnih in negativnih učinkov spreminjanja življenjskega okolja kaže, da je negativnih učinkov več, in da se življenjski pogoji za divjad slabšajo. Problem je večplasten, zajema širše družbeno okolje, zato mora tudi rešitve in ukrepe zagotoviti širša družbena skupnost.

Realno je pričakovati izboljšanje prehranske baze in bivalnih razmer v gozdni krajini, kjer je načrtovanje gospodarjenja z divjadjo in gozdom zajeto v celovit sistem. Stanje gozdnih sestojev kaže na potrebo intenzivnega uvajanja v obnovo in s tem povečanje deleža pomlajenih površin v gozdovih. V kmetijski krajini pa bo za spremembe izboljšanja bivalnih in prehranskih pogojev potrebnega več dogovarjanja in medresorskega (strokovnega) usklajevanja. Ocenjujemo, da je nerealno pričakovati, da se bo stanje življenjskega okolja divjadi v celotnem LUO v bližnji prihodnosti bistveno izboljšalo. Upravljanje s celotnim prostorom mora na eni strani zagotoviti trajno ohranjanje življenjskega okolja divjadi, na drugi strani pa je potrebno z različnimi ukrepi doseči postopno izboljševanje tako prehranskih kot bivalnih pogojev vseh prostoživečih živalskih vrst.

6.4 Ciljno stanje življenjskega okolja divjadi

Od vseh navedenih problemov vplivov rabe prostora je odvisno tudi ciljno stanje življenjskega okolja divjadi. Življenjski prostor večine divjadi v LUO se prekriva, čeprav ima vsaka vrsta svojo ekološko nišo. Sobivanje je možno, dokler so razmerja uravnotežena, tudi pri vrstah, ki imajo nekoliko drugačne bivalne zahteve (mala poljska divjad, raca mlakarica).

Cilji in vodilo pri načrtovanju usmeritev in ukrepov v okolju in populacijah divjadi v LUO so:

- ugodno življenjsko okolje, ki omogoča trajnostno in sonaravno upravljanje za vse vrste divjadi;
- ohranjena krajina z bogato krajinsko pestrostjo, kjer se mozaično prepletajo gozdovi, kmetijske površine, vode, skalovja in drugo;
- horizontalna in vertikalna zgradba sestojev z naravnejšo sestavo drevesnih vrst in zadostnim deležem plodonosnih listavcev;
- večji delež pomlajenih površin;
- vrstno pestri ter horizontalno in vertikalno strukturirani gozdni robovi;
- svetlobne razmere, ki v gozdovih zagotavljajo pester polnilni, grmovni in zeliščni sloj z večjim deležem robide in maline;
- v višjih legah in večjih gozdnih kompleksih ohranjati in oblikovati primeren delež vzdrževanih pašnikov in negozdnih površin, kjer ne bodo potekali procesi zaraščanja in bodo predstavljali pomembne vire prehrane za divjad tudi pozimi (borovnica – jelenjad);
- zagotovitev miru v obdobju prehranskega pomanjkanja (zima) ter v času poganjanja mladičev;
- ohranjeni in vzdrževani posebni habitati redkih in ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, ki so življenjski prostor tudi divjadi (skalovja, mokrišča, skupine starih dreves, jame ...);
- povečan obseg ekološkega kmetovanja, ki se v zadnjem času vrača v hribovske predele;
- omejitve posegov v prostor, ki vnašajo v življenjsko okolje divjadi negativen vpliv (velikopovršinski posegi za nova smučišča, odlagališča, ekološko vprašljivi industrijski in kmetijski objekti ...).

6.5 Usmeritve za doseganje ugodnega stanja življenjskega okolja divjadi ter izvajanje biomeliorativnih in biotehničnih del

Za trajnostno upravljanje z divjadjo je najpomembneje doseči usklajenost populacij divjadi z njihovim življenjskim okoljem in med samimi populacijami.

Za doseganje usklajenosti je potrebno pri upravljanju z gozdovi upoštevati naslednje usmeritve:

- ob izvajanju vseh ukrepov sonaravnega upravljanja z gozdovi moramo upoštevati potrebe prostoživečih živali;
- pospeševati raznodobno malopovršinsko zgradbo gozdov z rastišču primernimi drevesnimi vrstami ter vertikalno zapolnjeno zgradbo gozda;
- predvsem v osrednjem in zahodnem delu LUO večati delež plodonosnih listavcev (bukev, hrast, kostanj, oreh ...);
- z intenzivnim uvajanjem sestojev v obnovo večati delež mladovja, s primerno prostorsko razporeditvijo pomladitvenih jeder večjih dimenzij (do največ dveh sestojnih višin oz. 0,4 ha) ob večanju prehranske ponudbe in kritja vplivati tudi na prostorsko prerazporeditev divjadi ter s tem razbremenitev vpliva rastlinojedov na proces pomlajevanja;
- na območjih večjih gostitev jelenjadi mlajše razvojne faze intenzivno redčiti in na ta način skrajšati čas občutljivosti teh sestojev na lupljenje in grizenje;
- z nego gozdov večati rastlinsko pestrost drevesnih in grmovnih vrst ter zelišč;
- z ustvarjanjem primernih svetlobnih razmer vplivati na večanje deleža površin poraslo z malino in robido v zeliščnem sloju;
- z nego gozdnih robov zagotavljati vertikalno in horizontalno strukturiranost, zastopanost rastišču primernih grmovnih in drevesnih vrst (če primanjkuje plodonosnih vrst pride v upoštevanje tudi sadnja),
- vzdrževati in osnovati grmišča s primerno grmovno in drevesno sestavo;
- ohranjati in vzdrževati naravno vegetacijo obrečnih pasov, omejkov ter proti vetrnih pasov;
- v gozdovih vzpostavljati in ohranjati ekocelice (skalovja, jazbine, sušice, podrtice, votlo drevje, skupine starih dreves, kaluže, drevesa ki služijo kot čohališča, mokrišča ...);
- del sečnje (jelka) in nego mladovja (leska, iva ...) opraviti v zimskih mesecih in s tem obogatiti zimsko prehrano divjadi;
- tudi v bodoče je potrebno zagotoviti trend zmanjševanja vnosa dodatne energije v obliki krmjenja;
- ob izdelavi načrtov GGE preveriti in na primeren način urediti pašo živine v gozdnem prostoru;

- v gozdnogospodarskih načrtih enot opredeljenim mirnim conam za divjad zagotavljamo njihovo vlogo s pomočjo nadzora in obveščanja s primernimi informativnimi tablami;
- pri izvajanju gozdnogospodarskih del se tako časovno kot prostorsko v največji možni meri upošteva življenjski ritem divjadi, izogiba se aktivnim gnezdiščem, brlogom ali zavetiščem, neaktivna pa ohranja;
- z večjim nadzorom in sodelovanjem vseh odgovornih institucij (pristojne inšpekcijske službe, policija, lovci, gozdarji ...) zmanjšati tudi ostale negativne vplive na divjad (vožnja v naravnem okolju, nabiralništvo v gozdnih rezervatih, rekreativne dejavnosti v mirnih conah ...);
- pridobiti več sredstev za opravljanje biomeliorativnih del ter pri njihovem načrtovanju zagotoviti sodelovanje med gozdarji, lastniki kmetijskih zemljišč in gozdov ter lovci;
- s postavitvijo smerokazov, informativnih tabel usmerjati obiskovalce na varovanih območjih v zeleno smer.

Z ustrežno izbiro biomeliorativnih del in njihovo prostorsko usmeritvijo želimo tako v gozdnem kot negozdnem prostoru ohranjati in izboljševati bivalne in prehranske razmere za vso divjad. Pri izvedbi teh ukrepov se naj v največji možni meri upošteva strokovne usmeritve.

V LUO morajo upravljavci lovišč za izboljšanje prehranskih potreb divjadi s košnjo vzdrževati primerno površino travnikov in pašnikov. Ti so še posebej pomembni v višjih legah in v večjih gozdnih kompleksih, kjer jih primanjkuje. Te površine je dovoljeno gnojiti z hlevskim gnojem. Izbira površin, s katerih se bo vršilo tudi spravilo sena, je prepuščena upravljavcem lovišč.

V LUO najdemo številne površine, porasle z vegetacijo, ki divjadi ne nudi ustrezne prehranske baze. V sodelovanju z lastniki zemljišč in gozdarji jih lahko upravljavci lovišč pridobijo v upravljanje in jih uredijo ter vzdržujejo kot pasišča.

Kjer naravne razmere dopuščajo, se morajo osnovati in vzdrževati remize za malo divjad (vzhodni del LUO). Predvsem naj ta dela opravljajo upravljavci lovišč, ki vlagajo v lovišča malo divjad.

V zahodnih predelih LUO na karbonatni podlagi (Peca, Uršlja gora, Pogorevc, Olševa) je potrebno ohranjati zadostno število kaluž (jelenjad). Priporočljivo je, da se na teh območjih kaluže vzdržujejo v obsegu 3 kaluže /1000 ha. Dela opraviti v obdobjih izven razmnoževalnih ciklusov dvoživk in drugih živali pozno jeseni ali pozimi.

Usmeritve za izvajanje biotehničnih ukrepov

Dela, s katerimi v življenjsko okolje divjadi neposredno vnašamo dodatno energijo v obliki hrane, uvrščamo med biotehnične ukrepe. Med te ukrepe sodi krmljenje, zalaganje solnic ter obdelava krmnih oziroma pridelovalnih njiv. Izvajanje teh ukrepov ima lahko številne pozitivne pa tudi negativne posledice na divjad in njeno življenjsko okolje, zato jih je potrebno skrbno načrtovati in upoštevati vsa strokovna navodila.

Krmljenje - splošno

Kot ukrep krmljenja sodijo vse vrste polaganja hrane v naravno okolje, ki je namenjena prehrani divjadi. Za polaganje hrane se ne smatra posek drevja za objedanje in pridelava krme na kmetijskih površinah (t.i. krmnih njivah), s katero se divjad prehranjuje neposredno na rastočih rastlinah. Kot ukrep krmljenja prav tako ne šteje polaganje soli, kljub temu pa je pri polaganju le te potrebno upoštevati v načrtih zapisane usmeritve in omejitve. Krmljenje s krmo, pridelano na travnatih površinah (pašniki, travniki), ki jih vzdržujejo upravljavci lovišč/LPN, se šteje kot ukrep krmljenja in je tudi te lokacije potrebno vnesti v kataster krmišč. Takšno polaganje krme se lahko omeji v primerih negativnih učinkov divjadi na okolje.

Namen

Pri opredelitvi namena krmljenja je potrebno le-tega obravnavati z vidika učinkov na vse vrste divjadi in njihovo življenjsko okolje ter na usklajene medvrstne odnose in ohranjanje trajnosti obnovljivih naravnih virov ter biotske pestrosti krajin. Pri tem je potrebno upoštevati tudi obstoječe razmere v življenjskem okolju in cilje upravljanja s posameznimi vrstami divjadi v določenem okolju. Ker so nameni krmljenja za posamezne vrste divjadi različni, je temu prilagojeno tudi krmljenje. Zelene učinke krmljenja po vrstah divjadi se zagotavlja s prostorsko in časovno opredelitvijo krmljenja ter sestavo krme.

Krmljenje ima lahko pozitivne učinke v od človeka osiromašenih življenjskih okoljih ali okoljih, kjer se zaradi sedanjih interesov po rabi prostora (kmetijstvo, gozdarstvo) brez večjih negativnih posledic za okolje lahko omogoči prisotnost vitalnih populacij posameznih vrst divjadi ali pa se s krmljenjem zniža vpliv divjadi na to okolje. S pomočjo krmljenja se tudi omogoča lažji in pravilnejši poseg v populacije divjadi z odstrelom.

Razen krmljenja nekaterih vrst male divjadi (fazan, poljska jerebica, poljski zajec), pri kateri je zaradi trenutnega stanja v Sloveniji osnovni cilj dvig številčnosti, krmljenje ne sme biti namenjeno ali imeti za posledico dvig natalitete in s tem gostot posameznih vrst divjadi, ne glede na danosti (neprimernost) življenjskega prostora in s tem na preživetje posameznih manj vitalnih osebkov v populacijah ali celo na vzdrževanje preštevilnih populacij divjadi v ohranjenih habitatih.

Ker ima neustrezna sestava ali kvaliteta krme lahko za posledico povečanje obremenitev okolja (povečanje objedanja naravne vegetacije in lupljenje drevja) ali celo povzroči prebavne motnje in zdravstvene oslavitve posameznih živali, se v nadaljevanju predpisuje tudi dovoljena sestava krme, pri čemer je za določene namene krmljenja omejena zlasti količina močne škrobne krme oziroma obvezna sestavina sočne krme v strukturi ponudbe krme.

Pri krmljenju je potrebno upoštevati medvrstne odnose med živalskimi vrstami vključno z zavarovanimi in še posebej ogroženimi vrstami (gozdne kure). Krmljenje nekaterih vrst divjadi (divji prašič, lisica, kuna belica) ima v habitatih gozdnih kur zaradi plenilstva med vrstami dodatne negativne posledice na te vrste.

Pri nekaterih vrstah divjadi (lisica, kuna belica), ki jih krmimo s stranskimi živalskimi proizvodi, je potrebno upoštevati predpise s področja veterine.

Vrste krmljenja

Po namenu krmljenja ločujemo **zimsko, preprečevalno in privabljalno** krmljenje.

Zimsko krmljenje se izvaja z namenom zmanjšanja pritiska divjadi na naravne prehranske vire in tvorbe energijske rezerve v času prehranske ožine. S tem ukrepom se divjad v obdobju leta, ko nastopi prehranska ožina, prostorsko zadržuje v predelih zimovališč. Pri mali divjadi je namenjeno povečanju prehranske ponudbe tudi izven zimskega obdobja ter s tem preživetju posameznih osebkov oz. skupin divjadi, ki imajo kot skupni učinek povečevanje številčnosti te divjadi.

Zimsko se v LUO krmi naslednje vrste divjadi:

- Navadni jelen
- Mala divjad (fazan, poljska jerebica, poljski zajec)

Preprečevalno krmljenje se v LUO izvaja le za divjega prašiča v časovno omejenem vegetacijskem obdobju, kar bo opredeljeno z letnimi načrti LUO z namenom zadrževanja živali v predelih, kjer so manjše možnosti nastanka škod na kmetijskih površinah.

Privabljalno krmljenje se izvaja z namenom privabljanja divjadi zaradi odstrela. Privabljalno se v LUO krmi naslednje vrste divjadi:

- Navadni jelen
- Muflon
- Divji prašič
- Lisica
- Kuna belica

Namensko krmljenje srnjadi in gamsa, razen v izjemnih razmerah, ni dovoljeno.

Le ob posebnih (izjemnih) vremenskih razmerah ali pri naravnih katastrofah se lahko izjemoma krmi ostale vrste divjadi (srnjad, gams). V primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka in pomrzljena snežna odeja), je dovoljeno krmljenje naštetih vrst divjadi le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika osiromašeno življenjsko okolje teh vrst. Oceno izrednih razmer, ki bi opravičevale izjemno zimsko krmljenje naštetih vrst divjadi, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje potrebnega krmljenja, čas, vrsta divjadi) pisno obvesti OE ZGS. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za krmljenje morajo biti izvedeni in preverjeni ukrepi povečevanja prehranske ponudbe z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje). Povečevanje prehranske ponudbe, z ukrepi omogočanja prehrane z naravno hrano (posek gozdnogojitveno neprespektivnega drevja in grmovja za objedanje, pluženje) je dovoljeno in v ostrejših zimski razmerah priporočljivo, zato se jih nikjer v Sloveniji ne omejuje.

Vrste, količina in sestava krme

Vrste krme so obravnavane s stališča energijske vrednosti, vsebnosti vode ter izvora po naslednjih skupinah:

- močna škrobna krma (koruza, žita, kostanj, želod, briketi s hrano rastlinskega izvora),

- sočna krma (okopavine, tropine, sadje),
- voluminozna krma (seno, vejniki, travna silaža, koruzna silaža, pesni rezanci) in
- krma živalskega izvora v skladu z veterinarskimi predpisi.

Vse ostale vrste krme, razen zgoraj navedenih, za krmljenje divjadi niso dovoljene.

Intenzivnost zimskega krmljenja, izbira lokacij in števila krmišč ter stalnost krmišč v prostoru

Krmljenje divjadi, predvsem zimsko, lahko močno vpliva in preoblikuje migracijske značilnosti, prostorsko razporeditev in splošne vedenjske vzorce parkljaste divjadi, zlasti jelenjadi. Dolgotrajno krmljenje zmanjšuje njeno sezonsko migratornost in celoletna območja aktivnosti ter povečuje njene celoletne in zlasti zimske gostote v neposredni okolici krmišč. Vse naštetu lahko vpliva na:

- akutno povečanje poškodb in škod na mladju v okolici krmišč, pri čemer vplivno območje povečanih poškodb znaša okoli 500 metrov okoli krmišč,
- prevelike splošne obremenitve gozdov ob krmiščih, kar se odraža v padcu vrstne pestrosti, izginjanju rastlinskih in živalskih vrst in degradaciji ekosistemov,
- povečani zaparazitiranosti in obolelosti jelenjadi in slabšanju njenega telesnega stanja (manjša telesna masa in slabše trofeje) zaradi lažjega prenosa bolezni med osebkami in povečano znotrajvrstno tekmovalnostjo,
- potencialno olajšanega prenosa bolezni s prostoživečih na domače živali.

V izogib naštetim negativnim dejavnikom krmljenja priporočamo, da se lokacije zimskih krmišč v času dosledno menjavajo in naj isto krmišče ne bo nepretrgoma v uporabi več kot 10 let. Krmljenje samo po sebi ne zmanjšuje poškodb gozdnega mladja in drevja zaradi objedanja in lupljenja, pač pa je mogoče z njim divjad odtegniti v predele, kjer so poškodbe manj problematične. Zato naj bodo lokacije krmišč določene ob upoštevanju zgradbe gozdov in gozdnogospodarskih ter gozdno gojitvenih ciljev - s krmišči se je treba izogibati obsežnejšim delom sestojev, ki so ali bodo v naslednjem desetletju v obnovi in sestojem, kjer so zaradi specifične drevesne zgradbe težave z obnovo večje. Tudi sicer priporočamo, da se zimsko krmljenje izvaja po kritični presoji pozitivnih in negativnih učinkov za vsako posebej. V splošnem je treba obseg krmljenja pri vseh vrstah divjadi postopno zmanjševati in krmljenje na območjih, kjer se ga doslej še ni uporabljalo, dovoliti le v primerih in na konkretnih lokacijah in območjih v omejenih količinah, ko njegovi pozitivni učinki odtehtajo negativne. Na območjih, kjer se ukrep že dlje časa izvaja, pa naj bodo vse spremembe postopne. Morebitna nagla ukinitve krmljenja na območju z dolgo tradicijo rabe tega ukrepa, bi namreč lahko vodila v velike poškodbe gozda in tudi poslabšanje telesnega stanja ter celo pogine na krmo habituiranih živali.

Gostota krmišč

Zaradi preprečitve prekomernega krmljenja parkljaste divjadi, gostitve divjadi na neprimernih lokacijah, neželenih migracij divjadi ali krmljenja, ki bi imelo za posledico zmanjševanje vpliva naravne selekcije med divjadjo, se določi tako količina kot tudi struktura krme oziroma število krmišč.

Število krmišč za malo divjad in male zveri ni omejeno.

Kataster krmišč

Kataster krmišč v LUO je popis (vključno s kartnim gradivom) lokacij vseh krmišč, ki so pri upravljanju z divjadjo v danem trenutku strokovno ter okoljsko sprejemljiva in dopustna. V katastru krmišč so opredeljene natančne lokacije krmišč po posameznih loviščih, ciljna živalska vrsta katero se krmi, namen krmljenja, tip krmišča ter vrste in količine krme.

ZGS v sodelovanju z upravljavci lovišč in LPN ter območnim združenjem upravljavcev lovišč izdelava in vodi kataster krmišč v LUO. Na predlog upravljavca lovišča/LPN ter po strokovni presoji ZGS se kataster lahko spremeni ali dopolni.

V katastru krmišč se vodijo lokacije za sledeče vrste krmišč in načine krmljenja na krmiščih:

- krmišča za zimsko krmljenje navadnega jelena,
- krmišča za privabljalno krmljenje navadnega jelena in muflona, kjer se poleg sočne krme polaga še ostale vrste krme,
- krmišča za preprečevalno krmljenje divjih prašičev,
- krmišča za privabljalno krmljenje divjih prašičev.

Kataster krmišč je sestavni del načrtov upravljanja z divjadjo. Del vsebin iz katastra krmišč mora biti sestavni del letnega lovsko upravljavskega načrta LUO za konkretno koledarsko/lovsko/načrtovalsko leto, predvsem so to: kriteriji, pogoji in načini krmljenja (podrobnejša navodila) za vrste parkljaste divjadi ter tudi dovoljene

maksimalne količine krme (kjer so le te omejene), kar velja tudi za krmišča, za katera se ne vodi katastra. V načrtih LUO morajo biti opredeljene (navedene) tudi lokacije krmišč za posamezne vrste divjadi.

Krmljenje – konkretne usmeritve za posamezne vrste

Srnjad

Namensko krmljenje srnjadi ni dovoljeno, razen pod pogoji, ki so navedeni v splošnih usmeritvah za krmljenje in v nadaljevanju.

Z namenom zmanjšanja povoza srnjadi je izjemoma v bližini prometnic z močno povečanim povozom srnjadi v zimskem času za kratek čas (največ 1-2 tedna) dovoljeno t.i. prestrezno krmljenje (*»intercept feeding«*), s katerim zmanjšamo potrebo po približevanju (prehranjevanju) srnjadi na brežinah cest. Tovrstno prestrezno krmljenje je mogoče dovoliti le, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- dolgotrajna ali visoka snežna odeja;
- zaznana pogosto prehranjevanje srnjadi na brežini ceste;
- registrirano večje število povožene srnjadi v posameznem lovišču v času te zime (>3 po 1.12.);
- krmljenje se izvaja v pasu 300 - 500 m od problematičnega/ih odseka/ov cest(e).

Za pridobitev dovoljenja za prestrezno krmljenje veljajo enaki pogoji kot za izjemoma dovoljeno zimsko krmljenje srnjadi (podana pisna informacija z vlogo na ZGS s strani upravljavca, izdano soglasje s strani OE ZGS ter obveščanje lovske inšpekcije). Pred izdajo dovoljenja morajo biti predhodno vzpostavljeni ukrepi dostopa srnjadi do naravnih prehranskih virov (pluženje visokega snega do robidovja, grmišč in ostalih virov naravne hrane ...).

Jelenjad

Zimsko krmljenje se izvaja v območjih povečanih gostitev jelenjadi v zimskem obdobju – zimovaliških/mirnih conah. Zimsko krmljenje se lahko izvaja tudi na območjih, kjer želimo jelenjad privabiti in zadržati z namenom razbremenitve vpliva jelenjadi na življenjsko okolje v nekem drugem prostoru. Odstrel na teh krmiščih ni dovoljen.

V robnih populacijskih območjih je dovoljeno zgolj privabljalno krmljenje jelenjadi za namen lažjega vpogleda v strukturo populacije in izpolnitve načrta odvzema, izjeme se določijo v letnih načrtih LUO.

Sestava krme za zimsko krmljenje jelenjadi:

- močna škrobna krma (koruza, žita, kostanj, želod) v deležu do 10 %,
- sočna krma (okopavine, tropine, sadje) v deležu do 30 %,
- voluminozna krma (seno, vejniki, silaža, pesni rezanci) v deležu najmanj 60 %.
- pri krmljenju z močno škrobno krmo in voluminozno krmo mora biti na krmišču divjadi stalno na razpolago tudi sočna krma.

Priporočljivo je, da je močna krma jelenjadi na razpolago le v jesenskih mesecih (oktober, november, december), sočna in voluminozna krma pa še v zimskih in spomladanskih mesecih. Količina skupaj položene sočne in grobo vlaknate krme v ustreznem razmerju ni omejena, količine položene krme naj bodo odvisne od naravne ponudbe hrane. Krmljenje samo z močnimi škrobnimi krmili na posameznih krmiščih ni dovoljeno, pač pa mora biti jelenjadi na voljo na istem krmišču v priporočenem obdobju (oktober – december) strukturno vsa potrebna krma (močna, voluminozna, sočna), oziroma vsaj voluminozna in sočna v ustreznem razmerju.

Gostota krmišč za zimsko krmljenje jelenjadi je definirana upošteva gostoto odvzema jelenjadi oziroma uvrstitvijo lovišča v osrednje populacijsko območje. Dovoljeno je 1 krmišče na začetih 1.000 - 1.500 ha lovne površine lovišča oziroma LPN, katerega del spada v osrednje populacijsko območje jelenjadi.

Pri zimskem krmljenju je glede na število jelenjadi, ki prihaja na določeno krmišče, potrebno z razporeditvijo krme omogočiti, da vse živali istočasno pridejo do položene krme.

Privabljalno krmljenje se izvaja s ciljem olajšanega opazovanja in odstrela jelenjadi. Tu je odstrel dovoljen. Privabljalno krmljenje jelenjadi se lahko izvaja le v času lovne dobe na jelenjad. Pri omenjenem krmljenju je dovoljeno zalagati največ 1 krmišče na 500 ha lovne površine lovišča oziroma LPN, pri čemer je na posameznem krmišču dovoljeno dnevno položiti skupno največ 50 kg krme, od tega količina močne krme, ki je dnevno dostopna jelenjadi, ne sme presegati 5 kg. V načrtih LUO se lahko določijo dodatne omejitve površin za lovišča, glede na dejanske razmere v LUO (npr. majhna gostota odvzema, prepletene travniške površine v gozdu, ipd.).

Damjak

Namensko krmljenje damjaka ni potrebno, zato ni dovoljeno.

Gams

Zimsko krmljenje gamsa ni dovoljeno, razen pod pogoji, ki so navedeni v splošnih usmeritvah za krmljenje.

Muflon

Zimsko krmljenje muflona ni dovoljeno.

Privabljalno krmljenje muflona je namenjeno privabljanju te vrste divjadi z namenom odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine močne krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja muflonov. Privabljalno krmljenje se lahko izvaja v času lovne dobe. V kolikor se za privabljalno krmljenje polaga le sočna krma, se takšno krmišče ne upošteva kot krmišče, katerega je potrebno voditi v katastru lovišč, mora pa biti lokacija opredeljena v letnem načrtu lovišča oziroma LPN. Na privabljalnem krmišču je lahko divjadi dostopno največ do 5 kg močnih vrst krme (briketov, žit ali koruze) na dan.

Lokacije krmišč in njihova gostota morajo biti opredeljene v načrtih za upravljanje z divjadjo.

Divji prašič

Zimsko krmljenje divjega prašiča je v celotnem LUO prepovedano.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča je dovoljeno zgolj v loviščih, kjer povprečni letni odzvem divjega prašiča v zadnjih treh letih dosega 5 ali več kosov. Preprečevalno krmljenje je v ustreznih razmerah strnjenih gozdov in primerne oddaljenosti od kmetijskih površin, namenjeno odvrčanju tropov divjih prašičev od kmetijskih kultur, pri čemer se priporoča tudi krmljenje z beljakovinsko hrano na osnovi žit (soja, rastlinske beljakovine ...). Priporočeno obdobje izvajanja preprečevalnega krmljenja je od začetka junija do konca oktobra, izjemoma za konkretna lovišča v primeru večletnega pojavljanja škod tudi prej. Podroben časovni termin izvajanja preprečevalnega krmljenja z letnim načrtom lovišča opredeli upravljavec lovišča. Lovišče sme praviloma imeti le eno preprečevalno krmišče na začetnih 1.000 ha gozdne površine, pri določanju primernosti lokacij se upošteva tudi strnjenost gozdnega kompleksa (gozdne krajine). Preprečevalno krmišče mora biti oddaljeno praviloma vsaj 500 m od zunanje meje gozdnega kompleksa z negozdno krajino. Lov na teh krmiščih je prepovedan.

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja divjih prašičev. Privabljalno krmljenje divjega prašiča se lahko izvaja vse leto. Divjadi naj bo dnevno dostopna na privabljalnem krmišču največ do 2 kg ustrezne vrste krme (žit ali koruze). Termin založenosti (v letu) je v pristojnosti upravljavca lovišča.

Krmišča so praviloma lahko locirana po eno na vsakih 200 - 600 ha gozdne površine. Pri tem je potrebno zagotoviti, da so mesta privabljalnega krmljenja divjega prašiča zadosti oddaljena od krmišč, kjer se izvaja preprečevalno krmljenje. Med seboj morajo biti oddaljena vsaj 300 m.

Za krmo je priporočljivo uporabljati vse vrste žit in koruze. Priporočeno je le krmljenje na način, da je krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr: krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme, ...) in ne ostali divjadi (srnjad, jelenjad).

Gostota krmišč za divjega prašiča se lahko glede na obseg problematike upravljanja s to vrsto divjadi (gostota odvzema, problematika škod...) in značilnosti lovsko upravljavskega območja (delež in razdrobljenost gozdov...) dodatno opredeli v letnih načrtih LUO.

V habitatih divjega petelina, gozdnega jereba in ruševca krmljenje divjega prašiča ni dovoljeno. V načrtih za upravljanje z divjadjo, se glede na konkretne lokacije še aktivnih rastišč in v bodoče potencialno primernih habitatov trenutno opuščeni rastišč oziroma življenjskega prostora divjega petelina in ruševca, opredeli dele območja ali nadmorsko višino, nad katero krmljenje divjega prašiča zaradi omenjenega razloga ni dovoljeno. Za GGO Slovenj Gradec se pri določitvi lokacij krmišč upošteva kot neprimerno območje bivališča divjega petelina in ruševca, ki je opredeljeno v načrtih GGE z biotopsko funkcijo na I. in II. stopnji oz. območje nad 900 m nadmorske višine. Prav tako se za območje GGO Maribor in GGO Celje v Pohorskem LUO nad izohipso 900 m ne vrši privabljalno krmljenje divjega prašiča. V kolikor na območju nad 900 m nadmorske višine biotopska funkcija na I. ali II. stopnji ni opredeljena, se lahko ta izdela na ZGS. Ta opredelitev se lahko uporabi zaradi povečanih škod in gostote prašičje populacije, in sicer se postavi eno krmišče na 1.000 ha lovne površine, vendar ne na območju rastiščnega habitata petelina ali ruševca, na površini v radiju 500 m

od centra aktivnega ali nekdanjega rastišča divjega petelina ali ruševca ter na območju njihovih znanih gnezdišč.

Prav tako se na teh območjih za zimsko in privabljalno krmljenje jelenjadi ne uporablja koruze. ZGS vodi kataster krmišč ter njihov namen ločeno po loviščih.

Male zveri

Krmljenje malih zveri (lisica, kuna belica) ima izključno značaj privabljalnega krmljenja z namenom lova. Izvaja se s krmo živalskega izvora ter s krmo rastlinskega izvora (sadje). Krmljenje mora biti izvajano na način, ki je skladen z veterinarskimi predpisi o ravnanju s stranskimi živalskimi proizvodi.

Malih zveri ne krmimo v območjih habitatov gozdnih kur.

Mala poljska divjad

Zimsko krmljenje male poljske divjadi je dovoljeno v vseh loviščih, upoštevajoč pri tem prisotnost posamezne vrste. Kljub temu, da je krmljenje male poljske divjadi smiselno in potrebno včasih izvajati tudi izven zimskega obdobja, se krmljenje v smislu biotehniških del opredeljuje med zimsko krmljenje. Krmljenje mora biti izvajano z vrsto krme in na način, ki je v največji možni meri prilagojena vrsti divjadi katero se krmi (poljski zajec, fazan, poljska jerebica). Pri krmljenju z močno škrobno krmo mora biti le ta položena tako oziroma zaščiten s tehničnimi objekti (nadkritje, lese), da se prepreči, da bi pretežni del krme zaužila srnjad. Lokacije krmljenja se ne upoštevajo kot krmišče, katere se vodi v katastru krmišč, mora pa biti lokacija opredeljena v letnem načrtu lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom.

Zimsko krmljenje fazana in poljske jerebice je obvezno v vseh loviščih, v katerih so dodani osebki teh dveh živalskih vrst.

Male poljske divjadi se na krmiščih ne lovi.

Krmne njive

Prvenstveno so namenjene jelenjadi in divjemu prašiču. Krmne njive pomagajo zmanjševati pritisk jelenjadi na naravno rastje, zato so dobrodošel pripomoček v uravnavanju usklajenosti jelenjadi z okoljem in jih ne omejujemo po obsegu, pač pa le usmerjamo lokacijsko. Krmne njive za divje prašiče so zaželeno v smislu preprečevanja škod na kmetijskih površinah, katere se prav tako po obsegu ne omejuje, se jih pa lokacijsko usmerja.

Pridelovalne njive

Za potrebe vseh vrst krmljenja lahko upravljavci lovišč na lastnih oziroma najetih površinah pridelujejo krmo. Pridelovalnih njiv se po obsegu ne omejuje, smiselno pa je, da pridelovalne njive obdelujejo zgolj tisti upravljavci, pri katerih je dovoljena določena oblike krmljenja.

Solnice

Namen solnic je olajšati predvsem spomladanski prehod na sočno naravno hrano, preskrbo z mineralnimi snovmi ter doseganje načrta odzema, zato je priporočljivo zalaganje solnic samo spomladi v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico). Postavljanje solnic je prepovedano:

- v gozdnih sestojih - mladovjih in sestojih v obnovi oz. je dovoljeno le ob soglasju lastnika gozda in ZGS;
- ob cestah in v območju gozdnih rezervatov;
- ob vodnih virih oz. le v minimalni oddaljenosti 50 m in na način, ki onemogoča vnos soli vanje. Soli tudi ni dovoljeno neposredno vnašati v luže, kaluže in ostala vodna telesa;
- v območja ali bližino območij, kjer so prisotne redke, ogrožene in zavarovane vrste živali ter rastišča redkih, ogroženih in zavarovanih rastlinskih vrst;
- v bližino območij naravnih vrednot, v ožja zavarovana območja in v dele širših zavarovanih območij s strožjim varstvenim režimom (IUCN kategorija II). Izjemoma je tudi na teh območjih možna začasna postavitvev.

Usmeritve za preprečevanje škod od in na divjadi

Z zagotavljanjem načrtovanih ukrepov tako v populacijah kot tudi v življenjskem okolju odločilno vplivamo na zmanjševanje oziroma omejevanje škod od in na divjadi. V prvi vrsti je zato potrebno z ustreznim količinskim in strukturnim odvzemom realizirati vse načrtovane višine v populacijah divjadi. V nadaljevanju pa je potrebno v čim večji meri realizirati tudi načrtovane ukrepe v življenjskem okolju.

Z večjim nadzorom in sodelovanjem vseh odgovornih institucij (pristojne inšpekcijske službe, policija, lovci, gozdarji ...) moramo zmanjšati negativne vplive na divjad (vožnja v naravnem okolju, nabiralništvo v gozdnih rezervatih, rekreativne dejavnosti v mirnih conah ...) in zagotoviti mir, ki zmanjšuje porabo energije in s tem porabo hrane. S postavitvijo smerokazov, informativnih tabel usmerjati obiskovalce v zeleno smer.

Dodatno se predvideva preprečevanje škode od divjadi tudi z uporabo tehniških in kemičnih sredstev, tako v gozdu kot na kmetijskih površinah. V zimovališčih jelenjadi se poleg ostalih ukrepov priporoča tudi sodelovanje upravljavcev lovišč in LPN ter lastnikov pri premazih debel najbolj ogroženih sestojev.

Pri izvajanju planinske paše je potrebno spoštovati posamezne pašne rede na teh planinah. Predvsem drobnica naj se v jesenskem obdobju čimprej umakne s planin in naj ne bo prisotna na teh območjih do prvega snega.

Z namestitvijo raznih tehničnih in kemičnih sredstev na lokacijah, kjer so škode najpogostejše (vonjalne ograje, odsevniki, zvočna odvrčala, silhueta, plašilne naprave na kosilnicah, cestno prometnimi znaki ...) ter osveščanjem širše javnosti je potrebno zmanjšati škode na divjadi.

Z učinkovitim nadzorom upravljavcev lovišč in LPN ter policije se mora zmanjšati izgube divjadi (srnjad, gams, jelenjad) zaradi krivolova (Pohorje).

7 UPRAVLJANJE S POSAMEZNI MI VRSTAMI DIVJADI

7.1 SPLOŠNO

Osnovni prostorski okvir načrtovanja za populacije posameznih vrst divjadi praviloma predstavlja Pohorsko LUO. Zaradi morebitnih naravnih ali umetnih ločnic, razlik v gostotah posameznih vrst divjadi, različnega okolja ali znanih medvrstnih odnosov z ostalimi živalskimi vrstami nekatere živalske vrste dodatno obravnavamo po notranjih »ekoloških enotah« – v okviru skupin lovišč ali izjemoma po posameznih loviščih znotraj LUO. Kjer je moč natančneje določiti območje populacijske razširjenosti za posamezno vrsto, je le-ta obravnavana znotraj konkretnega populacijskega območja.

Težišče upravljanja z divjadjo je v določitvi usmeritev za izvajanje ukrepov v populacijah divjadi. Usmeritve za ukrepe v populacijah divjadi so podrobnejše pri vrstah, ki imajo večji vpliv na okolje ali človekove interese v prostoru ter so hkrati tudi najpomembnejše iz lovsko gospodarskega vidika. Pri teh vrstah, v katere se z lovom intenzivno posega, usmeritve izhajajo iz težnje po ohranitvi vitalnih populacij, ki naj bi imele primerno starostno in spolno strukturo ter bi upoštevale ostale človekove dejavnosti in interese v prostoru (kmetijstvo, gozdarstvo, promet) zadovoljevale v optimalni meri tudi interese po lovu teh vrst. Usmeritve za upravljanje ostalih vrst divjadi, za katere je interes po lovu manjši ter s tem tudi manjše neposredno vplivanje na njih, so usmeritve splošnejše.

Starostni in spolni razredi pri parkljasti divjadi

Starostni in spolni razredi (kategorije) so za vsako vrsto parkljaste divjadi v načrtu opredeljeni pri vsaki vrsti posebej. Pri ostalih vrstah divjadi ta ločitev na kategorije ni potrebna in ni smiselna.

Za prehod v višji starostni razred pri parkljasti divjadi, razen pri divjem prašiču, se upošteva datum 1. april. Pri parkljasti divjadi se za ugotavljanje in oceno starosti uporablja metoda okularne ocene razvitosti (menjave) in obrabljenosti zobovja, ki jo opravi Komisija za oceno odstrela in izgub v LUO. Pri divjem prašiču se za prehod v višji starostni razred upošteva okularna ocena dejanske starosti v mesecih na podlagi pregleda razvitosti zobovja. Ocena komisij(e) v LUO glede določitve starosti za vpis v bazo podatkov je dokončna. V primerih, ko komisija pri oceni starosti odvzete divjadi ni enotna, se lahko pred svojo suvereno in dokončno odločitvijo posvetuje s predstavnikom ali komisijo upravljavca lovišča.

Realizacija odvzema

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub določene vrste divjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo, ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

V načrtih so določena dopustna odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema pri posamezni vrsti divjadi. Izraz »odstopanje« v nadaljevanju pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom. Izraženo je lahko v absolutni količini (osebek) ali v % od načrtovanega odvzema. Realizacija dosežena v okviru dopustnih odstopanj šteje, da je načrt ustrezno realiziran.

V realizacijo načrta odvzema se pri parkljasti divjadi poleg odstrela štejejo vse z materialnimi dokazi (čeljust, rogovje) dokumentirane izgube. V primerih, kjer materialnega dokaza zaradi popolnega uničenja trofeje in/ali čeljusti ni možno predložiti, ali kjer lahko odvzem materialnega dokaza zaradi stanja kadavra pomeni tveganje za zdravje lovca, je dovolj tudi uradni zaznamek (zapisnik) odgovornih oseb lovske organizacije in drugih (VURS, Veterinarska fakulteta, Policija ...), slika z datumom in uro, ob hkratnem obveznem kronološkem vpisu v evidenčno knjigo odstrela in izgub velike divjadi.

Pri mali divjadi in ostalih vrstah divjadi se v realizacijo štejejo poleg odstrela vse dokumentirane izgube, ki so kronološko vpisane v evidenčno knjigo odstrela in izgub male divjadi, razen v kolikor predpisi ne določajo drugače.

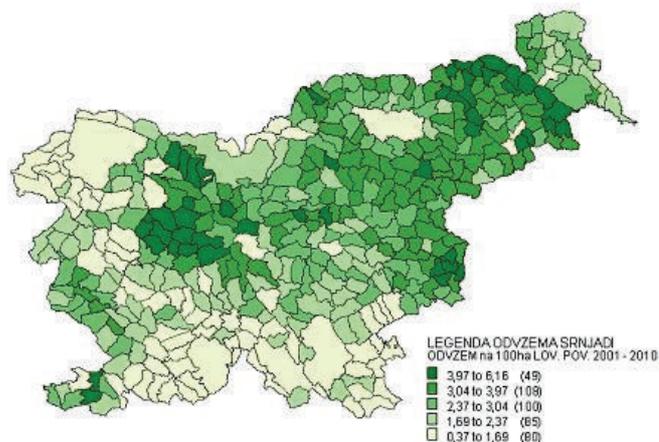
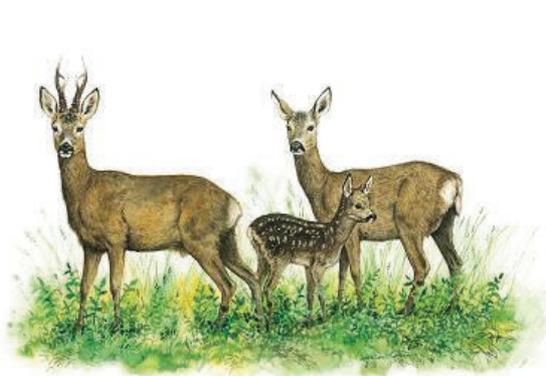
Dodatna omejevanja oziroma krajšanja lovnih dob parkljaste divjadi, ki jih določajo upravljavci lovišč, praviloma niso dovoljena. Prav tako ni dovoljeno omejevanje odstrela vseh kategorij gamsov, razen osebkov II. starostnega razreda. Takšna omejevanja praviloma štejejo kot kršitev določil načrta.

Morebitni dodatni/drugi bioindikatorji za določitev stanja populacij divjadi, kot so opredeljeni s tem načrtom bodo v naslednjem obdobju veljavnosti dolgoročnega načrta uvedeni v prakso kot posledica sprememb

podzakonskih predpisov ali medsebojnih dogovorov med znanstveno-raziskovalnimi ustanovami, lovskimi organizacijami v LUO in ZGS.

Ostale usmeritve za realizacijo odvzema so opredeljene v nadaljevanju načrta za vsako vrsto posebej in bodo opredeljene tudi v letnih načrtih LUO.

7.2 SRNA (*Capreolus capreolus* L.)

7.2.1 Prostorski okvir obravnave

Srnjad je najštevilčnejša divjad v LUO. Živi skoraj povsod, ni je le na Peci nad zgornjo gozdno mejo. Kljub temu narekuje velika gozdnatost (skoraj 92 %), višje lege, številčnejša gams in jelen in drugi ekološki pogoji v gorskih loviščih (LPN Pohorje, lovišči Bistra in Koprivna – Topla) specifično obravnavo srnjadi, saj je tu precej manj številčna, kot v ostalem delu LUO.

V LUO obravnavamo srno po loviščih v okviru ekoloških enot

EKOLOŠKA ENOTA	LOVIŠČE	LOVNA POV (HA)	DELEŽ (%)
1. Gorska	LPN Pohorje, Koprivna – Topla, Bistra	37.462	24
2. Sredogorska	Ostala lovišča	118.426	76
SKUPAJ LUO		155.888	100

7.2.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V skladu s cilji upravljanja, se je načrt odvzema srne povečal od 3.600 osebkov v letu 2001 na 4.441 osebkov v letu 2004. Nato se je zaradi doseganja pozitivnih trendov postopno zniževal do 3.800 živali v letu 2010. Načrtovani odvzem srne po številu je bil v LUO realiziran med 81,0 % v letu 2006 ter 98,0 % v letu 2002 in je v desetletju znašal 91,4 %. To pomeni v povprečju 2,35 živali na 100 ha lovne površine. V zadnjih petih letih je jasno izražen pozitiven trend realiziranega odvzema. V predpisanih mejah načrti niso bili doseženi le v letih 2004, 2006 in 2007.

Odvzem po ekoloških enotah kaže, da so gorska lovišča dosegla v primerjavi z načrtom 87,0 % realizacijo, kar predstavlja 0,57 živali na 100 ha lovne površine. V ostalih loviščih sredogorja je bila realizacija načrta 91,7 %, kar predstavlja 2,91 živali na 100 ha lovne površine. Doseženo je bilo ugodno spolno razmerje 1:1,1 v korist ženskega spola.

Odvzem po starostni strukturi:

	Usmeritve	Doseženo v obdobju 2001 – 2010 (%)
Mladiči	40	35,3
Lanščaki	10	13,1
Srnjaki 2 ⁺	20	19,3
Mladice	10	10,2
Srne 2 ⁺	20	22,1
Skupaj	100	100

Primerjava doseženega odvzema z usmeritvami kaže največje odstopanje pri mladičih moškega spola. Njihov delež v odvzemu znaša med 12,0 % v letu 2001 in 18,0 % v letih 2008 in 2010 ali povprečno 15,3 % v analiziranem obdobju. Odvzem moških mladičev je bil z realizacijo prenešen med lanščake. Podobno kot pri

mladičih, so tudi pri lanščakih trendi ugodni. Še na začetku obravnavanega obdobja je znašal delež lanščakov v odvzemu od 13,0 % do 15,0 %, v zadnjih treh letih 12,0 %, kar pomeni v povprečju 13,1 %. Nekoliko višji je delež odvzema srn 2⁺, vendar ocenjujemo, da to ni škodilo populaciji. Odvzem srnjakov 2⁺ je blizu načrtovani višini (19,3 %), največje odstopanje navzgor je v letu 2001 20,5 % in navzdol v letu 2010 18,7 %. Odvzem mladice je na nivoju načrtovane višine.

Odvzem po starostni in spolni strukturi nekoliko bolj odstopa v gorski ekološki enoti, kjer je delež odvzema mladičev majhen in predstavlja 32,0 %. Odvzem srnjakov 2⁺ je z 21,4 % deležem presežen. Delež odvzema srn 2⁺ predstavlja 27,0 % kar je precej nad načrtovano višino.

Biološki kazalniki

Biološki kazalniki so po ekoloških enotah zelo podobni, zato so prikazani v okviru LUO. Izgube po posameznih letih so razvidne iz preglednice v prilogi. Njihov delež v povprečju znaša 23,0 % in se giba med najnižjo vrednostjo 17,5 % v letu 2001 in najvišjo 39,4 % v letu 2006. V prvih letih analiziranega obdobja izgube vse do leta 2006 naraščajo, kjer je delež izgub tudi kot posledica hude zime dosegel najvišjo vrednost. Od leta 2006 do leta 2008 zaznamo trend upadanja izgub, v zadnjih dveh letih pa izgube rahlo naraščajo. V strukturi izgub prevladujejo izgube zaradi povoza na cestah in železnicah (43,0 %), izgube po potepuških psih (15,0 %), izgube, kjer vzrok ni znan (19,0 %) ter izgube pri košnji (10,0 %). V izgubah močno prevladuje ženski spol, saj znaša razmerje M:Ž = 1:2. Največ izgub je pri srnah 2⁺, kar pomeni 41 % skupnega odvzema te kategorije. Med izgubami dve in večletne srnjadi je število srn bistveno večje od števila srnjakov z indeksom 3,7. Izgube srne v Pohorskem LUO so v primerjavi z izgubami v ostalih LUO v zadnjih letih pod povprečjem.

Povprečne telesne mase v vseh kategorijah rahlo nihajo. Analiza nakazuje rahel pozitivni trend v večini starostnih kategorij, ki se nakazuje predvsem v drugi polovici analiziranega obdobja. V zadnjem letu so telesne mase v večini kategorij padle, izjema so povprečne telesne mase srnjakov 2⁺, ki so nad povprečjem analiziranega obdobja.

Povprečne vrednosti mas rogovja srnjakov so do leta 2004 naraščale, nato pa so strmo padle na najnižjo vrednost v desetletju v letu 2006. V naslednjih dveh letih povprečne vrednosti narastejo, v zadnjih dveh letih pa se zopet kaže rahel negativni trend. Doseženo ni dovolj, saj so povprečne analizirane vrednosti v primerjavi z ostalimi LUO prenizke.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Načrti odvzema so se od začetka obravnavanega obdobja povečevali, ter v letu 2004 dosegli najvišjo vrednost (4.441 živali). Temu ni sledila realizacija, ki je bila v letu 2004 izven meja dovoljenih odstopanj in je znašala 87,0 %. Načrtovan odvzem v preteklosti in v prvi polovici desetletja je bil premajhen, kar se je jasno pokazalo v deležu izgub v letu 2006, ki so bile posledica hude zime in slabo vitalne populacije srne. Leto 2007 je zaznamovano z konfliktom med lovci in nosilcem načrtovanja zaradi načrtovane višine odvzema srne. Lovci so zaradi nizke realizacije in velikih izgub v letu 2006 zagovarjali nujnost drastičnega znižanja načrtovane višine odvzema. Zaradi jasno izraženih negativnih trendov biokazalcev se njihove pripombe niso upoštevale. V naslednjih letih se z večjim odvzemom, kljub rahlemu zniževanju načrta, beležijo pozitivni trendi, ki pa se v letu 2010 zopet obrnejo.

Ocena je, da je načrtovana spolna in starostna struktura v preteklem desetletju ustrezna. Prevladujoč delež srn 2⁺ v strukturi ostalega odvzema, potrjuje ugotovitev, da med osebki 2⁺ prevladujejo srne. V nekaterih loviščih je bilo v posameznih letih preteklega obdobja, število kot izgube evidentiranih osebki srn 2⁺ v primerjavi s številom evidentiranih srnjakov 2⁺, nerazumno veliko (letu 2006 – Boč na Kozjaku 34:1; Slovenska Bistrica 25:0). Z načrti opredeljena usmeritev, da mora biti število odstreljenih srn 2⁺ čim bližje številu odstreljenih srnjakov 2⁺ (dovoljeno odstopanje med obema številoma je 20,0 %) v LUO ni bila realizirana. V zadnjem obdobju se delež odstreljenih srn v skupnem odvzemu celo znižuje.

7.2.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Srnjad je prisotna skoraj v celotnem LUO. Trendov prostorske širitve ne ugotavljamo. Njena gostota je v gorskih in bolj gozdnatih loviščih (LPN Pohorje, Koprivna – Topla, Bistra in deloma tudi Pogorevc) nižja v primerjavi z ostalimi sredogorskimi lovišči. Ocenjuje se, da je po štirih sorazmerno milih zimah pričakovati večjo stopnjo prirastka. Doseganje pozitivnih trendov pri nekaterih bioloških kazalcih (telesne mase, delež lanščakov, delež izgub ...) se je v zadnjih dveh letih ustavilo, kar kaže na postopno naraščanje številčnosti te vrste.

Spolna in starostna struktura

Bistveno višji delež ženskega spola v ostalem odvzemu (podobno razmerje je tudi v drugih LUO) kaže na to, da v populaciji močno prevladujejo samice. Ob upoštevanju že analiziranih biokazalcev smo mnenja, da je prirastek kljub nesistematičnemu zbiranju podatkov o njegovi višini trenutno višji od odvzema. Podrobna analiza povprečnih starosti uplenjenih osebkov 2⁺ v zadnjem petletnem obdobju kaže na to, da so uplenjeni srnjaki 2⁺ v povprečju stari 4,6 let, uplenjene srn 2⁺ pa v povprečju 4,8 let. Povprečne vrednosti starosti uplenjenih srnjakov 2⁺ minimalno nihajo, medtem ko povprečne vrednosti starosti uplenjenih srn 2⁺ kažejo trend naraščanja. Povprečne analizirane vrednosti v Pohorskem LUO so primerljive z vrednostmi v drugih LUO, kjer je analiza bila mogoča.

Zdravstveno stanje

Ocena je, da se je zdravstveno stanje populacije srnjadi v obdobju do leta 2006 slabšalo. To kaže tudi analize deleža naravnih izgub v tem obdobju, ki izrazito naraščajo. Huda zima 2005 – 2006 je botrovala velikim izgubam – naravni selekciji, ki je populacijo ustrezno spremenila. V zadnjem obdobju ocenjujemo zdravstveno stanje srnjadi kot ustrezno. To potrjuje dejstvo, da v tem obdobju izgube srnjadi zaradi bolezni in neznanega razloga predstavljajo skupaj okrog 21 % vseh izgub in padajo, oziroma 4 % celotnega odvzema.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Na pretežnem predelu LUO si srnjad deli življenjski prostor z gamsom, navadnim jelenom in divjim prašičem. Na manjšem delu živi skupaj še z damjakom in muflonom. Manjkajo večji plenilci (volk, ris, medved ...), manjši (lisica, kuna, jazbec ...) so prisotni. Izražena je tekmovalnost pri izkoriščanju prehrane in prostora med osebki iste vrste, ali med osebki ostalih vrst rastlinojede divjadi. Ob pomanjkanju hrane se prva umakne srna, ki je najmanjša in visoko specializiran izbiralec raznovrstnih hranljivo bogatih rastlin in njenih delov. Umika se na področjih večjih gostitev jelenjadi (višje lege), ter tudi v loviščih, kjer se je v zadnjem času močno povečala številčnost divjega prašiča (Boč na Kozjaku, Gaj pri Mariboru, Vurmat). V nižjih predelih si srna pašne površine deli z gamsom. V gozdnem prostoru se gams umika na strmejše skalovite predele, zato je negativen vpliv v tem medvrstnem odnosu. Drugačna so razmerja z muflonom, s katerim se izključujeta.

Prevelika številčnost lisičje populacije ob plenjenju mladičev srnjadi v času poleganja vpliva na prirastek, vpliv ostalih manjših plenilcev pa nima pomembnejšega učinka.

7.2.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Srna poseljuje v LUO ves prostor, kjer so zanjo primerni življenjski pogoji, zato nadaljnja prostorska širitev ni možna. Biokazalci v zadnjem obdobju kažejo na naraščanje številčnosti. Glede na trenutno starostno in spolno strukturo in na dejanske razmere v okolju je nadaljnje povečevanje številčnosti v prihodnjem desetletju nezaželeno in ga je potrebno z ukrepi zaustaviti.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna strukture

Glede na stalno spreminjanje in prilagajanje življenjskemu okolju so za populacijo srne opredeljeni naslednji cilji:

- stabilna, vitalna populacija naravne spolne in starostne strukture, ki mora biti usklajena z okoljem in s populacijami drugih vrst divjadi ter zavarovanimi živalskimi vrstami;
- populacija srnjadi, z zadostnim deležem srednje starih osebkov, ki daje dovolj velik prirastek, da se trajno obnavlja, ter ostaja zdrava in vitalna;
- izboljšanje spolnega razmerja v korist srnjakov, dvig telesnih mas, mas trofej, pri dve in večletnih srnjakih, torej dvig splošne kvalitete srnjadi.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

V razmerju z ostalimi populacijami velikih rastlinojedov v LUO je cilj ohraniti srno, gamsa in jelena na sedanjem območju razširjenosti in zmanjšati območje, ki ga poseljujejo damjak, muflon in divji prašič. Preprečiti se mora večanje gostote populacije jelena in divjega prašiča na račun srne in znižati številčnost lisc.

7.2.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Izvajanje načrta odvzema srne je ukrep varstva in upravljanja s to populacijo divjadi. Vsakoletna višina odvzema se bo določala na osnovi ugotovitev kontrolne metode v najširšem smislu in postavljenih ciljev tako v območju kot v ekološki enoti.

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Starostni in spolni razredi (kategorije)

Srnjaki	Srne
Mladiči M	Mladiči Ž
Lanščaki	Mladice
Srnjaki 2 ⁺ *	Srne 2 ⁺ *

* dopolnjeno življenjsko leto; prehod v višji starostni razred s 1. 4.

Ob izvršenem odstrelu in najdenih izgubah se ugotovi in evidentira tudi spol mladičev. Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Ob kategorizaciji se na podlagi obrabljenosti zobovja oceni tudi starost nad dve letnih srnjakov in srn.

Izhodiščna starostna in spolna struktura načrtovanega odvzema

Starostni razred	Struktura odvzema (v %)				
	M		Ž		Skupaj
Mladiči M / Mladiči Ž	15 min	25–30	15 min	25–30	
Lanščaki / Mladice	15 max		15 max		
Srnjaki 2 ⁺ / Srne 2 ⁺	20–25		20–25		40–50
Skupaj	100				

Morebitne cilje zmanjševanja ali povečevanja številčnosti srnjadi dosegamo primarno s prilagojeno višino celotnega odvzema/odstrela.

Dejanska struktura načrtovanega odvzema za območje oziroma ekološke enote in predvsem za posamezna lovišča, lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih strokovnih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub). Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne in starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2⁺), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto. V letnem lovsko upravljavskem načrtu območja se opredeli zahteve, katere je potrebno upoštevati pri nadaljnji razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih, ki so nastale zaradi odvzema v posameznem lovišču v preteklem letu.

Časovna dinamika odvzema

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra.

Do 25. 7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odzem predvidenih srnjakov 2⁺.

Ostalo

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema pri srnjadi:

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	± 30 %*	± 15 %	± 30 %*	± 15 %
Lanščaki / Mladice	± 30 %*		± 30 %*	
Srnjaki 2 ⁺ / Srne 2 ⁺	± 15 %		± 15 %	
Skupaj	± 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do ±30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do ± 15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do ± 15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo načrt LUO določa neposredno vezavo med višino realiziranega odstrela srnjakov 2⁺ in srn 2⁺, ki mora biti v razponu med 70 in 100 %, pri čemer se vezava dotičnih kategorij kot redni postopek vpelje skozi letne načrte LUO postopoma, najkasneje pa v treh letih od nastopa veljavnosti območnih načrtov.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do ± 15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca ± 15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Določitev morebitnih osrednjih in robnih površin življenjskega prostora za doseganje ciljne številčnosti ter smeri širjenja v določene predele lovsko upravljavskega območja

Lovske organizacije s podobnimi življenjskimi pogoji za srnjad morajo dosegati primerljiv odzem. V prvi skupini so gorska lovišča (LPN Pohorje, lovišči Bistra in Koprivna – Topla), kjer je višina odvzema srne manjša kot v drugi skupini, kjer so lovišča ostalega dela LUO.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Poleg rednega spremljanja z opazovanji naj lovišča, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje in ugotavljajo vzroke pogina srnjadi. Pomembno je tudi ugotavljanje medsebojnih vplivov z ostalimi vrstami divjadi.

Preglednica 10: Pregled podatkov o srni za obdobje 2001 – 2010

SRNJAD

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	419	514	500	618	627	440	573	651	606	659	5607	32,0	15,3
lanščaki	527	523	571	492	527	484	392	427	439	430	4812	27,5	13,1
smjaki 2+	704	695	732	727	751	698	722	671	700	680	7080	40,5	19,3
skupaj SRNJAKI	1650	1732	1803	1837	1905	1622	1687	1749	1745	1769	17499	100,0	47,7
mladiči Ž	665	742	728	796	828	593	714	787	706	758	7317	38,2	20,0
mladice	337	378	429	385	422	337	325	356	415	366	3750	19,6	10,2
sme 2+	788	803	867	841	833	851	808	782	785	744	8102	42,3	22,1
skupaj SRNE	1790	1923	2024	2022	2083	1781	1847	1925	1906	1868	19169	100,0	52,3
SKUPAJ odstrel in izgube	3440	3655	3827	3859	3988	3403	3534	3674	3651	3637	36668		100,0

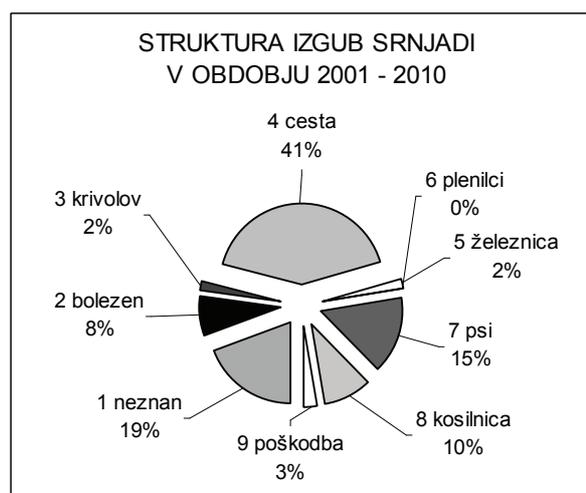
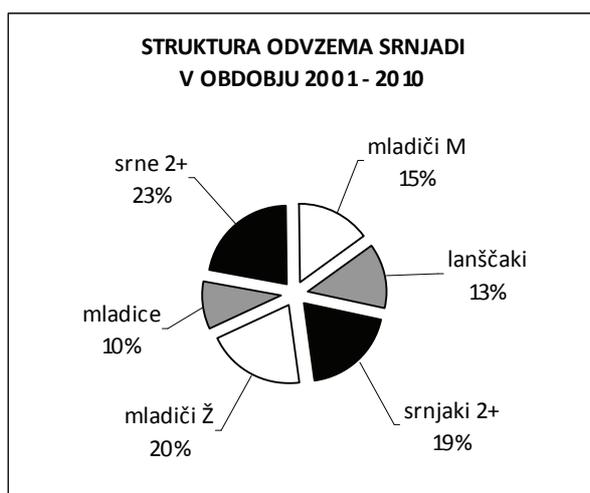
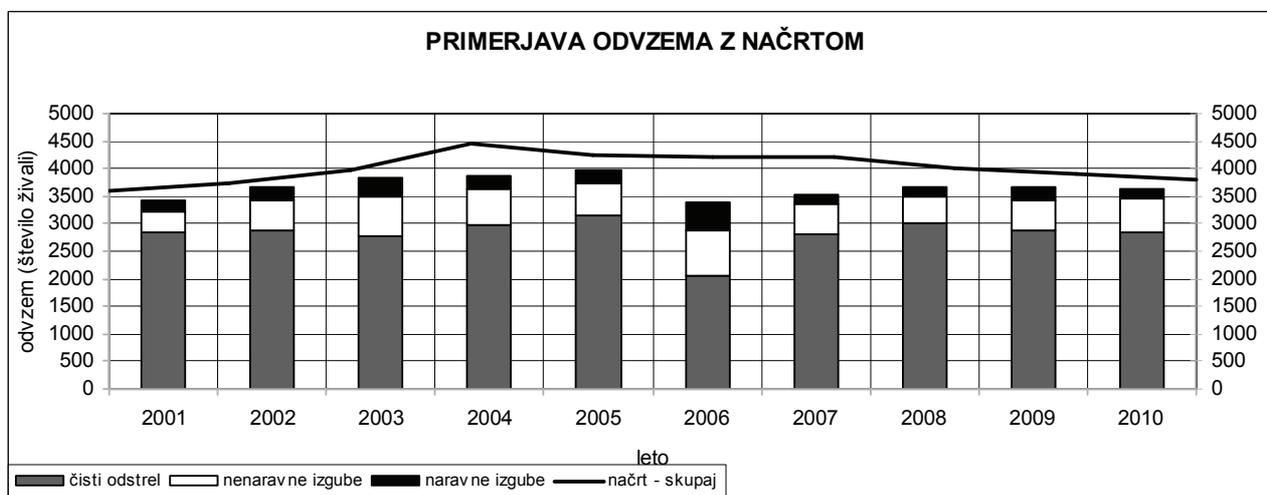
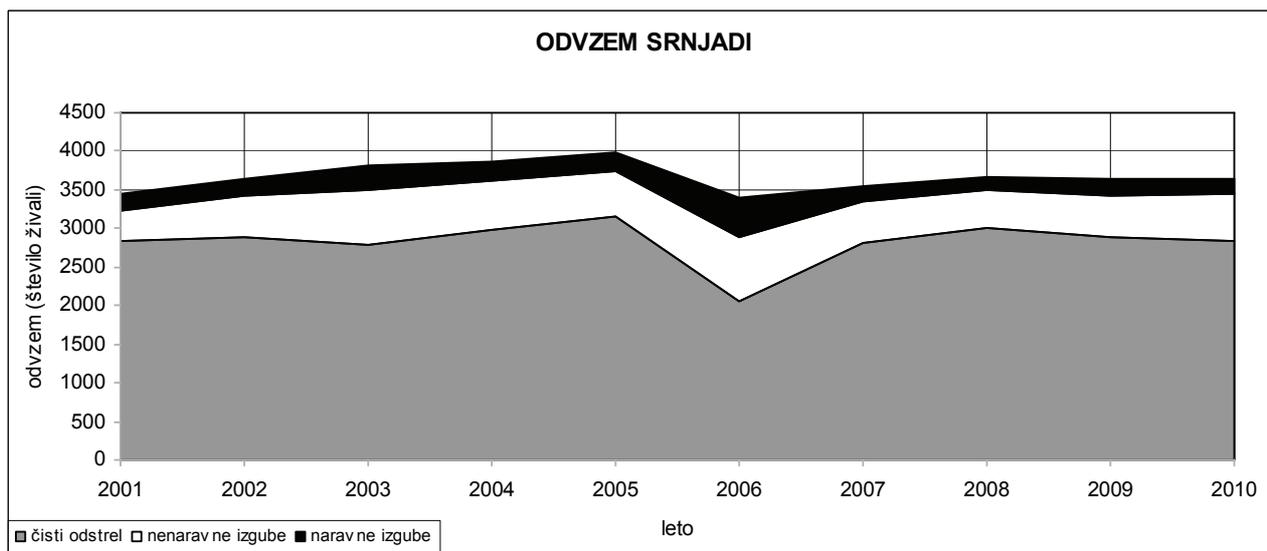
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom											
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj	3600	3734	3980	4441	4233	4213	4200	4000	3900	3800	40101
odstrel in izgube / načrt	95,6	97,9	96,2	86,9	94,2	80,8	84,1	91,9	93,6	95,7	91,4
delež SRNJAKOV	48,0	47,4	47,1	47,6	47,8	47,7	47,6	47,8	47,8	48,6	47,7
delež smjakov 2+	20,5	19,0	19,1	18,8	18,8	20,5	20,4	18,3	19,2	18,7	19,3
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	56,6	59,0	58,2	59,4	60,3	54,5	56,7	60,5	59,3	60,8	58,6

Izgube												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	381	525	716	648	587	830	538	483	533	619	5860	69,6
naravne izgube	220	237	323	235	239	511	194	177	239	190	2565	30,4
skupaj izgube	601	762	1039	883	826	1341	732	660	772	809	8425	100,0
% izgub	17,5	20,8	27,1	22,9	20,7	39,4	20,7	18,0	21,1	22,2	23,0	
čisti odstrel	2839	2893	2788	2976	3162	2062	2802	3014	2879	2828	28243	

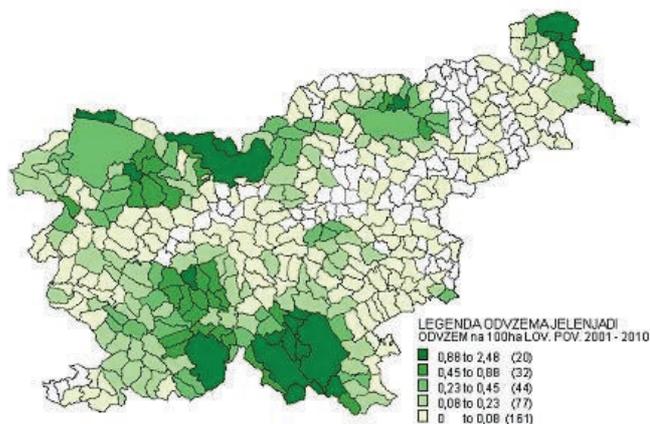
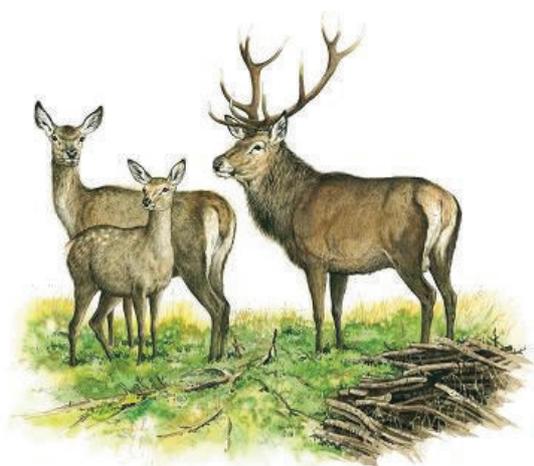
Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	165	133	191	142	155	322	118	118	166	122	1632	19,4
2 bolezen	34	86	115	78	64	167	44	24	28	31	671	8,0
3 krivolov	13	15	28	18	18	11	22	15	10	15	165	2,0
4 cesta	269	320	408	418	374	421	326	305	310	326	3477	41,3
5 železnica	5	6	7	8	22	26	5	9	19	25	132	1,6
6 plenilci	6	4	3			4	3	3	12	6	41	0,5
7 psi	62	99	197	135	123	284	96	81	81	116	1274	15,1
8 kosilnica	32	85	76	69	50	88	89	73	113	137	812	9,6
9 poškodba	15	14	14	15	20	18	29	32	33	31	221	2,6

Telesne mase (biološka telesna masa)										
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
mladiči M	8,8	8,3	7,6	8,8	8,6	8,4	9,1	8,8	8,9	8,7
indeks	100,0	94,3	86,4	100,0	97,7	95,5	103,4	100,0	101,1	98,9
lanščaki	12,3	12,4	11,2	11,9	12,0	11,5	12,4	13,2	12,1	12,1
indeks	100,0	100,8	91,1	96,7	97,6	93,5	100,8	107,3	98,4	98,4
smjaki 2+	17,0	17,3	16,8	17,2	17,6	16,8	17,6	17,7	17,5	17,7
indeks	100,0	101,8	98,8	101,2	103,5	98,8	103,5	104,1	102,9	104,1
mladiči Ž	8,5	8,5	7,8	8,5	8,4	8,2	9	8,8	8,6	8,6
indeks	100,0	100,0	91,8	100,0	98,8	96,5	105,9	103,5	101,2	101,2
mladice	12,9	13	12,2	12,8	12,6	12,3	13,4	13,4	13	12,8
indeks	100,0	100,8	94,6	99,2	97,7	95,3	103,9	103,9	100,8	99,2
sme 2+	14,4	14,7	14,2	14,8	14,4	14,9	15,4	15,3	15,4	15,1
indeks	100,0	102,1	98,6	102,8	100,0	103,5	106,9	106,3	106,9	104,9

Masa trofej srnjakov 2+ (g)										
Povprečna masa trofej / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
smjaki 2+	228	237	231	241	231	213	238	240	238	234
indeks	100,0	103,9	101,3	105,7	101,3	93,4	104,4	105,3	104,4	102,6

7.3 NAVADNI JELEN (*Cervus elaphus* L.)

7.3.1 Prostorski okviri obravnave

Širitev pohorske in savinjsko-karavanške populacije navadnega jelena narekuje obravnavo v okviru lovsko upravljavskega območja in ekoloških enot.

Do leta 1996 se je načrtno upravljalo s populacijo le v osrednjem delu Pohorja, ves ostali del LUO pa je spadal v robni življenjski prostor s prostim odstrelom. V zadnjem obdobju se je jelenjad obravnavalo enotno. V načrtu so predstavljene analize upravljanja z jelenjadjo za nivo celotnega LUO, v nekaterih podpoglavjih pa so predstavljene analize, ki kažejo na različno prostorsko razširjenost jelenjadi med lovišči oziroma skupinami lovišč.

Dodatno obravnavamo jelenjad v sledečih ekoloških enotah:

1. Pohorje
2. Koroška

Ločena obravnava je smiselna predvsem zaradi dveh različnih populacij, ki sicer težita k prostorski združitvi, dejansko pa poseljujeta različno okolje. Poleg tega tudi naravne in umetne ovire (reka Drava, mesta, doline, ceste) delijo areal na dva dela. Ravno tako lahko gostota jelenjadi in s tem povezani medvrstni odnosi z ostalimi vrstami parkljarjev narekujejo različne cilje upravljanja.

V **EE Pohorje** spadajo lovišča: LPN Pohorje, Janžev vrh, Remšnik, Kapla, Podvelka, Puščava, Vurmat, Boč na Kozjaku, Gaj nad Mariborom, Ruše, Radvanje, Hoče, Fram, Šmartno na Pohorju, Slovenska Bistrica, Oplotnica, Zreče, Dolič, Mislinja, Golavabuka, Gradišče, Bukovje, Muta, Zeleni vrh, Orlica in Radlje.

V **EE Koroška**, ki predstavlja SV del savinjsko-karavanške populacije, pa lovišča: Podgorje, Slovenj Gradec, Prežihovo, Strojna, Libeliče, Jamnica, Peca, Pogorevc, Bistra, Dravograd in Koprivna - Topla.

7.3.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

Območje

Z naraščanjem številčnosti je povezana tudi prostorska širitev jelenjadi. Načrti odvzema so naraščali od 370 živali v letu 2002 na 470 živali v letu 2007, v naslednjih letih pa so se znižali na 390 živali v letu 2010. Realiziran odvzem je nihaval od 327 živali v letu 2003 do 410 živali v letu 2005 in je vsa leta zaostajal za načrtovanim. Načrt je bil v povprečju realiziran le 87,0 %. Gibal se je med 76,5 % v letu 2006 in 98,0 % v letu 2010. Spolna sestava odvzema je znašala 44:56 % v korist košut in se med posameznimi leti ni pomembneje spreminjala. Zelo ugodno spolno razmerje je na račun odvzema telet, saj v skupnem odvzemu znaša delež odvzema telet moškega spola 18 % odvzem telet ženskega spola pa 25 %.

Primerjava odvzema z usmeritvami desetletnega lovsko upravljavskega načrta je naslednja:

Starostni razred	Usmeritve (%)	Doseženo (%)
Teleta obeh spolov	42	43,1
Lanščaki	7	6,6
Jeleni 2–4 ⁺ let	9	9,0
Jeleni 5–9 ⁺ let	7	8,3
Jeleni nad 10 ⁺ let	3	2,4
Junice	11	11,2
Košute 2 ⁺	21	19,4
Skupaj:	100	100,0

Največja odstopanja so pri teletih. V odvzemu je delež moških telet 18 %, ženskih pa 25 %. Približno za toliko, kot je bil odvzem presežen pri ženskih teletih, je zaostal pri moških. Pomembno odstopanje ugotavljamo pri najmlajših in najstarejših jelenih. Premajhen odvzem lanščakov in jelenov nad 10 let je bil realiziran v kategoriji 5–9⁺ letnih jelenov. Realizacija odvzema košut je pod načrtovano višino. V ostalih kategorijah so odstopanja minimalna.

Ekološke enote

Načrt odvzema se je v preteklem desetletju (do leta 2007) povečeval v obeh ekoloških enotah. V EE Pohorje gre za rahlo povečanje načrta odvzema (indeks 1,06), v EE Koroška pa se je v tem obdobju načrt povečal za indeks 2,3.

Pregled realizacije načrtov odvzema jelenjadi v obdobju 2001 – 2010 po ekoloških enotah

Starostni razred	Usmeritve (%)	Doseženo Pohorje (%)	Doseženo Koroška (%)
Teleta obeh spolov	42	44,3	37,9
Lanščaki	7	6,6	6,5
Jeleni 2–4 ⁺ let	9	8,9	9,5
Jeleni 5–9 ⁺ let	7	8,4	7,6
Jeleni nad 10 ⁺ let	3	2,5	2
Junice	11	10,4	14,9
Košute 2 ⁺	21	18,9	21,6
Skupaj:	100	100,0	100,0

Ekološka enota	Delež (%) od načrta	Povprečna realizacija (%)	Spolno razmerje M:Ž	Delež jelenov 2 ⁺ (%)	Delež (%) mladih (mladiči, enoletni)
Pohorje	82	88	45:55	19,8	61,3
Koroška	18	80	39:61	19,1	59,3

Realizacija je v EE Pohorje po letih precej nihala in ni dosegala načrtovane višine. V EE Koroška pa je vse do leta 2005 strmo naraščala in v tem letu tudi presežila načrtovano višino, nato pa je vse do leta 2009 padala in ni dosegala načrtovane višine odvzema. Spolno razmerje odvzema je ustrezno v EE Pohorje, v EE Koroška pa je delež ženskega spola v odvzemu nad načrtovanim, predvsem od načrtovanega odstopa delež odvzema junic.

Biološki kazalniki

Izgube po višini in vzrokih ter trendi izgub

Območje

Skupne izgube pri jelenjadi znašajo v desetletju 7,7 % odvzema oziroma 277 živali. S 60 % deležem prevladujejo nenaravne izgube. Zaskrbljujoče je dejstvo, da je kot posledica krivolova evidentiranih 33 % vseh izgub. Med naravnimi izgubami z 28 % prevladuje neznani vzrok. Poleg tega so kot vzroki izgub evidentirani še cesta (15 %), bolezn (8 %), železnica (8 %) in ostalo (8 %). Izgube so bile kot posledica hude zime največje v letu 2006 – evidentirano 43 živali.

Ekološke enote

Ekološke enote	Nenaravne izgube (%)				Naravne izgube (%)				(% odvzema
	Krivolov	Promet	Ostalo	Skupaj	Neznano	Bolezen	Ostalo	Skupaj	
Pohorje	38	26	4	68	23	6	3	32	8,1
Koroška	3	2	0	5	65	19	11	95	5,7
Skupaj	33	23	4	60	28	8	4	40	7,7

Delež izgub in njihova struktura se po ekoloških enotah razlikuje. V EE Pohorje prevladujejo nenaravne izgube, med njimi je z največjim deležem evidentiran krivolov (38 %). V EE Koroška je delež izgub pod povprečjem LUO, prevladujejo pa naravne izgube. Pod neznano je evidentirano kar 65 % vseh izgub.

Starostna in spolna struktura izgub

V strukturi izgub predstavljajo teleta 35 %, jeleni 27 % in košute 38 %. Med izgubami telet je število telet ženskega spola večje od števila telet moškega spola za indeks 2,7, med izgubami večletne jelenjadi pa je število košut večje od števila jelenov za indeks 1,4.

Po ekoloških enotah ni bistvenih razlik v starostni in spolni strukturi izgub.

Trend izgub**Območje**

Delež izgub v obravnavanem obdobju precej niha v dve do tri letnih ciklih. V prvih treh letih izgube naraščajo in sicer od 4,9 % v letu 2001 do 8,9 % v letu 2003. Naslednji dve leti padajo in dosežejo v letu 2005 s 4,1 % deležem najnižjo vrednost. V letu 2006 močno narastejo, dosežejo najvišjo vrednost (12,6 %) in naslednji dve leti ponovno padajo. V letih 2009 in 2010 delež izgub ponovno nakazuje naraščajoč trend. Kljub predstavljenemu nihanju po posameznih letih se nakazuje rahel naraščajoč trend deleža izgub.

Ekološke enote

Trendi izgub v ekoloških enotah so podobni trendom v območju. Potrebno je poudariti, da je krivolov evidentiran (razen enega kosa v letu 2008) samo na Pohorju, kjer se giblje od 4 osebkov v letu 2006 do 17 osebkov v letu 2007. Glede na to, da je število evidentiranega krivolova v zadnjih letih na nivoju dolgoletnega povprečja, ne moremo govoriti, da se delež krivolova zmanjšuje.

Gibanje telesnih mas in mas rogovja**Telesne mase - območje**

Srednje vrednosti telesnih mas jelenjadi med posameznimi leti rahlo nihajo in so prikazane v preglednici na koncu poglavja. Po starostnih in spolnih kategorijah je opaziti trend padanja telesnih mas v kategoriji lanščakov, v kategoriji 2⁺ do 4⁺ letnih jelenov pa so telesne mase v zadnjem obdobju nekoliko padle, vendar so še vedno na nivoju dolgoletnega povprečja. V kategoriji košut 2⁺ in telet je opazen trend padanja telesnih mas, v kategoriji junic pa telesne mase nihajo in so na dolgoletnem povprečju.

Telesne mase - ekološke enote

V večini starostnih in spolnih razredov nismo ugotovili značilnih razlik med nihanji telesnih mas po ekoloških enotah, saj med posameznimi obdobji nihajo podobno kot v območju.

Preglednica: Srednje vrednosti telesnih mas jelenjadi po ekoloških enotah za obdobje 2001 – 2010

Starostni razred	Pohorje	Koroška	LUO
Teleta m.	42,0	41,1	41,9
Lanščaki	66,0	66,4	66,0
Jeleni 2–4 ⁺	105,6	104,3	105,3
Jeleni 5–9 ⁺	127,7	133,8	128,7
Jeleni 10 ⁺	137,4	142,4	138,2
Teleta ž.	38,4	38,2	38,3
Junice	57,1	58,7	57,5
Košute 2 ⁺	73,0	71,6	72,7
Skupaj	65,2	66,5	65,4

Iz preglednice je razvidno, da so srednje vrednosti telesnih mas jelenjadi v posameznih starostnih razredih zgolj neznatno višje v EE Pohorje (teleta, jeleni 2–4⁺ in košute 2⁺) v ostalih kategorijah pa so malenkostno

višje v EE Koroška. Na podlagi tega ne moremo sklepati, da so življenjski pogoji v določeni ekološki enoti boljši.

Mase rogovja - območje

V kategoriji jelenov 2–4⁺ je izražen naraščajoči trend pri jelenih 4⁺, pri jelenih 3⁺ mase rogovja v zadnjem obdobju naraščajo, pri jelenih 2⁺ pa je izražen trend padanja mas rogovja.

V kategoriji jelenov 5–9⁺ mase rogovja nihajo, vendar trendi niso izraženi. V kategoriji jelenov 10⁺ so mase rogovja do leta 2003 padale, nato so do leta 2005 narasle na najvišjo vrednost, v naslednjih letih pa je zopet izražen trend postopnega padanja. V letu 2010 mase rogovja višje kot v zadnjih letih.

Mase rogovja - ekološke enote

Srednje vrednosti mas rogovja po EE nakazujejo neizrazite trende.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Na osnovi spremljanja biokazalcev v populaciji jelenjadi in njenem življenjskem okolju je v preteklem obdobju prevladala ocena, da se populacija prostorsko širi in tudi številčno krepi. Skladno se je načrtovani odvzem prilagajal tem ocenam in je vse do leta 2007 naraščal, v naslednjih letih pa se je predvsem zaradi nizke realizacije zniževal. Višina odvzema je postopno, nihajoče in ne v zadostni meri temu sledila in dosegla najvišji nivo v letu 2005 (410 živali) in 2007 (396 živali). Realizacija v tem obdobju ni bila v okviru dovoljenih odstopanj in je posledično vplivala na naraščanje gostote populacije, širjenje jelenjadi v vse manj primeren življenjski prostor (zasmrečeni gozdovi) in na naraščanje škod. Slednje je prišlo najbolj do izraza pozimi (2005 – 2006), ko se je jelenjad koncentrirala v gozdovih na sončnih legah lovišč Pogorevc in Bistra, kjer je predvsem na deblih smreke in jesena povzročila občutno škodo. Odvzem v teh loviščih se je v tem obdobju močno povečal.

Podrobne analize odvzema jelenjadi po loviščih v tem obdobju so pokazale, da je do prenizke realizacije prihajalo predvsem v loviščih z nižjo gostoto populacije. Želja po odstrelu trofejnih jelenov in s tem povezana višina načrtovanega odvzema je vplivala na neprimerno razporeditev načrta odvzema po loviščih in s tem posledično na nizko realizacijo. Ocenjujemo, da je bila višina načrtovanega odvzema po starostni in spolni strukturi ustrezna. Menimo, da bi realizirani odvzem lahko bil višji predvsem v loviščih z večjimi gostotami jelenjadi.

7.3.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Avtoktoni jelen je bil iz lovišč v LUO izločen v 19. stoletju. Današnja jelenjad je posledica izpustov jelenjadi na Pohorju (iz obor na Lokanji leta 1912 in Šumiku leta 1961) in v Karavankah (Jelendol in Kokra od leta 1891 do 1894, Avstrija) ter njihove prostorske širitve.

Na hitro širitev navadnega jelena je močno vplival način upravljanja s to vrsto divjadi v preteklosti. Upravljanje je bilo načrtno le v osrednjem delu Pohorja, ves ostali del LUO pa je spadal v robni življenjski prostor s prostim odstrelom. Rezultat prostega odstrela je bil, da so lovci streljali predvsem določene kategorije v populaciji - jelene in ohranjali večji delež košut. Takšno upravljanje je povzročilo hitro naraščanje številčnosti, prostorsko širitev in rušenje spolne ter starostne strukture populacije.

Po letu 1996 se jelenjad v LUO obravnava enotno. Prisoten je na približno 83 % površine. Na osnovi bioloških kazalcev, ki jih spremljamo tako pri divjadi kot tudi v njenem okolju, se ne more zagotovo ugotoviti, ali se je prostorska širitev jelenjadi zaustavila, oziroma, ali se je gostota populacije znižala. Gostota je najvišja v loviščih osrednjega dela obeh EE (LPN Pohorje, Puščava, Šmartno na Pohorju, Podvelka, Ruše, Koprivna Topla, Bistra, Pogorevc in Podgorje). V robnih območjih je gostota nižja, oziroma se v nekaterih loviščih občasno pojavijo le posamezni osebki (Strojna, Jamnica, Prežihovo, Libeliče, Dravograd, Muta, Radlje).

Preglednica: Primerjava gostote odvzema v arealu jelenjadi (za leto 2009)

Ekološka enota	Lovna površina	Delež (%) površine	Število odvzema	Gostota odvzema (živali/100 ha)
1 osrednji del	60.060	53	255	0,42
1 robni del	52.407	47	22	0,04
1 skupaj	112.467	100	277	0,25
2 osrednji del	18.695	43	52	0,28
2 robni del	24.726	57	4	0,02
2 skupaj	43.421	100	56	0,13

Legenda: 1 – EE Pohorje, 2 – EE Koroška, osrednji del - lovišča z odvzemom nad 5 živali/leto, robni del - lovišča z odvzemom do 5 živali/leto

Iz preglednice je razvidno, da so v EE Pohorje lovišča osrednjega območja na 53 % površine realizirala 92 % odvzema jelenjadi. Podobno so lovišča osrednjega območja v EE Koroška na 43 % površine, realizirala 93 % odvzema jelenjadi.

Spolna in starostna struktura

Ocenjuje se, da je spolna sestava populacije primerna. Glede na evidentirane izgube, kjer prevladuje ženski spol, lahko sklepamo, da je delež samic v primerjavi z deležem samcev večji. V populaciji je zadostno število srednje starih in starih samcev, kar dokazuje doseganje načrtovane višine odvzema starejših kategorij. Ob upoštevanju že omenjenih biokazalcev smo mnenja, da je prirastek primeren, čeprav se sistematično zbiranje podatkov o višini le-tega ni izvajalo.

Zdravstveno stanje

Oceno zdravstvenega stanja populacije jelenjadi zaradi manjkajočih podatkov o vzrokih izgub težje podamo, čeprav je delež evidentiranih naravnih izgub majhen in znaša 3,1 %. Večji pogini evidentirani kot bolezni in neznan vzrok so se pojavili v letih 2003 in 2006. Kljub temu na podlagi evidentiranih izgub in ostalih bioloških kazalcev menimo, da je zdravstveno stanje populacije jelenjadi v LUO dobro.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Na celotnem populacijskem območju jelenjadi živi srnjad, na pretežnem delu gams, na manjšem delu območja pa tudi muflon in damjak. Na področju medvrstnih odnosov se ugotavlja, da se v višjih in bolj gozdnatih loviščih, kjer v preteklosti jelenjad ni bila prisotna, pojavljajo določene spremembe v gostoti populacije srnjadi (zmanjševanje). Opažamo tudi, da upravljavci lovišč v loviščih z večjo gostoto jelenjadi namenijo manjšo pozornost srnjadi, kot pa v loviščih, kjer je prisotna samo srnjad. Prisotnost jelenjadi v tipičnih gamskih habitatih zaenkrat ne kaže vidnih negativnih posledic. Nadaljnja prostorska širitev oziroma povečevanje številčnosti jelenjadi je nedopustno in ima lahko negativne posledice za populacijo gamsa in srnjadi.

V LUO ni plenilcev, ki bi vplivali na populacije velikih rastlinojedov. Ostaja le tekmovanje med vrstami pri izkoriščanju prehranskih virov in prostora. Pri tem je jelenjad najbolj konkurenčna. Samo gams je v prednosti v ekstremno skalnatem svetu, ki pa ga je v LUO zelo malo (Peca).

7.3.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Območje razširjenosti jelena v LUO je doseglo načrtovani maksimum, zato ne načrtujemo nadaljnega širjenja populacijskega območja. Gostota jelenjadi mora biti usklajena z okoljem (kmetijstvo, gozdarstvo). Večjo pozornost je potrebno posvetiti vzhodnemu območju Pohorja in zagotoviti manjši vpliv jelenjadi na okolje (objedenost) in postopno znižati številčnost. V ostalih loviščih je cilj ohraniti številčnost na višini, ki zagotavlja usklajenost z okoljem in ne povzroča konfliktov med lastniki gozdnih in njivskih površin, gozdarji v javni gozdarski službi in upravljavci lovišč. V ekološki enoti Koroška mora upravljanje biti usklajeno z upravljanjem dela savinjsko-karavanške populacije v sosednjem Kamniško-Savinjskem LUO in Avstriji. V loviščih kjer se posamezni osebki jelenjadi pojavljajo le občasno (Strojna, Libeliče, Dravograd, Muta, Radlje), večje številčnosti te vrste divjadi ne želimo. Ta lovišča naj bodo koridorji za prenašanje pomembnih genskih lastnosti v sosednje populacije jelenjadi na področju Avstrije.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna struktura

V osrednjem območju obeh ekoloških enot je prioriteta v ohranjanju naravne spolne in starostne strukture s poudarkom na zagotavljanju zadostnega deleža vitalnih odraslih živali, s primernimi telesnimi masami in kvaliteto trofej. V vseh ostalih loviščih je cilj vzpostaviti takšno socialno in starostno strukturo jelenjadi, katere posledica ne bo večanje številčnosti in prostorska širitev ampak trajni - sicer številčno majhen odstrel.

Želimo zdravo jelenjad z nizkim deležem naravnih izgub in izraženim trendom dviga telesnih mas in s tem vitalnosti živali.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Pomen jelenjadi kot ekološko vplivne vrste na nekatere vrste divjadi, s katerimi si deli življenjski prostor (gams, srna), želimo zmanjšati, ali vsaj ohraniti na sedanjem nivoju. Ocenjujemo, da je potrebno zmanjšati vpliv jelenjadi na gamsa na področju Pece, Smrekovca, Uršlje gore in v nekaterih strmejših predelih Pohorja.

7.3.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Osnovno vodilo usmeritev upravljanja s populacijo jelenjadi so ukrepi, s katerimi se zagotavlja ohranitev vitalne populacije na sedanjem populacijskem območju ter usklajenost z okoljem in ostalimi populacijami divjadi, s katerimi si deli življenjski prostor.

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Starostni in spolni razredi

Jeleni	Košute
Teleta M	Teleta Ž
Lanščaki	Junice
Jeleni 2–4*	Košute 2 ⁺ *
Jeleni 5–9*	
Jeleni 10 ⁺ *	

* dopolnjeno življenjsko leto; prehod v višji starostni razred s 1. 4.

Ob izvršenem odstrelu se ugotovi in evidentira tudi spol telet.

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu telet obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Ob kategorizaciji se na podlagi obrablenosti zobovja oceni tudi starost nad dveletnih jelenov in košut.

Odvzem se načrtuje za vsa lovišča, katerih povprečni odzem zadnjih 5 let je večji od 5 kosov/lovišče (so osrednji prostor jelenjadi). Loviščem s povprečnim petletnim odvzedom, manjšim od 5 kosov/lovišče, se načrtuje odzem za skupino lovišč (so robni prostor jelenjadi).

Izhodiščna starostna in spolna struktura načrtovanega odvzema za osrednja populacijska območja (v %)

Starostni razred	M		Ž
Teleta M/Ž	16–21		17–22
Lanščaki/Junice	do 8		do 10
Jeleni 2–4*	10–13	od 15 do max 20	od min 20 do 26
Jeleni 5–9*	5–7		
Jeleni 10 ⁺ *	do 4		
M:Ž	42–48		52–58

* Skupen odstotek načrtovanega števila dve in večletnih jelenov (vseh treh starostnih kategorij skupaj) v osrednjih populacijskih območjih ne sme presegati 20 %.

Za lovišča robnega območja se opredelijo določila za upravljanje z jelenjadjjo v robnem prostoru v letnem lovsko upravljavskem načrtu. Razvoj populacije tu usmerjamo predvsem s spolno strukturo med netrofejno jelenjadjjo (teleta, junice in košute) in trofejno jelenjadjjo (jeleni 2⁺), praviloma v razmerju 2:1. To pomeni, da ta struktura od predpisane strukture v osrednjem delu populacijskega območja lahko odstopa.

Časovna dinamika odvzema

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel telet, junic in košut, predvidoma najmanj 70 % do 30. novembra.

Ostalo

Naseljevanje in doseljevanje (dodajanje) jelenjadi v prosto naravo v LUO ni potrebno in strokovno ni dopustno.

Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dveletno jelenjadjo v osrednjih populacijskih območjih, načrt LUO določa neposredno vezavo odstrela dve in večletnih jelenov z odstrelom nad dveletnih košut. Odstrel košut naj znaša praviloma vsaj med 70 do 100 % višine odstrela nad dve in več letnih jelenov, pri čemer se vezava dotičnih kategorij kot redni postopek vpelje skozi letne načrte LUO postopoma, najkasneje pa v treh letih od nastopa veljavnosti območnih načrtov.

Za osrednja populacijska območja je dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO. To odstopanje je praviloma v višini do $\pm 15\%$ od skupno načrtovanega števila odvzema vseh kategorij. Načrta odvzema v razredu dve in večletnih jelenov ni treba realizirati ter ga tudi ni dovoljeno presehati, razen sorazmerno s preseganjem skupno načrtovanega odvzema. Načrtovani odvzem jelenov starostnega razreda 5–9⁺ let se ne sme presehati, lahko pa se ga nadomesti z odvzemom mladih 2–4⁺ letnih ali starih jelenov 10⁺. Načrtovani odvzem jelenov starostnega razreda 10⁺ se lahko nadomesti z odvzemom mladih 2–4⁺ letnih jelenov. Z letnimi načrti LUO se nadomeščanje med kategorijami dve in večletnih jelenov lahko drugače uredi. Pri košutah je dovoljeno odstopanje do $\pm 15\%$, pri teletih in enoletnih osebkih pa do $\pm 30\%$ od načrtovanega števila odvzema. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem do 10 živali, dopustna toleranca $\pm 15\%$ ali $\pm 30\%$ pomeni dve do tri (2–3) živali, pri načrtovanem odvzemu 11 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost. Za lovišča osrednjega življenjskega območja, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov jelenjadi, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija ± 2 kosa, pri čemer načrta odvzema dve in večletnih jelenov ni dovoljeno presehati.

Življenjske navade jelenjadi in njihove migracije preko leta se upošteva pri razdelitvi odvzema po loviščih. V robnih loviščih, kjer odvzem netrofejnih osebkov zaradi migracij ni možen, pojavljajo pa se jeleni, ki povzročajo tudi škodo v gozdu, bo z opredelitvijo v letnih načrtih možen odvzem jelena brez pokritja z netrofejno jelenjadjo.

Določitev osrednjih in robnih površin življenjskega prostora za doseganje ciljne številčnosti ter smeri širjenja v določene predele lovsko upravljavskega območja

Življenjski prostor jelenjadi obravnavamo v Pohorskem LUO v dveh EE.

V EE **Pohorje** spadajo sledeča lovišča v:

- **osrednje območje:** LPN Pohorje, Boč na Kozjaku, Ruše, Fram, Janžev vrh, Zreče, Vurmat, Podvelka, Šmartno na Pohorju, Puščava in Hoče;
- **robno območje:** Kapla, Radlje, Zeleni vrh, Golavabuka, Mislinja, Oplotnica, Muta, Radvanje, Orlica, Remšnik, Dolič, Slovenska Bistrica, Bukovje Otiški vrh, Gradišče in Gaj nad Mariborom.

V EE **Koroška** spadajo sledeča lovišča v:

- **osrednje območje:** Koprivna - Topla, Bistra, Pogorevc in Podgorje;
- **robno območje:** Prežihovo, Strojna, Dravograd, Jamnica, Libeliče, Peca in Slovenj Gradec.

Spremembe gostote in prostorske razporeditve jelenjadi se lahko upoštevajo z drugačno razporeditvijo robnega območja v letnem lovsko upravljavskem načrtu območja v smislu zagotavljanja postavljenih ciljev upravljanja z jelenjadjo.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Poleg rednega spremljanja z opazovanji naj lovišča, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje in ugotavljajo vzroke pogina jelenjadi. Pomembno je tudi ugotavljanje medsebojnih vplivov z ostalimi vrstami divjadi (srnjad, gams).

Preglednica 11: Pregled podatkov o navadnem jelenu za obdobje 2001 – 2010

JELENJAD

Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M	50	59	64	56	68	51	65	80	77	80	650	40,7	18,0
lanščaki	20	25	21	28	29	26	21	21	16	31	238	14,9	6,6
jeleni 2-4	51	41	38	24	25	29	27	26	32	32	325	20,4	9,0
jeleni 5-9	21	30	22	31	34	36	31	39	25	29	298	18,7	8,3
jeleni 10 +	8	5	4	7	12	10	12	12	10	5	85	5,3	2,4
skupaj JELENI	150	160	149	146	168	152	156	178	160	177	1596	100,0	44,3
teleta Ž	83	90	70	87	113	87	109	97	80	89	905	45,1	25,1
junice	43	38	48	33	54	29	43	31	31	53	403	20,1	11,2
košute 2+	72	71	60	73	75	74	88	59	62	64	698	34,8	19,4
skupaj KOŠUTE	198	199	178	193	242	190	240	187	173	206	2006	100,0	55,7
SKUPAJ odstrel in izgube	348	359	327	339	410	342	396	365	333	383	3602		100,0

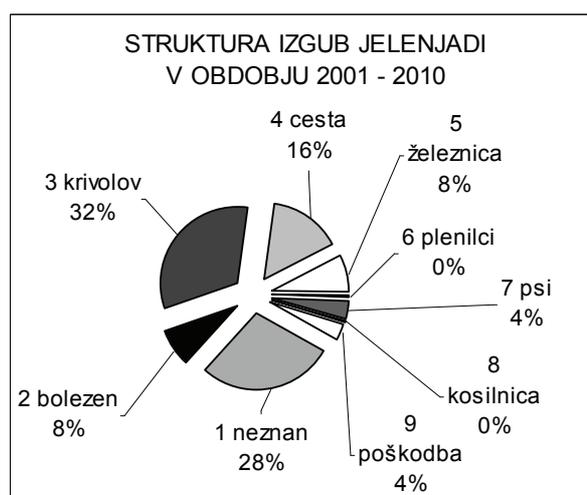
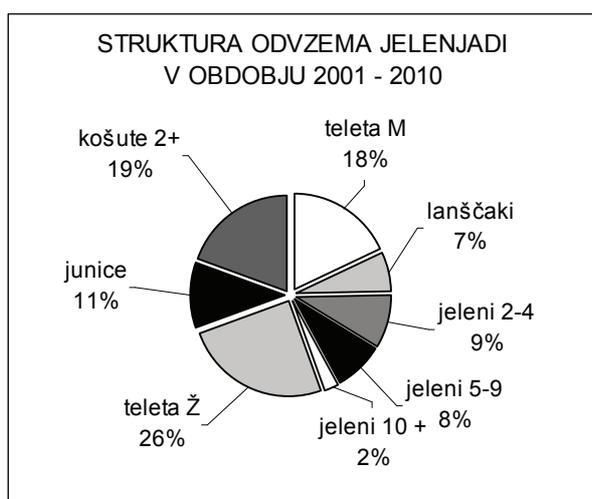
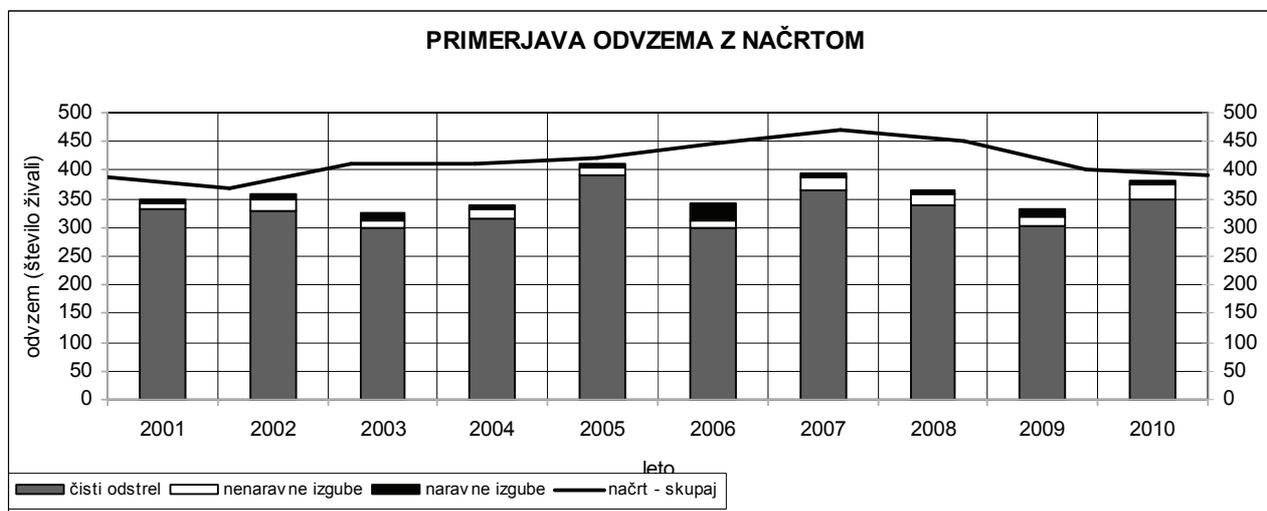
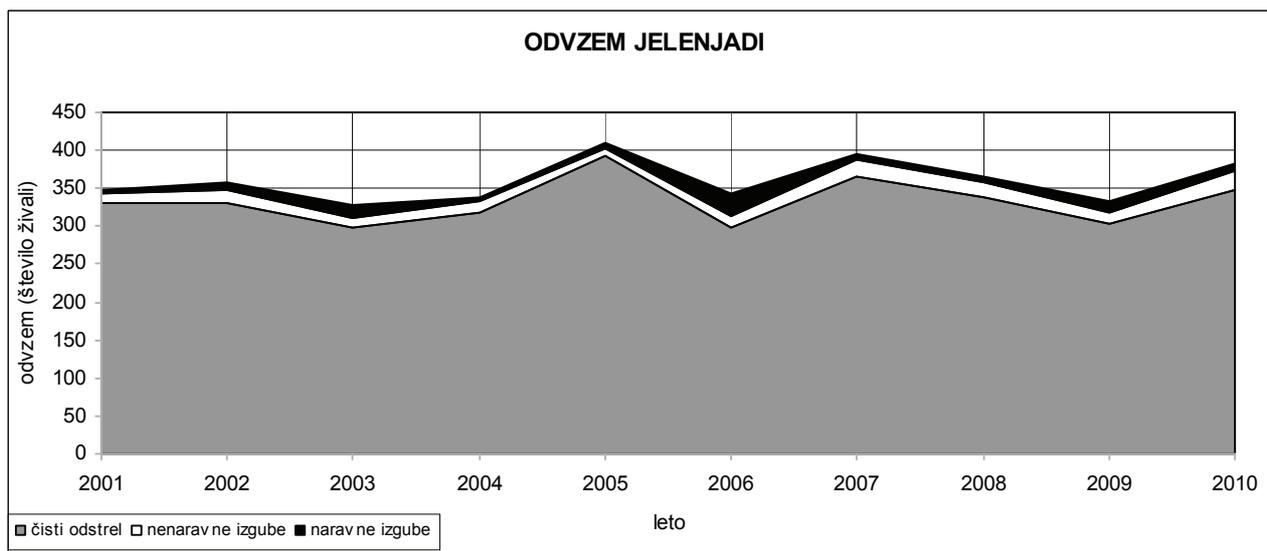
Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj		
načrt - skupaj	387	370	412	410	420	447	470	450	400	390	4156		
odstrel in izgube / načrt	89,9	97,0	79,4	82,7	97,6	76,5	84,3	81,1	83,3	98,2	86,7		
delež JELENOV	43,1	44,6	45,6	43,1	41,0	44,4	39,4	48,8	48,0	46,2	44,3		
delež trofejnih jelenov 2+ in več	23,0	21,2	19,6	18,3	17,3	21,9	17,7	21,1	20,1	17,2	19,7		
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	56,3	59,1	62,1	60,2	64,4	56,4	60,1	62,7	61,3	66,1	61,0		

Izgube													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
nenaravne izgube	11	19	13	15	11	15	22	19	15	26	166	59,9	
naravne izgube	6	10	16	7	6	28	8	7	14	9	111	40,1	
skupaj izgube	17	29	29	22	17	43	30	26	29	35	277	100,0	
% izgub	4,9	8,1	8,9	6,5	4,1	12,6	7,6	7,1	8,7	9,1	7,7		
čisti odstrel	331	330	298	317	393	299	366	339	304	348	3325		

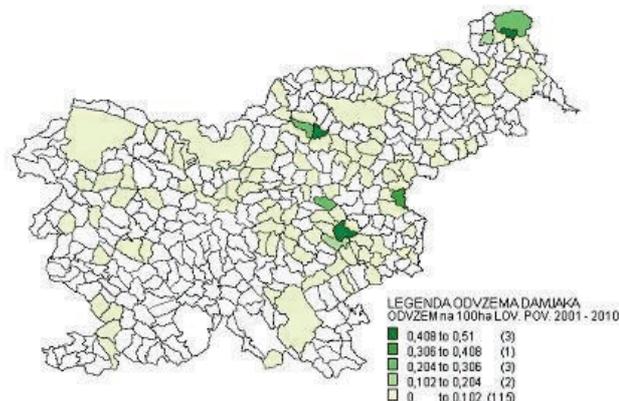
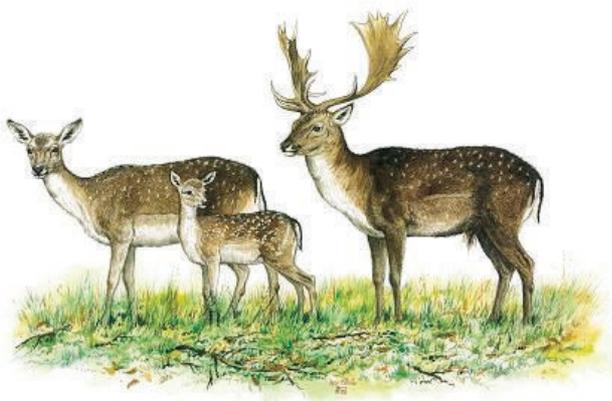
Vzroki izgub													
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
1 neznan	4	5	9	7	6	15	8	6	12	6	78	28,2	
2 bolezen		2	7			12		1			22	7,9	
3 krivolov	7	10	8	11	8	4	17	9	9	8	91	32,9	
4 cesta	1	6	4	4	2	7	4	4	3	8	43	15,5	
5 železnica	3	2	1			2	1	5	2	5	21	7,6	
6 plenilci		1									1	0,4	
7 psi		1			1	2		1	1	4	10	3,6	
8 kosilnica										1	1	0,4	
9 poškodba	2	2				1			2	3	10	3,6	

Telesne mase (biološka telesna masa)										
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
teleta M	41,9	43,3	39,4	39,8	40,8	41,8	44,6	44,5	41,3	41,3
indeks	100,0	103,3	94,0	95,0	97,4	99,8	106,4	106,2	98,6	98,6
lanščaki	69,9	72,3	62,9	68,7	66,7	62,8	65,6	66,2	66,5	59,7
indeks	100,0	103,4	90,0	98,3	95,4	89,8	93,8	94,7	95,1	85,4
jeleni 2-4	105,7	102,6	102,7	106,3	107,1	99,8	106,5	107,7	112,2	104,9
indeks	100,0	97,1	97,2	100,6	101,3	94,4	100,8	101,9	106,1	99,2
jeleni 5-9	136,5	108,5	125,9	128,1	126,9	134,7	135,3	127,0	129,7	136,4
indeks	100,0	79,5	92,2	93,8	93,0	98,7	99,1	93,0	95,0	99,9
jeleni 10 +	140,1	126,6	135,3	143,4	145,3	147,1	139,6	130,0	132,2	133,3
indeks	100,0	90,4	96,6	102,4	103,7	105,0	99,6	92,8	94,4	95,1
teleta Ž	40,9	37,6	37,7	38,3	38,0	38,7	39,4	37,8	38,7	35,9
indeks	100,0	91,9	92,2	93,6	92,9	94,6	96,3	92,4	94,6	87,8
junice	57,5	59,0	55,0	54,4	56,9	57,2	60,2	61,3	58,2	56,5
indeks	100,0	102,6	95,7	94,6	99,0	99,5	104,7	106,6	101,2	98,3
košute 2+	75,8	72,2	75,5	71,9	71,4	72,8	72,5	74,3	71,5	70,2
indeks	100,0	95,3	99,6	94,9	94,2	96,0	95,6	98,0	94,3	92,6

Mase trofej jelenov (g)										
Povprečna masa trofej / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
jeleni 2+	1633	1604	1799	1927	1698	1493	1396	1232	1117	1297
indeks	100,0	98,2	110,2	118,0	104,0	91,4	85,5	75,4	68,4	79,4
jeleni 3+	1820	1883	1888	1800	1500	1750	1590	1829	1929	2036
indeks	100,0	103,5	103,7	98,9	82,4	96,2	87,4	100,5	106,0	111,9
jeleni 4+	1803	2265	2050	2650	2683	1943	2313	3133	2364	2415
indeks	100,0	125,6	113,7	147,0	148,8	107,8	128,3	173,8	131,1	133,9
jeleni 5+	3436	3722	3189	3483	3145	2811	3657	2811	2817	3005
indeks	100,0	108,3	92,8	101,4	91,5	81,8	106,4	81,8	82,0	87,5
jeleni 6+	3350	3167	3333	3500	3227	3340	4058	3401	3159	2930
indeks	100,0	94,5	99,5	104,5	96,3	99,7	121,1	101,5	94,3	87,5
jeleni 7+	4567	3800	3400	3500	3417	4094	2902	3548	4250	4209
indeks	100,0	83,2	74,4	76,6	74,8	89,6	63,5	77,7	93,1	92,2
jeleni 8+	5000	4500	4444	4444	3717	3794	4028	3654	4131	4365
indeks	100,0	90,0	88,9	88,9	74,3	75,9	80,6	73,1	82,6	87,3
jeleni 9+	4567	4765	5000	5000	4200	4200	4707	5810	3370	3550
indeks	100,0	104,3	109,5	109,5	92,0	92,0	103,1	127,2	73,8	77,7
jeleni 10+	4600	4210	3035	4286	4613	4471	4427	4223	3954	4448
indeks	100,0	91,5	66,0	93,2	100,3	97,2	96,2	91,8	86,0	96,7

7.4 DAMJAK (*Dama dama* L.)

7.4.1 Prostorski okviri obravnave

Na Pohorju med Smolnikom, Klopnim vrhom in Činžatom živi manjša skupina damjaka. Nastala je z izpustom damjakov iz obore na Pohorju leta 1962. Naslednji poskus naselitve damjakov v območju je bil v letih 1970/71. V okolici Črne na Koroškem je bilo v še bolj ekstremne življenjske pogoje za damjaka izpuščeno 14 živali. Naselitev ni uspela, saj so damjaki hitro izginili.

Občasno prihaja do pobegov damjaka iz obor. Vsi dosedanja pobegi so bili «sanirani», tako da ni prišlo do pojava novih skupin damjakov v prosti naravi.

7.4.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Za damjaka je veljal popolni odstrel po odločbi⁴, ki pa po navedbah pravne službe MKGP ne velja več. Številčnost osebkov se je v času aktivnega izločanja po odločbi tako zmanjšala, da ne zagotavlja naravnega upravljanja s to vrsto.

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V skladu z omenjeno odločbo se vse do leta 2006 ni načrtovalo številčnega odvzema, ampak je veljal popolni odstrel. Iz omenjene populacije je bilo odvzetih v začetku obravnavanega obdobja 14 živali v letih 2001 – 2004, kasneje pa razen v letu 2010 (1 žival) ni bilo odvzema. Odvzem je bil izvršen v LPN Pohorje (8 živali), v lovišču Puščava (6 živali) in v lovišču Ruše (1 žival). Po letu 2006 se je načrtoval tudi številčni odvzem po strukturi, ki naj bi zagotovil realizacijo in bi vodil k postopni popolni izločitvi iz okolja.

V analiziranem obdobju je bilo iz lovišč odvzetih še 31 pobeglih živali iz obor (Jamnica (18 živali), Muta (5 živali), Podgorje (3 živali) ...). Tako je znašal skupni odvzem v LUO 46 živali.

Starostna in spolna struktura realiziranega odvzema iz populacije, ki živi na Pohorju, je bila cilju primerna, saj znaša delež odvzetih košut 2⁺ 53 %, delež odvzetih jelenov 2⁺ 33 %, ostali odvzem pa je bil izvršen v razredu mladih (14 %). O podrobnejši kvalitativni oceni preteklega upravljanja ne moremo govoriti zaradi jasnega cilja izločitve vseh živali iz tega okolja.

Biološki kazalniki

Pri tej vrsti divjadi v celotnem obdobju ni bilo evidentiranih izgub. Povprečni odvzem damjakov živečih na Pohorju je znašal v prvih štirih letih 3,5 živali na leto, kasneje pa je v celotnem obdobju bil odvzet le še en osebek. Ta odvzem ne zagotavlja zadostnega števila podatkov za oceno biokazalcev pri tej vrsti divjadi.

⁴ Odločba Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano št.: 323-02/84-20-II CE, z dne 21. 11. 1985

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Načrtovani odzem v zadnjih letih ni bil realiziran zaradi nizke številčnosti populacije in značilnosti lovišč (velika gozdnatost – LPN Pohorje 92 %) ter s tem povezano uspešnostjo izvajanja odstrela.

7.4.3 Ocena stanja populacije

Na podlagi redkih opažanj živali s strani upravljavcev lovišč in drugih zbranih informacij sklepamo, da se na Pohorju ohranja manjša skupina te vrste divjadi. Živali se redko pojavijo posamezno, ali v manjših skupinah v loviščih Puščava, Ruše in LPN Pohorje, na podlagi česar lahko ocenjujemo, da se tudi prostorska razširjenost populacije damjaka na Pohorju oži.

Občasno prihaja do pobegov damjakov iz obor. V večjem številu so se pojavili v lovišču Jamnica, kjer je bilo v letu 2002 odstreljenih 16 živali, v letu 2003 pa še 2. Pobegli damjaki so bili odstreljeni še v loviščih Muta (5 živali), Oplotnica (1 žival), Radlje (1 žival), Pogorevc (1 žival), Fram (1 žival), Remšnik (1 žival) in Podgorje (3 živali).

7.4.4 Cilj upravljanja s populacijo

V Pohorskem LUO damjaka ne želimo v prosti naravi. Cilj upravljanja s populacijo damjaka je izločitev vseh živali, ki se še pojavljajo, iz naravnega okolja.

7.4.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Odstreliti je potrebno vse živali v LUO.

Lovske organizacije naj aktivno spremljajo morebitno prisotnost damjakov v lovišču.

Preglednica 12: Pregled podatkov o damjaku za obdobje 2001 – 2010**DAMJAK**

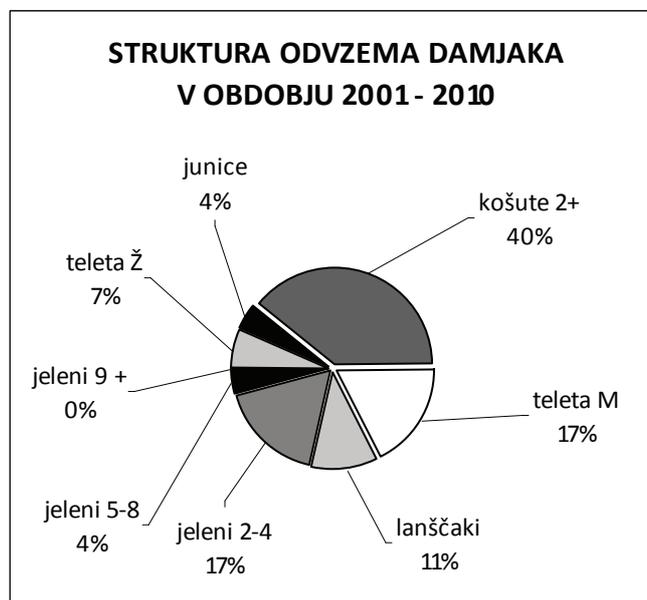
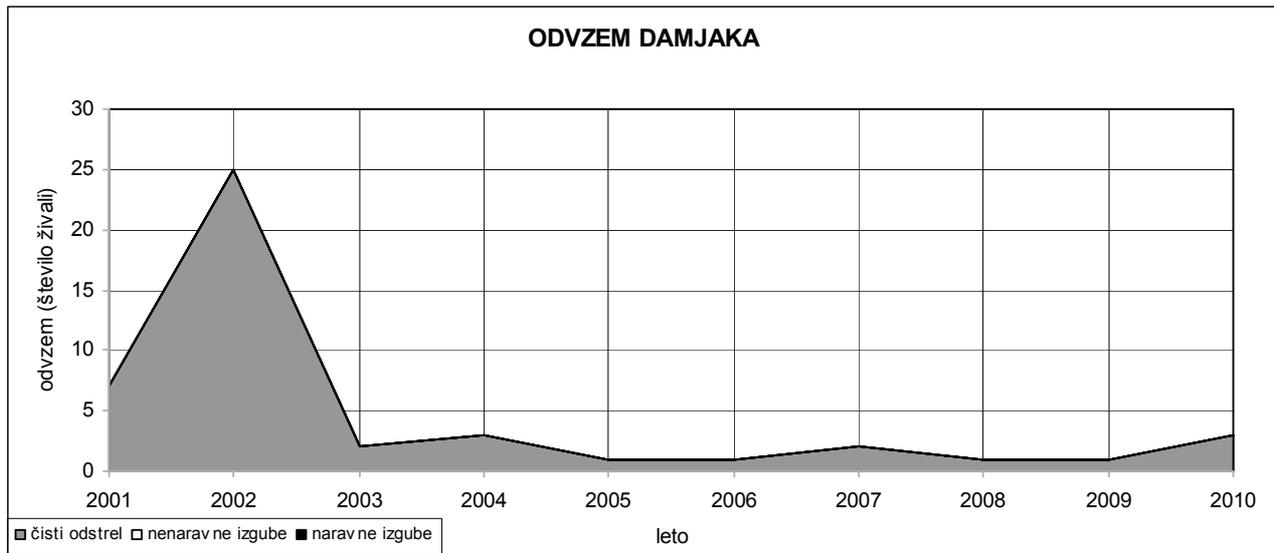
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
teleta M		6		1				1			8	34,8	17,4
lanščaki		5									5	21,7	10,9
jeleni 2-4	3	4	1								8	34,8	17,4
jeleni 5-8										2	2	8,7	4,3
jeleni 9 +											0	0,0	0,0
skupaj JELENI	3	15	1	1	0	0	0	1	0	2	23	100,0	50,0
teleta Ž		2		1							3	13,0	6,5
junice	1						1				2	8,7	4,3
košute 2+	3	8	1	1	1		2		1	1	18	78,3	39,1
skupaj KOŠUTE	4	10	1	2	1	1	2	0	1	1	23	100,0	50,0
SKUPAJ odstrel in izgube	7	25	2	3	1	1	2	1	1	3	46		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	
načrt - skupaj	0	0	0	0	0	0	5	5	5	3	18	
odstrel in izgube / načrt							40,0	20,0	20,0	100,0	255,6	
delež JELENOV	42,9	60,0	50,0	33,3	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	66,7	50,0	
delež trofejnih jelenov 2+ in več	42,9	16,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	66,7	21,7	
delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	14,3	52,0	0,0	66,7	0,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0	39,1	

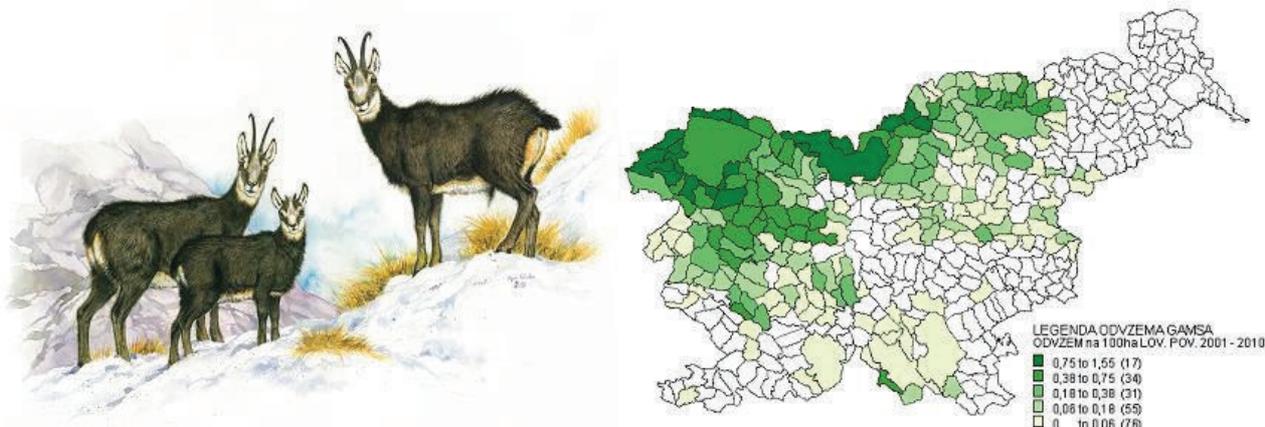
Izgube												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
čisti odstrel	7	25	2	3	1	1	2	1	1	3	46	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan											0	
2 bolezen											0	
3 krivolov											0	
4 cesta											0	
5 železnica											0	
6 plenilci											0	
7 psi											0	
8 kosilnica											0	
9 garje											0	

Telesne mase (biološka telesna masa)										
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
teleta M		20,5		21,0				18,0		
indeks										
lanščaki		29,0								
indeks										
jeleni 2-4	43,8	39,7	47,0							
indeks	100,0	90,6	107,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
jeleni 5-8										50,0
indeks										
jeleni 9 +										
indeks										
teleta Ž				35,0						
indeks										
junice	19,5					29,0				
indeks	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	148,7	0,0	0,0	0,0	0,0
košute 2+	29,7	29,3	34,0	31,0	30,0		31,0		32,5	33,0
indeks	100,0	98,7	114,5	104,4	101,0	0,0	104,4	0,0	109,4	111,1

7.5 GAMS (*Rupicapra rupicapra* L.)

7.5.1 Prostorski okvir obravnave

Prvotna žival visokogorja Pece, Olševe in Raduhe je zaradi naraščanja številčnosti širila življenjski prostor na ostale gore. Najverjetneje je v začetku dvajsetega stoletja poselila tudi Pohorje, od tam pa ostali del LUO. V preteklem obdobju ni bilo evidentiranega odvzema gamsa le v lovišču Oplotnica.

Večina gamsov živi v gozdnatem sredogorju, v večjih gozdnih kompleksih, vse od okoli 500 m nadmorske višine do najvišjih vrhov. Le manjši del populacije živi v prvotnem gorskem svetu. Zaradi podobnih življenjskih razmer ga obravnavamo v okviru LUO. Prisotnost gamsjih garij v letu 2003, 2004 in 2005 v lovišču Bistra pa zahteva specifično obravnavo gamsa na koroških gorah.

7.5.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

Upravljanje z gamsom so zaznamovale gamsje garje, ki so se pojavile v sosednjem Kamniško-Savinjskem LUO, leta 2003 pa tudi v lovišču Bistra, ki leži v obravnavanem LUO. Odgovor na pojav garij je bil povišan načrt odvzema v lovišču Bistra (40 %), mejnih loviščih (20 %) in v loviščih drugega kroga (10 %).

Načrti odstrela so se v začetku preteklega desetletja tudi zaradi omenjenega pojava garij povečevali ter v letu 2004 in 2005 dosegli najvišjo vrednost (580 živali). Temu ni sledila realizacija, ki je bila v letih 2004, 2005 in 2006 izven meja dovoljenih odstopanj. Po letu 2005 se je načrt odvzema postopno zniževal, realiziran odzem pa se je v zadnjem petletnem obdobju ustalil in je znašal od 387 živali v letu 2010 do 431 živali v letu 2007.

V desetletju je znašala realizacija odvzema v primerjavi z načrtom 88 %. Doseženo je bilo spolno razmerje 48:52 v korist ženskega spola. Odzem v I. starostnem razredu predstavlja 58 % delež in je na ravni načrtovanega. Pri tem izstopa velika realizacija kozličev in izredno nizka realizacija odvzema osebkov 2⁺. Odzem v II. starostnem razredu kozlov je na ravni načrtovane višine. Dosežen je bil tudi načrtovan delež odvzema starih kozlov (7,1 %). Tudi odzem v II. in III. starostnem razredu koz je z 14,2 oziroma s 7,8 % deležem na ravni načrtovanega. Ocenjujemo, da je realizirana spolna in starostna struktura odvzema v tem obdobju dokaj ugodna.

Kazalci upravljanja z gamsom

	Pohorje	Koroška	LUO
Delež v odvzemu v %	57	43	100,0
Odvzem / načrt v %	86	92	88,4
Delež kozli 3–7 ⁺ v odvzemu v %	15	12	13,3
Odvzem skupaj I. starostni razred v %	57	60	57,7
Odvzem skupaj II. starostni razred v %	30	24	27,5
Odvzem skupaj III. starostni razred v %	14	16	14,9
Odvzem spolno razmerje M:Ž	1 : 1,07	1 : 1,10	1 : 1,08

Iz preglednice je razvidno, da realizacija načrtovanega odvzema ni v okvirih dovoljenih odstopanj v loviščih na območju Pohorja. Problematika prekoračitev odvzema kozlov 3⁺ do 7⁺ let v zadnjem obdobju ni več prisotna. Odvzem osebkov te kategorije postopno pada in se je v analiziranem obdobju znižal iz 104 osebkov v letu 2001 na 32 osebkov v letu 2010. Posledično postopno raste delež kozlov 8⁺. Strokovno načrtovanje in pozitivna vloga opravljenega predpisanega nadzora s strani lovske inšpekcije so doprinesli k ugodnim rezultatom in trendom upravljanja. Delež odvzema v I. starostnem razredu je v koroških loviščih višji (60 %) v primerjavi z lovišči na področju Pohorja (57 %). V II. in III. starostnem razredu je realizacija v koroških loviščih ugodnejša kot v pohorskih loviščih. Ocenjujemo, da je bilo v preteklem desetletju upravljanje z gamsom v koroških loviščih odgovornejše (najverjetneje zaradi pojava garij) kot v loviščih na območju Pohorja, čeprav so kazalci upravljanja za celotno LUO dobri.

Biološki kazalniki

Pri gamsih so izgube nizke in znašajo v povprečju 9,2 % skupnega odvzema. Gibale so se med 5,5 % v letu 2001 in 21,9 % v letu 2006. Pri 56 % izgub vzrok ni bil ugotovljen. 14 % izgub so povzročili psi, 11 % bolezni, krivolov 5 %, povozi 5 %, garje 3 % in ostalo skupaj 6 %. Ocenjujemo, da je izgub zaradi krivolova, posebej na območju Pohorju, precej več kot je evidentirano.

Povprečne telesne mase po letih rahlo nihajo. Ugotovljamo, da se pri večini starostnih in spolnih kategorij kažejo rahli trendi povečevanja povprečnih telesnih mas.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Ocenjujemo, da je bila načrtovana višina in starostna struktura odvzema v preteklem obdobju primerna. Dvig načrtov odvzema zaradi pojava garij in zaradi tega nekoliko slabše realizacije v naslednjih nekaj letih v nekaterih loviščih (Bistra ...) je imelo na celotno populacijo pozitivne posledice. Garje po letu 2005 niso bile več evidentirane.

7.5.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

S povečevanjem načrtov odvzema (vse od leta 2000) smo uspeli preprečiti nadaljnjo rast gostote gamsje populacije. Območja, ki jih v LUO poseljuje populacija gamsa, ostajajo v zadnjem obdobju nespremenjena. Ocenjujemo, da se je v preteklih letih na Pohorju, Uršlji gori in Smrekovcu številčnost znižala, kar pa ne drži za območje Pece (lovišči Koprivna – Topla in Peca) in širšega območja Košenjaka (lovišče Dravograd).

Spolna in starostna struktura

Na podlagi doseganja načrtovanega odvzema po spolni in starostni strukturi, nizkega deleža izgub in nekaterih drugih kazalcev ocenjujemo, da je populacija po spolni in starostni strukturi usklajena.

Zdravstveno stanje

Na podlagi velikega deleža evidentiranih izgub zaradi neznanega vzroka (56 %) lahko sklepamo, da je delež evidentiranih izgub (11 %) zaradi bolezni višji. Čeprav gamsi obolevajo za več vrstami bolezni, so garje bolezen, ki zahtevajo takojšnje ukrepati. V bližnji preteklosti so se garje pojavile prvič med leti 1989 in 1992. Evidentiranih je bilo skupaj 32 obolelih živali v lovišču Koprivna – Topla. V istem lovišču so se ponovno pojavile leta 1998. Ugotovljene so bile pri 4-letnem kozlu. Naslednji pojav smo zaznali leta 2003 v lovišču Bistra na Smrekovcu. Za garjami je obolela ena žival. V istem lovišču je bilo leta 2004 evidentiranih še deset in leta 2005 dve oboleli živali.

Do sedaj so se garje vedno pojavile na robu LUO, na meji z Avstrijo ali Kamniško–Savinjskem LUO. Vedno so okužile zelo omejeno območje. Na Pohorju gamsjih garij še ni bilo evidentiranih.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Gamsov življenjski prostor se v veliki meri prekriva z življenjskim prostorom jelenjadi in srnjadi, na delu koroškega visokogorja pa še z muflonom. Plenilca gamsa sta orel in ris. Glede na njuno redkost v LUO ocenjujemo, da nimata pomembnejšega vpliva na gamsjo populacijo.

7.5.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

V LUO številčna in površinska poselitev gamsa že dosega zgornjo mejo možnosti. Vsako nadaljnjo širjenje bi pomenilo širitev gamsa v zanj vse manj primeren življenjski prostor, kar ni dopustno. Zato se bo z gamsom upravljalo na način, da se prepreči nadaljnjo širitev, ohranja se številčnost, ki ne povzroča ponovnega izbruha garij in širjenja bolezni ter morebitnega povečanja škod v gozdnem prostoru. Številčnost ter spolna in

starostna struktura mora omogočati prehajanje osebkov in s tem ohranjati stik z delom populacije v sosednjem Kamniško–Savinjskem LUO in Avstriji. Pri tem je potrebno posebno pozornost posvetiti območjem, na katerih so se v preteklosti pojavile garje (lovišči Bistra in Koprivna – Topla) in z usklajenim upravljanjem s sosednjimi območji (Kamniško–Savinjsko LUO in Avstrija) ohranjati zdravo in vitalno populacijo. Pomembno je, da ohranimo povezavo med populacijo na severu LUO in skupino na Paškem Kozjaku.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna struktura

Ohranjanje trenutne po naši oceni primerne starostne in spolne strukture je prioritetni cilj bodočega upravljanja z gamsom. S takšno socialno in starostno strukturo v vseh loviščih bomo preprečili večanje številčnosti in prostorsko širitev. S primernim načrtovanjem in izbiralnim načinom izvajanja odstrela moramo zagotoviti preraščanje vitalnih osebkov v srednji starostni razred. Nosilce populacije v tem razredu bomo še naprej varovali in zagotovili tudi večji delež kvalitetnih osebkov, ki bodo prerasli v razred starih in s tem zagotavljali prisotnost tudi osebkov najvišjih starosti. V letnih načrtih LUO je potrebno tudi v bodoče kazalce upravljanja z gamsom analizirati ločeno (Koroška lovišča, lovišča na področju Pohorja) ter cilje in ukrepe po potrebi (pojav garij) opredeliti tudi za posamezna lovišča posebej.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Menimo, da je potrebno s primernim upravljanjem zmanjšati vpliv populacije jelenjadi na populacijo gamsa na območju Pece, Smrekovca, Uršlje gore in na nekaterih strmejših predelih Pohorja. Postopna izločitev muflona iz lovišč na območju Uršlje gore bo populaciji gamsa zagotovila boljše življenjske možnosti, tudi v odnosu do jelenjadi glede primernejših prehranskih in bivalnih pogojev. Prav tako je potrebno zagotoviti, da se ne bo večal delež gamsa v primerjavi s srnjadjo.

7.5.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Kazalci upravljanja z gamsom v LUO v preteklem desetletnem obdobju kažejo pozitivne trende, zato bodo veljale tudi v naslednjem desetletnem obdobju podobne usmeritve.

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Spolni in starostni razredi:

Starostni razred	Kozli	Koze
I	0 ⁺ , 1 ⁺ , 2 ⁺	0 ⁺ , 1 ⁺ , 2 ⁺
II	3 ⁺ –7 ⁺	3 ⁺ –10 ⁺
III	8 ⁺ in starejši	11 ⁺ in starejše

Razred mladih gamsov - I. starostni razred, predstavljajo 0⁺, 1⁺ in 2⁺ gamsi obeh spolov. Praviloma ti gamsi še ne sodelujejo v reprodukciji. Naravna smrtnost je največja v prav tem starostnem razredu. Znotraj razreda mladih še posebej ločimo mladiče - 0⁺ in enoletne - 1⁺ gamse ter gamse starosti 2⁺.

Razred srednje starih gamsov - II. starostni razred, predstavljajo kozli 3⁺ do vključno 7⁺, ter koze 3⁺ do vključno 10⁺. Ta starostni razred tvorijo nosilci populacije, katere je treba v kar največji možni meri varovati.

Razred starih gamsov - III. starostni razred, predstavljajo kozli 8⁺ in starejši, ter koze 11⁺ in starejše. Ta starostni razred predstavljajo osebki največjih starosti. Zadostno preraščanje gamsov v III. starostni razred je tudi eden izmed splošnih ciljev upravljanja z gamsi.

Uporaba takšnih starostnih razredov je pričela veljati leta 2002.

Višina in prostorska porazdelitev odvzema

Pri določanju višine in prostorske razdelitve odvzema se bo upoštevalo trende biokazalcev, posebej zdravstveno stanje gamsov (garje in drugo), stanje gamsov glede relativne številčnosti in prostorske razporeditve, škode in medvrstne odnose divjadi.

Upravljanje z gamsom v loviščih Dolič in Mislinja, ki mejijo na sosednje Savinjsko–Kozjansko LUO mora biti usklajeno z upravljanjem s to živalsko vrsto v lovsko upravljavskem bazenu Paški Kozjak (lovišča: Velenje, Škale, Dobrna in Vitanje).

Starostna in spolna struktura odvzema

Starostna in spolna razdelitev odvzema je prikazana ločeno za skupine gamsov in ločeno za populacije z večjo številčnostjo. Starostna in spolna razdelitev odvzema kakršna je prikazana v preglednici velja za strukturno stabilno zgrajeno populacijo, kar pomeni enakomerno spolno strukturo in piramidalno starostno strukturo. V kolikor stanje v populaciji odstopa od tega modela se bo z letnimi načrti LUO korigiralo strukturo odvzema tako, da v populaciji ustvarjamo željeno stanje glede spolne in starostne strukture.

spol	star. razred	Populacijska številčnost			Skupine gamsov
		vzdrževanje št.	zmanjšanje št.	povečanje št.	
		%	%	%	
Kozli	ml. in 1 ⁺	min 14	12	15	16
	2 ⁺	max 13	13	15	16
	I	min 27	25	min 30	min 32
	II	max 18	min 15	max 15	max 5
	III	5	5	10	13
	skupaj	50	45	55	50
Koze	ml. in 1 ⁺	min 14	13	13	16
	2 ⁺	max 13	15	12	16
	I	min 27	28	min 25	min 32
	II	max 18	min 22	max 10	max 5
	III	5	5	10	13
	skupaj	50	min 55	max 45	max 50
Skupaj		100	100	100	100

Pomembnejše od izbirnega odstrela je količinsko in strukturno doseganje načrtovanega odvzema. Ob izvršenem odstrelu in ugotovljenih izgubah se ugotovi in evidentira tudi spol mladičev. Namen skupnega načrtovanja odvzema mladičev izhaja iz težnje, da je potrebno opraviti količinsko zadosten odzvem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.

Dopustna so odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO. Za gamsa je to odstopanje po višini do $\pm 15\%$ od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odzvem v srednjem razredu pri vsakem spolu posebej se lahko prekorači le do 10% , v ostalih razredih presežanje ni omejeno v skladu s splošnimi določili možnih odstopanj realizacije od načrta. V kolikor 10% znotraj posamezne spolne kategorije II. starostnega razreda predstavlja manj kot 1 kos, se kot dopustno odstopanje šteje ± 1 kos. Neizvršeni odzvem v drugem starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v prvem in tretjem starostnem razredu. Odzvem v tretjem starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v prvem starostnem razredu. Dopustno odstopanje v spolni strukturi za vse starostne kategorije razen mladičev je praviloma do 3% od realizirane strukture v odstotkih (npr.: 47:53 %). Morebitna odstopanja pri spolni strukturi prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se neglede na meje dopustnih odstopanj upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema od vključno 4 do vključno 10 kosov gamsa, se kot dopustno odstopanje od načrta praviloma šteje realizacija + 1 kos do - 2 kosa. V teh loviščih se srednji starostni razred pri obeh spolih skupaj lahko praviloma preseže za največ 1 kos, razlika v spolnem razmerju pa lahko pri realizaciji odstopa tudi za največ 1 kos.

Za lovišča, ki imajo skupen načrt odvzema, oziroma kjer načrt za posamezno lovišče ne presega 3 kose, načrta odvzema ni obvezno dosegati, lahko pa se ga presega za 1 kos. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v II. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upošteva pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Časovna dinamika odvzema

Lov na gamsa naj se začne izvajati takoj po začetku lovne dobe. Priporočljivo je, da se 50% odvzema realizira do konca oktobra.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Gams v LUO živi pretežno v gozdu. Slaba preglednost terena in stalna menjava sestave gamsjih tropov zelo otežuje opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije. Za oceno stanja populacije bo še naprej služila kontrolna metoda.

Poleg rednega spremljanja in opazovanja naj upravljavci lovišč in LPN, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje populacije in ugotavljajo tudi vzroke pogina. Še posebno pozornost naj namenijo ugotavljanju morebitnega pojavljanja tradicionalnih gamsjih bolezni.

Preglednica 13: Pregled podatkov o gamsu za obdobje 2001 – 2010**GAMS**

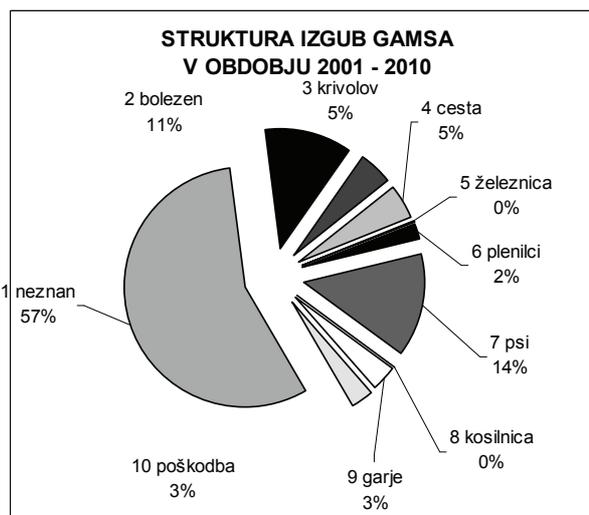
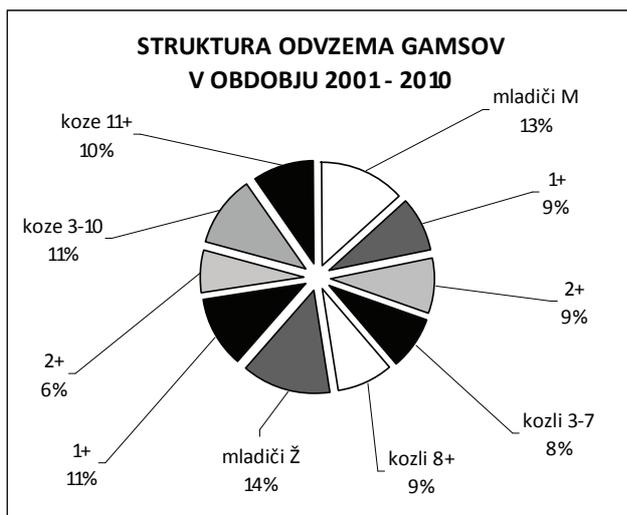
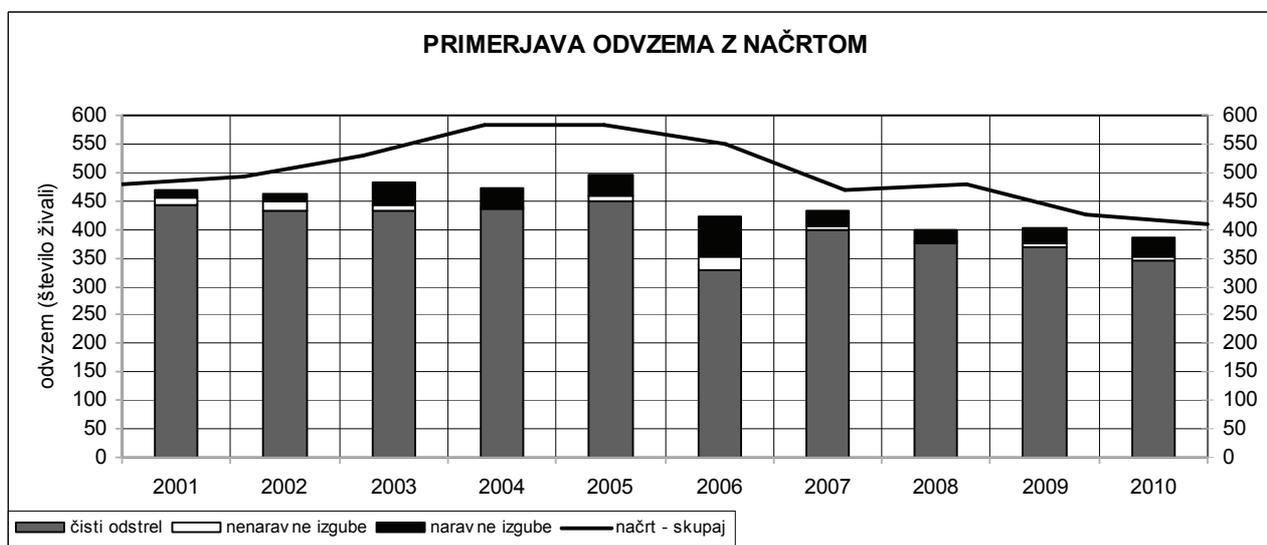
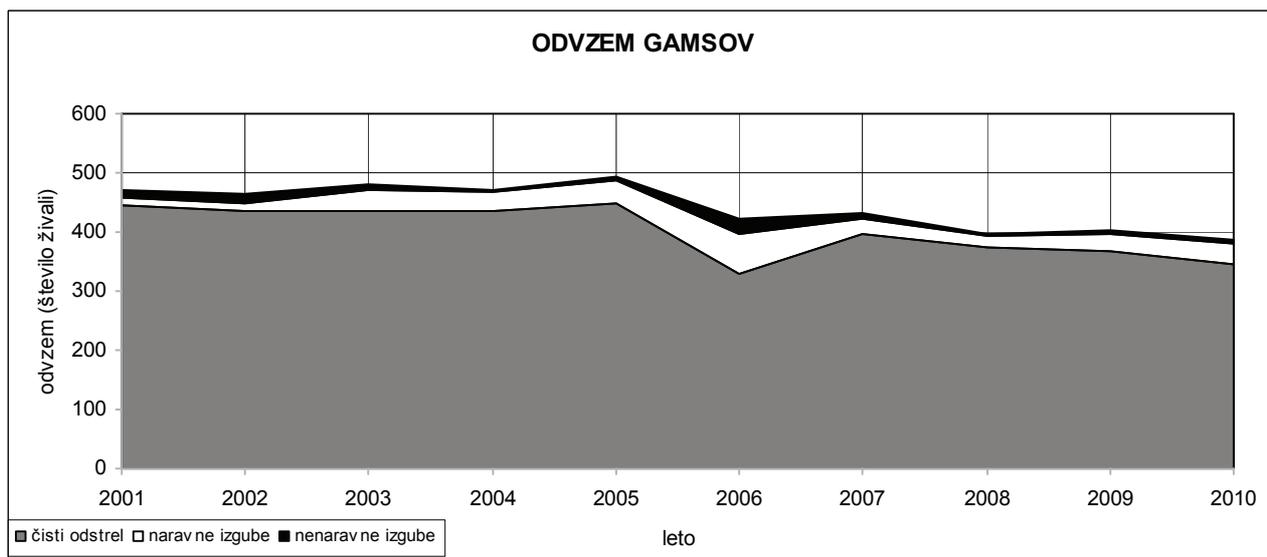
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	45	61	60	65	70	48	56	46	46	52	549	25,9	12,4
1+	29	34	35	47	45	37	38	44	46	33	388	18,3	8,8
2+	22	30	34	25	21	31	30	29	27	33	282	13,3	6,4
I. starostni razred	96	125	129	137	136	116	124	119	119	118	1219	57,4	27,6
kozli 3-7	104	74	69	64	42	66	53	48	37	32	589	27,8	13,3
kozli 8+	33	20	26	35	35	35	32	27	37	34	314	14,8	7,1
skupaj KOZLI	233	219	224	236	213	217	209	194	193	184	2122	100,0	48,0
mladiči Ž	60	74	77	59	85	58	77	63	48	53	654	28,4	14,8
1+	54	46	44	48	56	34	33	50	45	44	454	19,7	10,3
2+	22	26	29	20	22	20	17	14	28	25	223	9,7	5,0
I. starostni razred	136	146	150	127	163	112	127	127	121	122	1331	57,9	30,1
koze 3-10	69	61	75	74	73	59	69	45	57	44	626	27,2	14,2
koze 11+	32	37	33	35	46	33	26	32	32	37	343	14,9	7,8
skupaj KOZE	237	244	258	236	282	204	222	204	210	203	2300	100,0	52,0
SKUPAJ odstrel in izgube	470	463	482	472	495	421	431	398	403	387	4422		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj		
načrt - skupaj	481	492	528	584	582	550	468	480	425	410	5000		
odstrel in izgube / načrt	97,7	94,1	91,3	80,8	85,1	76,5	92,1	82,9	94,8	94,4	88,4		
delež KOZLOV	49,6	47,3	46,5	50,0	43,0	51,5	48,5	48,7	47,9	47,5	48,0		
delež kozlov 2+ in več	33,8	26,8	26,8	26,3	19,8	31,4	26,7	26,1	25,1	25,6	26,8		
delež koz 2+ in več	26,2	26,8	28,4	27,3	28,5	26,6	26,0	22,9	29,0	27,4	27,0		
delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na spol	40,0	46,4	44,8	46,4	51,7	42,0	47,3	51,0	45,9	47,0	46,2		

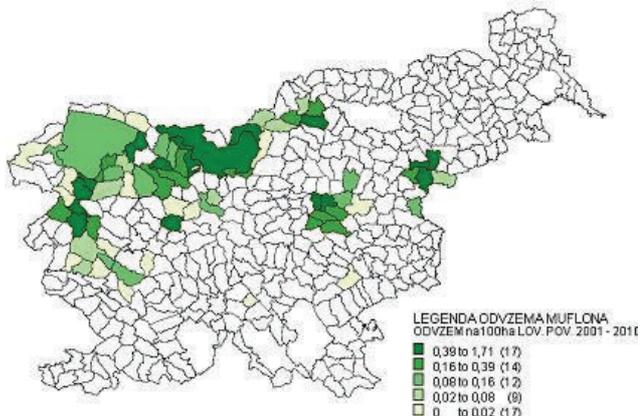
Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	11	16	10	4	8	23	7	5	6	7	97	23,7
naravne izgube	15	13	38	33	37	69	26	18	29	34	312	76,3
skupaj izgube	26	29	48	37	45	92	33	23	35	41	409	100,0
% izgub	5,5	6,3	10,0	7,8	9,1	21,9	7,7	5,8	8,7	10,6	9,2	
čisti odstrel	444	434	434	435	450	329	398	375	368	346	4013	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	13	11	21	20	29	53	22	15	22	25	231	56,5
2 bolezen	2		13	3	5	15	3	1	3	2	47	11,5
3 krivolov	2	3	2		2	5	1	2	2		19	4,6
4 cesta	2	3	4	1	1	1	2	2	1	2	19	4,6
5 železnica						1					1	0,2
6 plenilci		2	3		1					2	8	2,0
7 psi	7	10	4	3	5	16	4	1	3	5	58	14,2
8 kosilnica											0	0,0
9 garje			1	10	2						13	3,2
10 poškodba						1	1	2	4	5	13	3,2

Telesne mase (biološka telesna masa)											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
mladiči M	9,6	8,9	9,1	8,9	8,5	9,4	9,6	9,4	9,5	9,2	
indeks	100,0	92,7	94,8	92,7	88,5	97,9	100,0	97,9	99,0	95,8	
kozli 1+	14,5	13,8	13,1	13,1	13,3	14,4	14,0	14,6	14,7	14,1	
indeks	100,0	95,2	90,3	90,3	91,7	99,3	96,6	100,7	101,4	97,2	
kozli 2+	18,6	18,2	17,4	18,0	18,5	19,4	18,9	18,5	18,3	18,9	
indeks	100,0	97,8	93,5	96,8	99,5	104,3	101,6	99,5	98,4	101,6	
kozli 3+ do 7+	21,6	21,9	21,2	22,1	21,2	21,6	24,2	22,0	21,2	22,6	
indeks	100,0	101,4	98,1	102,3	98,1	100,0	112,0	101,9	98,1	104,6	
kozli 8+ in več	22,9	23,2	22,3	22,6	22,1	22,6	24,4	22,4	22,9	24,8	
indeks	100,0	101,3	97,4	98,7	96,5	98,7	106,6	97,8	100,0	108,3	
mladiči Ž	9,5	8,5	8,6	8,2	8,6	8,9	9,3	9,2	9,1	8,7	
indeks	100,0	89,5	90,5	86,3	90,5	93,7	97,9	96,8	95,8	91,6	
koze 1+	13,0	13,4	12,9	13,0	12,7	12,6	13,9	13,5	13,6	13,8	
indeks	100,0	103,1	99,2	100,0	97,7	96,9	106,9	103,8	104,6	106,2	
koze 2+	16,4	16,8	16,5	16,0	15,7	17,2	16,8	16,8	17,2	17,2	
indeks	100,0	102,4	100,6	97,6	95,7	104,9	102,4	102,4	104,9	104,9	
koze 3+ do 10+	18,80	19,0	18,4	16,7	18,9	19,4	18,7	18,6	18,6	19,3	
indeks	100,0	101,1	97,9	88,8	100,5	103,2	99,5	98,9	98,9	102,7	
koze 11+ in več	19,1	18,4	18,5	17,3	18,2	19,3	18,8	19,0	18,6	18,4	
indeks	100,0	96,3	96,9	90,6	95,3	101,0	98,4	99,5	97,4	96,3	

7.6 MUFLON (*Ovis amon (aries) musimon* Schrabler.)

7.6.1 Prostorski okviri obravnave

V LUO živijo mufloni, ki so bili leta 1967 naseljeni na Uršljo goro. Z njimi upravlja predvsem LD Podgorje, odvzem pa se vrši tudi v loviščih Slovenj Gradec, Prežihovo in Pogorevc. Lovišči Bistra in Koprivna - Topla pa sta del robnega življenjskega prostora solčavskih muflonov (kolonija Podolševe). Tu mufloni niso stalno prisotni, ampak posamezne živali, ali manjše skupine prehajajo občasno tudi v ti dve lovišči.

7.6.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Za muflona na Uršlji gori je v preteklosti veljala odločba⁵, po kateri bi s popolnim odstrelom izločili muflona med leti 1990 in 1995. Po navedbah pravne službe MKGP omenjena odločba naj ne bi veljala več.

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

V času aktivnega izločanja po odločbi je najprej prišlo do znižanja številčnosti in zoženja areala razširjenosti. Z nestrokovnim upravljanjem pa je kaj kmalu prišlo do hitre številčne in prostorske ekspanzije. ZGS je uspel pridobiti omenjeno odločbo šele leta 2003. Zaradi izredno malega in po strukturi neprimerne odvzema v obdobju 1996 do 2002 (povprečno 26 živali/leto) je sprejeta odločitev, da se v prihodnosti načrtuje odvzem po številu, spolni in starostni strukturi, kar naj bi dalo boljše rezultate v smeri izločitve te vrste iz lovišča.

Odvzem v desetletnem obdobju je znašal 588 živali, kar v primerjavi z načrtom predstavlja zelo nizko, le (76 %) realizacijo. Številčni odvzem zadnjih let kaže, da se številčnost populacije muflona postopno znižuje. Skupni odvzem v preteklem desetletnem obdobju je bil v spolnem razmerju 1:1,5 v korist ovc. Pri odvzemu prevladuje z 48 % odvzem jagnjet. Na drugi strani pa znaša delež odvzetih ovc 2⁺ 21 % in je pod nivojem načrtovanega ter ne vodi k cilju izločitve muflona. V kategoriji ovnov 2⁺ realizacija že dalj časa ne dosega načrtovane višine in že dlje časa ni bil uplenjen muflon, starejši od štirih let. V tropih živi veliko zelo starih ovc, ki vodijo izrazito slabo razvite mladiče.

Lovišči Bistra in Koprivna - Topla sta v desetletju realizirali okrog 9 % skupnega odvzema te vrste v LUO.

Biološki kazalniki

Delež izgub znaša med 0 in 12 % ali povprečno 3,9 %. Pri 35 % izgub vzrok ni znan, psi povzročijo 30 % izgub, 18 % izgub so posledica bolezni, 17 % pa je evidentiranih izgub kot posledica poškodbe.

Telesne mase so v vseh starostnih kategorijah do leta 2005 konstantno padale. Po tem letu je izražen trend naraščanja telesnih mas v vseh kategorijah. Telesne mase uplenjenih živali v loviščih Koprivna - Topla in Bistra so v vseh kategorijah praviloma višje.

⁵ Odločba Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano št. 324-01-61/90 z dne 20. 6. 1990.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Ocenjujemo, da je bil načrtovan primeren odzem. Odstopanje od načrtovanega po številu in strukturi ni slučajno, saj so nekateri upravljavci lovišč želeli muflona ohraniti.

7.6.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Velika večina sedanjih muflonov je potomcev leta 1967 naseljenih muflonov na Uršlji gori. Sprva je kazalo, da je bila naselitev uspešna. Številčnost je hitro naraščala, večal se je areal razširjenosti. Kaj hitro so v gozdu začele nastajati škode z objedanjem mladja in lupljenjem lubja. Leta 1990 je bila izdana odločba MKGP o izločitvi muflona do leta 1995. Do realizacije ni prišlo. Doseženo pa je bilo znižanje številčnosti in zoženje areala razširjenosti.

Ocenjujemo, da se populacija muflonov v loviščih Koprivna – Topla in Bistra številčno ni povečala ter prostorsko razširila in še vedno prihaja le do prehodov posameznih živali ali manjših tropov iz kolonije Kamniško–Savinjskega LUO. Zagotovo pa obstaja tudi koridor po grebenu Smrekovca, po katerem prehajajo posamezne živali tudi iz področja Uršlje gore proti koloniji Podolševe.

Škode v gozdovih Uršlje gore od muflonov v zadnjem obdobju niso evidentirane.

Spolna in starostna struktura

Neupoštevanje usmeritev upravljanja z muflonom v LUO v preteklosti je pripeljalo do porušene spolne in starostne strukture ter neuskladenosti z življenjskim okoljem. Načrtovanje višine in strukture odvzema po letu 2002 postopno vodi k zmanjševanju številčnosti muflona in s tem k zastavljenemu cilju. V populaciji prevladuje ženski spol s prevelikim deležem ostarelih živali, ki vodijo slabo vitalne mladiče. Izrazito primanjkuje srednje starih ovnov, že triletna žival je izjema. To dokazuje tudi odzem zadnjih let, saj teh živali v strukturi odvzema ni. Povprečne telesne mase uplenjenih živali so izredno nizke.

Zdravstveno stanje

Na podlagi bioloških kazalcev (telesna masa, spolna in starostna struktura, razvoj rogovja ...) ocenjujemo, da je populacija muflona na področju Uršlje gore slabo vitalna. To oceno na nek način potrjuje tudi dejstvo, da populacijo zapuščajo najvitalnejši osebki (srednje stari ovni), ki v odvzemu praktično niso zastopani.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Jelenjad je ob muflonu ekološko najvplivnejša vrsta na področju Uršlje gore, prisotni so še gams, divji prašič in srnjad. Gozdni kompleksi tega področja predstavljajo tem vrstam bolj »siromašno« življenjsko okolje. Skromna je drevesna in grmovna sestava, primanjkuje tudi pomlajenih površin. Vse omenjene vrste si v tem okolju močno konkurirajo tako pri prehranskih kot bivalnih pogojih. Pašne površine so divjadi dostopne v omejenem obsegu, saj se na njih v veliki meri intenzivira paša. Prisotnost muflona in jelenjadi na tem območju bo dolgoročno negativno vplivala na populacijo gamsa.

7.6.4 Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja z muflonom je znižanje številčnosti na minimum in vzpostavljanje takšne spolne in starostne strukture, ki vodi k izločitvi vrste.

V robnih področjih solčavske populacije muflonov ne želimo prostorske širitve in povečanja številčnosti.

7.6.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji

Spolni in starostni razredi:

Starostni razred	Ovni	Ovce
I	0 ⁺	0 ⁺
II	1 ⁺	1 ⁺
III	2 ⁺ in starejši	2 ⁺ in starejše

I. starostni razred sestavljajo jagnjeta (mladiči) obeh spolov

II. starostni razred sestavljajo enoletni ovni in ovce.

III. starostni razred sestavljajo ovni in ovce starosti 2⁺ in starejši

Starostna in spolna razdelitev odvzema

Višino in prostorsko razdelitev odstrela bomo določali praviloma na osnovi kontrolne metode v najširšem pomenu besede in postavljenih ciljev. Po številu in starostni strukturi načrtujemo poseg za znižanje številčnosti in izločitev vrste.

Spol	star. razred	zmanjšanje št.
		%
Ovni	I	10
	II	12
	III	min 23
	skupaj	45
Ovce	I	10
	II	20
	III	min 25
	skupaj	min 55
Skupaj		100

Lovišči Bistra in Koprivna – Topla sta del življenjskega prostora solčavskih muflonov (kolonija Podolševe). V teh dveh loviščih načrtujemo odvzem takega števila živali, ki ga je v teh dveh loviščih možno realizirati in ne vpliva na cilje upravljanja v matični koloniji.

Ostalo

Naseljevanje muflona v prosto naravo v LUO ni zaželeno in dopustno.

Dopustna so odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO. Za muflona je to odstopanje po višini do - 15 % od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odvzem navzgor ni omejen. Dosežen mora biti v načrtovani spolni in starostni strukturi. Neizvršeni odvzem v tretjem starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v prvem in drugem starostnem razredu. Dopustno odstopanje v spolni strukturi je praviloma do 10 % od realizirane strukture v odstotkih (npr.: 40:60 %). Morebitna odstopanja prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 kosov muflona, se kot dopustno odstopanje od načrta praviloma šteje realizacija - 1 kos, razlika v spolnem razmerju pa lahko pri realizaciji odstopa tudi za 1 kos.

Za lovišča, ki imajo skupen načrt odvzema, oziroma kjer načrt za posamezno lovišče ne presega 3 kose, načrta odvzema ni obvezno dosegati, presega pa se ga lahko.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Poleg rednega spremljanja in opazovanja naj upravljavci lovišč, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje populacije in ugotavljajo tudi vzroke pogina.

Preglednica 14: Pregled podatkov o muflonu za obdobje 2001 – 2010

MUFLON

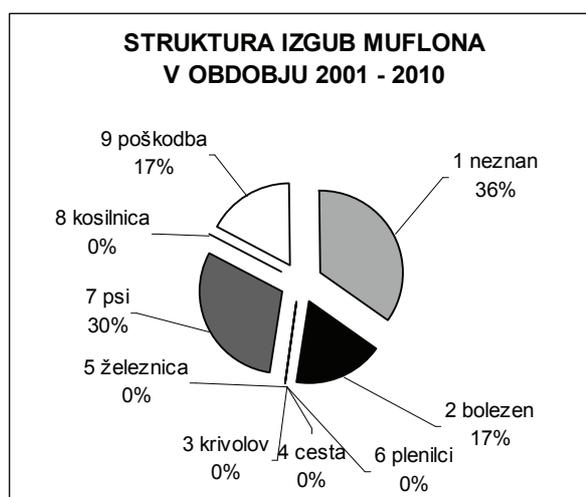
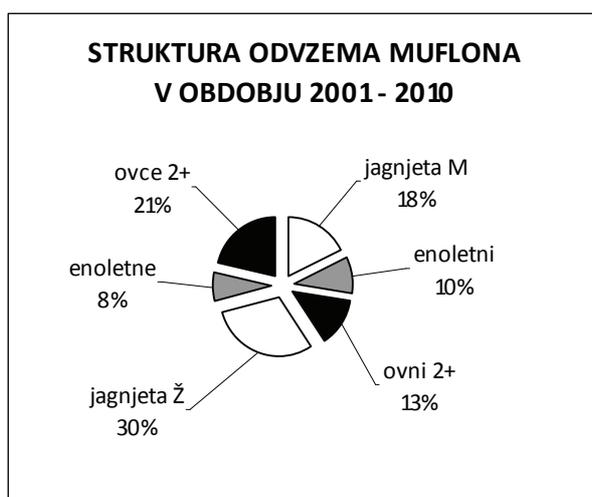
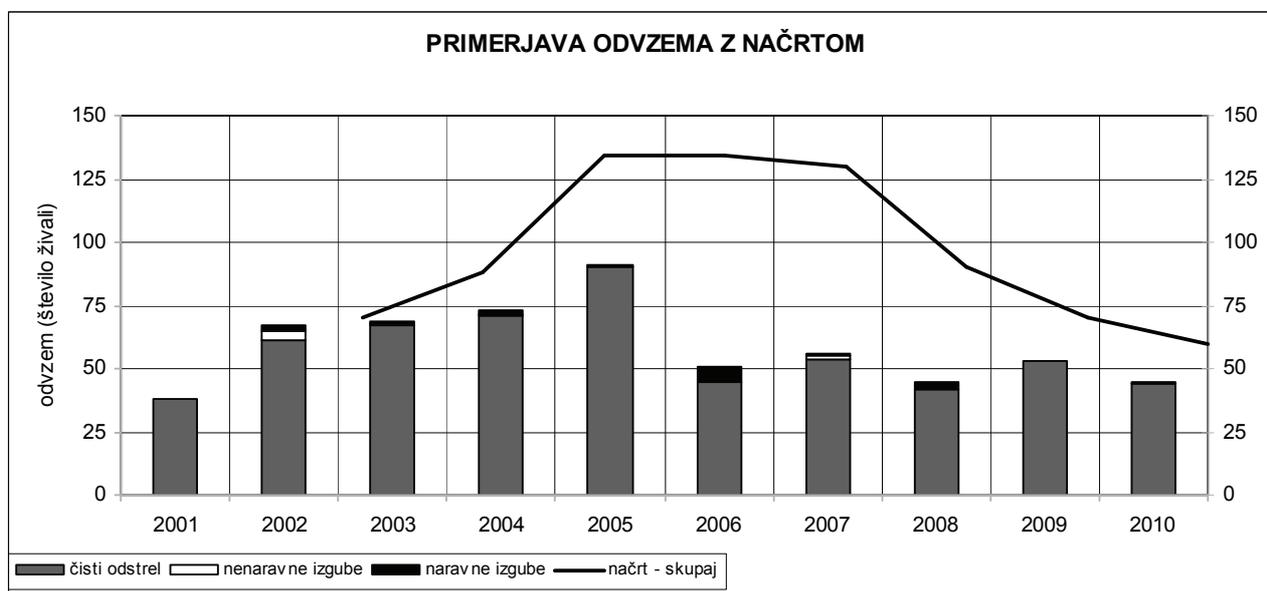
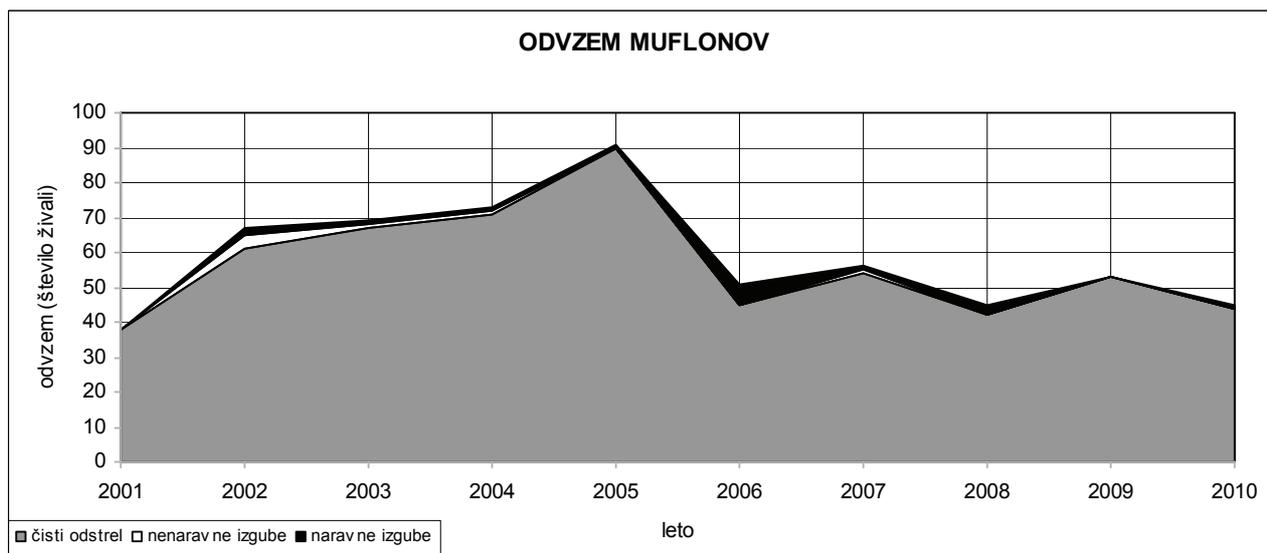
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
jagnjeta M	8	9	11	10	15	8	10	9	14	11	105	44,1	17,9
enoletni	4	5	9	6	6	3	7	6	5	8	59	24,8	10,0
ovni 2+	10	13	6	4	14	13	2	3	5	4	74	31,1	12,6
skupaj OVNI	22	27	26	20	35	24	19	18	24	23	238	100,0	40,5
jagnjeta Ž	9	24	28	27	31	10	16	10	10	13	178	50,9	30,3
enoletne	4	1	6	4	7	4	2	9	10	1	48	13,7	8,2
ovce 2+	3	15	9	22	18	13	19	8	9	8	124	35,4	21,1
skupaj OVCE	16	40	43	53	56	27	37	27	29	22	350	100,0	59,5
SKUPAJ odstrel in izgube	38	67	69	73	91	51	56	45	53	45	588		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom											
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
načrt - skupaj			70	88	134	134	130	90	70	60	776
odstrel in izgube / načrt			98,6	83,0	67,9	38,1	43,1	50,0	75,7	75,0	75,8
delež OVNOV	57,9	40,3	37,7	27,4	38,5	47,1	33,9	40,0	45,3	51,1	40,5
delež ovnov 2+	26,3	19,4	8,7	5,5	15,4	25,5	3,6	6,7	9,4	8,9	75,8
delež mladih (mladiči, enoletni) neglede na spol	65,8	58,2	78,3	64,4	64,8	49,0	62,5	75,6	73,6	73,3	66,3

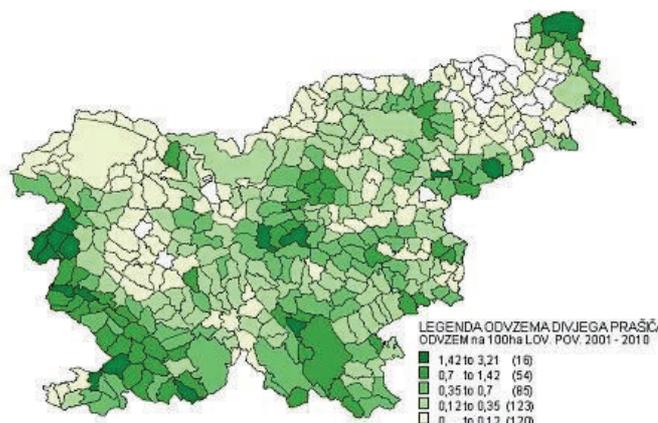
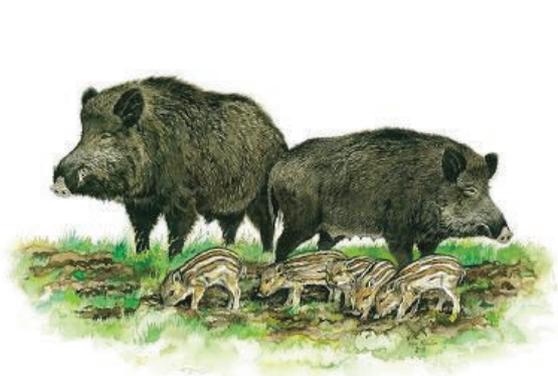
Izgube in odvzem												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	4	1	1	0	0	1	0	0	0	7	30,4
naravne izgube	0	2	1	1	1	6	1	3	0	1	16	69,6
skupaj izgube	0	6	2	2	1	6	2	3	0	1	23	100,0
% izgub	0,0	9,0	2,9	2,7	1,1	11,8	3,6	6,7	0,0	2,2	3,9	
čisti odstrel	38	61	67	71	90	45	54	42	53	44	565	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		2	1	1			2	1			8	34,8
2 bolezen					1	3					4	17,4
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi		4	1	1			1				7	30,4
8 kosilnica											0	0,0
9 poškodba						1		2		1	4	17,4

Telesne mase (biološka telesna masa)										
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
jagnjeta M	11,1	10,5	8,9	9,6	8,1	8,4	10,4	9,7	11,3	10,1
indeks	100,0	94,6	80,2	86,5	73,0	75,7	93,7	87,4	101,8	91,0
enoletni	18,6	18,1	17,4	15,8	14,6	17,5	17,7	17,8	18,6	20,3
indeks	100,0	97,3	93,5	84,9	78,5	94,1	95,2	95,7	100,0	109,1
ovni 2+	17,9	22,2	20,5	21,0	19,7	17,6	19,5	24,3	24,2	23,6
indeks	100,0	124,0	114,5	117,3	110,1	98,3	108,9	135,8	135,2	131,8
jagnjeta Ž	9,6	9,3	7,9	8	7,3	7,3	8,3	9,8	9,4	10,8
indeks	100,0	96,9	82,3	83,3	76,0	76,0	86,5	102,1	97,9	112,5
enoletne	16,9	14	12,5	12,4	13,9	14,3	16	16,1	15	18
indeks	100,0	82,8	74,0	73,4	82,2	84,6	94,7	95,3	88,8	106,5
ovce 2+	18	15,5	17,4	15,4	14,8	14,8	16,7	15,2	17,5	18,8
indeks	100,0	86,1	96,7	85,6	82,2	82,2	92,8	84,4	97,2	104,4

7.7 DIVJI PRAŠIČ (*Sus scrofa* L.)

7.7.1 Prostorski okviri obravnave

V zadnjem obdobju je divji prašič poselil skoraj celotno LUO. Od skupaj 37 lovišč v LUO samo v lovišču Radlje ni bilo odvzema. Divjega prašiča obravnavamo v okviru LUO. Pri upravljanju upoštevamo raznolikost LUO in posebnost mežiškega LUB v smislu prisotnosti gozdnih kur.

Najnovejša poselitev je SZ del LUO ob meji z Avstrijo, od koder so prašiči tudi prišli. Življenjski pogoji in odnos do zavarovanih vrst (gozdne kure) narekujejo, da je ta del območja brez divjega prašiča. Omenjeni prostor sega od Košenjaka, preko Uršlje gore, Smrekovca, Olševe in Pece, kjer so obsežni habitati gozdnih kur, ki zahtevajo specifično obravnavo. V tem delu LUO so naslednja lovišča: Muta, Dravograd, Libeliče, Strojna, Slovenj Gradec, Pogorevc, Prežihovo, Jamnica, Bistra, Koprivna – Topla in Peca.

7.7.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Stopnja uresničevanja načrtovanega odvzema po številu in strukturi

Upravljanje z divjim prašičem so v preteklem obdobju v veliki meri pogojevale velike škode v kmetijstvu.

V skladu s cilji upravljanja se je načrt odvzema divjega prašiča v prvih letih desetletja povečeval od 313 osebkov v letu 2001 na 627 osebkov v letu 2004. Nato se je zaradi pozitivnih trendov pa tudi nedoseganja načrtovane višine odvzema le ta postopno zniževal. Realiziran odvzem je nihal od 269 živali v letu 2006 do 503 živali v letu 2002 in je večinoma zaostajal za načrtovanim. Načrtovani odvzem je v povprečju realiziran 81 %. V zadnjih treh letih je jasno izražen pozitiven trend realiziranega odvzema.

V analiziranem obdobju v primerjavi z načrtom nekoliko zaostaja odvzem mladičev (47,4 %), ki nakazuje izrazito pozitiven trend. Presežen je odvzem pri lanščakah (21,7 %). Tudi odvzem lanščakinj zaostaja za načrtovano višino. V kategoriji starejših živali odstopa realizacija svinj 2⁺ od načrtovane višine. Kljub temu pa višina poseganja v reproduktiven potencial divjega prašiča (25,3 %), ki je višji kot v ostalih LUO, ob številnih drugih dejavnikih v zadnjem času ohranja usklajeno številčnost divjega prašiča z okoljem.

Biološki kazalniki

Izgube pri divjem prašiču so nizke in znašajo 2 % skupnega odvzema. V izgubah prevladujejo mladiči (58 %) in enoletne živali (24 %). Neznani vzrok je evidentiran v 46 %, sledi cesta (31 %), bolezen (8 %), poškodba (8 %), krivolov (6%) in psi (1%).

Gibanje telesnih mas kaže pozitivne trende do leta 2005, ko so zaznani padci skoraj v vseh starostnih kategorijah. V drugi polovici desetletja telesne mase zopet narastejo in pri večini kategorij v letu 2009 padejo. V letu 2010 so se telesne mase povečale ali pa so ostale blizu vrednosti prejšnjega leta.

Primernosti načrtovanega odvzema v preteklem obdobju in pojasnitev vzrokov za morebitna odstopanja

Višino odvzema divjega prašiča je zaradi velikega vpliva naravnih dejavnikov (naravni obrod, klimatske razmere ...) na njihovo reprodukcijo težje načrtovati. Menimo, da je zainteresiranost upravljavcev lovišč za lov na divjega prašiča velika, še posebej v loviščih, kjer nastajajo škode. Zato je realizacija načrta na nek način lahko tudi odraz stanja v naravi. Nizko realizacijo si lahko razlagamo z dejstvom, da so neugodne vremenske razmere (zima 2005/2006) in povečano poseganje v reproduktivni del populacije v zadnjih letih vplivale na številčnost te vrste. Ugotavljamo, da je v zadnjih treh letih številčni odzem divjega prašiča na podobni višini (okrog 360 živali). Taka višina odvzema zagotavlja padanje škod od te vrste divjadi, saj so izplačane odškodnine v zadnjem obdobju najnižje v desetletju.

Upravljanje v preteklem obdobju se ocenjuje kot dobro. Temu je pripomogla tudi ureditev krmljenja divjih prašičev, saj urejen sistem krmišč z načrtnim in kontroliranim polaganjem krme z namenom odstrela zagotavlja uspešnost tudi te oblike lova divjih prašičev. Odprava nekaterih neprimernih »internih navodil« za upravljanje z divjim prašičem je prav tako v nekaj loviščih pozitivno vplivala na upravljanje s to vrsto divjadi.

7.7.3 Ocena stanja populacije

Trend številčnosti populacij in ocena prostorske razporeditve

Prostorska porazdelitev populacije divjega prašiča se je v zadnjem petletnem obdobju nekoliko skrčila predvsem na lovišča, ki gravitirajo na Pohorje. Posamezni manjši tropi poredko zaidejo tudi v koroška lovišča, predvsem iz sosednjega Kamniško–Savinjskega LUO, kjer pa zaenkrat še ni opaziti negativnega vpliva na gozdne kure. Ocenjuje se, da trenutno obstaja nevarnost nadaljnega povečanja številčnosti te populacije le v loviščih na levem bregu reke Drave (Vurmat, Boč na Kozjaku, Gaj pri Mariboru), kjer je bil v letu 2010 poseg v populacijo najvišji. Na to nas opozarjajo tudi podatki o odvzemu divjih prašičev v sosednjih avstrijskih loviščih in v Slovensko–Goriškem lovsko upravljavskem območju. V teh loviščih v preteklosti te vrste ni bilo, ali pa je bila zelo redka (Kamnica, Kungota, Šentilj v Slovenskih goricah).

Spolna in starostna struktura

Na podlagi realizacije odvzema divjih prašičev po spolni in starostni strukturi in drugih kazalcev v okolju sklepamo na dokaj uravnano spolno sestavo populacije. Ocenjujemo, da je velik delež lanščakov v odvzemu posledica prenizkega odvzema mladičev in ozimcev. Menimo, da zaradi premočnega poseganja med lanščake primanjkuje odraslih merjascev. Večje poseganje v rodni del populacije je povzročil znižanje številčnosti divjega prašiča.

Zdravstveno stanje

V zadnjih letih nismo bili seznanjeni z odvzemom osebkov, ki bi kazali bolezenske znake, ali bi bila bolezen dokazana pri odvzetih živalih. Menimo, da je zdravstveno stanje populacije divjega prašiča dobro, čeprav nam manjkajoči podatki o vzrokih naravnih izgub otežujejo podajanje te ocene.

Medsebojni vplivi z ostalimi vrstami

Prevelike gostote divjih prašičev lahko neugodno vplivajo na prirastek nekaterih rastlinojedih vrst divjadi (srnjad ...).

Negativnega vpliva te vrste divjadi na številčnost gozdnih kur ne smemo zanemariti in ga je potrebno z lovom preprečiti.

Opaziti je tudi, da v gozdovih, kjer izrazito prevladujejo iglavci in so listavci (hrast, bukev ...) prisotni le posamezno, v obdobju obrodov prašiči »najdejo« skoraj vsako tako drevo. Glede na razvita čutila poberejo praktično vse plodove, ki padejo na tla. S tem lahko otežujejo večanje deleža teh drevesnih vrst po naravni poti in imajo negativen vpliv v ekosistemu.

7.7.4 Cilj upravljanja s populacijo

Želeni trend številčnosti s ciljno gostoto in prostorska razporeditev

Za pretežni del LUO velja, da je potrebno številčnost divjega prašiča ohraniti na sedanjem nivoju in preprečiti ponovno večanje številčnosti. Na območju lovišč Boč na Kozjaku, Gaj pri Mariboru in Vurmat je številčnost prevelika in jo je potrebno znižati. Ker je pretežni del Koroške življenjski prostor gozdnih kur, divji prašič tu ni zaželena vrsta. Zaradi navedenega je potrebna uskladitev ukrepov in upravljanja tudi v sosednjem Kamniško–Savinjskem LUO. Izkušnje s Pohorja kažejo, da so v obdobju največje rasti gostote populacije divjega prašiča, gozdne kure prostorsko in številčno najbolj nazadovale.

Ciljna starostna, spolna in kakovostna struktura

Cilj je ohraniti zdravo populacijo divjega prašiča z uravnano spolno strukturo in primernim deležem starejših merjascev. V populaciji lanščakinje, ki vodijo mladiče, niso zaželeni.

Ciljno razmerje z ostalimi populacijami vrst divjadi

Na področju celotnega LUO želimo medvrstna razmerja populacije divjih prašičev izboljšati v korist drugih živalskih in rastlinskih vrst.

7.7.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo**Usmeritve za določitev ukrepov v populaciji**Starostni in spolni razredi

Moški spol	Ženski spol
Mladiči/Ozimci	
Lanščaki*	Lanščakinje*
Merjasci*	Svinje*

* Določitev dejanske starosti za prehod v višji starostni razred na podlagi pregleda zobovja.

Zaradi velike variabilnosti v času poleganja divjih prašičev (prek celega leta) se starostna kategorizacija vsake izločene živali (v kategorijah mladič/ozimec, lanščak in 2⁺ žival) opravi glede na določitev dejanske starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izraženosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostne kategorije v primeru dokončnega dvoma presoja v smislu izbora/določitve nižje starostne kategorije, in sicer:

- osebki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot mladiči, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12.–13. mesecev) logično upošteva tudi datum prehoda 31. 3./1. 4.;
- osebki med ocenjenim 13. in 24. mesecem starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
- osebki med ocenjenim 24. in 27. mesecem ter uplenjeni do 31. 3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem, oziroma spomladanskem času.

Zaradi namenov kasnejših analiz se priporoča, da se za vse divje prašiče do ocenjene starosti 24 mesecev starost v mesecih tudi ustrezno evidentira. Z namenom relevantnega določanja starosti divjih prašičev se priporoča tudi ustrezno usposabljanje članov Komisij za oceno odstrela in izgub v LUO.

Starostna in spolna struktura odvzema

Starostni razred	Izhodiščna struktura*		
	M	Ž	Skupaj
Ozimci	min 50–70 %		min 50–70 %
Lanščaki / Lanščakinje	max 10–20 %	min 10–20 %	max 20–40 %
Merjasci 2 ⁺ / Svinje 2 ⁺	max 5 %	min 5 %	10 %
Skupaj	50 %	50 %	100 %

* V letnih načrtih LUO se določi načrtovan odvzem v konkretnih % in ne intervalno.

Načrtovanje odvzema pri cilju: uravnavanje številčnosti

Za uravnavanje številčnosti populacije je treba načrtovati predvsem dovolj veliko poseganje med vse kategorije divjega prašiča, še zlasti pa v kategorijo ozimcev, kjer sledimo cilju, da v razred enoletnih osebkov preraste minimalno število osebkov.

Načrtovanje odvzema pri cilju: zmanjševanje številčnosti (konkretna lovišča, za katera v določenem letu velja ta cilj, se določi z letnimi lovsko upravljavskimi načrti)

Za doseganje zmanjševanja številčnosti populacije se mora poleg intenzivnega odstrela ozimcev v odvzemu povečati tudi delež ženskih osebkov (lanščakinje in svinje 2⁺), pri čemer je smiselno z načrtom predpisati vsaj minimalno število rodnih samic obeh kategorij, ki jih je potrebno odvzeti iz LUO.

Vendar je tudi pri tem cilju priporočeno, da je svinja vodnica tropa pri izvajanju lova »varovana« kategorija. V primerih načrtovanega občutnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev se z načrti odvzema kategorije

ozimcev in lanščakov obeh spolov praviloma ne ločuje in ne omejuje. Priporočljiv je tudi čim zgodnejši začetek odstrela ozimcev.

V LUO-jih, kjer se pojavljajo (po fenotipu) očitni križanci z domačim prašičem (vpliv hibridizacije), se lahko odstreljuje vse spolne in starostne kategorije teh (križanih) divjih prašičev brez omejitev, pri čemer se odstrel izven lovne dobe obravnava kot izredni odstrel in mora biti izveden po ustreznih podzakonskih postopkih.

Časovna dinamika odvzema

Skupni lovi na divje prašiče se praviloma izvajajo od 15. 9. do 31. 1.

Ostalo

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem 20 in več osebkov divjega prašiča**, je lahko po višini navzdol največ do 30 %, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost. V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, je odvzem svinj 2⁺ po višini neomejen. V loviščih z načrtovanim odvzemom 20 in več osebkov divjega prašiča mora biti tako realiziran odvzem vsaj 70 % načrtovanega števila ozimcev, lanščakinj ter svinj 2⁺, medtem, ko je realizacija odvzema merjascev in lanščakov lahko manjša in po višini ni obvezujoča. Navzgor odvzem količinsko ni omejen, praviloma pa mora biti skladen s spolno in starostno strukturo osnovnega načrta. To pomeni, da je pri preseganju načrtovanega odvzema ter tudi pri realizaciji odvzema v višini od 70 % do 100 %, delež ozimcev, lanščakinj ter svinj 2⁺ (svinj v primeru načrtovanega znatnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev) v strukturi odvzema vsaj tolikšen, kot je za posamezno kategorijo predviden z načrtom odvzema (minimalni delež). Delež lanščakov, merjascev ter potencialno tudi svinj 2⁺ (v loviščih, kjer je načrtovana ohranitev številčnosti divjih prašičev) pa je lahko enak ali manjši načrtovanemu deležu v odvzemu. Pri izračunu deleža svinj 2⁺ in merjascev 2⁺ v odvzemu po loviščih se za ti kategoriji upošteva tudi dovoljeno odstopanje +1 kos, ki se ga ustrezno upošteva pri načrtovanju odvzema v naslednjem/naslednjih letih.

Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo **načrtovan odvzem več kot 5 in do 20 osebkov divjega prašiča**, je lahko po višini navzdol največ do 50 %, pri čemer se izračunane vrednosti odstopanja zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost. V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, je odvzem svinj 2⁺ po višini neomejen. V loviščih z načrtovanim odvzemom od 6 do 20 osebkov divjega prašiča mora biti tako realiziran odvzem vsaj 50 % načrtovanega števila ozimcev, lanščakinj ter svinj 2⁺, medtem ko je realizacija odvzema merjascev in lanščakov lahko manjša in po višini ni obvezujoča. Navzgor odvzem količinsko ni omejen, praviloma pa mora biti skladen s spolno in starostno strukturo osnovnega načrta. To pomeni, da je pri preseganju načrtovanega odvzema (ne pa tudi pri realizaciji odvzema v višini od 50 % do 100 %), delež ozimcev, lanščakinj ter svinj 2⁺ (svinj v primeru načrtovanega znatnega zmanjšanja številčnosti divjih prašičev) v strukturi odvzema vsaj tolikšen, kot je za posamezno kategorijo predviden z načrtom odvzema (minimalni delež). Delež lanščakov, merjascev ter potencialno tudi svinj 2⁺ (v loviščih, kjer je načrtovana ohranitev številčnosti divjih prašičev) pa je lahko enak ali manjši načrtovanemu deležu v odvzemu. Pri izračunu deleža svinj 2⁺ in merjascev 2⁺ v odvzemu po loviščih se za ti kategoriji upošteva tudi dovoljeno odstopanje +1 kos, ki se ga ustrezno upošteva pri načrtovanju odvzema v naslednjem/naslednjih letih.

Za lovišča, kjer je prisotnost divjih prašičev zgolj občasna ali je njihova številčnost majhna, se konkretne usmeritve za upravljanje navede v letnem načrtu LUO. Loviščem, ki imajo **načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkov**, načrtovane višine odvzema praviloma ni treba dosežati (možno odstopanje do 100 %). Navzgor odvzem količinsko ni omejen, a se lahko struktura odvzema nad enoletnih osebkov z načrti dodatno omeji. Tudi v teh loviščih je dovoljeno odstopanje odvzema v primerjavi z načrtom v primeru svinj 2⁺ in merjascev 2⁺ po loviščih +1 kos, kar se ustrezno upošteva pri načrtovanem odvzemu v naslednjem/naslednjih letih.

Izjemoma, t.j. v primeru bistveno manjše številčnosti divjih prašičev v celotnem LUO ali delih LUO, je odstopanje lahko tudi večje od navedenih, pri čemer se odstopanja utemelji po postopkih, ki so skladni s podzakonskimi akti.

Lovske organizacije z internimi navodili na noben način ne smejo omejevati izvajanje načrta odvzema divjih prašičev (npr. omejevanje lova na privabljalnih krmiščih; določanje sankcij za uplenitev katerekoli kategorije divjega prašiča, ki je z načrtovanim odvzemom še dovoljena). V loviščih, kjer je načrtovano znatno zmanjšanje številčnosti divjih prašičev, tudi ni dovoljeno omejevanje skupinskih lovov v obdobju od 15. 9. do 31. 1.

Usmeritve za opazovanje in spremljanje številčnosti, strukture in zdravstvenega stanja populacije

Poleg rednega spremljanja z opazovanji naj upravljavci lovišč, v kolikor je le mogoče, ugotavljajo tudi vzroke morebitnih izgub. Pomembno je tudi ugotavljanje medsebojnih vplivov z ostalimi vrstami divjadi.

Preglednica 15: Pregled podatkov o divjem prašiču za obdobje 2001 – 2010
DIVJI PRAŠIČ

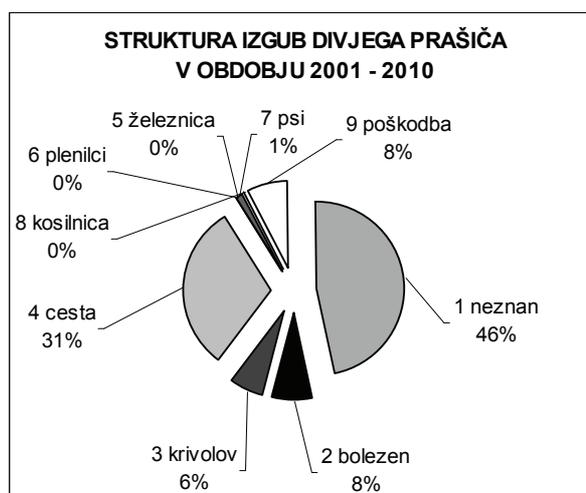
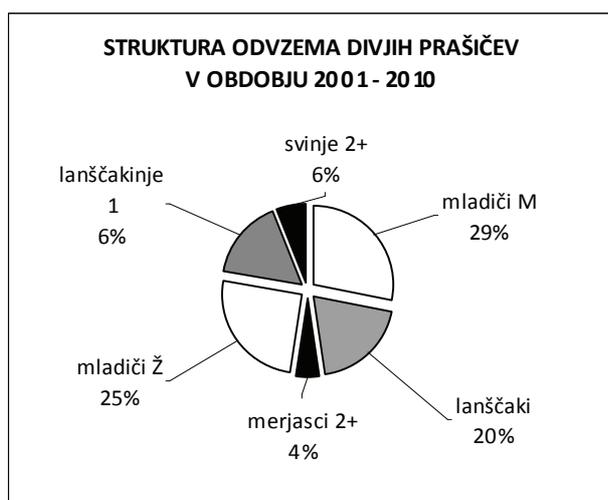
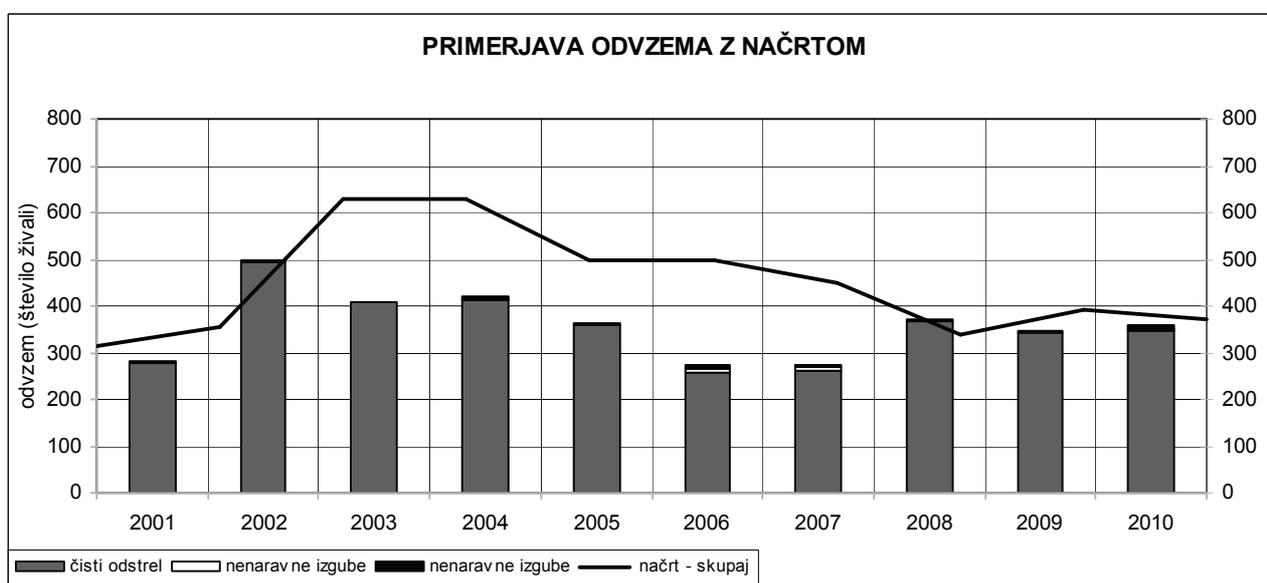
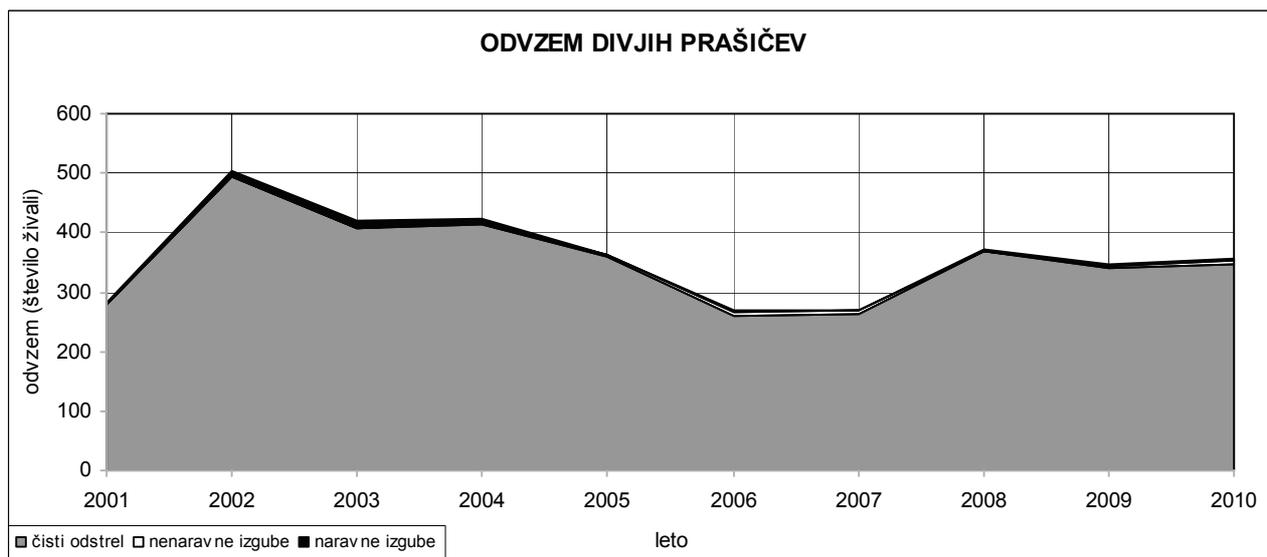
Odstrel in izgube													
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%/spol	%/skupaj
mladiči M	42	127	86	111	95	79	74	93	81	100	888	47,5	24,6
lanščaki	91	101	91	87	71	63	54	84	71	71	784	41,9	21,7
merjasci 2+	19	25	23	28	15	15	26	19	12	16	198	10,6	5,5
skupaj PRAŠIČI	152	253	200	226	181	157	154	196	164	187	1870	100,0	51,8
mladiči Ž	49	113	108	100	87	49	59	82	86	91	824	47,4	22,8
lanščakinje	64	98	77	57	64	44	39	69	73	58	643	37,0	17,8
svinje 2+	18	39	34	41	32	19	19	26	23	21	272	15,6	7,5
skupaj SVINJE	131	250	219	198	183	112	117	177	182	170	1739	100,0	48,2
SKUPAJ odstrel in izgube	283	503	419	424	364	269	271	373	346	357	3609		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj		
načrt - skupaj	313	355	627	627	500	500	450	340	390	370	4472		
odstrel in izgube / načrt	90,4	141,7	66,8	67,6	72,8	53,8	60,2	109,7	88,7	96,5	80,7		
delež PRAŠIČEV	53,7	50,3	47,7	53,3	49,7	58,4	56,8	52,5	47,4	52,4	51,8		
delež mladičev ne glede na spol	32,2	47,7	46,3	49,8	50,0	47,6	49,1	46,9	48,3	53,5	47,4		
delež lanščakov ne glede na spol	54,8	39,6	40,1	34,0	37,1	39,8	34,3	41,0	41,6	36,1	39,5		
delež večletnih - 2+ ne glede na spol	13,1	12,7	13,6	16,3	12,9	12,6	16,6	12,1	10,1	10,4	13,0		

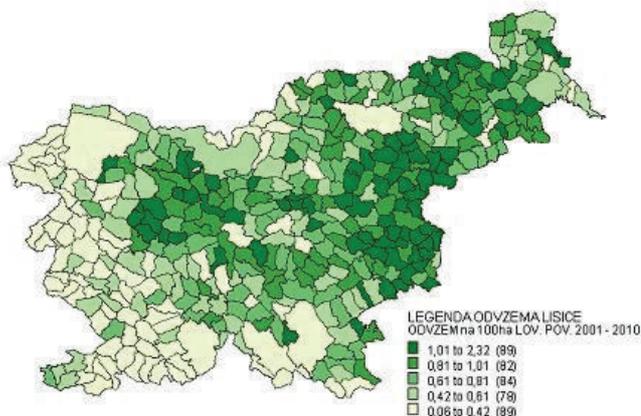
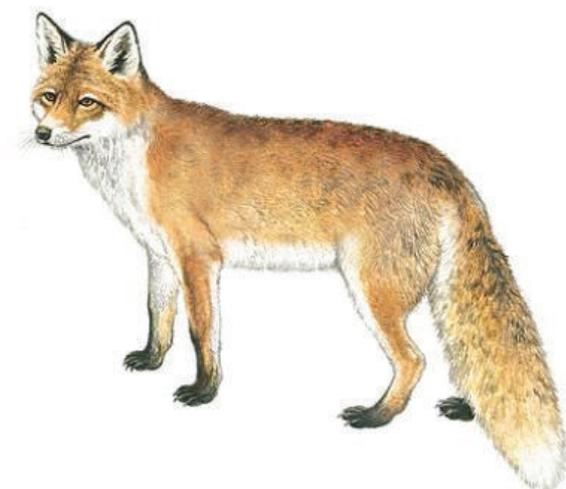
Izgube in odvzem													
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
nenaravne izgube	1	2	1	3	3	7	5	1	2	6	31	38,8	
naravne izgube	3	8	11	7	2	3	3	4	3	5	49	61,3	
skupaj izgube	4	10	12	10	5	10	8	5	5	11	80	100,0	
% izgub	1,4	2,0	2,9	2,4	1,4	3,7	3,0	1,3	1,4	3,1	2,2		
čisti odstrel	279	493	407	414	359	259	263	368	341	346	3529		

Vzroki izgub													
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%	
1 neznan	1	8	10	5	2	1	1	3	1	5	37	46,3	
2 bolezen	2		1	2		1					6	7,5	
3 krivolov				1		2	1	1			5	6,3	
4 cesta	1	2	1	2	3	4	4		2	6	25	31,3	
5 železnica											0	0,0	
6 plenilci											0	0,0	
7 psi						1					1	1,3	
8 kosilnica											0	0,0	
9 poškodba						1	2	1	2		6	7,5	

Telesne mase (biološka telesna masa)											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
mladiči M	20	19,2	21,2	22,6	19,2	22,7	23,8	22,1	24,3	24,7	
indeks	100,0	96,0	106,0	113,0	96,0	113,5	119,0	110,5	121,5	123,5	
lanščaki	42,6	47,8	41	48,4	42,1	44,9	54,1	55,4	45,4	48,2	
indeks	100,0	112,2	96,2	113,6	98,8	105,4	127,0	130,0	106,6	113,1	
merjasci 2+	81,4	82,9	75	78,9	85,9	72,2	81,1	88,8	83,7	78,7	
indeks	100,0	101,8	92,1	96,9	105,5	88,7	99,6	109,1	102,8	96,7	
mladiči Ž	18,9	18,7	21,3	21,1	19,8	20,6	22,9	21,9	23,6	23,8	
indeks	100,0	98,9	112,7	111,6	104,8	109,0	121,2	115,9	124,9	125,9	
lanščakinje	39,4	45,4	42,1	47,3	40,6	44,8	46,6	46,7	45	44,5	
indeks	100,0	115,2	106,9	120,1	103,0	113,7	118,3	118,5	114,2	112,9	
svinje 2+	63,8	67,8	62,4	72,6	69,8	68,5	69,1	73,1	64,2	66,2	
indeks	100,0	106,3	97,8	113,8	109,4	107,4	108,3	114,6	100,6	103,8	

7.8 LISICA (*Vulpes vulpes* L.)

7.8.1 Prostorski okviri obravnave

Lisico obravnavamo v okviru njenega populacijskega območja, ki se pokriva z LUO.

7.8.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Neuskkljena, prevelika gostota lisičje populacije, ki jo nazorno kažejo prisotne garje in stalna grožnja ponovnega izbruha stekline, so kazalci, ki so usmerjali upravljanje z lisico v preteklem desetletnem obdobju. Upravljalci lovišč v prvi polovici tega obdobja načrtovanim ukrepom niso sledili. Načrt odvzema je bil v preteklem desetletju realiziran med 44 % in 139 % ali v povprečju le 77 %. Spolno razmerje realiziranega odvzema je znašalo 52:48 % v korist samcev. Povprečni letni odvzem znaša 0,76 živali na 100 ha lovne površine.

Načrti odvzema so do leta 2003 naraščali, nato pa so se tudi zaradi prevelikega razkoraka med načrtom in realizacijo postopno zniževali vse do leta 2007. V zadnjem obdobju se načrt odvzema postopno zvišuje. Realizacija odvzema je vse od leta 2001 (1.141 živali) do leta 2006 (497 živali) izrazito padala. V zadnjem obdobju (2006 – 2010) strmo narašča (indeks 2,68). Najvišji odvzem je bil dosežen v letu 2010, ko je znašal 1.331 živali. To je rezultat nenehnega opozarjanja upravljavcev lovišč, da naj vendarle ukrepajo in na nek način stimulirajo izvajanje odvzema lisic.

Izgube predstavljajo v povprečju 10 % skupnega odvzema. V deležu izgub prevladujejo izgube zaradi prometa (59 %), bolezni in garje pa predstavljajo skupaj 29 % delež vseh izgub. Število odvzetih živali zaradi garij v drugi polovici decenija izkazuje izrazito naraščajoč trend.

7.8.3 Ocena stanja populacije

Za lisico velja, da je zelo pogosta vrsta divjadi na celotnem območju. Najštevilčnejša je v bližini naselij in celkov zaradi obilice lahko dosegljive hrane. Njena številčnost pada z nadmorsko višino in večanjem deleža gozdov.

Lisica je divjad s pogostimi nihanji gostote populacije in zelo velikim prirastkom. Da je populacija preštevilna potrjuje dejstvo, da imamo po letu 1998 stalno oboletost lisic za garjami. V močnejšem obsegu so se pojavile v obdobju 1998 – 2000 in 2002 – 2004, ravno tako pa v zadnjem obdobju beležimo jasno izražen trend naraščanja evidentiranih garjavih osebkov. Na osnovi padanja realizacije načrtovanega odstrela in nizkega deleža izgub do leta 2006 se ocenjuje, da je bila gostota lisičje populacije ravno v tem letu na najnižji stopnji zadnjega desetletja. Pričakovanja, da se bo zaradi velike stopnje prirastka gostota populacije v naslednjih letih povečala, potrjuje odvzem v zadnjih letih. Upravljalci lovišč s povečanim odstrelom sledijo našim opozorilom in posredno omejujejo negativni vpliv lisice na vrste, ki jih pleni. Ugotovljeno je, da je lisica pomemben plenilec male divjadi in gozdnih kur, njen plen pa so tudi mladiči srnjadi. Ravno tako ugotavljamo, da si je poljski zajec številčno opomogel po vsakem močnejšem znižanju števila lisic, ki so ga povzročile steklina ali garje. Cepljenje lisic proti steklini je zelo uspešno, saj v LUO že leta ni bila evidentirana obolela žival za to boleznijo.

7.8.4 Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo lisice je znižanje in ohranjanje okolju primerne gostote lisičje populacije. To je gostota, ki bi preprečila pojav garij in stekline ter imela manjši vpliv na številčnost male divjadi in drugih prostoživečih vrst živali (gozdne kure), ki jih pleni.

7.8.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Številčnost lisc ocenjujemo na podlagi pogostosti videvanja, drugih znakov (sled, iztrebki, mesta mokrenja), zasedenost lisičin, oglašanj v obdobju parjenja, doseganja odstrela in drugo. Najboljši kazalec usklajenosti z okoljem pa so bolezni. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odvzema v letnih načrtih.

Načrtuje se odzema. Izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všteta v realizacijo odvzema.

Lovci morajo skladno s cilji za znižanje številčnosti v naslednjem desetletnem obdobju pričeti z intenzivnim lovom lisc takoj na začetku lovne dobe.

Številčnost lisice se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne. Pri lisici je dovoljeno odstopanje realizacije po višini navzdol do - 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 3 živali.

Priporoča se intenziven lov lisice v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur. Primerno bi bilo, da upravljavci lovišč na nek način stimulirajo lovce za lov na lisico.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program Veterinarske uprave RS.

Upravljavci lovišč naj spremljajo številčno prisotnost, trende razvoja in prostorsko razporeditev lisc v loviščih. Poleg rednega spremljanja in opazovanja naj, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje populacije in ugotavljajo tudi vzroke pogina. Še posebno pozornost naj namenijo ugotavljanju morebitnega pojavljanja tradicionalnih bolezni pri lisici (steklina, garje).

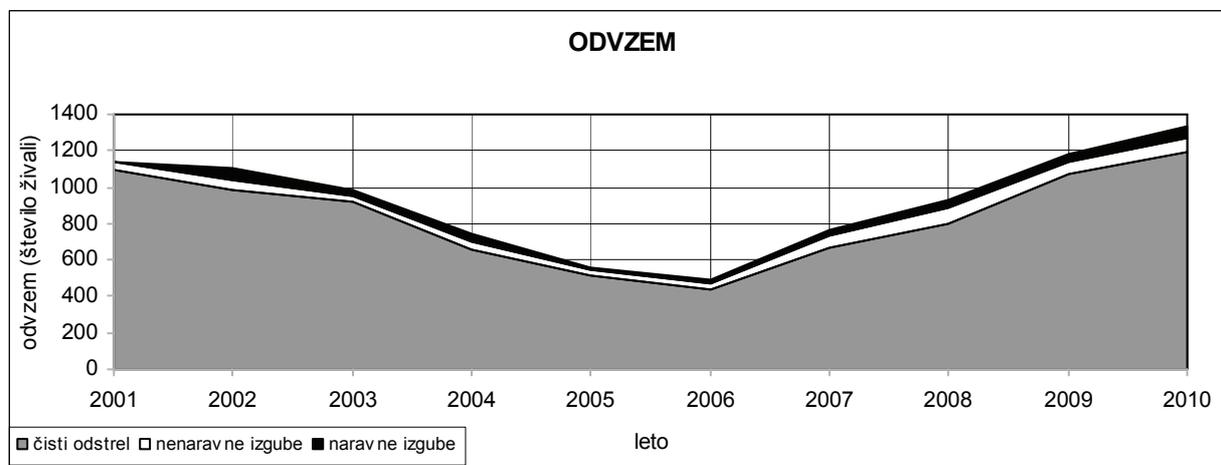
Preglednica 16: Pregled podatkov o lisici za obdobje 2001 – 2010

LISICA

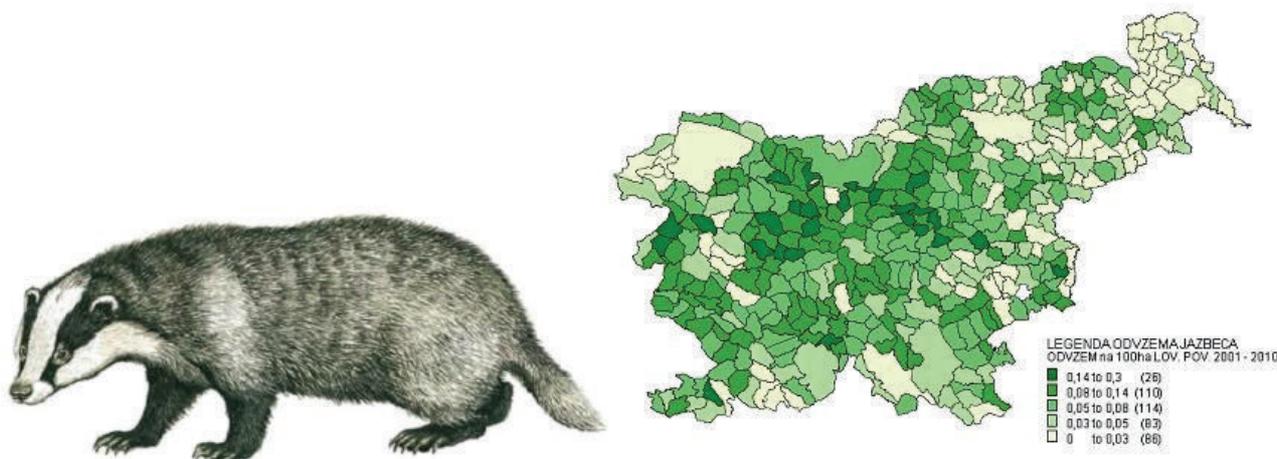
Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
samci	573	552	513	370	313	286	396	473	621	668	4765
samice	568	548	473	375	247	211	365	459	564	663	4473
skupaj odstrel in izgube	1141	1100	986	745	560	497	761	932	1185	1331	9238
načrt - skupaj	1510	1380	1660	1385	1155	1130	900	930	930	960	11940
odstrel in izgube / načrt	75,6	79,7	59,4	53,8	48,5	44,0	84,6	100,2	127,4	138,6	77,4

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	39	55	37	47	30	39	69	83	63	85	547	60,4
naravne izgube	3	59	35	41	14	22	29	46	50	59	358	39,6
skupaj izgube	42	114	72	88	44	61	98	129	113	144	905	100,0
% izgub	3,7	10,4	7,3	11,8	7,9	12,3	12,9	13,8	9,5	10,8	9,8	
čisti odstrel	1099	986	914	657	516	436	663	803	1072	1187	8333	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		9	12	11	5	6	8	15	12	16	94	10,4
2 bolezen	3	4	6	9	9	4	3	3		2	43	4,8
3 krivolov								1			1	0,1
4 cesta	39	55	37	46	29	38	67	80	60	83	534	59,0
5 železnica							1	1	1	1	4	0,4
6 plenilci											0	0,0
7 psi				1		1		1	2	1	6	0,7
8 kosilnica					1		1				2	0,2
9 garje		46	17	21		12	18	28	38	41	221	24,4

7.9 JAZBEC (*Meles meles* L.)

7.9.1 Prostorski okviri obravnave

Življenjski prostor jazbeca sega od nižin do okoli 800 m nadmorske višine. V tem prostoru ima dokaj podobne življenjske razmere, zato ga obravnavamo v okviru LUO.

7.9.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Jazbec se lovi predvsem v primerih, ko dela škodo na mlečni koruzi. V preteklem desetletnem obdobju je bilo od načrtovanega odvzema 687 jazbecov iz lovišč odvzetih 615 živali. Načrti odvzema so po letih nihali od 60 do 80 živali in so bili v povprečju doseženi 89,5 %.

Odvzem je do leta 2003 naraščal, nato pa je vse do leta 2006 padal. Po tem letu odvzem zopet izrazito narašča do 81 odvzetih živali v letu 2010 (indeks 1,33). Podoben trend nakazuje čisti odstrel. Spolno razmerje realiziranega odvzema je znašalo 63:37 % v korist samcev.

Izgube so velike in predstavljajo 39 % skupnega odvzema. Največji delež izgub (76 %) je posledica prometa, pri 12 % vzrok izgub ni znan. Nenaravne izgube kažejo v zadnjem petletnem obdobju izrazito naraščajoči trend.

7.9.3 Ocena stanja populacije

Jazbec, čeprav živi v dokaj kulturni (obdelani) krajini, je zaradi načina življenja, ko je aktiven predvsem ponoči, skoraj neopazen. Bolj pogost je v nižjih legah, z nadmorsko višino in večjo gozdnatostjo njegova številčnost pada. Višina in struktura odvzema najpogosteje nakazujeta stanje številčnosti populacije. Ocenjujemo, da je sicer enakomerno porazdeljena populacija jazbeca v prostoru v rahlem številčnem porastu, na kar kažejo tudi rezultati vsakoletnega monitoringa zasedenosti jazbin na ZGS OE Slovenj Gradec. Ocena je, da je gostota populacije primerna življenjskemu prostoru.

Zaradi načina izvajanja lova izbira po spolu in starosti ni mogoča in se ne izvaja. Konstantno večji delež samcev v odvzemu lahko pomeni, da jih je v populaciji več oziroma so zaradi njihovega načina življenja v odvzemu zastopani z večjim deležem. Menimo, da so nihanja naravne spolne in starostne strukture minimalnima.

Škode od jazbeca so nizke, vendar postopno naraščajo. Škode so pretežno lokalnega značaja. Ocenjujemo, da je naraščajoči trend izplačanih odškodnin za nastalo škodo posledica pogostejšega prijavljanja škod in tudi povečane številčnosti.

Malo je evidentiranih izgub zaradi bolezni, zato se ocenjuje, da je populacija jazbeca zdrava in vitalna.

7.9.4 Cilj upravljanja s populacijo

Za jazbeca velja, da ga želimo ohraniti v sedanji številčnosti in prostorski razširjenosti. Velik delež LUO je krajina, kjer se izmenjujejo gozdne in kmetijske površine, kjer so zanj ugodni življenjski pogoji.

Cilj je ohraniti zdravo populacijo. Najbolj bi ga ogrozil ponoven pojav stekline. V razmerju z ostalo divjadjo bo potrebno v okolju izboljšati številčno razmerje z lisico - v korist jazbeca.

7.9.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema jazbeca temelji na osnovi spremljanja njihove številčnosti, zdravstvenega stanja in njihove usklajenosti z življenjskim okoljem. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih.

Načrtuje se odzema. Izgube divjadi se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Jazbeca želimo ohraniti v okviru sedanje številčnosti, zato bomo načrtovali podobne posege kot v preteklosti. Zaželen je intenzivnejši lov v območjih z malo divjadjo in habitatih gozdnih kur ter na področjih, kjer se lokalno pojavljajo škode (mlečna koruza).

Številčnost jazbeca se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne. Dovoljeno je odstopanje realizacije po višini navzdol do - 50 % in odstopanje navzgor v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 kosov.

Še naprej je potrebno spremljati številčno prisotnost, trende razvoja in razporeditev jazbeca v loviščih.

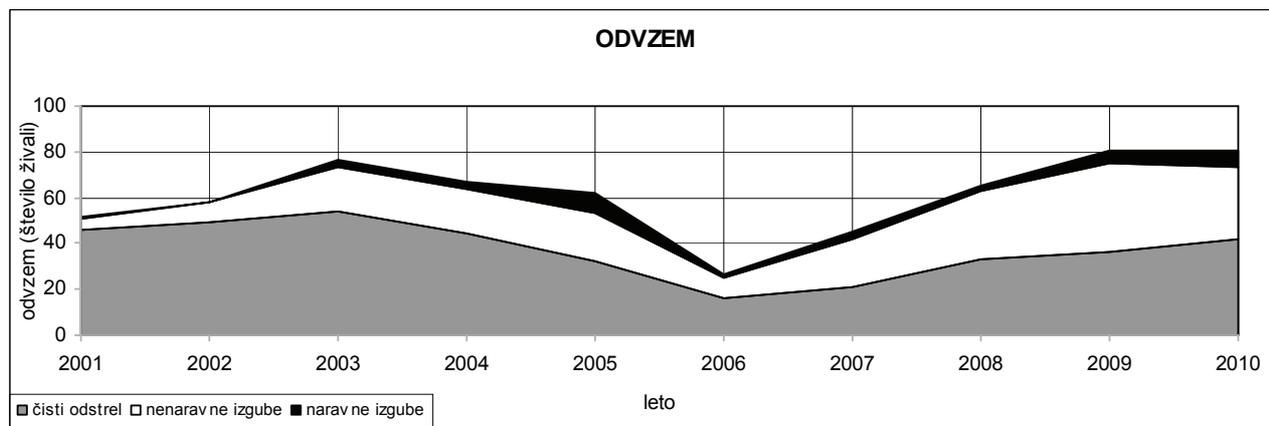
Preglednica 17: Pregled podatkov o jazbecu za obdobje 2001 – 2010

JAZBEC

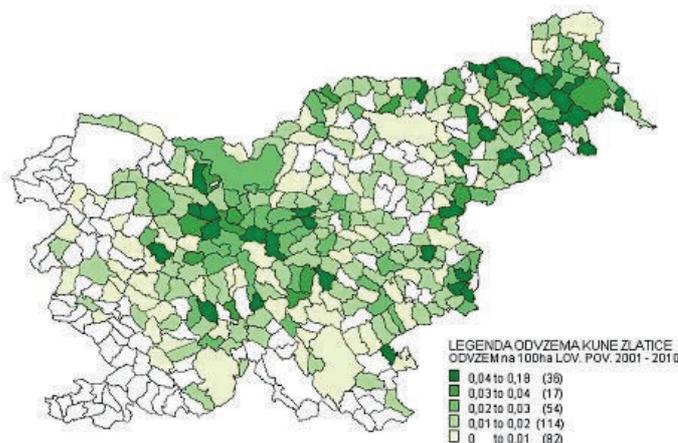
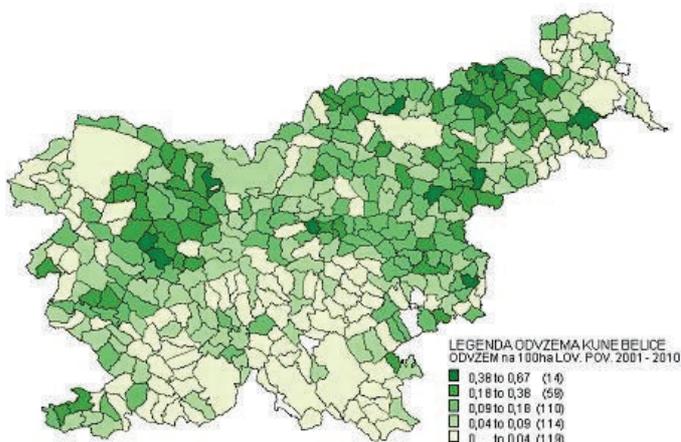
Odstrel in izgube											
Starostna in spolna kategorija/leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
samci	30	37	51	44	33	21	32	45	54	43	390
samice	22	21	26	23	29	6	13	20	27	38	225
skupaj odstrel in izgube	52	58	77	67	62	27	45	65	81	81	615
načrt - skupaj	74	67	79	77	65	60	60	60	65	80	687
odstrel in izgube / načrt	70,3	86,6	97,5	87,0	95,4	45,0	75,0	108,3	124,6	101,3	89,5

Izgube												
kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	5	9	19	20	21	9	21	30	39	31	204	84,3
naravne izgube	1	0	4	3	9	2	3	2	6	8	38	15,7
skupaj izgube	6	9	23	23	30	11	24	32	45	39	242	100,0
% izgub	11,5	15,5	29,9	34,3	48,4	40,7	53,3	49,2	55,6	48,1	39,3	
čisti odstrel	46	49	54	44	32	16	21	33	36	42	373	

Vzroki izgub												
vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan			2	3	7	1	3	2	5	5	28	11,6
2 bolezen	1		2		2	1			1	2	9	3,7
3 krivolov			2	3	1			1			7	2,9
4 cesta	5	8	16	17	19	8	19	22	37	30	181	74,8
5 železnica		1			1			1	1		4	1,7
6 plenilci											0	0,0
7 psi			1			1	2	6	1	1	12	5,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje										1	1	0,4

7.10 KUNA BELICA (*Martes foina* Erxleben.) in KUNA ZLATICA (*Martes martes* L.)

7.10.1 Prostorski okviri obravnave

Prostorska razširitev obeh kun po celotnem LUO pomeni obravnavanje obeh vrst v okviru LUO.

7.10.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Kuna belica

V preteklem desetletnem obdobju je bil načrtovani odvzem kune belice dosežen 74 %. Številčno odvzem kune belice letno niha od 118 živali v letu 2008 do 296 živali v letu 2010. Odvzem vse do leta 2008 kaže trend padanja, po tem letu pa strmo narašča in doseže zadnje leto najvišjo vrednost v obravnavanem obdobju. Največje odstopanje realizacije od načrtovane višine odvzema je bilo v prvih letih obravnavanega obdobja.

Izgube po letih nihajo ter predstavljajo v povprečju 19 % skupnega odvzema. V deležu izgub prevladujejo izgube zaradi prometa (86 %) in so v zadnjem obdobju višje kot v prvih letih desetletja. 9 % izgub je evidentiranih kot neznan vzrok.

Kuna zlatica

Odvzem kune zlatice do leta 2008 izkazuje trend padanja, v letu 2009 naraste na najvišjo vrednost in v letu 2010 zopet pade. Gre za odvzem malega števila živali, ki se giblje od 6 osebkov v letu 2003 do 19 osebkov v letu 2009. V zadnjem obdobju je izražen trend naraščanja izgub, ki v povprečju znašajo 13 % skupnega odvzema. V deležu izgub prevladujejo izgube zaradi prometa (80 %).

Ocenjujemo, da je bil načrtovan odvzem v preteklem obdobju primeren, zaželena bi bila boljše realizacija kune belice.

7.10.3 Ocena stanja populacije

Med populacijama obeh kun je velika razlika. Kuna zlatica poseljuje gozdnate predele v višjih legah LUO. Njena prostorska razširjenost je konstantna, vendar redka. Pri sedanji številčnosti nima posebnega vpliva v okolju.

Kuna belica je pogosta, njena številčnost se je v preteklosti povečala najprej v urbanem okolju, kasneje tudi v gozdnem prostoru. Naraščanje številčnosti kun belic se je v zadnjem obdobju umirilo. Čeprav je kuna belica še vedno zelo številčna, odvzem ne zagotavlja bistvenega znižanja številčnosti. Takšna gostota populacije kune belice vpliva na številčnost vrst, ki jih pleni (gozdne kure, mala divjad, ostalo). Ocenjujemo, da odvzem obeh kun v zadnjem obdobju vendarle odraža aktivnejši pristop nekaterih upravljavcev lovišč k uresničevanju zastavljenih ciljev pri upravljanju s kuno belico.

Nagla širitev in naraščanja številčnosti belice kažejo, da je populacija zdrava. Tudi pri zlatici nismo zaznali bolezni. V odvzemu pri obeh vrstah prevladujejo samci.

7.10.4 Cilj upravljanja s populacijo

Glede na stanje populacij obeh kun je skupni cilj ohraniti zdrave in vitalne populacije številčno usklajene z življenjskim prostorom. To pomeni znižanje številčnosti kune belice in ohranjanje zlatice.

7.10.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema kune belice in kune zlatice bomo določali na osnovi kontrolne metode s spremljanjem številčnosti, zdravstvenega stanja in njune usklajenosti z življenjskim okoljem. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih.

Načrtuje se odvzem. Izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Za zagotovitev ciljev upravljanja z obema kunama bomo načrtovali številčni odvzem pri belici v višini, ki bo zagotovil znižanje številčnosti. Pri kuni zlatici bomo načrtovali simboličen odvzem, ki nima vpliva na stanje populacije. Odvzem kun naj bo intenzivnejši v habitatih gozdnih kur in predelih z več male divjadi.

Številčnost kune belice in kune zlatice se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne. Pri kuni belici je dovoljeno odstopanje realizacije po višini navzdol do - 50 % in navzgor v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 kosov. Pri kuni zlatici načrta ni potrebno realizirati, dovoljeno je odstopanje navzgor v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Priporoča se intenziven lov kune belice v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih gozdnih ter poljskih kur. Upravljalci lovišč naj na primeren način stimulirajo lovce za lov na kuno belico.

Upravljalci lovišč naj spremljajo številčno prisotnost, trende razvoja in prostorsko razporeditev kun v loviščih. Poleg rednega spremljanja in opazovanja naj upravljalci lovišč, v kolikor je le mogoče, spremljajo tudi zdravstveno stanje populacije in ugotavljajo tudi vzroke pogina.

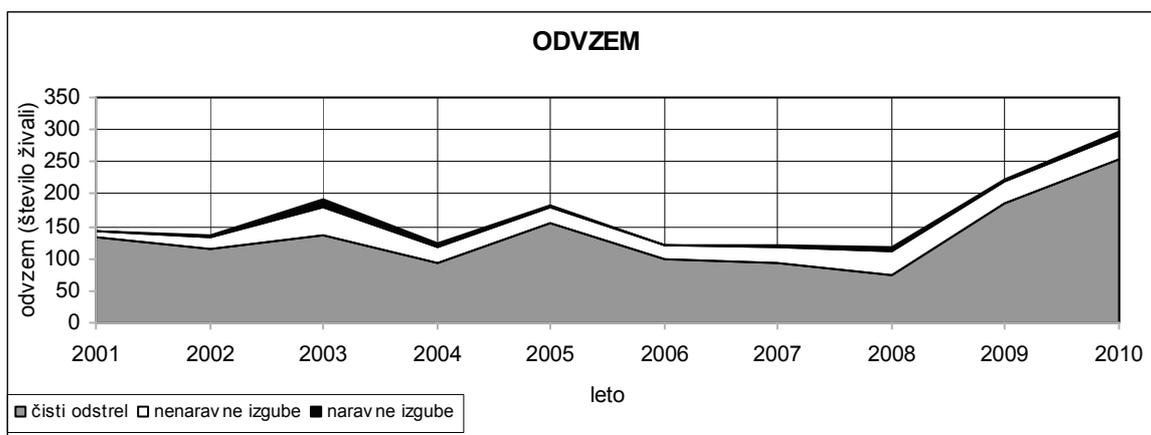
Preglednica 18: Pregled podatkov o kuni belici za obdobje 2001 – 2010

KUNA BELICA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	144	135	191	125	182	122	122	118	223	296	1658
načrt - skupaj	324	326	364	201	115	163	200	200	160	200	2253
odstrel in izgube / načrt	44,4	41,4	52,5	62,2	158,3	74,8	61,0	59,0	139,4	148,0	73,6

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	10	20	44	25	27	21	25	39	32	37	280	87,8
naravne izgube	0	1	10	6	1	2	3	6	4	6	39	12,2
skupaj izgube	10	21	54	31	28	23	28	45	36	43	319	100,0
% izgub	6,9	15,6	28,3	24,8	15,4	18,9	23,0	38,1	16,1	14,5	19,2	
čisti odstrel	134	114	137	94	154	99	94	73	187	253	1339	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		1	4	6	1	2	2	6	3	5	30	9,4
2 bolezen			6				1			1	8	2,5
3 krivolov								1			1	0,3
4 cesta	8	20	43	25	27	20	24	38	32	35	272	85,3
5 železnica										2	2	0,6
6 plenilci											0	0,0
7 psi	2		1			1	1				5	1,6
8 kosilnica											0	0,0
9 garje									1		1	0,3

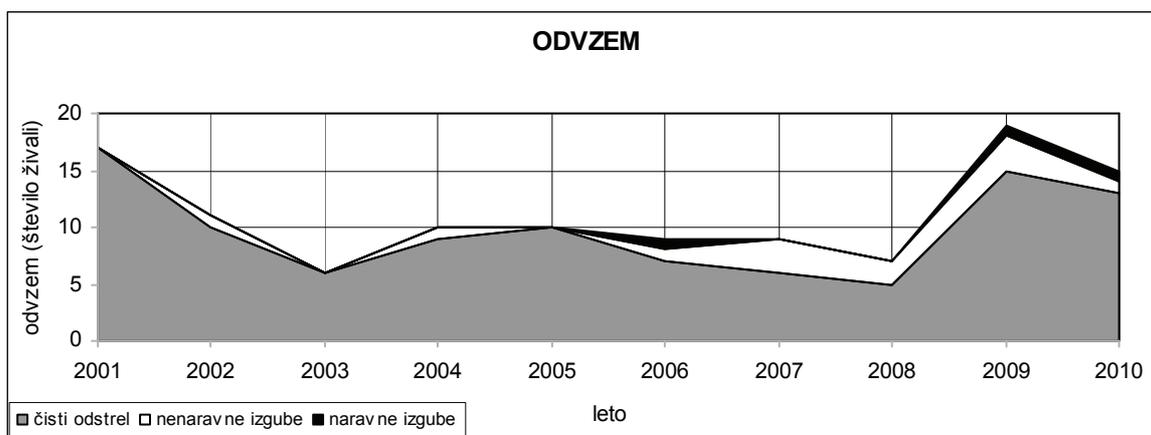
Preglednica 19: Pregled podatkov o kuni zlatici za obdobje 2001 – 2010

KUNA ZLATICA

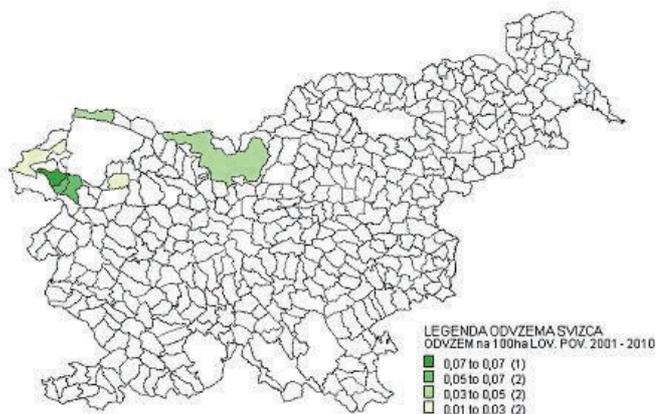
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	17	11	6	10	10	9	9	7	19	15	113
načrt - skupaj	39	38	36	9	10	10	15	15	15	20	207
odstrel in izgube / načrt	43,6	28,9	16,7	111,1	100,0	90,0	60,0	46,7	126,7	75,0	54,6

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	1	0	1	0	1	3	2	3	1	12	80,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	3	20,0
skupaj izgube	0	1	0	1	0	2	3	2	4	2	15	100,0
% izgub	0,0	9,1	0,0	10,0	0,0	22,2	33,3	28,6	21,1	13,3	13,3	
čisti odstrel	17	10	6	9	10	7	6	5	15	13	98	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta		1		1		1	3	2	3	1	12	80,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje						1			1	1	3	20,0

7.11 ALPSKI SVIZEC (*Marmota marmota* L.)

7.11.1 Prostorski okviri obravnave

V LUO živi na področju Košenjaka na okoli 1.100 m nadmorske višine manjša kolonija svizcev. Tu živijo že preko 30 let.

7.11.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V preteklosti se odstrel alpskega svizca ni načrtoval. Prav tako do sedaj ni bilo zabeleženih naravnih ali nenaravnih izgub.

7.11.3 Ocena stanja populacije

Populacija alpskega svizca na Košenjaku je maloštevilna (posamezne živali) in lokalno omejena. V letu 2010 je bilo v jesenskih mesecih opaziti le en rov.

7.11.4 Cilj upravljanja s populacijo

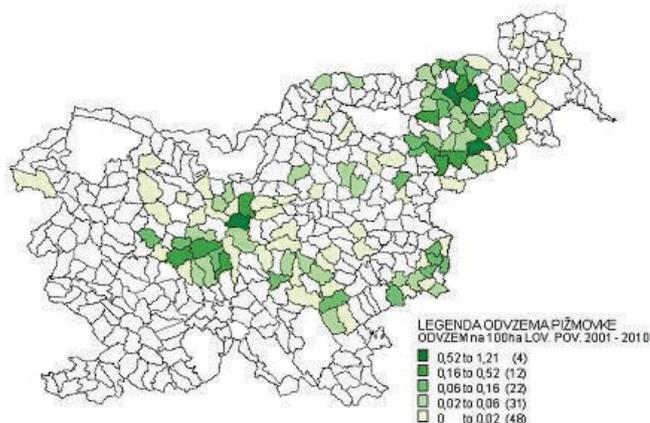
Kot zanimivost želimo alpskega svizca ohraniti.

7.11.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odstrela alpskega svizca ne načrtujemo.

Zagotoviti je potrebno ustrezen monitoring, da bo o populaciji alpskega svizca na Košenjaku znanih več podatkov.

7.12 PIŽMOVKA (*Ondatra zibethica* L.)

7.12.1 Prostorski okviri obravnave

Življenjski prostor pižmovke je obrežni svet reke Drave, Mislinje in Meže. Reka Drava teče v smeri Z–V preko celotnega LUO, zato jo v okviru LUO tudi obravnavamo, pri čemer upoštevamo njeno prisotnost po loviščih.

7.12.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Številčni odvzem pižmovke iz leta v leto pada in znaša v zadnjem obdobju le nekaj živali. Najvišji odvzem je bil v začetku desetletja, ko je v letu 2001 znašal 37 osebkov. V letih 2006 – 2008 ni bila odvzeta nobena žival. Skupaj je bilo v obravnavanem obdobju odvzetih 115 živali, kar pomeni nizko, le 31 % realizacijo načrtovanega odvzema. Odvzem je bil realiziran v šestih loviščih, najvišji v lovišču Hoče (67 osebkov).

V celotnem obdobju je bila evidentirana izguba ene živali zaradi povoza na cesti.

7.12.3 Ocena stanja populacije

Ocenjuje se, da je upadanje odstrela povezano z zmanjšanim zanimanjem lova na pižmovko. Dokaj konstanten odstrel v preteklem desetletnem obdobju in dejstvo, da so v izgubah evidentirani le posamezni osebki, kaže na to, da je populacija pižmovke prostorsko in številčno stabilna.

7.12.4 Cilj upravljanja s populacijo

Pohorsko LUO je poselila po letu 1935. Je tujerodna vrsta in v celoti ne poznamo njenih vplivov v okolju, zato jo zaradi možnega negativnega vpliva želimo postopno izločiti iz LUO.

7.12.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtuje se odvzem. Izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Prostorskega in številčnega odvzema pižmovke ne bomo omejevali. Natančnejšo višino odvzema se na osnovi analiz različnih kazalnikov določa v letnih načrtih LUO. Pri tem se upoštevajo podatki monitoringa, evidence odstrela in izgub, zdravstveno stanje, zainteresiranosti za lov, ipd.

Številčnost pižmovke se uravnava le s skupno višino odvzema, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne. Dovoljeno je odstopanje realizacije po višini navzdol do - 50 % in odstopanje navzgor v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 kosov.

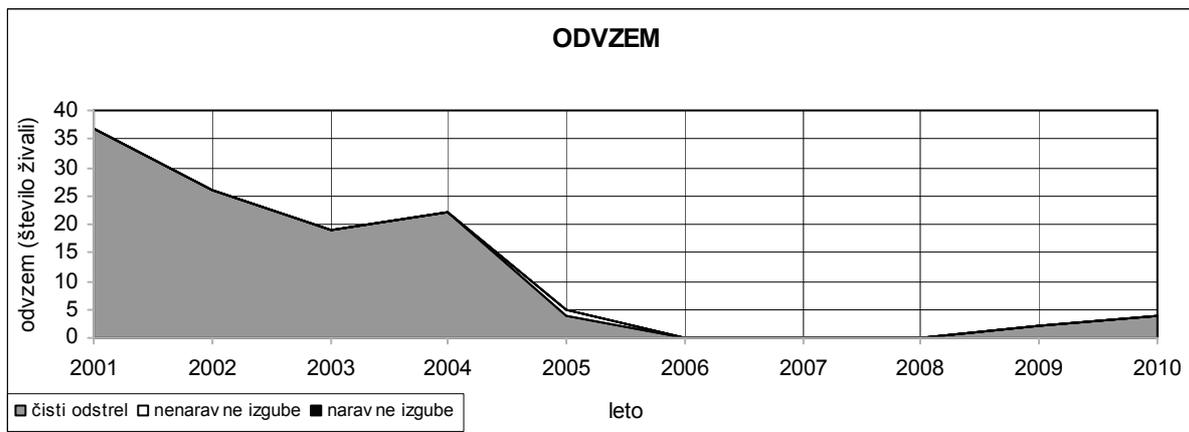
Preglednica 20: Pregled podatkov o pižmovki za obdobje 2001 – 2010

PIŽMOVKA

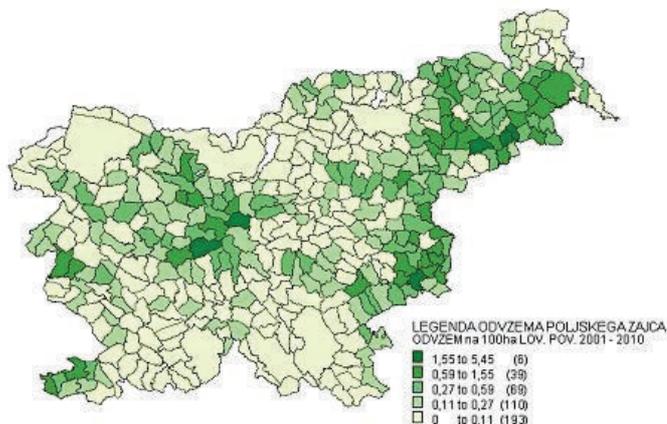
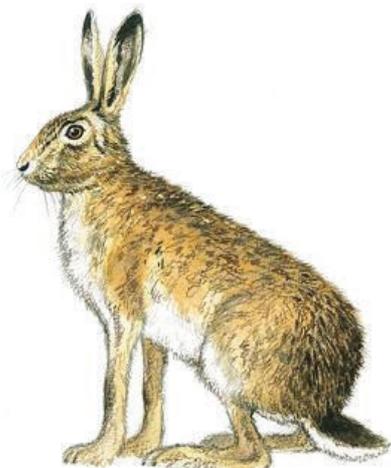
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	37	26	19	22	5	0	0	0	2	4	115
načrt - skupaj	91	49	49	36	44	49	40	10	5	2	375
odstrel in izgube / načrt	40,7	53,1	38,8	61,1	11,4	0,0	0,0	0,0	40,0	200,0	30,7

izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	100,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
skupaj izgube	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	100,0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	
čisti odstrel	37	26	19	22	4	0	0	0	2	4	114	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan											0	0,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta					1						1	100,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0

7.13 POLJSKI ZAJEC (*Lepus europaeus* Pallas.)

7.13.1 Prostorski okviri obravnave

Populacijsko območje obravnave poljskega zajca se pokriva z LUO.

7.13.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Nizka številčnost poljskega zajca je narekovala bolj simboličen odvzem na celotnem območju LUO. Med leti 2001 in 2003 smo načrtovali odvzem, v naslednjih letih pa čisti odstrel. V celotnem obdobju je bilo odvzetih 1.381 živali, od tega je znašal odstrel 822 živali. Odvzem v analiziranem obdobju kaže izrazito negativni trend. Ta je izražen tudi v strukturi odvzema.

Delež izgub v skupnem odvzemu znaša 41 %. Največ izgub je evidentiranih zaradi povoza v prometu (83 %), ki so tudi najlažje ugotovljive. Izgubam na cestah sledi neznan vzrok z 8 %, košnja s 5 % ter ostalo (5 %). Zavedamo se, da je evidentiran le manjši del izgub.

Naša ocena je, da je bil načrtovan primeren odvzem. Čisti odstrel je znašal povprečno letno le 0,05 živali na 100 ha lovne površine in nima vpliva na zajčjo populacijo.

7.13.3 Ocena stanja populacije

V LUO živi zajec od nižin do okoli 1.000 m nadmorske višine. Na tej višini se življenjski prostor poljskega zajca stika z življenjskim prostorom planinskega zajca, ki živi v višjih legah.

Gostota populacije poljskega zajca pada z nadmorsko višino in z večanjem deleža gozda. Zelo redek je v velikih gozdnih kompleksih. Za zajca so značilna ciklična nihanja v številčnosti. Zmanjševanje gostote zajčje populacije v zadnjem desetletju (predvsem v nižjih predelih območja z več kmetijskimi površinami) se je po naši oceni ustavilo. Menimo, da se je zaradi večjega poseganja v populacijo lisic zmanjšal tudi vpliv te vrste na populacijo zajca. Zdravstveno stanje populacije je dobro.

V LUO je posebnost Mučka Dobrava, nižinski gozdni kompleks velikosti okoli 200 ha, kjer ostaja zajec konstantno dokaj pogost.

7.13.4 Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo zajca je povečanje številčnosti na celotnem prostoru razširjenosti. Zagotovitev pozitivnih trendov je odvisna v največji meri od tega, kako uspešni bomo z usklajevanjem številčnosti plenilcev in izboljšanjem njegovega življenjskega okolja.

Ohraniti je potrebno starostno in spolno strukturo kot jo oblikujeta populacija in njeno okolje. Želimo zdravo populacijo, v kateri se tradicionalne zajčje bolezni redko pojavljajo.

7.13.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema poljskega zajca bomo določali na podlagi spremljave populacij v daljšem časovnem obdobju (spremljava prostorske razširjenosti, številčnosti, odstrela in ugotovljenih izgub) in se prilagaja stanju populacije. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih LUO.

Načrtuje se odzema, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno. Lahko se na isti površini, v smislu kolobarjenja, lov izvaja tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lov na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Dodajanje poljskega zajca v prosto naravo praviloma ni dovoljeno.

Načrtovane višine odvzema pri poljskem zajcu ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta.

Pomemben ukrep za doseg postavljenega cilja je tudi intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti (predvsem lisico in kuno belico).

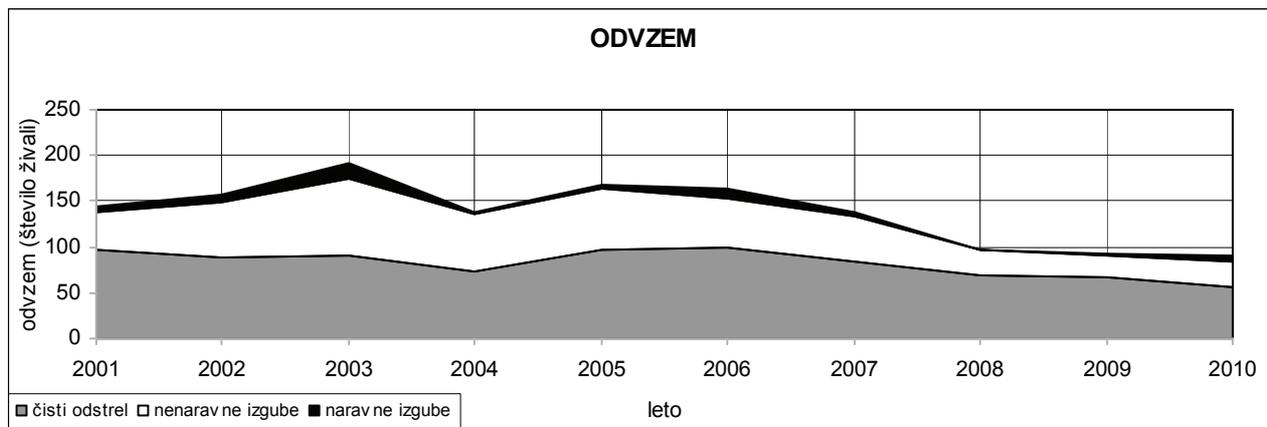
Preglednica 21: Pregled podatkov o poljskem zajcu za obdobje 2001 – 2010

POLJSKI ZAJEC

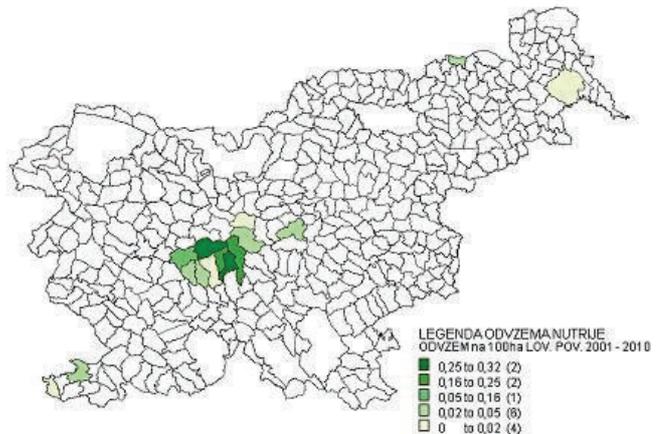
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	144	157	191	138	168	164	139	98	92	90	1381
načrt - skupaj	174	156	150	155	70	100	110	110	110	110	1245
odstrel in izgube / načrt	82,8	100,6	127,3	89,0	240,0	164,0	126,4	89,1	83,6	81,8	110,9

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	40	61	85	62	65	54	49	29	23	27	495	88,6
naravne izgube	6	8	16	3	5	10	6	1	2	7	64	11,4
skupaj izgube	46	69	101	65	70	64	55	30	25	34	559	100,0
% izgub	31,9	43,9	52,9	47,1	41,7	39,0	39,6	30,6	27,2	37,8	40,5	
čisti odstrel	98	88	90	73	98	100	84	68	67	56	822	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	5	7	13	1	3	9	2	1	1	4	46	8,2
2 bolezen	1	1		1	1		1			1	6	1,1
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	36	54	79	58	62	54	48	28	21	26	466	83,4
5 železnica				2							2	0,4
6 plenilci			3	1	1	1				1	7	1,3
7 psi		1	1								2	0,4
8 kosilnica	4	6	5	2	3		1	1	2	1	25	4,5
9 poškodba							3		1	1	5	0,9

7.14 NUTRIJA (*Myocastor coypus* Molina.)

Prisotnosti nutrije v LUO ne opažamo. V kolikor se bo pojavila jo bomo obravnavali v okviru LUO.

V preteklem obdobju ni bil iz lovišč odvzet noben osebek te živalske vrste.

Kot tujerodna in invazivna vrsta zaradi nepoznavanja njenega vpliva na okolje v prostoru LUO ni zaželen. Cilj je izločitev vseh živali v LUO, v kolikor bo zabeležena njena prisotnost.

Potreben je odstrel vseh osebkov, ki so pojavijo v območju ter zagotovitev vodenja evidenc o pojavnosti in odvzemu.

7.15 NAVADNI POLH (*Glis glis* L.)

7.15.1 Prostorski okvir obravnave

Navadni polh živi v LUO skoraj povsod, kjer je v gozdovih prisoten nekoliko večji delež bukve.

7.15.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V obravnavanem obdobju ni bilo evidentiranega odvzema navadnega polha. Lov na polhe v LUO nima tradicije in v lovskih evidencah ni podatkov o odvzemu. Tudi v prihodnje se ne pričakuje, da bi v območju prišlo da večjega zanimanja za polhanje.

7.15.3 Ocena stanja populacije

Populacija je redka, vendar stabilna in vezana na območja s prisotnostjo listavcev. Njena številčnost je močno povezana s periodičnim obrodом plodonosnih drevesnih vrst (bukev, hrast, gaber).

7.15.4 Cilj upravljanja s populacijo

Polha želimo ohraniti v številčnosti, ki bo zagotovila ohranitev njegove vloge v ekosistemu. Z naraščanjem deleža listavcev v območju pa pričakujemo prostorsko in številčno širitev te živalske vrste.

7.15.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Lov polhov je dovoljen v skladu z ZDLov-1A; številčnih omejitev lova ni. Števila polhov za lov vnaprej ni mogoče napovedati in načrtovati, saj je to odvisno od letnega obroda gozdnega drevja in grmovja, zatorej tukaj ni toleranc za realizacijo načrtovanega števila.

Potrebno je zagotoviti izdajanje ustreznih dovolilnic upravljavcev lovišč in LPN ter vodenje predpisane evidence odvzema polhov.

7.16 RAKUNASTI PES (*Nyctereutes procyonoides* Gray.)

O rakunastem psu imamo zelo malo podatkov, zato ga obravnavamo v okviru LUO.

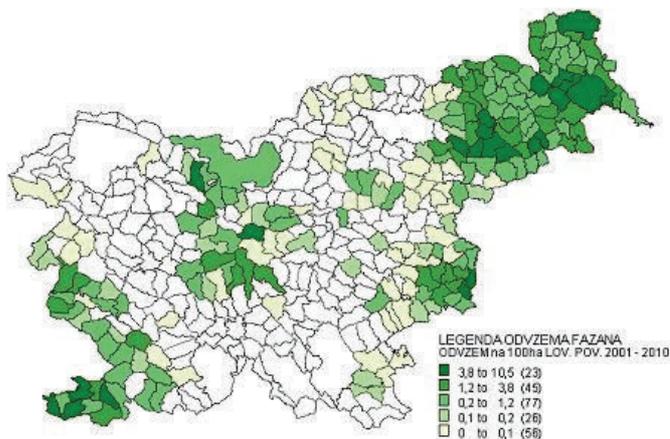
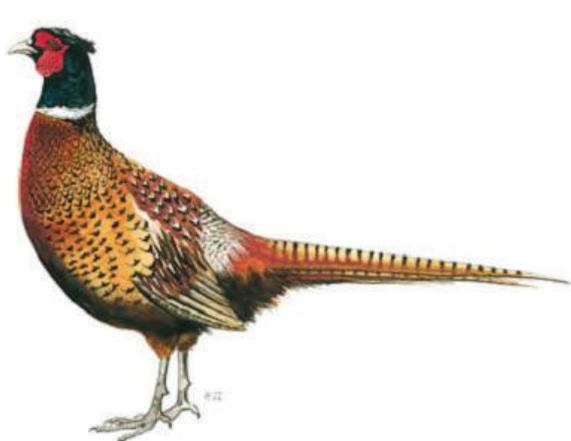
Po do sedaj zbranih podatkih je bila uplenjena samo ena samica rakunastega psa leta 2004 v lovišču Fram.

S prvotne domovine vzhodne in jugozahodne Azije so ga zaradi krzna po letu 1927 pripeljali v Evropo (Ukrajina, Nemčija). Izpusti in pobegi v naravo so povzročili širitev »na vse strani«. Leta 2004 so se razširile informacije o prisotnosti teh živali na Pohorju. Odstrel rakunastega psa v lovišču Fram v letu 2004 ter opažena prisotnost pozimi leta 2005 v lovišču Zeleni vrh in leta 2010 v lovišču Prežihovo kažejo na njegovo občasno prisotnost tudi v LUO.

Zaradi nepoznavanja njenega vpliva na okolje kot tujerodna in invazivna vrsta v prostoru LUO ni zaželena. Ob pojavu rakunastega psa v LUO je zato cilj izločitev vseh osebkov.

Upošteva se lovno dobo se odstrelji vse opažene osebke rakunastega psa. Zagotovi se vodenje evidenc o pojavnosti in odvzemu po loviščih.

7.17 FAZAN (*Phasianus colchicus* L.)

7.17.1 Prostorski okviri obravnave

Fazana obravnavamo v okviru LUO.

7.17.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V preteklem desetletnem obdobju je bil načrtovani odvzem fazana dosežen 91 %. Načrtovani odvzem je bil presežen v dveh letih na začetku desetletja, v ostalih letih se postopno znižuje. Ravno tako številčna realizacija odvzema po letih pada in se je od 238 odvzetih osebkov v letu 2001 znižala na 42 odvzetih osebkov v letu 2010 (indeks 0,18). Večinoma gre za odstrel fazanov, ki jih upravljavci kljub temu, da dodajanja ne priporočamo, vlagajo v lovišča.

Tako odvzem kot tudi izgube izkazujejo izrazit trend padanja. Največje odstopanje realizacije od načrtovane višine odvzema je bilo v zadnjih letih obravnavanega obdobja.

Izgube padajo ter v povprečju predstavljajo 19 % skupnega odvzema. V deležu izgub prevladujejo izgube zaradi bolezni (37 %) ter izgube zaradi plenilcev (32 %).

7.17.3 Ocena stanja populacije

Za fazana je v LUO malo primerne življenjskega prostora. V okolju je redek, tudi v območju, kjer so zanj ugodni življenjski pogoji (Mislinjska in Mežiška dolina) ga ni več zaslediti.

Številna dodajanja fazanov v nekaterih loviščih v preteklih letih kljub opozorilom niso »obrodila sadov«. Majhna vlaganja v izboljšanje življenjskega okolja (remize), prevelik vpliv plenilcev ter tudi sodobno kmetijstvo ne prispevajo k izboljšanju stanja populacije fazana. Prisoten je le na južnem in vzhodnem delu LUO, pa še tam je maloštevilen.

Za oceno spolne in starostne strukture ter prirastka ni podatkov, ravno tako tudi ni zanesljivih podatkov o zdravstvenem stanju populacije.

7.17.4 Cilj upravljanja s populacijo

Cilj upravljanja s populacijo fazana je ohranitev vrste v zanj primernih predelih. Poudarek mora biti na ukrepih s katerimi ohranjamo in izboljšujemo njegovo življenjsko okolje (vzdrževanje remiz, krmnih njiv ...) in intenzivnem lovu plenilcev, ki jih je dovoljeno loviti.

7.17.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema fazana bomo določali na podlagi spremljave populacij v daljšem časovnem obdobju (spremljava prostorske razširjenosti, številčnosti, odstrela in ugotovljenih izgub) in se prilagajajo stanju populacije. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih LUO.

Načrtuje se odvzem, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Dodajanje fazana v lovišča je namenjeno predvsem lovu in nima pomembnega vpliva na povečevanje številčnosti. Dodajanje v lovišču mora biti nadzorovano (letni lovsko upravljavski načrt, letni načrt lovišč in lovišč s posebnim namenom) in usmerjeno v divjadi primerno okolje.

Dodajanje divjadi se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje okvirno z letnim lovsko upravljavskim načrtom. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje, to je Zakon o ohranjanju narave Ur.l. 56/99 (UPB 96/04) in Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99 (UPB 20/04).

Na isti površini lovišča se lov naravnega fazana praviloma vrši samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lov na naravnega fazana, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Načrtovane višine odvzema pri fazanu ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta, kar ne velja za tista lovišča, ki jih dodajajo/vlagajo. Odvzem pri dodanem številu divjadi se lahko omeji v deležu od vložka, kar bo opredeljeno v letnih načrtih LUO.

Pomemben ukrep za doseg postavljenega cilja je tudi intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti (predvsem lisico in kuno belico).

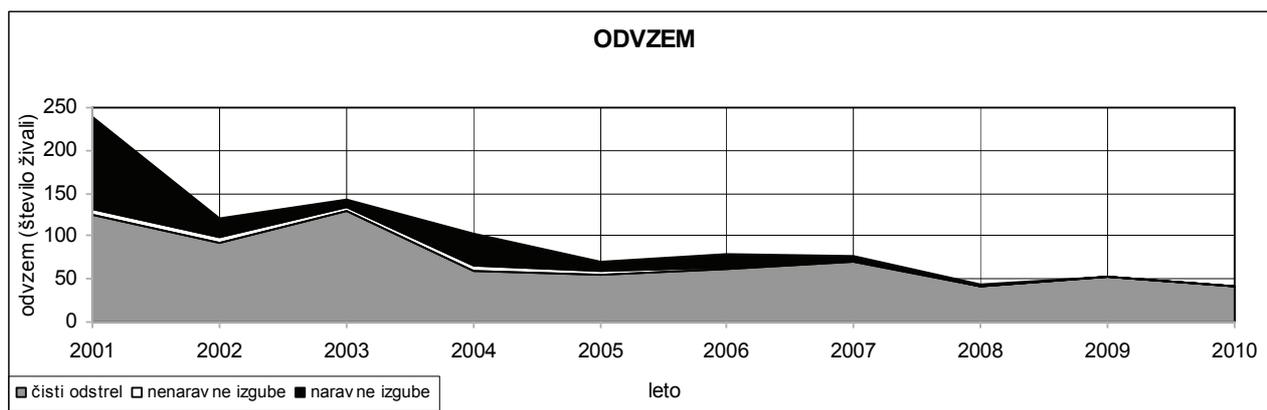
Preglednica 22: Pregled podatkov o fazanu za obdobje 2001 – 2010

FAZAN

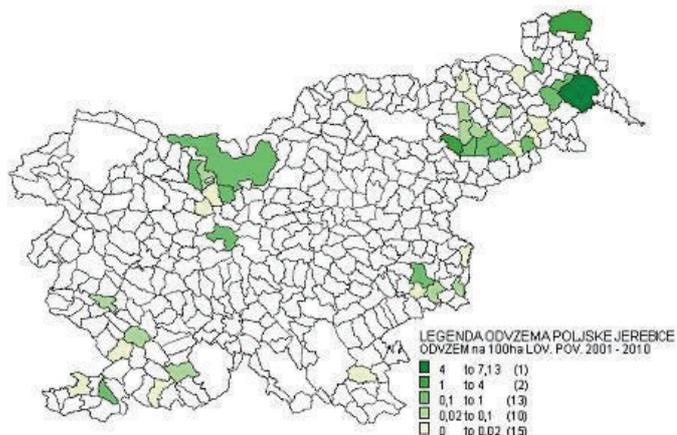
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	238	121	142	104	70	80	76	43	52	42	968
načrt - skupaj	118	133	139	123	109	122	112	72	70	70	1068
odstrel in izgube / načrt	201,7	91,0	102,2	84,6	64,2	65,6	67,9	59,7	74,3	60,0	90,6

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	7	5	4	5	5	3	2	1	0	0	32	13,3
naravne izgube	107	23	9	39	10	16	3	1	0	0	208	86,7
skupaj izgube	114	28	13	44	15	19	5	2	0	0	240	100,0
% izgub	47,9	23,1	9,2	42,3	21,4	23,8	6,6	4,7	0,0	0,0	24,8	
čisti odstrel	124	93	129	60	55	61	71	41	52	42	728	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan	2	1	1	36		1	2				43	17,9
2 bolezen	82				6						88	36,7
3 krivolov											0	0,0
4 cesta	7	5	4	5	5	3	2				31	12,9
5 železnica											0	0,0
6 plenilci	23	22	8	3	4	15	1	1			77	32,1
7 psi											0	0,0
8 kosilnica								1			1	0,4
9 garje											0	0,0

7.18 POLJSKA JEREBICA (*Perdix perdix* L.)

7.18.1 Prostorski okviri obravnave

Poljska jerebica je izredno redka, obravnavamo jo v okviru LUO.

7.18.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

V obravnavanem obdobju odstrela poljske jerebice nismo načrtovali in ga tudi ni bilo. Evidentirana je izguba ene živali zaradi povoza na cesti.

7.18.3 Ocena stanja populacije

Malo število podatkov in opaznan poljske jerebice ne zadošča za podajanje realne ocene populacije poljske jerebice v LUO. Je izredno redka, njen razpored v prostoru je večinoma krajeven. Dodajanje jerebic v preteklosti ni prineslo uspeha.

7.18.4 Cilj upravljanja s populacijo

Realnih ciljev upravljanja s poljsko jerebico ni mogoče opredeliti. Želimo ohranitev vrste v številčnosti in prostorski razširjenosti, ki zagotavlja njeno preživetje in nadaljnji razvoj.

7.18.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema poljske jerebice bomo določali na podlagi spremljave populacij v daljšem časovnem obdobju (spremljava prostorske razširjenosti, številčnosti, odstrela in ugotovljenih izgub) in se prilagaja stanju populacije. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih.

Načrtuje se odzema, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Dodajanje poljske jerebice v lovišča je namenjeno predvsem lovu in nima pomembnega vpliva na povečevanje številčnosti. Dodajanje v lovišču mora biti nadzorovano (letni lovsko upravljavski načrt, letni načrt lovišč in lovišč s posebnim namenom) in usmerjeno v divjadi primerno okolje.

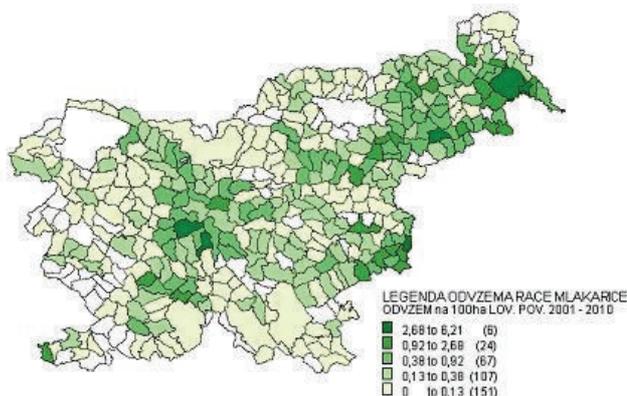
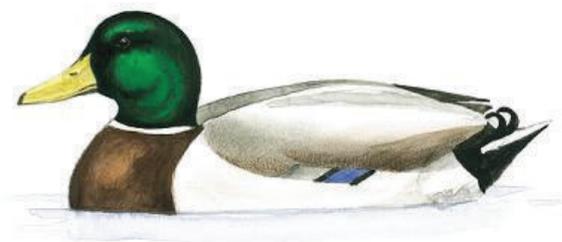
Dodajanje divjadi se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje okvirno z letnim lovsko upravljavskim načrtom. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje, to je Zakon o ohranjanju narave Ur.l. 56/99 (UPB 96/04) in Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99 (UPB 20/04).

Na isti površini lovišča se lov poljske jerebice praviloma vrši samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lov na naravno poljsko jerebico, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajo. Upravljevalec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča. V primeru dodajanja poljske jerebice se lov na istih površinah lahko ponavlja.

Načrtovane višine odvzema pri poljski jerebici ni potrebno dosežati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta, kar ne velja za tista lovišča, ki jih dodajajo/vlagajo v lovišče. Odvzem pri dodanem številu divjadi se lahko omeji v deležu od vložka, kar bo opredeljeno v letnih načrtih LUO.

Pomemben ukrep za dosego postavljenega cilja je tudi intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti (predvsem lisico in kuno belico).

7.19 RACA MLAKARICA (*Anas platyrhynchos* L.)

7.19.1 Prostorski okvir obravnave

Način življenja in razširjenost race mlakarice zahteva, da jo obravnavamo v okviru LUO. Njen najpomembnejši življenjski prostor je reka Drava s pritoki, ki teče skoraj skozi celotno LUO.

7.19.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Podobno kot pri ostalih vrstah male divjadi je pri raci mlakarici izražen trend padanja odvzema. Po naši oceni se je odvzem kljub prostorski širitvi in povečanju številčnosti v zadnjih letih ustalil in znaša od 85 do 100 živali. Načrtovani odvzem je realiziran v povprečju 79 %.

Delež ostalega odvzema (izgube) je konstantno majhen in znaša v povprečju 3 %. V zadnjem obdobju so evidentirane izgube tudi zaradi povoza, kar je bila v preteklosti redkost.

Naša ocena je, da je bil načrtovan primeren odvzem. Čisti odstrel je znašal povprečno letno le 0,07 živali na 100 ha lovne površine in nima vpliva na populacijo race mlakarice.

7.19.3 Ocena stanja populacije

Raca mlakarica se po naši oceni v zadnjem obdobju širi v prostoru LUO. Njena številčnost rahlo narašča, prisotna je že ob skoraj vseh vodnih površinah. Spolno razmerje je v korist racakov.

Raca ima skupen življenjski prostor z ostalimi vrstami ptic vezanih na rečne habitate. Ni znano, kakšni so njihovi medsebojni vplivi in vplivi plenilcev. Kljub rahlemu povečanju številčnosti populacija race mlakarice kaže na usklajene odnose v njenem življenjskem okolju.

7.19.4 Cilj upravljanja s populacijo

Nadaljevali bomo z ohranjanjem življenjskega okolja race mlakarice in posegali v populacijo s takim odvzemom, ki bo zagotavljal sedanjo številčnost na obstoječem življenjskem prostoru. Poleg ohranitve življenjskega prostora moramo skrbeti tudi za razmerja med divjadjo tega habitata in z odstrelom znižati prisotnost njenih naravnih plenilcev, ki se jih lahko lovi (lisica, kuna belica).

7.19.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Načrtovanje odvzema race mlakarice bomo določali na podlagi spremljave populacij v daljšem časovnem obdobju (spremljava prostorske razširjenosti, številčnosti, odstrela in ugotovljenih izgub) in se prilagajajo stanju populacije. Na podlagi tega se določi natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela v letnih načrtih LUO.

Načrtuje se odvzem, izgube se evidentirajo kot pomemben bioindikator ter se všttevajo v realizacijo odvzema.

Dodajanje rac na naravne vodotoke praviloma ni dovoljeno. Dodajanje rac je izjemoma dovoljeno le v njim primerno okolje, na lokacijah in področjih urejenih za revitalizacijo populacije, kar se bo urejalo z letnimi načrti LUO.

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje. Z namenom zagotavljanja miru na najpomembnejših počivališčih in prezimovališčih vodnih ptic, se lov na raco mlakarico ne izvaja na področju od Mariborskega otoka do jezua v Melju. Ker poteka veliko mej lovskih organizacij po rekah, življenjskem prostoru rase ter ostalih vodnih in obvodnih vrst, morajo biti dnevi lova usklajeni na širšem prostoru in omejeni na dva dni v tednu.

Načrtovane višine odvzema pri raci mlakarici ni potrebno dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta.

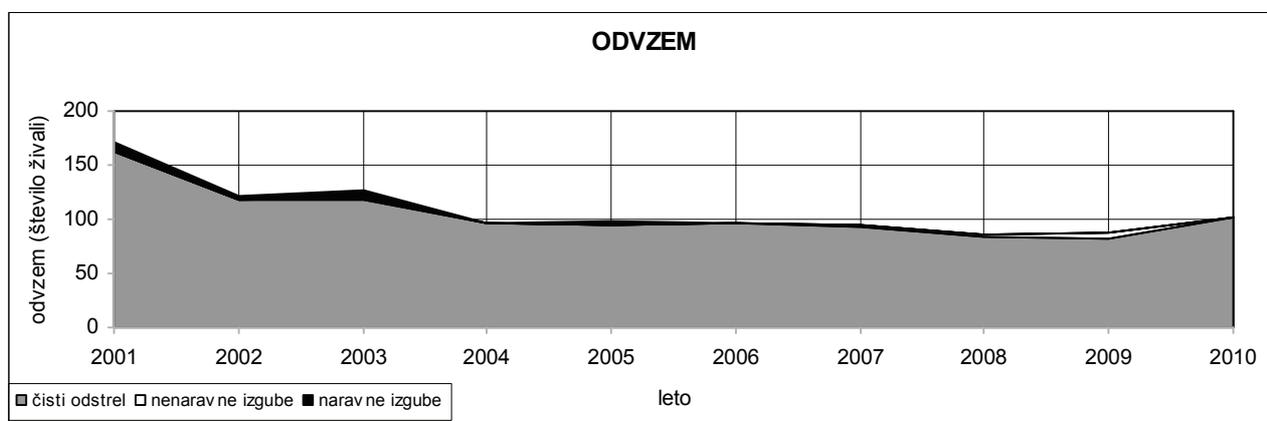
Preglednica 23: Pregled podatkov o raci mlakarici za obdobje 2001 – 2010

RACA MLAKARICA

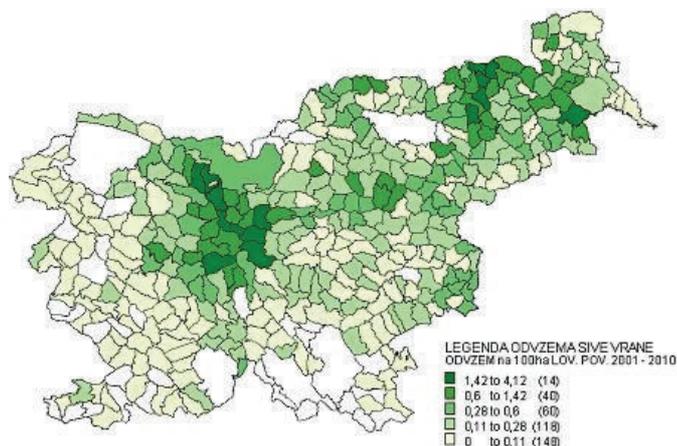
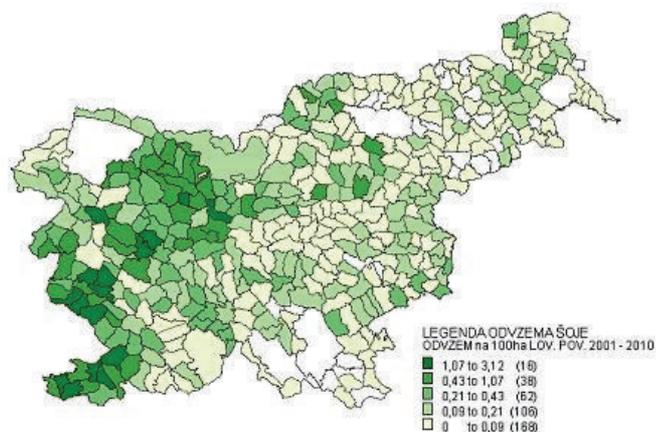
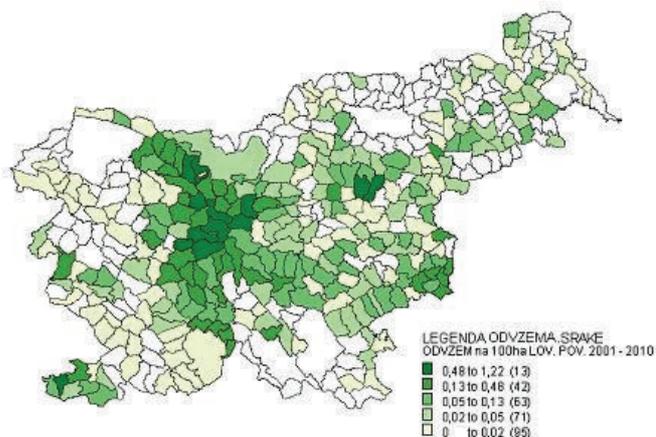
Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	171	122	127	96	99	97	95	86	87	101	1081
načrt - skupaj	182	201	185	149	91	97	115	115	115	115	1365
odstrel in izgube / načrt	94,0	60,7	68,6	64,4	108,8	100,0	82,6	74,8	75,7	87,8	79,2

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	2	0	0	0	2	2	4	0	10	27,8
naravne izgube	9	4	8	0	4	0	1	0	0	0	26	72,2
skupaj izgube	9	4	10	0	4	0	3	2	4	0	36	100,0
% izgub	5,3	3,3	7,9	0,0	4,0	0,0	3,2	2,3	4,6	0,0	3,3	
čisti odstrel	162	118	117	96	95	97	92	84	83	101	1045	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan			8		4		1				13	36,1
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta			2				2	2	4		10	27,8
5 železnica											0	0,0
6 plenilci	9	4									13	36,1
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0

7.20 SRAKA (*Pica pica* L.), ŠOJA (*Garrulus glandarius* L.) in SIVA VRANA (*Corvus corone cornix* L.)

7.20.1 Prostorski okvir obravnave

Obravnavamo jih v okviru LUO.

7.20.2 Upravljanje v preteklem desetletnem obdobju

Realizacija odvzema sive vrane je bila v preteklem obdobju nizka in v povprečju znaša 62 % načrtovanega. Odvzem je vse do leta 2006 padal, v zadnjem petletnem obdobju pa strmo narašča. Odvzem se je od 123 živali v letu 2006 povečal na 452 živali v letu 2010 (indeks 3,67).

Pri sraki in šoji smo v preteklosti priporočali upravljavcem lovišč, da jih lovijo le v primeru, ko povzročajo škodo v kmetijstvu. V letu 2009 in 2010 pa smo odvzem šoje načrtovali. V celotnem obdobju je bilo odvzetih 1.071 šoj in 54 srak. Odvzem je minimalen in na obe populaciji nima vpliva.

Delež evidentiranih izgub pri vseh treh vrstah je v strukturi odvzema zanemarljiv.

7.20.3 Ocena stanja populacije

Vse tri vrste divjadi so v območju splošno razširjene. Življenjski prostor šoje je celotno območje, saj živi od nižin do zgornje gozdne meje. Je ptica gozdnih robov, najdemo pa jo tudi v večjih gozdnih kompleksih. Sraka je žival odprte krajine nižin in gričevnatega obrobja s polji in travniki. Podobno velja za sivo vrano, posamezne pare pa najdemo tudi v sredogorju.

Populacije šoje, srake in sive vrane so stabilne. Najbolj konstantna je številčnost sive vrane, številčnost šoje je v porastu, prav tako srake, ki je v zadnjem obdobju ponovno poselila nekatere dele LUO. Ocenjujemo, da je številčnost sive vrane prevelika in je posledica obilice razpoložljive hrane, ki jo najde na smetiščih in v neposredni bližini naselij po celotnem prostoru. Pojavljajo se škode v kmetijstvu, velika gostota in koncentracija pa imata verjetno negativen vpliv tudi na druge divje živali.

7.20.4 Cilj upravljanja s populacijo

Gostota srake in šoje je primerna in jo želimo ohraniti. Cilj usmerjanja lova na sivo vrano bo predvsem na območjih, kjer bo prihajalo do problemov s škodami.

7.20.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

Odvzem srake in šoje se v osnovi načrtuje skladno s trajnostno rabo naravnih virov v minimalnem številu, praviloma pa le za primere preprečevanja povzročanja škode na človekovem premoženju. Lov sive vrane se načrtuje predvsem na območjih na način, da bo čim manjši vpliv te vrste na okolje (škode). Odvzem se načrtuje le s skupno višino, dodatne omejitve po spolni in starostni strukturi niso potrebne. Natančnejšo višino in s tem dinamiko odstrela obravnavanih vrst se opredeli v letnih načrtih LUO.

Naštete vrste ptic iz družine vranov imajo pomembno vlogo razširjevalcev plodov in semen gozdnega drevja in grmovja, zato višine načrtovanega odvzema za srako in šojjo ni potrebno dosegati.

Za sivo vrano je dovoljeno odstopanje realizacije po višini navzdol do - 30 % in odstopanje navzgor v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 osebkov sive vrane, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija - 3 osebkov, navzgor pa je preseganje realizacije možno do 100 % načrtovanega števila.

Po sprejetju Akcijskega načrta za reševanje problemov povezanih s sivo vrano v Sloveniji, se na primeren način upoštevajo usmeritve in določila tega dokumenta tudi v letnih načrtih LUO.

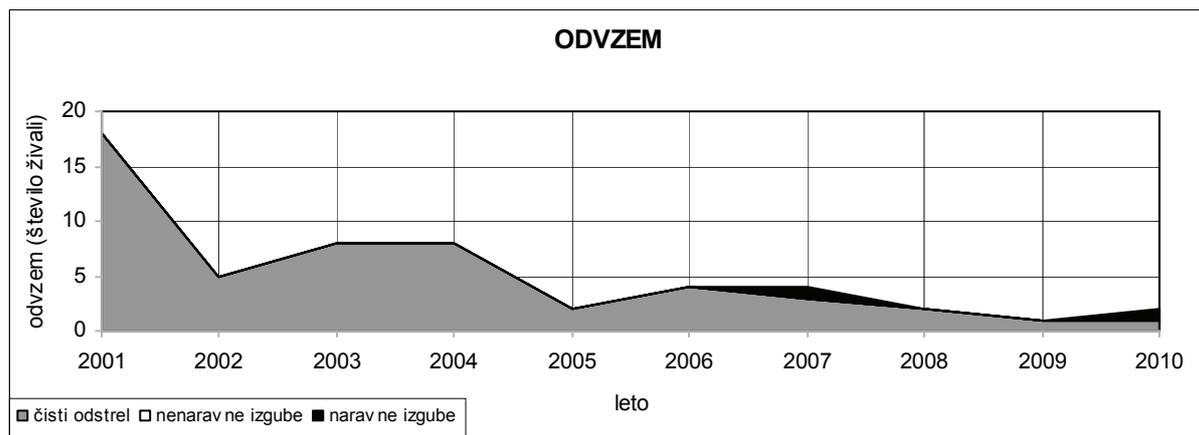
Preglednica 24: Pregled podatkov o sraki za obdobje 2001 – 2010

SRAKA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	18	5	8	8	2	4	4	2	1	2	54
načrt - skupaj	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3
odstrel in izgube / načrt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	133,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1800,0

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
naravne izgube	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	100,0
skupaj izgube	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	100,0
% izgub	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0	0,0	50,0	3,7	
čisti odstrel	18	5	8	8	2	4	3	2	1	1	52	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan							1			1	2	100,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0

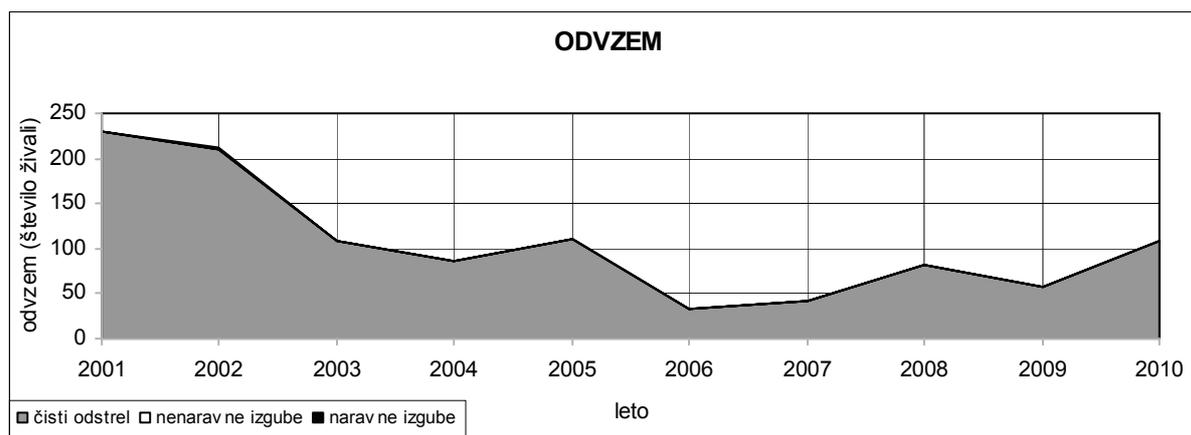
Preglednica 25: Pregled podatkov o šoji za obdobje 2001 – 2010

ŠOJA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	230	212	108	87	110	33	42	82	58	109	1071
načrt - skupaj	0	0	0	0	0	20	0	0	80	80	180
odstrel in izgube / načrt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	165,0	0,0	0,0	72,5	136,3	595,0

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
naravne izgube	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100,0
skupaj izgube	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100,0
% izgub	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	
čisti odstrel	230	210	108	87	110	33	42	82	58	109	1069	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan		2									2	100,0
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta											0	0,0
5 železnica											0	0,0
6 plenilci											0	0,0
7 psi											0	0,0
8 kosilnica											0	0,0
9 garje											0	0,0

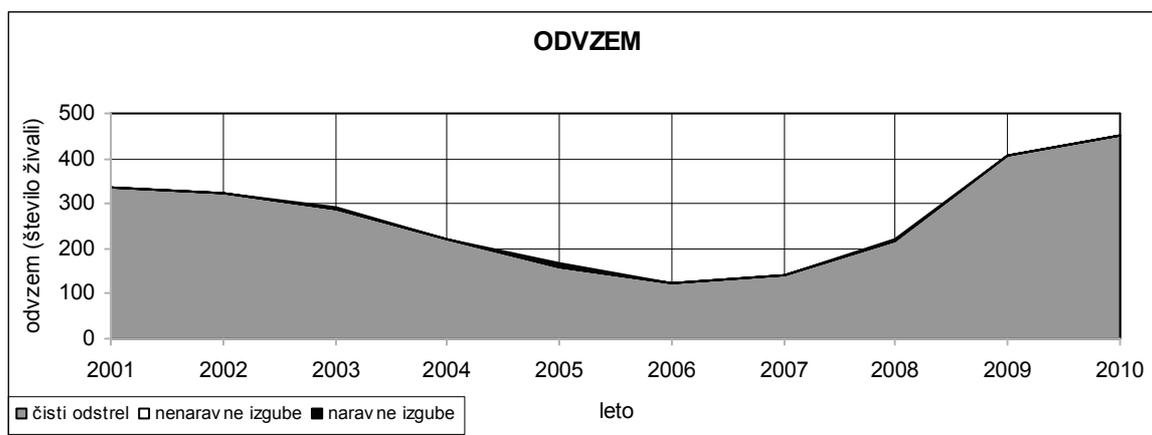
Preglednica 26: Pregled podatkov o sivi vrani za obdobje 2001 – 2010

SIVA VRANA

Odstrel in izgube											
Odstrel in izgube / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj
skupaj odstrel in izgube	336	324	290	222	168	123	141	220	409	452	2685
načrt - skupaj	499	425	554	564	289	379	379	380	420	440	4329
odstrel in izgube / načrt	67,3	76,2	52,3	39,4	58,1	32,5	37,2	57,9	97,4	102,7	62,0

Izgube												
Kategorija / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
nenaravne izgube	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	3	17,6
naravne izgube	0	0	1	0	10	0	1	1	0	1	14	82,4
skupaj izgube	0	0	3	0	10	0	1	1	0	2	17	100,0
% izgub	0,0	0,0	1,0	0,0	6,0	0,0	0,7	0,5	0,0	0,4	0,6	
čisti odstrel	336	324	287	222	158	123	140	219	409	450	2668	

Vzroki izgub												
Vzrok / leto	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	skupaj	%
1 neznan					10		1	1		1	13	76,5
2 bolezen											0	0,0
3 krivolov											0	0,0
4 cesta										1	1	5,9
5 železnica											0	0,0
6 plenilci			1								1	5,9
7 psi			1								1	5,9
8 kosilnica			1								1	5,9
9 garje											0	0,0

8 ZAKLJUČEK

Leta 2000 je bil izdelan prvi dolgoročni načrt za Pohorsko lovsko gojitveno območje. Ustanovitev Pohorskega lovsko upravljavskega območja je zahtevala izdelavo novega dolgoročnega načrta, tokrat dolgoročnega načrta Pohorskega LUO za obdobje 2007 – 2016.

Sprememba zakonodaje na gozdarskem in lovskem področju in posledično sprejem podzakonskega akta t.j. Pravilnika o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010) je zahtevala izdelavo tretjega Lovsko upravljavskega načrta za VI. Pohorsko LUO za obdobje 2011 – 2020.

S pripravami na izdelavo novega načrta smo pričeli praktično takoj, ko je bila spremenjena ključna zakonodaja. V povezavi s pripravo na izdelavo načrta smo pristopili k izdelavi enotnih Navodil za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji. Usklajena navodila pomenijo poenotenje osnovnih usmeritev za trajnostno upravljanje s populacijami divjadi in njenim življenjskim okoljem v Sloveniji.

Priprava podatkov in urejanje evidenc za izdelavo načrta se je vršila v drugi polovici leta 2010. Intenzivno pa smo pričeli z obdelavami podatkov in prvimi analizami v spomladanskem obdobju leta 2011. V mesecu juniju je bil pripravljen osnutek in začel se je postopek sprejemanja načrta.

Vsem sodelavcem, ki so sodelovali pri izdelavi načrta, se najlepše zahvaljujem.

Slovenj Gradec, marec 2012

Zdravko Miklašič, dipl. inž. gozd.
Odsek za gozdne živali in lovstvo

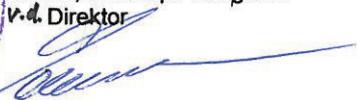
Marko Jonozovič, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja Oddelka za gozdne živali in lovstvo

spec. Milan Tretjak, univ. dipl. inž. gozd.
Vodja območne enote

Jošt Jakša, univ. dipl. inž. gozd.
v.d. Direktor

9 PRILOGE

9.1 Zavarovana območja z varstvenimi režimi

TOČKE

EVID. ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARTSVENI REŽIM
341	Ačkova lipa v Repu št. 7	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
768	Anžev križ - Mokovica - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
684	Beli kamen - geološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za geomorfološko naravno vrednoto.
299	Bistriški šum, slap na potoku Bistrici, geomorfološki površinski in hidrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.
443	Bukev pod Stranskim vrhom v Kotu	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
706	Cestnikova lipa - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
713	Černčecova lipa - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
300	Drugi slap na Bistrici, slap na potoku Bistrici, geomorfološki površinski in hidrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.
666	Framske slap (slap Skalce) - hidrološki in geomorfološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za botanično in geomorfološko naravno vrednoto.
708	Frtatova lipa - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
301	Jurgovo - slap, slap na potoku Oplotnici, geomorfološki površinski in hidrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.
391	Lipa pri cerkvi sv. Marije v Prihovi	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
425	Ložakov dob v Partovcu pri Markečici	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
340	Maroltova jelka ob potoku Bistrici pri vasi Urh	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.

EVID. ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARTSVENI REŽIM
331	Ošelj, smreka ob potoku Bistrica	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
717	Planica - Cestnikova bukev - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
665	Planica - Ebertov izvir - hidrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za hidrološko naravno vrednoto.
756	Planica - Smreka - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
762	Posamezna drevesa na parkovni površini okrog Kadetnice - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
759	Potnikova smreka - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
436	Pravi kostanj v Repu	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
295	Rimski kamnolom ob Bistrici, kamnolom pohorskega marmorja	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za geološko naravno vrednoto.
306	Rotartov šum, slap na Polskavi	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.
1782	Rudnik Topla	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi dela rudnika svineca in cinka Mežica za naravni in kulturno-tehnični spomenik	(Medobčinski uradni vestnik, št.1/97)	Varstveni režim za geološko naravno vrednoto.
721	Slivniško Pohorje - bukev - dendrološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
333	Stegnetova smreka v Planini na Pohorju	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
296	Trije hlebi, skalna formacija	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za geomorfološko naravno vrednoto.
422	Trije stari dobi pri Čadramu	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za dendrološko naravno vrednoto.
309	Veliki Šumik-slap	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko, botanično naravno vrednoto.
310	Vernski slap, slap	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.
686	Vešnerjeva jama - geomorfološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Varstveni režim za p geomorfološko naravno vrednoto.

EVID. ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARTSVENI REŽIM
311	Zgornji slap na Bistrici, slap Žleb	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bist	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.

OBMOČJA

EVID. ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARTSVENI REŽIM	POVRŠINA (ha)
282	Gozdni rezervat Črno jezero na Pohorju	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	56,7
284	Gozdni rezervat Gradišče	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	12,2
285	Gozdni rezervat greben Rogle	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	21,3
286	Gozdni rezervat Pohorski bataljon	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	19,4
287	Gozdni rezervat Skrabarca	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	11,6
288	Štatenberško borovje, gozd in šotno barje, gozdni rezervat	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	12,1
289	Pragozdni rezervat Šumik	naravni rezervat	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	V vseh gozdnih rezervatih ne postavlja lovnih objektov.	14,9
292	Cezlak, locirano opredeljeni del nahajališča čizlakita	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za geološko naravno vrednoto.	0,2
293	Polškava, nahajališče serpentinita	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za geološko, botanično naravno vrednoto.	23,7
297	Visole, nahajališče serpentinita	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za geološko, botanično naravno vrednoto.	0,5
302	Polškavski potok	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.	11,8
303	Potok Bistrica, potok s sotesko in slapovi	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Vartsvveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.	12,2

Lovsko upravljaljski načrt za VI. Pohorsko lovsko upravljavsko območje za obdobje (2011 – 2020)

EVID. ŠT	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARSTVENI REŽIM	POVRŠINA (ha)
304	Potok Oplonica, zgornji tok potoka	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za hidrološko, geomorfološko naravno vrednoto.	6,3
312	Partovec, ribnik in gozd okoli ribnika	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za ekosistemsko, botanično, zoološko naravno vrednoto.	10,1
313	Požeg, zadrževalnik visokih voda	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Prepovedano je: - loviti, preganjati in uničevati prostoživeče ptice, - približevati se gnezdiščem in prostorom, kjer se živali zadržujejo, hranijo in razmnožujejo, - odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije (razen košnja nasipa), - povzročati hrup, eksplozije ali vibracije, - umetno osvetljevati živali, njihova gnezdišča in bivališča.	8,5
316	Bojtina, Stegnetovo močvirje, pohorsko barje	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za zoološko, botanično, hidrološko naravno vrednoto.	1,1
318	Bojtina, Prednikovo močvirje, pohorsko barje	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za zoološko, botanično, hidrološko naravno vrednoto.	1,2
319	Bojtina, Trnikovo močvirje, pohorsko barje	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica	(Uradni list RS, št.21/92)	Varstveni režim za zoološko, botanično, hidrološko naravno vrednoto.	1,9
657	Krajinski park Rački ribniki - Požeg	naravni spomenik krajinski park	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.17/92)	Prepovedano je: - loviti, preganjati in uničevati prostoživeče ptice - približevati se gnezdiščem in prostorom, kjer se živali zadržujejo, hranijo in razmnožujejo - odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije (razen košnja nasipa) - povzročati hrup, eksplozije ali vibracije - umetno osvetljevati živali, njihova gnezdišča in bivališča.	110,5

EVID. ŠT.	IME	STATUS	PREDPIS	OBJAVA	VARSTVENI REŽIM	POVRŠINA (ha)
658	Krajinski park Mariborsko jezero	krajinski park	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Prepovedano je: - graditi izven strnjениh naselij, - graditi objekte, ki niso usklajeni z lokalnimi značilnostmi urbanizacije, arhitekture in stavbarstva, - posegati v kmetijsko zemljišče tako, da se s tem bistveno spremeni izgled krajine, - naseljevanje tujih rastlinskih in živalskih vrst v prosto naravo, - voziti se po Dravi s plovili na motorni pogon.	134,6
668	Slivniški ribniki - zoološki in botanični naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za zoološko in botanično naravno vrednoto	12,1
670	Požeg - vodna akumulacija - ornitološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Prepovedano je: - loviti, preganjati in uničevati prostoživeče ptice, - približevati se gnezdiščem in prostorom, kjer se živali zadržujejo, hranijo in razmnožujejo - odstranjevanje ali spreminjanje vegetacije (razen košnja nasipa), - povzročati hrup, eksplozije ali vibracije, - umetno osvetljevati živali, njihova gnezdišča in bivališča.	20,8
677	Pivola - Ribniki - zoološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za zoološko naravno vrednoto	3,2
679	Planica - rastišče brstične lilije - botanični naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za botanično naravno vrednoto.	2,2
680	Ranče - rastišče tis pri Cvirnu - botanični naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za botanično naravno vrednoto.	0,2
683	Pekrska gorca - geološki naravni spomenik	naravni spomenik	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za geomorfološko naravno vrednoto	12,4
806	Slivnica - grajski park in drevored	spomenik oblikovane narave	Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti na območju občine Maribor	(Medobčinski uradni vestnik, št.1.7/92)	Varstveni režim za oblikovano naravno vrednoto	29,3
1414	Topla	krajinski park	Odredba o razglasitvi doline Tople na Koroskem za naravno znamenitost	(Uradni list SRS, št.52/66)	Prepovedano je izvajati posege, ki bi lahko spremenili osnovni izgled krajine.	1522,6

9.2 Naravne vrednote z varstvenimi režimi

ZVRST	OPIS ZNAČILNOSTI	NV-TOČKE	NV-OBMOČJA	NV-OBMOČJA (V)
Botanična	Rastišča redkih vrst (lovorolistni volčin, sibirski perunika, avrikelj, kuštravi jeglič, peščeni netreškovec, kohov svišč), pomembni ekosistemi za rastline (visoka barja, mokrotni travniki, ohranjeni gozdni sestoji).	7	61 (2)	4
Drevesna	Izjemna drevesa ali skupina dreves, rastišča drevesnih vrst.	405 (1)	10 (1)	0
Ekosistemska	Dobro ohranjeni ekosistemi (rastišča rastlinskih vrst, ohranjeni gozdni sestoji).	8	39	2
Geološka	Izjemna oblika zemeljske skorje, procesi v njeni notranjosti, najhajališča mineralov in fosilov.	36 (2)	9	1
Geomorfološka	Izjemna oblika površja (stene, soteske, kraški pojavi).	22	19	4
Geomorfološka podzemeljska	Jame, brezna.	6	0	0
			JAME: 60	
Hidrološka	slapovi, povirno barje, gorsko jezerce, pritoki.	22 (1)	34 (1)	2
Oblikovna naravna vrednota	Drevoredi.	2	10	0
Zoološka	Planje, mokrotni travniki.	1	26	5

9.3 Ekološko pomembna območja z varstvenimi režimi

ID	IME	POVRŠINA (ha)	KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE
11300	Kamniško - Savinjske Alpe	9298,7	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Kamniško – Savinjske Alpe
11500	Velenjsko - Konjiško hribovje	3037,2	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Huda luknja
41200	Pohorje	50092,7	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Pohorje
41400	Kobansko	15559,9	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Potočnikov potok, Čermenica s pritoki, Zg. Drava s pritoki.
42500	Dravsko polje	0,7	Na območju naj se ohranjajo koridoriji – gozdne površine. Ohranjajo se mejice, omejki, solitarna drevesa v kmetijski krajini.
43400	Oplotnica	2529,8	Na območju naj se ohranja mejice.
43500	Košenjaki	3182,9	Na ovršnem delu (greben Košenjak – Sv. Urban) naj se ohranjajo ekstenzivne travne površine, ohranjajo naj se gozdne jase. Na območju Kozjega vrha in Velke veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Zg. Drava s pritoki.
43700	Uršlja gora - Razbor	3229,3	Na ovršnem delu (Uršlja gora) naj se ohranjajo ekstenzivne travne površine, ohranjajo naj se gozdne jase. Na območju Razborja in Podgorja veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Razbor.
44300	Zgornja Drava	6496,5	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Zgornja Drava.
44400	Fram	1667,6	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Pohorje. Na območju naj se ohranja mejice.
44700	Dolga Brda - Strojna	1602,6	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Šentanelška reka.
45100	Devina	662,8	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Velenik.
45200	Ličenca	0,9	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Ličenca pri Poljčanah
45400	Rački ribniki - Požeg	163,5	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Rački ribniki – Požeg. Ohranjajo se mejice in omejki.
45500	Slivniški ribniki	785,5	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Pohorje. Na slivniškem polju naj se ohranjajo omejki.
46100	Razvanje	409,9	Na območju naj se ohranja mejice.
47300	Ježevec	236,1	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Ježevec.
48400	Pikrnica - Selčnica	48,6	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Pikrnica – Selčnica.
48600	Vrhe pri Slovenj Gradcu	32,0	Veljajo usmeritve za Natura 2000 območje Vrhe – povirno barje.
48800	Vodla peč	12,0	Veljajo usmeritve za podzemeljske geomorfološke naravne vrednote.

9.4 Posebna varstvena območja (območja Natura 2000)

KODA	STATUS	OBMOČJE	POVRŠINA (ha)
SI3000216	SCI	Barbarski potok s pritoki	17,9
SI3000176	SCI	Bistriški jarek	28,3
SI3000001	SCI	Cvelbar - skalovje	4,5
SI3000071	SCI	Čermenica s pritokom	22,1
SI3000224	SCI	Huda luknja	1992,1
SI3000137	SCI	Huda luknja pri Radljah	14,6
SI3000006	SCI	Ježevec	212,1
SI3000012	SCI	Kremžarjev potok izvir - izliv v Barbaro	3,0
SI3000002	SCI	Obistove skale	12,9
SI3000235	SCI	Olševa - borovja	0,8
SI3000132	SCI	Peca	385,3
SI3000070	SCI	Pikrnica - Selčnica	23,2
SI3000270	SCI	Pohorje	26196,2
SI3000177	SCI	Polškava	32,6
SI3000007	SCI	Potočnikov potok	404,6
SI3000257	SCI	Rački ribniki - Požeg	87,9
SI3000108	SCI	Raduha	3,4
SI3000166	SCI	Razbor	1429,2
SI3000038	SCI	Smrekovško pogorje	13,3
SI3000028	SCI	Suhadolnica Suhi dol - sotočje z Martiževim grabnom	4,4
SI3000140	SCI	Šentanelška reka (Mežica)	98,1
SI3000182	SCI	Velka s Slivniškim potokom in Lahinski potok	20,1
SI3000136	SCI	Votla peč	11,2
SI3000281	SCI	Vrhe - povirno barje	6,3
SI3000172	SCI	Zgornja Drava s pritoki	5600,7
SI3000030	SCI	Žerjav - Dolina smrti	73,2

KODA	STATUS	OBMOČJE	POVRŠINA (ha)
SI5000011	SPA	Drava	368,4
	OIP		8,3
SI5000024	SPA	Kamniško - Savinjske Alpe in vzhodne Karavanke	7046,9
SI5000006	SPA	Pohorje	17155,3
	OIP		2433,2

KONKRETNE VARSTVENE USMERITVE ZA GOSPODARJENJE Z GOZDOVI NA KOMPLEKSNIH OBMOČJIH NATURE 2000

KODA	OBMOČJE	CONA	VRSTA	USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO NA OBMOČJU LOU	POVRŠINA (LUO)
SI3000001	Cvelbar - skalovje	3-001-HT8220	Silikatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani. Na ht naj se ne vzpostavlja krmišč. Krčenje lesnatih rastlin in vzpostavljanje goličav je dovoljeno v obsegu manjšem od 0,25 ha.	4,5
SI3000002	Obistove skale	3-002-HT8210	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	12,9
SI3000030	Žerjav - Dolina smrti	3-030-HT6130	Travišča z velikim deležem težkih kovin z vegetacijo reda <i>Viola</i> <i>calaminariae</i>	Izvajati se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travišč: - Travišč naj se ne požiga.	73,2
SI3000038	Smrekovško pogorje	3-038-HT4060	Alpske in borealne resave	Izvajati se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin (ena košnja praviloma po 1.7. in pred 15.7). Košnji naj sledi spravilo.	1,9
		3-038-HT6230	Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (<i>Nardus stricta</i>) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope)	- Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Ohranjanje naj se postopen gozdni rob.	1,9
SI3000070	Pikmica - Selčnica	3-038-HT6150	Alpska in borealna travišča na silikatnih tleh	Na območju habitnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	13,3
		3-038-HT8220	Silikatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	V gozdnih habitatih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasejuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjaka, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primerernih drevesnih vrst. - Ohranjanje naj se gozdni rob.	4,6
SI3000108	Raduha	3-070-HT9180	Javorovi gozdovi (<i>Tilio-Acerion</i>) v grapah in na pobočnih gruščih	Na območju habitnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	2,8

KODA	OBMOČJE	CONA	VRSTA	USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO NA OBMOČJU LOU	POVRŠINA (LUO)
SI3000132	Peca	3-132-HT4060	Alpske in borealne resave	Izjava se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travnišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi pravilo. Izjava naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travnišč naj se ne požiga. - Ohranjanje in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivetni pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranjanje naj se gozdni rob.	385,3
		3-132-HT4070	Ruševje z vrstama Pinus mugo in Rhododendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsutum)	Na območju se ne posega: ne gradi se lovskih objektov in naprav.	56,3
		3-132-HT6170	Alpiska in subalpiska travnišča na karbonatnih tleh	Vzdrževanje tega Ht tipa se vrši po izdelanem načrtu, ki je bil izdelan z ZGS, ZRSVN in Lovskimi družinami.	385,3
		3-132-HT6430	Nižinske in montanske do alpinske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem	Izjava se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travnišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi pravilo. Izjava naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travnišč naj se ne požiga. - Ohranjanje in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivetni pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranjanje naj se gozdni rob.	385,3
		3-132-HT8120	Karbonatna melišča od montanskega do alpinskega pasu (Thlaspietea rotundifolii)	Izjava se selektivno redčenje vegetacije – ohranja se erozijske jarke; preprečuje se zaraščanje površine z drevesnimi vrstami; podroto drevo se na potek erozijskih jarčkov polaga prečno; ohranjajo se mikrohabitati z občasnim izsekavanjem grmovja in dreves (1 -10 atov)	385,3
		3-132-HT8210	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitata tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	385,3
SI3000166	Razbor	3-166-HT6410	Travniki s prevladujočo stožko (Molinia spp.) na karbonatnih, šotnih ali glineno-muljastih tleh (Molinion caeruleae)	Izjava se takšna raba, ki ohranja habitate grmišč in travnišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin. Košnji naj sledi pravilo. Izjava naj se upočasnjena košnja od sredine navzven, vsaj 5 cm nad tlemi. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Travnišč naj se ne požiga.	10,4
		3-166-HT6430	Nižinske in montanske do alpinske hidrofilne robne združbe z visokim steblikovjem	Ohranjanje in vzdržuje naj se najmanj obstoječa dolžina linijskih vegetacijskih struktur (omejki, žive meje, protivetni pasovi, obvodna vegetacija, v kmetijski krajini). - Ohranjanje naj se postopen gozdni rob.	1429,2
		3-166-HT7210	Karbonatna nizka barja z navadno reziko (Cladium mariscus) in vrstami zveze Caricion davallianae	Površinske in podzemne vode se ne onesnažuje, na obrežju se ne uporablja mineralnih gnojil in pesticidov, itd. - Čiščenje brežin se ne opravlja v razmnoževalnem času živali, temveč jeseni; opravlja se na način, ki najmanj poskodujejo življenjske prostore. - Ohranjanje se obvodni pasovi vegetacije.	0,6

KODA	OBMOČJE	CONA	VRSTA	USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO NA OBMOČJU LOU	POVRŠINA (LUO)
SI3000172	Zgornja Drava s pritoki	3-166-HT7230	Bazična nizka barja	- Na območje habitatnega tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitatnega tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	10,4
		3-166-HT9180	Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gručah	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasečuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranjanje naj se gozdni rob.	5,9
		3-166-HT91R0	Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (Genisto januensis-Pinetum)		179,2
SI3000172	Zgornja Drava s pritoki	3-172-HT9110	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasečuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranjanje naj se gozdni rob.	2122,1
		3-172-HT9180	Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion) v grapah in na pobočnih gručah		16,2
SI3000270	Pohorje	3-270-HT9110	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	V gozdnih habitatnih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotopske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasečuje na območja habitatnih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjak, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranjanje naj se gozdni rob.	6693,0
		3-270-HT91D0	Barjanski gozdovi		380,0
		3-270-HT9410	Kisljubični smrekovi gozdovi od montanskega do alpinskega pasu (Vaccinio-Piceetea)		293,4
SI3000270	Pohorje	3-270-HT8220	Silikatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitatnega tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	47,6
		3-270-HT3160	Naravna distrofna jezera in ostale stoječe vode	Površinske in podzemne vode se ne onesnažuje, na obrežju se ne uporablja mineralnih gnojil in pesticidov, itd. - Ohranjajo se obvodni pasovi vegetacije. - Na območje habitatnega tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitatnega tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	4,9

KODA	OBMOČJE	CONA	VRSTA	USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO NA OBMOČJU LOU	POVRŠINA (LUO)
SI3000224	Huda luknja	3-270-HT3220	Alpske reke in zelnatna vegetacija vzdolž njihovih bregov	Površinske in podzemne vode se ne onesnažuje, na obrežju se ne uporablja mineralnih gnojil in pesticidov, itd. - Čiščenje brežin se ne opravlja v razmnoževalnem času živali, temveč jeseni; opravlja se na način, ki najmanj poskodujejo življenjske prostore. - Ohranjajo se obvodni pasovi vegetacije. - Na območje habitata tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitata tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	28,1
		3-270-HT6230	Vrstno bogata travišča s prevladujočim navadnim volkom (Nardus stricta) na silikatnih tleh v montanskem pasu (in submontanskem pasu v celinskem delu Evrope)	Izvajajo se takšna dela, ki ohranja habitate grmišč in travnišč: - Košnja naj se izvaja prvič po odvetu večine travniških rastlin (ena košnja praviloma po 1.7. in pred 15.7). Košnji naj sledi spravilo. - Na območju se praviloma ne gnoji, če pa že, naj se gnoji le s hlevskim gnojem. - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	196,1
		3-270-HT1110	Aktivna visoka barja	Površinske in podzemne vode se ne onesnažuje, na obrežju se ne uporablja mineralnih gnojil in pesticidov, itd. - Ohranjajo se obvodni pasovi vegetacije. - Na območje habitata tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitata tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	29,3
SI3000224	Huda luknja	3-270-HT1140	Prehodna barja		61,0
		3-224-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	94,6
		3-224-HT91K0	Iliški bukovi gozdovi (Fagus sylvatica (Aremonio-Fagion))	V gozdnih habitatih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasečuje na območja habitata tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjaka, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	27,1
SI3000235	Olševa - borovja	3-235-HT8210	Karbonatna skalnata pobočja z vegetacijo skalnih razpok	Na območju habitata tipa goličav se ne postavlja novih, lovskih prež, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	0,8
		3-235-HT91R0	Dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (Genisto januensis-Pinetum)	V gozdnih habitatih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasečuje na območja habitata tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjaka, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranja naj se postopen gozdni rob.	0,8
SI3000281	Vrhe - povirno barje	3-281-HT7230	Bazična nizka barja	Na območje habitata tipa ali v njegovo neposredno bližino (manj kot 50 m od habitata tipa) naj se ne postavlja novih solnic, krmišč in mrhovišč, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	6,3

KODA	OBMOČJE	CONA	VRSTA	USMERITVE ZA UPRAVLJANJE Z DIVJADJO NA OBMOČJU LOU	POVRŠINA (LUO)
SI3000137	Huda luknja pri Radljah	3-137-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	14,6
SI3000136	Votla peč	3-136-HT8310	Jame, ki niso odprte za javnost	Upošteva se varstveni režim v jami (18. člen Zakona o varstvu podzemnih jam). - V jame se ne vnaša organskih snovi. - Pred vhodi v jame se ne postavlja novih krmišč, mrhovišč, solnic, lovskih prež in drugih lovskih objektov, obstoječe pa naj se postopno odstrani.	11,2
SI3000257	Rački ribniki - Požeg	3-257-HT91L0	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (Erythronio-Carpinion)	V gozdnih habitatih tipih se zagotavlja ustrezna številčnost rastlinojede divjadi, ki bo omogočala naravno pomlajevanje v gozdu ter s tem trajnost gozdnega ekosistema, predvsem biotske funkcije in funkcije ohranjanja naravnih vrednot in biotske pestrosti. - Alohtonih živalskih vrst naj se ne nasejuje na območja habitatih tipov. Številčnost obstoječih populacij alohtone divjadi (muflon, damjaka, ...) naj se zmanjša na minimum. - Dovoljena je samo sadnja rastišču primernih drevesnih vrst. - Ohranjanje naj se postopen gozdni rob.	71,6
SI5000024	Kamniško - Savinjske Alpe in vzhodne Karavanke	5-024-A104	gozdni jereb (<i>Bonasa bonasia</i>)	Lovskih prež, krmišč in solnic naj se ne umešča v bližino znanih rastišč gozdnega jereba, obstoječe pa naj se iz rastišč umika.	6579,6
		5-024-A108	divji petelin (<i>Tetrao urogallus</i>)	Lovskih prež, krmišč, mrhovišč naj se ne umešča v bližino znanih rastišč divjega petelina, obstoječe pa naj se iz rastišč in gnezdišč umika (divji praščič). Tam kjer je ocenjena premožitev malih zveri naj se poveča odstrel (notranje cone). Ni privabljalnega krmiljenja za divjega prašiča. Krmišča za jelenjad se ne zalaga s koruzo.	5304,5
		5-024-A409	ruševce (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>)	Lovskih prež, krmišč in solnic naj se ne umešča v bližino znanih rastišč ruševca, obstoječe pa naj se iz rastišč umika.	1821,2
SI5000006	Pohorje**	5-006-A104	gozdni jereb (<i>Bonasa bonasia</i>)	Ni privabljalnega krmiljenja za divjega prašiča, krmišča za jelenjad se ne zalaga s koruzo.	
		5-024-A108	divji petelin (<i>Tetrao urogallus</i>)	Lovskih prež, krmišč in solnic naj se ne umešča v bližino znanih rastišč gozdnega jereba, obstoječe pa naj se iz rastišč umika. Popolnoma se omeji krmiljenje in ohranjanje divjega prašiča nad koto 1200 metrov n.v.	19578,5
		5-006-A409	ruševce (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>)	Lovskih prež, krmišč in solnic naj se ne umešča v bližino znanih rastišč ruševca, obstoječe pa naj se iz rastišč in gnezdišč umika (divji praščič). Tam kjer je ocenjena premožitev malih zveri naj se poveča odstrel (notranje cone). Privabljalna krmišča za divjega prašiča, mrhovišč se ne postavlja v radiju 500 metrov od znanih rastišč in gnezdišč divjega petelina. Popolnoma se omeji krmiljenje in ohranjanje divjega prašiča nad koto 1200 metrov n.v. Nad koto 1200 metrov n.v. se za krmiljenje jelenjadi ne uporablja koruza.	8505,9
SI5000011	Drava***	5-024-A104	mlakarica (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Lovskih prež, krmišč in solnic naj se ne umešča v bližino znanih rastišč ruševca, obstoječe pa naj se iz rastišč umika. Privabljalna krmišča za divjega prašiča, mrhovišč se ne postavlja v radiju 500 metrov od znanih rastišč in gnezdišč divjega petelina. Popolnoma se omeji krmiljenje in ohranjanje divjega prašiča nad koto 1200 metrov n.v. Nad koto 1200 metrov n.v. se za krmiljenje jelenjadi ne uporablja koruza. Odstrel rac mlakaric naj se ne izvaja v času prezimovanja vodnih ptic (od 1. novembra do 15. januarja). Odstrel se v času izven prezimovanja dovoli na 1 dan v tednu.	176,2

** Upoštevanje se usklajene usmeritve, kot so zapisane v poglavju 6.5 Usmeritve za doseganje ugodnega stanja življenjskega okolja divjadi ter izvajanje bioloških in biotehničnih del (Krmiljenje - konkretne usmeritve za posamezne vrste (divji praščič))

*** Upoštevanje se usmeritve, kot je zapisano v poglavju 7.19.5 Usmeritve za upravljanje s populacijo

9.5 Kronologija izdelave načrta

Datum	Opravilo
2010, ½ 2011	Ureditev baz podatkov (odvzem, dela v okolju, škode, popis objedenosti...)
November in december 2010	Zbiranje pobud zainteresirane javnosti v zvezi z ON
December 2010	Izdaja obvestila o nameri izdelave ON na MOP
Januar 2011	Priprava in uskladitev enotne predloge za tekstovni in tabelarni del ON – LUN
Marec – junij 2011	Pridobitev in uskladitev naravovarstvenih smernic z ZRSVN
21. 4. 2011	Sodelovanje na delavnici o ON na BF – Oddelku za gozdarstvo
24. 5. 2011	Dokončna izdelava in uskladitev Navodil za usmerjanje razvoja divjadi, ki so vgrajena v tekst vseh ON – LUN, s predstavniki znanstveno – raziskovalnih institucij ter Lovsko zvezo Slovenije in OZUL-i
Januar – junij 2011	Izdelava osnutkov ON – LUN in priprava poglavja o živalskem svetu ter medsebojni usklajenosti živalske in rastlinske komponente za ON - GGO
2. 6. 2011	Javna obravnava na MOP glede morebitne potrebne izdelave CPVO
Junij 2011	Pregled osnutkov ON – LUN za vseh 15 LUO na Oddelku za gozdne živali in lovstvo ter posredovanje pripombe načrtovalcem na OE ZGS;
21. 6. 2011	Določitev osnutkov ON na strokovnem svetu ZGS - prvič
24. 6. 2011	Oddaja osnutkov ON v nadaljnjo proceduro sprejemanja na MKGP in glede potrebnosti CPVO na MOP
September 2011	Pridobitev in pregled recenzijskih poročil na ON – LUN, ki so jih posredovali izbrani recenzenti s strani MKGP iz BF in GIS
September in oktober 2011	Priprava drugih osnutke načrtov ON skladno s pripombami recenzentov in priprava poročila o (ne)upoštevanju pripomb le-teh
Avgust 2011	Priprava kompendija za vse ON – LUN na ravni Slovenije
14. 9. 2011	Pridobitev odločbe MOP o nepotrebnosti CPVO za vse ON
14. 10. 2011	Določitev osnutkov ON na strokovnem svetu ZGS - drugič
17. 10. 2011	Oddaja osnutkov ON na MKGP – drugič in vloga za odreditev javnih razgrnitev
10. – 24. 11. 2011	Izpeljava enotne javne obravnave in javne predstavitve ON, skupaj s kolegi iz Oddelka za gozdno gospodarsko načrtovanje
Januar 2012	Ureditev zbirnika prispelih pripomb na ON – LUN ter opredelitev do potrebnih popravkov osnutkov načrtov, ki bodo predlagani Svetom OE ZGS v obravnavo
10. 2. 2012	Svet OE ZGS, opredelitev do pripomb na ON
23. 3. 2012	Svet ZGS, določitev predloga ON
April 2012	Oddaja ON na MKO v potrditev Vladi RS